3, 415/B

55350

PRAXEOS MEDICÆ UNIVERSÆ PRÆCEPTA

AUCTORE

JOSEPHO FRANK

JOANNIS PETRI FILIO, AUGUSTISSIMO IMPERATORI ET TOTIUS ROSSIAE AUTOCRATORI A CONSILIIS STATUS, EQUITE ORD. S. ANNAE II CLASSIS, S. WLODIMIR IV. CLASSIS, THERAPIAE SPECIALIS ET CLINICES IN CAESAREA UNIVERSITATE VILNENSI PROFESSORE, AC SEMINARII MEDICI IMPERATORIS MUNIFICENTIA CONDITI PRAEFECTO, CONSILII MEDICI PETROPOLITANI ET CAESAREAE ACADEMIAE MEDICO-CHIRURGICAE, SOCIETATUM PHILANTROPICAE ET PHARMACEUTICAE PETROPOLITANAE, NATURAE SCRUTATORUM MOSQUENSIS, CAESAREAE MEDICORUM ET BENEFICORUM VILNENSIS, ACADEMIAE MEDICORUM VENETAE, SOCIETATIS AGRICULTURAE STUDIOSORUM FLORENTINAE, SCIENTIARUM ET ARTIUM ARGENTORATENSIS, ACADEMIAE MEDICAE, SOCIETATUM GALVANICAE ET MEDICAE PARISIN. R. JENNERIANAE, MEDICORUM ET NOSOCOMII A GUYO LONDINI DENOMINATAE, ORDINIS MEDICO-CHIRURGORUM LUCCENSIS, SOCIETATIS PHYSICO-MEDICAE ERLANGENSIS, MEDICAE MARSILIANAE, MEDICO-PRACTICAE MONTISPESSULANAE, LITERARIAE CUM UNIVERSITATE STUDIORUM CRACOVIENSI CONJUNCTAE, R. VARSOVIENSIS ETC. ETC. SODALI.

PARTIS SECUNDÆ VOL. SEXTUM,

SECTIO PRIMA,

CONTINENS

DOCTRINAM DE MORBIS LARYNGIS, TRACHEAE ET CORPORIS THYREOIDEI, THECAE THORACICAE, PLEURAE, MEDIASTINI, THYMI ET PULMONUM GENERATIM

AC SPECIATIM

DE PERIPNEUMONIIS.

EDITIO SECUNDA.

TAURINI

SUMPTIBUS CAJETANI BALBINI BIBLIOPOLAE

MDCCCXXIV.

WELLCOME HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

EXCUDEBANT CHIRIO ET MINA.

DE

MORBIS LARYNGIS,

TRACHEAE

ET

CORPORIS THYREOIDEI.

Caput I.

DE MORBIS LARYNGIS, TRACHEAE ET CORPORIS THYREOIDEI GENERATIM.

§. I.

ORDO RERUM. LITERATURA.

Ordo rerum.

1. Doctrinae morborum cavitatum nasalium, qua praecedenti hujus Operis volumini finem imposuimus, illam *partium respirationi* proprius *inservientium* adnectimus. Ordimur a *larynge*, et *trachea*, non excluso *corpore thyreoïdeo*. Quaestio fiet: 1.° de *vitiis vocis*, et *loquelae*; 2.° de *croup*; 3.° de *phthisi laryngea* et *tracheali*; 4.° de *thyreoïtide*, et 5.° de *struma*.

Literatura.

2. Monographias, quae morbos laryngis, et tracheae amplecterentur, nisi opus Cheynii (1),

(1) *The Pathology of the Membrane of the Larynx and Bronchia. Edinb.* 1809.

ac respectu morborum corporis thyreoïdei, dissertationes TARDIVEANI (2) et MAASII (3), atque tractatus HECENI (4) illis adnumerare placeat, incassum quaesivimus.

§. II.

CONSIDERATIO LARYNGIS, TRACHEAE, CORPORIS THYREOIDEI, ET VITIORUM FORMAE.

Consideratio laryngis, tracheae, corporisque thyreoidei.

1. Morbi quotquot cartilaginibus, ligamentis, fibris muscularibus, telae cellulosae, membranis mucosis, arteriis, venis, nervis, glandulis, et vasis lymphaticis infensi evadunt, amplum in larynge, et trachea nidos fingendi et construendi campum inveniunt. Docet nimirum anatomia, laryngem et tracheam, cunctis hujusmodi partibus mirabili et delicatissimo nexu

(2) Diss. inaug. *sur les maladies de la glande thyroïde. Coll. in 8 des thèses de la Faculté de Méd. de Paris.* 1803.

(3) De glandula thyreoidea tam sana, quam morbosa, eademque inprimis strumosa. Wirceb. 1810.

(4) Tractatus de glandula thyreoïdea tam sana quam morbosa, inprimis de struma, ejusque causis atque medela. Lips. 1822. 8.

junctis, abundare. Docet physiologia, laryngem tribus inservire functionibus, respirationi scilicet, voci, et partim deglutitioni. Praeterea *larynx* ope nervi accessorii WILLISII cum medulla spinali, et oblongata, ope paris nervi vagi, praecipue ramo recurrente, cum plexu cardiaco, cum arteria subclavia, et cum arcu aortae, et ope nervi sympathici magni, parte cervicali, cum universo fere corpore commercium alit. Trachea per bronchia pulmoni alligatur, nexumque init cum carotidibus, oesophago, et arcu aortae. Elucet hinc momentum morborum laryngis, et tracheae. Ac re quidem vera, si laesiones, quibus hae partes saepe mirifice resistere valent (5), quodammodo excipiantur, morbos illis laryngis et tracheae deteriores vix invenies. Nec etiam parvi momenti sunt morbi, quibus incomprehensibile subjicitur *cor-*

(5) De maximis tracheae saepe ad oesophagum usque penetrantibus vulneribus sanatis legatur TULPIUS L. I. C. 50. RIVERIUS Obs. com. p. 441. 686. HEISTER *Wahrnehm.* 1. B. p. 147. GARENGEOT op. de chir. T. II. p. 486. ADAMS in philos. Transact. Vol. LII. 2. v. LESKE *auserles. Abhandl.* 5. B. p. 198. MUSGRAVE ib. I B. p. 51. ROCHE in *med. and phys. Journ.* 1804. *Jan.* v. SIEBOLD *Chiron* 2 B. p. 456. FINE in *Journ. de méd. T. LXXXIII.* p. 64. JAEGER *chir. Cauthelen* 2. *B. N.* 6. KLEIN *chir. Bemerk.* p. 201. 206. KURZWIG in LODERS *Journ f. d. Chir.* J. GRINDNER in *the Edinb. med. and surg. Journ. N. LXIV. July* 1820.

pus thyreoïdeum; incomprehensibile, inquam, nam quoad structuram glandula est, glandula non est quatenus ductu excretorio destituitur (6). Et nisi corpus thyreoïdeum glandula sit, cur tot tantisque gaudet arteriis, venis, nervis?

Vitia formae.

2. Ipsa natura construendo laryngem, et tracheam, partes istas venerari videtur; saltem *vitia formae* rarius hic quam alibi obveniunt. Attamen visa sunt monstra sine *trachea* (7), cum trachea duplici (8), obliterata (9), mini-

(6) Aliter Bordeu (*Recherches anat. sur les glandes* § 13.) et S. White (in *the Lond. med. and phys. Journ. by* Fothergill. Vol XLV. 1821.), sentiunt.

(7) Gilibert *Samml. prakt. Beobacht.* p. 97. Daniel *Samml. med. Gutacht.* p. 275. tab. I. v. Collomb *Oeuv. med. chir. Paris.* 1798. v. Harles in Reil's *Archiv. f. Physiol.* 4. *B.* p. 218. Blanchot Acta N. Cur. An. IX. p. 350. Klein monstr. quorundam descript. Stutg. p. 23 (Pulmones laryngi adnectebantur).

(8) Non solum in *gemellis coalitis* (Buchwald in prodr. praev. cont. Acta med. Havn. 1753 p. 18. *Samml. auserl. Abh. aus der A. W. Aus. d. Fr. Frankf.* 1757. 1. *B.* p. 457. Waldschmidt Diss. de sororib. gemell. ab osse sacro monstr. sibi invicem cohaerentib. Kil. 1709. Phil. Transact. 1781. I N. 2. Albrecht. in *d. Frank Samml.* 2. *B.* p. 182. *Die Geburt zweyer an d. Bäuchen ganz zusamm. gewachs. Kinder. v.* I. Fr. Mayer. *Frkf.* 1772. Richter's *chir. Bibl.* 2. *B.* 1. *St.* p. 165), sed et in *bicephalis* cum *trunco* com-

maque (10). Fasti medici quoque de *larynge* in tres canales diviso (11), excrescentia notato (12), oblique posito ac incurvato (13), de defectu *epiglottidis* (14), quam musculi arytaenoidei supplebant, de illius fissura (15), de defectu cartilaginis arytaenoideae et cricoideae (16), testantur (17). Monstra trachea orbata et defectum *corporis thyreoïdei* (18), vel saltem

muni (Duvernoy in Comment. Soc. Petrop. Vol. III. p. 188. *Hist. de l' Ac. R. des sc. de Paris* 1718. p. 59 Bordenave in *Journ. de méd. T. XV.* 1761. *Août übers. in d N. Samml auserl. Wahrnehm.* 5 *B.* p. 449. Evers *kurze Gesch. d. Geburt e. Kindes mit zwey Kopfen. Schæerin* 1795. *s. Schwerin* 1795. *s. Salzb. med. chir. Zeit.* 1796. *N.* 15.).

(9) Otto *Handbuch. der pathol. Anatomie d. Menschen und d. Thiere. Breslau* 1814. p. 225. Et Monstr. sex anat. et physiol. disquisitio p. 10. 11.

(10) Dupuytren *Bulletin de la soc. philomat.* T. II. p. 195. (in spadone).

(11) Sandifort Exercit. Ac. L. II. C. 7. p. 65.

(12) Hofer Herculis. med. Lib. I. C. XII.

(13) Eph. N. Cur. Cent. III IV. Obs. 112. *Atti dell'Accad. delle Scienze di Siena.* Vol. 3. p. 232.

(14) Targioni-Tozzetti *raccolta di osserv. med. Firenz.* 1752. Morgagni de sedibus et caussis morb. L. I Ep. XXVIII §. 13.

(15) Meckel *Hand. d. path. Anatomie.* 1. *Th.* p. 482.

(16) Roederer Comment. Soc. Goett. T. V. p. 136.

(17) Cfr. Fleischmann de chondrogenesi asperae arter. et de situ oesophagi abnormi nonnulla. Erlang. 1820.

(18) Otto l. c. p. 235.

lobi sinistri (19) exhibent. Forma corporis thyreoïdei saepe abnormis invenitur. Deficit aliquando isthmus ita, ut lobi separati maneant (20), aut isthmus admodum tenuis est (21), vel ex duobus lobis compositus (22). Cornu medium interdum plane desideratur (23), vel per se existit (24). Magnitudo corporis thyreoïdei varia; modo lobus alteruter, modo uterque parvitate peccant (25), aut totum corpus corrugatur (26). De volumine aucto infra (27).

(19) Roederer l. c. T. IV. p. 137.

(20) Ritter. Act. phys. med. 1. Ann. VI. p. 43. Haller Elem. physiol. T. III. p. 394.

(21) Haller l. c. Meckel l. c. T. I. p. 283.

(22) Günz *Obs. anat.* in *Mém. présentés* T. I. p. 281.

(23) Otto l. c.

(24) Haller l. c. p. 395.

(25) Otto l. c.

(26) Bell's *System d. Wundarzneykunst.* 2. *B.* Richter *Anfangsgründe der Wundarzneyk.* 4. *B.* p. 289.

(27) Caput V.

Caput II.

DE VITIIS VOCIS ET LOQUELAE

§. III.

DE ARGUMENTO GENERATIM.

Vagitus recens natorum.

1. Foetus sanus ortum suum *vagitu* annuntiat (1); qui vagitus quo clarior, quo altior,

(1) Ad historiam absurdam spectant opiniones quondam de caussa vagitus infantum sub partu jactatae, quatenus scilicet repetebantur a motu corporum coelestium, ab adspectu diaboli, a praesensione miseriarum futurarum (Gaspar a Rejes qu. 5. p. 684). Contendebant quoque masculos exclamare ô A! (*O Adam* cur peccasti?) puellulas ô E! (*O Eva*!) (Scotus in Phys. C. XI.). Cum ratione magis consentiunt, quae Alberti in disp. de ploratu infant. sanor. sub partu Hal. 1783 exposuit. Multum praeterea de *vagitu foetus in utero* disceptatum est (Schurig Embryol. p. 161. Deusing tr. de foetu Mussipontano. *Büchnerische Miscel.* 1729. *Aug.* p. 150. *à* Bergen diss de vagitu uterino Fref. 1774.); rumorem enim a flatibus per gravidarum intestina vagantibus pro foetus voce habuerant. Caeterum Osiander vagitum foetus inter vaginae confinia adhuc reclusi confirmat (*Gott. gelehrt. Anzeig.* 1820. 7 *Dec.* p. 196).

magisque penetrans prolem eo alacriorem, et fortiorem, magisque vegetam designat. Vagitus enim flebilis, querulus, rancus, aut nullus de infante languido, debili, aegrotante, asphyctico, vel demortuo (2) testatur.

Loquelae initia.

2. Infantes potestatem *vocem articulandi*, verba scilicet proferendi inter secundum, et quartum aetatis annum, aliquando tardius (3), aut nunquam adipiscuntur. Maxima enim hic diversitas in variis familiis observatur.

Vocis, et loquelae consideratio.

3. Ipsa *vocis* conditio saepe haereditaria est (4). Pendet ea porro a corporis constitutione, temperamento, et maxime ab organorum ad vocis formationem concurrentium structura

(2) Docte hoc argumentum scriptores de medicina forensi a temporibus Alberti (in Jurispr. med. P. I. p. 161.) ad hodiernum diem tractarunt.

(3) E. c. anno septimo (Storch *Kinderkrankh.* 3. *B.* p. 334.), duodecimo (Ettmüller T. II. p. 218. ex Amato Lusitano).

(4) Testante Portal (*Considérat. sur la nat. et le traitem. de quelques mal. héréd it. Paris* 1809) familia Garat vocis suavitate excellit. Idem phaenomenon familia Sessi exhibet; duorum enim fratrum filiae sex vel septem voce stupenda excellunt. Mirabilis erat vox Cantoris Italici Davide, mirabilior est illa filii ejus. Contra familias noscimus e. c. illam comitum K — r, voce rauca stridulaque insignitas.

(5). « *Loquela* si perfecta et concinna sit, est species cantus submissioris, lenioris, nec ab eo differt, nisi quod cum minori labore, minorique laryngis conatu exerceatur quam cantus (6) ». Ut vero cantus jucundus sit, debent *tria* concurrere; scilicet *melodia*, seu sonorum jucundorum series, — *harmonia*, seu concursus sonorum simultaneorum (ex reflexu sonorum a cavo narium), et *rhythmus*, seu notarum bre-

(5) Cantores utriusque sexus saepe laryngem magis evolutam exhibent. Caeterum nil peculiare in vocis organis ipsius celebris cantatricis Catalani extus reperii. Fertur, quod non minus celebris seculi vix elapsi cantatrix Banti, cartilagines costarum ossificatas habuerit. Generatim minus in partium structura, quam in arte rite spiritum trahendi, et expellendi cantoris consistit meritum. Unde Hippocrates: « Citharoedi, quum ipsos vocem intendere oportuerit, spiritum quamplurimum intro trahentes pronunciationem extendunt, et vociferantur, ac vocem magnam edunt, prout spiritus duraverit; ubi vero spiritus defecerit, desinunt ». Lib. de carnib.

(6) Sauvagesius nosol. method. T. II. P. II. morb. class. VI. (Vice versa cantus nil est, nisi loquela alta et exacta. Sciant hinc musicae vocalis compositores, se incassum amoenas quaerere cantilenas, nisi idioma, quo utuntur, harmonicum sit: sic Itali, ob proprium incomparabile idioma, in cantu inter omnes nationes excellunt; nec unquam extraneus eos attinget, nisi lingua Italica (aut Graeca vel Latina), eaque probe intellecta, ad amoenas cantilenas inveniendas utatur).

vium et longiorum recta combinatio. En transitum a *cantu* per *versus* ad *prosam.*

Vitia vocis ab illis loquelae distinguuntur.

4. Ex dictis apparet, *vocem* a *loquela* probe distinguendam esse, et quidem respectu non solum physiologico, sed et pathologico. Vitia enim vocis (*dysphoniae*) (7), a vitiis loquelae (*dyslaliae*) (8) ob id distingui debent, quod ibi vitium in vocis *tono*, hic in sola *pronunciatione* haeret.

Doctrinae momentum.

5. Ambo autem vitiorum genera magni pro medico sunt momenti. Enimvero non solum mutitate mulctati ad illius forum spectant, sed et illi, qui ob vocis, aut loquelae vitia auditorum aures offendunt, risum illorum extorquent, aut officio concionatoris, causidici, phonasci, praeconis, citharoedi, tragoedi, histrionis (quo semetipsos ac numerosam quandoque familiam sustentabant) valedicere coguntur.

Literatura.

6. Grato hinc animo opera eorum, qui de doctrina vitiorum vocis, et loquelae bene me-

(7) A gr δὺς, vitiose, φωνὴ vox. Swediauer Nosol. meth. syst. T. II. p. 329.

(8) A gr δὺς vitiose, λαλιὰ loquela. Swediauer l. c.

ruere, pervolvimus. Spectant huc: Galenus (9), Aetius (10), Avicenna (11), Mercurialis (12), Codronchius (13), Menjotius (14), Wedelius (15), Schacherus (16), Pazzius (17), Portalius (18), Sauvagesius (19), Reilius (20), Liscovius (21), Wellerius (22), aliique successive commendandi.

Ordo rerum.

7. Duas paragraphos doctrinae *dysphoniae*, totidemque *dyslaliae* dicamus. *Dysphonia* comprehendit: 1.° *Paraphoniam* (23), seu *vocis sonum depravatum, aut vitiatum*; et 2.°

(9) De locis affectis L. IV. C. 6.

(10) Tetrab. II. Serm. 2. C. 32.

(11) Canon. L. III. Fen. 10. Tract. 2, Cap. I.

(12) De puer. morb. L. II. p. 242 — 67. Frcf. 1584.

(13) De vitiis loquelae L. II. Fr. 1597.

(14) De voce depravata. Paris 1662.

(15) De voce ejusque effectibus. Jen. 1677.

(16) Diss. de laesa hominis loquela. Lips. 1696.

(17) De voce humana, ejusque vitiis. Basil. 1704.

(18) *Mém. de la Soc. méd. d'émul. T. I.* p. 80. et *Mém. sur la nat. et le traitem. de plus. mal. T. II. N.* 8. v. *Abh. f. pr. Aerzte.* 17. *B.* p. 421.

(19) L. c.

(20) De vocis et loquelae vitiis. Halae 1795.

(21) *Theorie der Stimme. Leipzig.* (Praesertim de cura vocis pulchre loquitur).

(22) Diss. de eloquio ejusdemque vitiis. Erlang. 1792.

(23) A gr. παρὰ vitiose, et φωνὴ vox. Sin. *Cacophonia.* Sauvag.

aphoniam (24), seu *vocis sonorae privationem* aut *suppressionem completam. Dyslalia* amplectitur 1.° *alaliam* (25), seu *verba articulandi impotentiam*, et 2.° *mogilaliam* (26), seu *difficultatem*, aut *impotentiam quasdam syllabas*, aut *literas recte pronunciandi.*

§. IV.

DE PARAPHONIA.

Notio.

1. » *Paraphonia* seu vocis sonus vitiatus, aut depravatus cognoscitur ex impotentia vocem suavem tum in cantu, tum in loquela edendi, ita ut vox sono suo aures laedat, aut defatiget (27) ».

Tracophonia. Menj. Gall. *vice de voix.* Germ. *Pheler der Stimme.* Angl. *depraved voice.* Pol. *Wady głosu.*

(24) Gr. ab α negat., et φωνὴ vox. Germ. *Stummheit.*

(25) Gr. ab α negat., et λαλιὰ loquela. Syn. ἀναυδία (anaudia) Hipp. Lat. Mutitas, loquelae defectus. Germ. *Sprachlosigkeit.* Gall. *la mutité.* Angl. *Dumbness.* Pol. *Niemota.* — Germanus, lingua Slavonica, *Niemiec* dicitur: qui Slavonico idiomate destituuntnr, hinc *mutis* aequiparantur! non mirum, nam nomen *Slavonicum*, a *Słowo* (*verbo*) derivari videtur (*Hist. de l'Emp. de Russie p.* Karamzin *trad. p.* M. M. Et Thomas a Jauffret).

(26) A Μόγις difficulter, λαλέω loquor.

(27) Sauvagesius l. c.

Caussae generales.

2. Impotentia vocem suavem edendi in motu musculorum laryngis vitiato, in ligamentorum glottidis vibrationibus enormibus, in oscillo glottidis praetermodum arctato aut laxato, nec non in vitiis narium, linguae, uvulae, tonsillarum, oesophagi, tracheae, pulmonum, cordis, aortae, viscerumque abdominalium quaerenda est, ut ex *specierum* enumeratione patebit.

Specierum enumeratio.

3. Paraphoniae sequentes statuimus *species*: *p. puberum*, *p. nasalis*, — *p. gutturalis*, — *p. sibilans*, *stridula*, — *p. stertens*, — *p. latrans*, *singultans*, — *p. tremula*, et *p. rauca*.

Paraphonia puberum.

4. Decimum quartum inter, et decimum octavum annum, quo tempore testiculi semen fertile secernere, et lanugo in barbam mutari solet, vox puerorum ex acuta, et dulcisona evadit scabra, et discors. Conditionem istam vocis utpote normalem vix ad morbos revocandam Nosologi *paraphoniam puberum* salutant (28). Latini pueros tunc *hirquitallire* dicunt, aut ipsos *hirquitallos* vocant, *tragizontes* ARISTOTELES.

(28) Gall. *Mue de la voix.*

Caussa mutationis vocis in evolutione glottidis quaerenda (29). Impeditur evolutio ista eviratione (30); qua scilicet operatione vox puerilis non solum conservari, sed et ita omnibus suis partibus expleri solet, ut omnem aliam suavitate, agilitate, et vi antecellat (31). Vocem puerilem, salva virilitate et integritate, conservari posse, pueros impuberes, quo primum mutationem incurrunt, saepius per diem ad cantandum excitando, vir clarus contendit (32); sed nostra, forte hac in re major experientia docet, per cantandi nisum non solum hirquitallorum, sed et puerorum vocem in posterum tempus extingui (33).

(29) « *Son ouverture (de la glotte) reste en général très-petite jusq'à l'âge de la puberté, mais à cette époque elle acquiert en très-peu de tems une amplitude remarquable* ». Portal *Cours d'anat. med. T.* 4 p. 550.

(30) « *On assure* (Richerand in *Mém. de la Soc. méd. d'émul. T. III.* p. 336.) *que ceux qui ont été mutilés dans l'enfance par la castration, ont toujours la glotte retrécie* ». Portal l. c.

(31) Cito testes, qui eximios cantatores Marchesi, Crescentini, Senesino, Velluti audiverunt.

(32) Sauvages l. c. « quippe hoc exercitio magis ac magis tenduntur chordae vocales in majori ratione, quam si quiescerent, adeoque ratione tensionis plus servant de tono suo, quam ratione crassitiei aut longitudinis amittunt ».

(33) Chorus puerorum canentium in posterum tempus vix

Paraphonia nasalis.

5. *Vox nasalis* (34) dicitur praecise ea, ad quam minime concurrit nasus, quaeque ex gutture, et ore editur. Est ea minus plena, et harmonica, magis rudis, et ingrata (35). « Efformatur, si nares anticae digitis, vel posticae velo pendulo obturentur, ut penes nos est, et ut quidam religiosi humilitatis gratia affectant (36) »; itidem in coryza, polypo narium, et ozaena. Ideo enim vox jucunda esse solet, « quia pars aëris per nares posticas, sinus frontales, sphaenoidales, et antrum Hyghmori repercussus sonum harmonicum edit cum glottide (37) ». Ad vocem igitur nasalem emendandam libertati narium studendum.

unquam cantorem exquisitum largitur. Caveant hinc parentes, ne filios filiasve ante absolutam plane pubertatis epocham ad cantum adigant. De quo argumento aureas regulas tradidit Ambros. Minoja: *über d. Gesang Leipz.* Cfr. *Méthode de chant du conservatoire de musique. Paris.*

(34) Paraphonia resonans, rhinophonia, mycterophonia, nasitas Latine, Gall. *Parler du nez*; qui hoc vitio laborant, dicuntur *nazillards.*

(35) Debitos inter limites admitti tamen potest, et in cantu praesertim theatrali, scopo summum motuum animi affectum exprimendi, exemplo eximii cantoris Pacchierotti.

(36) Sauvages l. c.

(37) Idem ibidem.

Paraphonia gutturalis.

6. « *Vox gutturalis* (38) est rauca, et perficitur cum distorsionibus faciei, quales ad nares obturandas requiruntur ». — « Procedit a foramine palati, vel adventitio, e. c. a lue venerea, vel connato. Cognoscitur autopsia, potus, ciborumve in nares regurgitatione. Vitium illud insanabile est, nisi possit, lamina argentea solerter apposita, foramen illud obturari (39) ».

Paraphonia sibilans, stridula.

7. *Paraphonia sibilans* (40), *stridula* (41), species sunt vocis *acutae*. Oriuntur a vehementi glottidis coarctatione et contentione nimia chordarum vocalium (42). Vocis haec vitia febrium, exanthematum, inflammationum, ulcerum laryngis, tracheae, bronchiorum, spasmorum etc. sistunt symptomata, summum plerum-

(38) Gall. *parler du gosier.*

(39) Sauvages l. c. Minor vocis gutturalis gradus, qualem bonae cantus scholae ignari, nec non surdi et muti artificiali sermone edocti edunt, culpam in defectu debitae oris aperitionis agnoscit. Ne enim cantus gutturalis evadat, oportet, ut os multum, non secundum longitudinem, sed transversim, veluti ridendo, aperiatur.

(40) Gr. συριγμα. Gall. *sifflement.*

(41) Gall. *voix glapissante.*

(42) C. Sprengel Inst. med. T. III. p. 485.

que periculum indicantia. Unde HIPPOCRATES « vox acuta clangosa mala est ». — « Ex vomitu gravi fastidiosoque vox clangosa, oculique concretum pulvisculum habentes insaniam ostendunt, ut HERMOZYGAE uxori, quae vehementer furens muta obiit (43) ».

Paraphonia stertens.

8. Idem de *paraphonia stertente* (44) valet, de strepitu scilicet rauco, asperrimo, qui inter inspirandum, et etiam expirandum editur a dormientibus (45), apoplecticis (46), dyspnoea laborantibus, agonizantibus (47), infantibus, et pueris. De *rhoncho* isto *infantum*, et *puerorum* speciatim, praeeunte STORCHIO (48), dicendum est. Nasci ii aliquando tali cum rhoncho solent; alias is repetendus vel a moeconio et flatibus intestina distendentibus, vel

(43) Prorrh. De *Semiotica vocis* magni momenti objecto legatur SCHROEDER diss. de vocis signo in morb. charact. Rintel. 1778. Et DOUBLE in SEDILLOT *Journ. de méd. T.* 28. p. 137. v. *Abh. f. pr. Aerzte* 24. *B.* 354.

(44) *ρογχος* Gr. Stertor, vulgo.

(45) Gall. *ronflement*. Germ. *Schnarchen*. Cfr. P. II. Vol. I. Sect. I. C. VIII. §. XXXVII. de Rhoncho dormientium.

(46) L. c. Cap. V. §. XXV. 2.

(47) Gall. *rallement*. Germ. *Das rocheln.*

(48) *Theoretische u. praktische Abhandl. von Kinderkrank.* 2 *B.* p. 338. *Eisenach* 1750.

ab atonia pulmonum a muco sese liberandi imparium, vel a glandula indurata sub clavicula latente, et tracheam comprimente (49), vel a metastasi quadam (50), vel denique a morbis cordis, et pericardii cum plethora encephali (51). Exempla plurima rhonchi infantum a nobis observata primas duas caussas agnoscere videbantur, saltem malum aut mitioribus *evacuantibus*, et *carminativis* (52), aut *becchicis* et *antimonio* (53) debellare licuit. Storchius

(49) Platerus Obs. L. I. p. 175. (Infans quinque mensium. Parentes jam duo infantes ex eodem malo amiserunt. Similes quodammodo observationes in alio Storchii seu Pelargi opere, *IV. Jahrgang* p. 506., lego).

(50) Slevogt ex ulcerum paroticorum intempest. sanatione. 1699.

(51) Sic casus memorabilis infantis Principis prolis testatur, quem Dr. Lucas Schroeck in M. N. C. Dec. III. A. 9 et 10, obs. 156. p. 284 narrat. Pericardium erat spissum, lympha coagulabili repletum, cordis ventriculi et auriculae concretiones polyposas continebant sese ad pulmones (extus ex nigro brunneas, intus vero muco non redundantes) extendentes. Maxime vasa cerebri cruore turgebant. (Ex compressione originis paris vagi quatenus pulmonibus et cordi providet, torpor pulmonis et impedimentum in circulo sanguinis per pulmonem explicari posset).

(52) E. c. syrupo rhei cum aqua destillata anethi foeniculi.

(53) R. Sulphuris aurati antimonii gran. un. : mucilaginis gummi arab. drachm. duas. Terantur invicem. Adde syrupi althaeae unciam unam. M. cap. agitato probe vase, omni secunda hora cochleare coffeanum.

granum unum *radicis scillae praeparatae* cum syrupo purgante suadet (54). Quodsi *febris* rhonchum comitaretur, ad *nitratem potassae* (55), atque ad *hirudinem* unam alteramve pro re nata retro aures, aut ad sternum applicandam deveniendum foret, non neglectis *sinapismis* cruribus aut brachiis imponendis. In *pueris* rhonchus, seu stertor difficultatem spirandi sociam agnoscere solet. Rebellem hunc morbum Fr. Hoffmannus infuso herbae *veronicae officinalis* (56), et Storchius illo herbae *hyssopi officinalis* (57) debellarunt. Saepe juvat *sperma ceti* cum oleo amygdalarum dulcium, aut jusculo carneo (58). In *adultis*, praesertim *senibus* obstructiones viscerum abdominalium, potissimum hepatis, diaphragma sursum, indeque pulmones in angustum spatium pellentes

(54) L. c. p. 343.

(55) Cum syrupo althaeae et mucilagine gummi arabici.

(56) Disp. de infusi veronicae efficacia praeferenda herb. theae. recus. in opusc. med. p. 378. (Puer decem annorum malum jam per plures an[illegible] [illegible]ulerat).

(57) L. c. p. 342. concludens: *So thun zuweilen einfache Krauter, wenn sie mit Gottlichem Segen begleitet werden, mehr, als die aufs kunstlichste ausgedachte und bereitete Arzneyen.*

(58) Tim. Ep. et cons. Ettmullers in diss. de sperm. cet. §. 9. Borellus hist. et observ. var. medico-phys. cent. 4. obs. 46.

respirationi stertenti cum peculiari sibilo ansam praebent.

Paraphonia latrans, singultans.

9. Vox humana aliquando ita a tonis altissimis ad infimos rapide transit, ut cum canis latratu similitudinem alat. (*Paraphonia latrans*). Memorabile hujus generis exemplum PORTAL enarrat (59) convulsionem musculorum laryngis accusans. Revera pars ista tam rapide sursum et deorsum movebatur, ut motus illius oculis prosequi arduum fuerit. Morbus ad hysteriam spectabat, ac potionibus refrigerantibus, relaxantibus, balneis, nec non bolis antispasmodicis, non calefacientibus sanatum est. Forte paraphonia latrans quandoque lycanthropiae symptoma sistit (60). Vocem veluti a singultu intersectam observavimus (61). (*Paraphonia singultans*). Caussa erat verminosa, morbusque anthelminticis sanatus. In utraque paraphonia *diaphragma* magnam scenam ludere videtur.

Paraphonia tremula, intersecta.

10. *Vox tremula, intersecta* convalescen-

(59) *Mémoires de la Soc. d'émulation* l. c. v. *Samml. auserl. Abh. f. pr. Aerzte.* 17. *B.* 2 *St.* p. 421.

(60) PORTAL *Cours d'anat. méd.* l. c. p. 361. Cfr. P. II. Vol. I. Sect. I. C. XXV. §. CVI. N. 5.

(61) In puella judaea Vilnensi.

tiae, morbis spasmodicis, aliisque, evacuationibus colliquativis stipatis familiaris est, atque mali ominis (62). Tremit quoque vox, et intersecta evadit a timore, aliisque animi pathematibus.

Paraphonia rauca.

11. *Paraphonia rauca*, seu *raucedo* (63) omnium vocis vitiorum communissimum est. Definitur, quod sit *depravatio vocis ex clara in obtusam, ex aequali in asperam*, uti videre est apud scriptores de raucedine CODRONCHIUM (64), WEDELIUM (65), VESTZIUM (66), PAULUM (67), RIVINUM (68), SCHULTIUM (69), ROEDERERUM (70), BAKKERUM (71), et MUDRANYUM (72). GALENUS (73) tres raucedinis gradus sta-

(62) « Cum voce tremula alvi praetermodum solutio, in iis longiore tempore corpus male habentibus, lethale ». HIPPOCRATIS Coacae praenot.

(63) Gr. βράγχος. Lat. *ravis*. Germ. *Heiserkeit*. Gall. *Enrouement*. Angl. *Hoarsness*. Pol. *Chszypka*, *ochrzypienie*.

(64) Consil. de raucedine App. lib. cit. de vit. vocis.

(65) Diss. de raucedine. Jen. 1683.

(66) Diss. de raucedine. Erf. 1699.

(67) Diss. de raucitate. Lips. 1709.

(68) Diss. de raucedine in Coll. diss. Lips 1710.

(69) Diss. de raucitate. Hal. 1740.

(70) Diss de raucitate. Goett. 1759.

(71) Diss. de raucedine. Harderovici 1764.

(72) Diss. de raucitate. Budae 1778.

(73) Cap. VI de sanitate tuenda.

tuerat, utpote quae ab initio vocem saltem asperam reddit, progressu temporis parvam, sin vero longius procedat malum, adimit totam. Jure tamen monet VESTI (74), nil obstare, quominus et recens raucedo illico summum attingat gradum (75) Qnocumque in casu vocis sonus inter loquendum ita mutatur, ut neque clarus, neque purus reddi queat, sed obtusus et asper plus minus, unde sermo aegrotanti non minus ipsi difficultatem creat, quam audientibus molestiam et taedium, siquidem prolata verba ob sibilum stridoremve admodum ingrata, partim obscura, propter nimiam submissionem vocis vix satis intelligibilia sunt. Raucedini quaevis aetas (76), sexus quivis, praesertim genus ma-

(74) L. c. § III, p. 5.

(75) Sic RIVERIUS Cent. II, obs. 80 de puella narrat, quae cum se aëri exposuisset frigido, *statim* in tam gravem incidit raucedinem, ut nullam fere vocem edere posset, frustra quamplurimis per sex menses adhibitis remediis. Sic celebris musices director Paër cum Viennae in mea domo ab aura frigida allideretur, *extemplo* in summum raucedinis gradum incidit, ita ut inceptum cum voce sonora cantum terminare amplius minime potuerit. Cfr. § V, n. 12, not. (50).

(76) Sunt qui infantes eximant ob lactis quod sugunt demulcentem naturam. Tamen contrarium satis clamore rauco exprimunt.

sculinum (77), magisque surdastri (78) subjiciuntur. Disponunt ad raucedinem venae sectio (79), applicatio hirudinum ad anum (80). Favent illi inaequalitas aëris, et subitae mutationes frigidiores in calidiorem, aut fervidi in

(77) Num ob laryngem femineum minus evolutum et rimam glottidis minorem? (PORTAL *Mémoire sur les maladies de la voix* in *Mem. de la soc. méd. d'émul. T. I.*), num ob id, quod feminae minus vicissitudinibus aëris, communissimae raucedinis caussae, exponuntur? Interim feminas cognovimus, quae, vigente quavis menstruatione, raucae fiebant. Immo, excepta Domina CATALANI, utpote quae mihi narravit, se sub menstruatione voce admodum sonora pollere, compertum est, menstruantium vocem saepe velatam et constanter raucam esse (quod Itali sermone technico *calare* designant, et vix vitio vertunt). De raucitate graviditatis socia narrant STORCH *med. Jahrg.* 2. B. p. 57. 3. B. p. 41, et DOUBLE l. c. A. 1821. Mense novembri adivit Clinicum institutum med. quaedam femina gravida, rauca voce pro suo infante diarrhoea laborante, auxilium rogans. Interrogata, quae caussa hujus raucitatis sit, retulit, se id vitium semper habere dum utero gestet, idque mox post partum evanescere.

(78) NOEB. in Inst. med. Cap. 4. p. 16.

(79) Antiqua opinio, venae sectionem in catarrho adhibitam raucedinem gignere, quam SCHNEIDER (l. IV, c. 3, p. 350 de catarrhis) refutat, inter Lithuanos adhuc valet. Certe in climate frigido, si homo venae sectione debilior redditus sit, et aëri humido sese exponat, raucedo facile invadit.

(80) Pluries vidi, eos, qui illico post aperitionem haemorrhoidum foras exibant, in raucedinem incidisse.

frigidum. Hinc hyeme raucedo familiaris est (81), hinc et vere (82). Nec autumnus excludi debet, inprimis si aestas sicca, et aquilonia, autumnus autem pluviosus, et australis (83), nec fervidissima aestas. Ipse cubiculorum nimius calor raucedinem gignit; item vagitus sub rixis (84); oratio vehemens et alta, inprimis cum fervore animi (85); cantus nimius (86); omnia oleosa, quae acredinem quamdam habent, inprimis rancida facta, e. c. nuces juglandes, amygdalae, aliaque, sed tantum transitorie (87); vini, alcohol, et mercurii abusus; debilitas (88), potus gelidus (89), balneum frigidum (90), evacua-

(81) Hipp. 3. Aph. 23. (82) 3. Aph. 20.

(83) 3. Aph. 13, et de aëre, aqu et loc. C. 28. L. IV, et V.

(84) Frequenter ex hac caussa inter judaeos Lithuanos raucedines, imo et graviores laryngis morbi oriuntur, quod die 13 julii 1818 iterum confirmatum habui.

(85) Wedel l. c. Cap. III, p. 11.

(86) Cantatrices celeberrimae, inter quas Catalaniam commemorasse sufficiat, valde raucedini obnoxiae sunt.

(87) Cantores Italos celeberrimos nuces, et amygdalas, dummodo non eo ipso tempore, quo illis cantandum erat, audacter comedisse vidi.

(88) Senes, debilesque homines vocem habent raucam, ac haud raro raucedo jejuni, cibo assumpto, evanescit.

(89) Plater Prax. T. I, p. 467. Schneider de catarrhis lib. V, cap. 3, p. 208. Enguehand ergo ab aquae glacialis potu raucedo. Paris 1692.

(90) Trampel *Beobacht. und Erfahr.* 2. *B.* p. 194.

tiones habituales suppressae (91), aestus venereus (92), venus nimia (93), vermes intestinales (94), bilis (95), morbi oesophagi (96), concretiones calculosae in larynge (97), cartilagines laryngis ossificatae (98), glottidis a primo ortu conformatio vitiosa, aliquando hereditaria etc. Pro *caussa* proxima raucedinis admitti solent scissio aëris in rimula laryngis inaequali (99); affectio glandularum asperitudinem tracheae gignens; turgor textus cellularis musculos laryngis cingentis (100), et inaequales chordarum vocalium vibrationes (1). Casus raucedinis, quam cum *voce duplici* observavimus (2),

(91) Durr in Hufeland's *Journ.* 9 *B.* 3. *St.* p. 182.

(92) Vox velata evadit, accedente veluti screandi desiderio inani (Germ. *das Rauspern*).

(93) Meretrices consummatae plerumque vocem raucam habent.

(94) Double l. c.

(95) Fink *Gallenkrankheiten.* p. 236.

(96) E. c. abscessus inter laryngem et pharyngem ex osse quondam deglutito. Fiske *in the London med. and physical Journal. By Fothergill. Vol.* 35. 1816 *may.*

(97) Eph. Nat. Cur. Dec. II, an. 8, p. 328. Obs. Garmanni.

(98) Baillie *Neue Bemerk.* p 364.

(99) Wedel l. c. Cap. I, p. 5.

(100) Sauvages l. c. p 352.

(1) Ferrein *in Mém. de l'Académie R. des sciences a.* 1707. Sprengel l. c. p. 484.

(2) Die 11 novembr. 1817 virum 23 annorum in Clinicum

primam et ultimam illorum opinionem num confirmare videtur. Sunt porro qui *vitia uvulae* ut raucedinis caussam incusent (3), quod alii, quibus assentimur, negant (4). Vocem raucam, a *voce clangosa* differre, quod illa *gravis*, haec *acuta* sit, contenditur (5). Nos e contrario cum SPRENGELIO (6) per vocem clangosam *sonum profundum*, quasi e fictili vase prodeuntem, intelligimus, illamque pro majori raucedinis gradu habemus (7). *Dividi* solet raucedo in *continuam* (8) *habitualem*

Vilnense suscepi cum raucedine chronica e vitio syphilitico et catarrhali pullulante, forte jam phthiseos trachealis effectu. Vox erat simul humilis, et, quod vehementer mirabar, *duplex*. Tonus inferior obscurior fuit superiori, ac illi, quem sic dicti *ventriloqui* edunt, similis. Similes quoque erat duplici illi sono, quem musici in arte tubam venatoriam (*corno da caccia*) tractandi excellentes inde elicere sciunt.

(3) CODRONCHIUS l. c. L. I. C. 16. p. 72. SENNERT L. II. prax. C. 21, P. I, p. 77. LENTILIUS misc. L. I. p. 180. Eph. Nat. Cur. Dec. II, an. 8. obs. 151.

(4) BAUHINUS in suo theatro anatomico, item HILDANUS. Pluries erosa uvula, nisi simul vitium laryngis latuerit, vocem claram percepi.

(5) SAUVAGESIUS l. c.

(6) L. c. p. 485.

(7) Sic vox incipiente *croup* rauca, eo invalescente clangosa fit, et viceversa.

(8) Ipse omni anno bis, vere et autumno scilicet, raucedine laboro.

recentem, *inveteratam* (9), *solitariam* seu *primariam*, et *comitatam* seu *symptomaticam*. Raucedo ut symptoma occurrit in febribus catarrhalibus (10), exanthematibus, inprimis morbillis (11) in lepra (12), morbis cerebri (13), laesionibus colli (14), laryngitide, tracheitide, phthisi tracheali, struma (15), in morbis pulmonum, inprimis phthisi (16), in morbis cordis et aortae (17), oesophagi (18), colica (19), et syphilide. Raucedo primaria ut plurimum *indolis* est *catarrhalis*. Quodsi ea sensu ardoris vel titillationis in larynge, siccitate faucium, et stertore insolito sub somno stipetur, ac in longum trahatur, ad *inflammationem chroni-*

(9) Lotich in Obs. L. II. Forestus l. 14. obs. 32. Borelli Cent. 4. Obs. 21. Cobronchius p. 139. Horstius L. III. 3. Obs. 21. At vero in maxima harum observationum parte, raucedo potius symptoma erat, quam morbus per se.

(10) P. I. Vol. I. Cap. VI. §. LXV. 3.

(11) P. I. Vol. II. Cap. XII. §. LV. 1.

(12) Ib. Cap. XXXIV. §. CXXXIII. 5.

(13) P. II. Vol. I. Sect. II. Cap. I. §. II. N. 4.

(14) Thom. *Erfahr. und Bemerk.* p. 88.

(15) Cfr. Capita tria sequentia.

(16) Portal *mém. de l'ac. R. des sc. Paris* 1780. p. 315.

(17) Morgagni l. c. Epist. XVIII. 25. p. 147.

(18) *Mém. de l'acad. de chir. T. I.* p. 452.

(19) Bartholinus Anat. reform. L. III. C. II. p. 680. Hoffmanni Hercul. med. L. III. C. 5 p. 226.

cam laryngis vel *tracheae*, interdum indolis *arthriticae*, concludere licet (20). Ne hinc raucedo rebellis flocci pendatur! Quae ultra annum extenditur (21), inque senibus contingit (22), aut a mercurio excitatur (23), pro insanabili haberi solet. Gravidarum raucedo absoluto partu sponte evanescit (24). Ex vociferatione raucedo fugax (25). Raucedo ultimae phthiseos periodo superveniens signum sistit mortis appropinquantis. Solvitur aliquando raucedo per haemorrhoidum fluxum (26), aut ipsa veluti critica est (27). *Cura raucedinis pri-*

(20) Cfr. Cap. III et IV.

(21) Gordonii prognosticon v. Foresti Lib XV. Obs. 32. Sennert. Lib. II. Prax. Cap. 4. part. 3. Jure hanc sententiam restrinxit Wedel l. c. Cap. VII.

(22) Wedel l. c. ex Savanarola addit et exemplum contrarium, aiens: « cum Nicolaus Leonicerus aetatis anno nonagesimo sexto tentaretur raucedine et gravedine, recitanti citatum aphorismum Savanarolae, respondit verum esse, sed non de medicis, quod et eventus testatus est, referente Rolfinckio. epit. aff. part. L. I. P. I. C. 19. p. 87.

(23) Double l. c.

(24) Idem ib.

(25) Sauvages l. c.

(26) Double l. c. ex Kleinio. Influxum diathesis haemorrhoidalis in tracheam confirmatum habeo ex propriis observationibus.

(27) Hippocrates ait: « ex insania in raucedinem cum tussi fit secessus ».

mariae indoli, caussae, et vehementiae mali accommodanda. Vigente chronicae inflammationis in larynge suspicione, si aeger plethoricus, vino copiosius usus, suppressae fuerint evacuationes consuetae, ut menstrua, haemorrhoides, *venae sectio* e mediana (28) instituenda. Generatim tot *hirudines* ad laryngis latera applicandae, quot in adulto sufficiant ad quatuor cruoris uncias educendas. *Cucurbitulae scarificantes* ad scapulas commendantur apud Horstium (29). Quocumque autem ex istis auxiliis utaris, simul *alvinae libertati* studendum est (30). Muco multo glottidem obruente, *emeticum* (31). In raucedine periodica aut habituali, si arthritici quid lateret, *vesicatorio* (32), et *fonticulis* (33), vix *setaceo* (34), locus foret. Tantum

(28) Forestus Lib. X. Obs. 134.

(29) Lib. II. Obs. 12.

(30) Commendant eadem Codronchius Consil. l. c. p. 140. Hildan. Cent. IV. Obs p 524. Mercurialis T. I. Consil. 12. p. 65. Lotichius L. II. Obs. C. 6 p. 228; additque Wedel l. c. C. X.: « Imo vix successum felicem sibi quis citra haec (purgantia) sub morbi gravioris mora promittere poterit ».

(31) Plurimae cantatrices Italicae ad vocem clariorem reddendam emetico utuntur.

(32) Ad cervicem suadet Mercurialis Cons. 90. Saepe cum fructu adhibui.

(33) Ad internam partem poplitis dextri laudat Hildanus

enim abest, ut in raucedine irritantia semper indicata viderentur, ut saepius contraria auxilia, refrigerantibus non exceptis (35). Praeter auxilia diaetetica, et pharmaceutica, quae jam in cura febris catarrhalis proposuimus (36), *raucedini* opponimus *oleum amygdalarum dulcium*, *saccharum*, *mannam*, *pastam althaeae* vel *liquiritiae*, *trochiscos becchicos* vulgo *cachou*, *sperma ceti* (37), *loch commune* (38), *de farfara*, *de papavere*, *loch* Langii (39), *sapa* seu *mustum* (40), et maxime *syrupum erysimi officinalis* Lobellii (41), et *herbam hys-*

Cent. IV. Obs. 24 — in brachio Scholtz Lib. VII. Cons. 80.

(34) Hildanus Cent. VI. Obs. 24. quidem ait: « post Deum nihil praestantius esse setaceo ad debellandam raucedinem ». Quis vero suas aegras ob meram raucedinem sic excruciaret?

(35) Ipsa glacies condita (*sorbetto*) raucedinem aliquando pro tempore saltem fugat, quod in Italia vidi.

(36) P. I. vol. I. Cap. VI. §. LXVI. 2.

(37) Ettmüller diss. de spermate ceti cap. 2. §. 11. Scholtz Lib. VII. Cons. 81.

(38) R. Olei amygdalarum rec. Syrupi althaeae ââ unciam unam: sacchari albi dr. duas. M.

(39) Lang epist. L. III. p. 934.

(40) Aëtius Tetr. II. Serm. 4. cap. 51 (ad tertiam partem *sapa* coquitur).

(41) Pharm. Danica p. 254. Cfr. Eph. Nat. Cur. Dec. I. Ann. 3. Obs. 153. Plenk in *Mohrenheim Wiener Beytrage 2 B. N.* 5. Thilenius in *Hufeland's journal* 17 *B*. 1 *St* p. 94.

sopi (42). Quae si omnia incassum adhiberentur, et ad fortiora confugere liceret, e. c. ad *radicem ari maculati* cum *saccharo candido* mixtam, et ope syrupi cujusdam in linctum redactum (43), ad *syrupum e succo raphani confectum* (44), et ad *acetum scillae* (45). *Subcarbonatem ammoniae* (46), teste HANNAEO, a SILVIO in rebelli raucedine commendatam pluries frustra adhibuimus (47). Contra vero *vapores aqueos* tum *simplices*, tum cum *aceti* pauxillo, tum ex *infuso florum sambuci* elicitos perutiles invenimus, invenerunt alii (48). *Errhina* (49), et *masticatoria* (50) adversus raucedinem non tentavimus. *Myrrham*

(42) VESTI l. c. §. XXVIII, observante RIVINO.

(43) HORSTIUS lib. III. obs. 24. op. II. p. 156.

(44) Eph. N C. Dec. III. An. I. Obs. 36. p. 56. (Veterem raucedinem caeteris frustra adhibitis syrupus iste sanavit).

(45) EBN SINA Lib. V. Fen. I. Tract. 12.

(46) Spiritus salis ammoniaci.

(47) Possunt guttae nonnullae aquae instillari. Sic praescribit HANNAEUS (Eph. N C. Dec. II. An. 8 p. 243.) R. Sacchari candidi albissimi uncias tres: spermatis ceti drachm. un. et semis: aquaevitae anis. aa spirit. sal. amm. drachm. semis. M. f. pulvis cap. partit. vicib.

(48) HILSCHER Progr. de insigni quodam raucedinis remedio. Ien. 1747. HALLER dis. pract. T. I. N. 37.

(49) CODRONCHIUS Consil. l. c p. 142.

(50) WEDEL l. c. Cap. X.

electam in ore contentam, usque dum sponte dissolvatur, magnum adjumentum in raucedine affere statuit PLATER (51). Ita *piper* sub lingua detentus (52), semina *sinapis* in pulverem redacta, et cum syrupo quodam pectorali mixta (53), *haleces* (54). In raucedine a frigore contracta BORELLUS (55) fumum *florum sulphuris* per os exceptum cum *salviae* foliis certe valde audacter commendat. Postremo *balneum tepidum* (56), et *thermae* (57) in usum ducendae sunt.

(51) T. I. prax. p. 492. v. HORST. Lib. II. de sanitate tuenda Cap. V. p. 210.

(52) MARCELLUS Lib. de medicina C. 14.

(53) VESTI l. c. §. XXIX.

(54) In antiqua raucedine esus halecnm interdum couducere, jamdudum notum est; illas vero phthisin trachealem sanare (HUFELAND's *Sam.* 1821. 9. *St.* p. 115.) non solum novum, sed et fabula est.

(55) Cent. IV. Obs. 27. p. 299.

(56) Juvat enim omnes magnopere phonascos, qui vocis exercitio utuntur, citharoedos, praecones, tragoedos, quum contendendo laeserint vocem, teste AËTIO l. c. ». VESTI l. c. §. XXXIII.

(57) De thermis Zellensibus prostant experimenta in Eph. Germ. Dec. II. An. IX. Obs. 34. De potu fontis Bollensis raucedinis auxilio lege BAUHINUM hist. nov. et adm. font. Bollens. L. I. p. 82. et L. III. Cap. 27. p. 209.

§. V.

DE APHONIA.

Literatura.

1. *Aphoniae*, seu vocis sonorae privationis aut suppressionis completae, doctrinam tradiderunt SCHENK (58), MENJOTIUS (59), BARTHOLINUS (60), CRAUSIUS (61), et BURCHARD (62).

Distinctio aphoniae a mussitatione.

2. Aphonia a *mussitatione* eo differt, quod hic verba cum motibus oris et linguae, sine voce, fere ita exprimantur, ut si quis idiomate familiari loquitur, ea divinari possint.

Divisio.

3. Dividitur *aphonia* in *primariam*, et *symptomaticam*. *Aphonia primaria* nisi plane morbum per se, saltem reconditae plus minus aegritudinis potissimum sistit effectum. *Aphonia symptomatica* aliorum morborum constituit symptoma.

(58) Diss. de aphonia. Jen. 1658.

(59) Diss. de aphonia v. diss. path. Paris 1662.

(60) Aphonologia, seu de aphonia. Havn. 1654.

(61) Diss. de aphonia. Jen. 1702.

(62) Diss. casum aphoniae chronicae cum epicrisi exhibens. Argent. 1773.

Aphonia symptomatica.

4. *Aphoniae symptomaticae* mentionem injecimus in tractatu febrium (63), exanthematum primariorum (64), hydrocephali (65), apoplexiae (66), catalepseos (67), irae (68), maniae (69), rhachialgitidis (70), epilepsiae (71), paralyseos (72), hysteriae (73). Saepius adhuc de illa in posterum quaestio erit. Quocumque autem in morbo *vocis defectus* contingat, semper malum indicium est. Unde HIPPOCRATES: « quibus vox intercepta in febre sine indicatione, in tremore moriuntur (74); — aphoniae, quae convulsivo modo fiunt, perniciosae (75),

(63) P. I. Vol. I. Cap. II. §. XXIV.

(64) P. I. Vol. II. Cap. XII. §. LV. 4. Cap. XVI. §. LXVIII. 2.

(65) P. II. Vol. I. Sect. I. Cap. IV §. XXI. 3. §. XXII. 4.

(66) Cap. V. §. XXV. 2.

(67) Cap. XIV. §. LX. 1.

(68) Cap. XX. §. LXXXVI.

(69) Cap. XXV. §. CVI. 8.

(70) P. II. Vol. III. Sect. II. Cap. III. §. XII. 1.

(71) Ibidem Cap. XI. §. LIII. 4.

(72) Ibidem. Cap. XII. §. LX. 4.

(73) Ibidem Cap. XIV. §. LXX. 3.

(74) Prorrhet.

(75) Coac. Cap. 2.

— insaniae vehementes cum vocis interceptione lethales (76); — quae cum exsolutione aphoniae fiunt, pessimae (77); — quibus ex dolore aphoniae, moriuntur (78); — qui ex dolore muti fiunt aegri, moriuntur (79); — in vocis interceptione spiritus sublimis, sicut iis qui suffocantur, malum (80); — si quis ebrius ex improviso mutus fiat, convulsus moritur, nisi febris corripuerit, aut, ubi ad horam, qua crapulae solvuntur, pervenit, locutus fuerit (81).

Aphonia primaria.

5. *Aphonia primaria* modo in homine caeterum sano, modo cum aliis symptomatibus obvenit. Ad haec spectant oris impedita aperitio, effluxus salivae ex ore, linguae retractio, tumor radicis illius, constrictio faucium, dysphagia, nausea, vomitus, anxietas, difficultas spirandi, pulsus lentus, rubor, livor faciei aliquando oedematosae, conatus sonum edendi, ac si plane inanes fuerint, cum desperatione,

(76) Coac. Cap. 2.
(77) Prorrhet.
(78) Ibid.
(79) Coac. praen.
(80) Ibid.
(81) Aphor. V. 5. p. 90. Cfr. Double l. c. qui huic aphorismo jure non assentitur, et Morgagni. Lib. I. Epist. anat. med. XIV. Art. 35.

socio fletu. Symptomata istiusmodi nunc continuo, nunc periodice urgent. Divisio aphoniae primariae in *varias species* indagationem naturae morbi faciliorem reddit.

Aphonia traumatica.

6. *Aphonia traumatica* a violentiis externis, e. c. a lapsu (82), a laesionibus faciei (83), musculi temporalis (84), capitis (85), cerebri (86), venarum sublingualium (87), colli (88), tracheae (89), nervorum recurrentium (90),

(82) Eph. nat. Cur. Dec. I. An. 2. Obs. 120. cent. X. Obs. 44. HOECHSTETTER Obs. Dec. 17. N. 5. SCHELHAMMER Diss. de voce p. 33. PANAROLUS Pentac. II. Obs. 20. CORNAR. hist. rar. C. 15. et quotidiana experientia.

(83) SMETIUS Miscellanea p. 560.

(84) GLANDORP Spec. Chir. C. 23 Obs. 11.

(85) BENEVIENIUS de abd. morb. causs. C. 91. Eph. nat. Cur. Dec. I. An. 2. Obs. 91. 119. Dec. II. An. 8. Obs. 15.

(86) Jam HIPPOCRATES ait: (L. VII. Aph. 58.) « quibus ex quacumque caussa cerebrum vehementer concussum fuerit; necesse est statim muti fiant ». Cui assertioni favent HILDANI (Cent. IV. Obs. 5.), DODONAEI (Obs. med. Cap. 91. p. 235) et TINELLI (med. cons. p. 46) observationes.

(87) Eph. Nat. Cur. Dec. II. An. V. Obs. 145.

(88) PARAEUS Lib. IX. Cap. 29.

(89) HEISTER *Wahrnhem. I. B. N.* 147. (Vulnus et abscissio partis tracheae.

(90) GALENUS scripsit (Lib. de dissect. nerv. item de praecogn. ad Posthum. C. 6.), se Romae coram philosophis

et spinae (91), originem nanciscitur. Spargit ea maximam lucem super totius aphoniae doctrinam (92). Nisi aphonia traumatica recens sit, parum sperandum est. Debellatur interdum fortuito, e. c. per capitis concutionem (93), risum (94), tussim (95), iram (96), terrorem (97),

medicisque demonstrasse in haedis ac porcis semimutum reddi animal, si alteruter nervorum e pari vago recurrentium, quos ideo *vocales* nominavimus, ligetur aut praescindatur; si uterque resecetur, plane obmutescere. Experimenta hujusmodi a Baglivio (Obs. varii arg. anat. et pract.), Haightonio (*memoirs of the med Soc. of Lond. Vol. III. N* 24), Krimero (*Physiol. Unters Leipz.* 1820) aliisque verificata sunt. De aphonia ex strumae operatione narrat Zacutus Lusitanus (Med. pract. hist. L. II. hist. 14). Aphoniam gignit ipsa nervorum recurrentium *ligatura* (Schrader Obs. rar. Fasc. I. N. 7. et Sprengel Diss. sistens exper. circa varia venena. Goett. 1752.) vel *erosio*. Amatus Lusitanus (Cent. II. Cur. 70.) narrat nempe de quadam foemina, quae cum strumae mercurium sublimatum superimposuisset, vocem in totum pene amisit, quod nervus illius lateris recurrens ex pectore erosus esset.

(91) Galenus de loc. affect. L. I. C. 6. Marc. Donatus L. III. C. 2. Explicatur ex nervi accessorii Willisii ramo interno in nervum laryngeum superiorem desinente.

(92) Cfr. P. II. Vol. I. Sect. II C. I §. 1. N. 1.

(93) Eph. Nat. Cur. Dec. III. An. V. et VI. Obs. 236.

(94) Ipeeen in *Abh. aus. holl. Schriften I. B.* p. 356.

(95) Idem l. c. Morgagni op. c. Epist. LXIII. Art. 15.

(96) Bartholini acta Hafn. Vol. I. Obs. 71.

(97) Martini *zwey Dutzend. Beobacht.* p. 16.

displosionem in collo (98), febrem (99). Medendi ratio aphoniae ex caussis traumaticis chirurgiae objectum sistit.

Aphonia inflammatoria.

7. *Aphoniis inflammatoriis* illa jacturae vocis exempla verisimiliter adscribenda sunt, quae ex suppressione epistaxeos (100), haemorrhoidum (1), catamoeniorum (2) contigisse legimus. Nec mirum plethoram glottidi (quatuor, iisque magnis arteriis totidemque venis instructae), et nervis recurrentibus (arteriam subclaviam dextrorsum (3), et arcum aortae sinistrorsum cingentibus) infensam esse. Si malum non fuerit multum vetustum, opem ferre solent *venae sectio* (4), *hirudines* pro re nata circa laryn-

(98) Eph. Nat. Cur. Dec. III. An. III. obs. 112.

(99) Eph. Nat. Cur. Dec. II. An. V. App. p. 31 Ann. IX. Obs. 179.

(100) Medic. Siles. Satyr. Spec. VIII. Obs. 6. a.

(1) Morgagni de sed. et caus. morb. Epist. XIV. 37.

(2) Salmuth. Cent. III. Obs. 28. Levrand in *recueil périod. de la Soc. de méd. à Paris N.* 51. p. 278. *Bresl. Samml.* 1725. *Nov.* p. 564.

(3) Magistri cantus discipulis vix permittunt, ut ipsi vocem, inter ludendum strenue in cymbalo sustineant (*accompagnarsi da sè*). Nonne id ob brachii motum, arteriae subclaviae et inde nervo recurrenti infensum?

(4) Hoechstetter Dec. IV. Obs. 12. Eph. Nat. Cur. Dec. I. An. III. Obs. 251.

gem, nares (5), anum, vulvam appositae, *eccoprotica*, *pediluvia*, et *diaeta severa*.

Aphonia rheumatica, catarrhalis, et arthritica.

8. *Aphonia rheumatica*, *catarrhalis*, et *arthritica* refrigerio (6), raucedini neglectae (7), podagrae retropulsae (8) ortum debet. Caussa rheumatica, catarrhalis, arthritica, aut laryngem ipsam (9), aut involucra nervorum vagorum, praeprimis recurrentium (10), forteque accessoriorum Willisii aggredi potest. Malo recenti *methodus antiphlogistica* opponenda, serius *vesicatoria* (11), *moxa* (12), *fonticuli*,

(5) Spontaneam epistaxin aphoniam profligasse legitur in Actis Nat. Cur. Vol. III. Obs. 113.

(6) Act. nat. cur. Vol. VIII. Obs. 94. (Aphonia ex lotione capitis, subsecuto refrigerio). Item ex potu gelido in Eph. N. Cur. Dec. I. An. III. Obs. 60. Dec. III. An. VII et VIII. App. p. 74. Ex balneo frigido apud Hartlebben *Deutsche Justiz-u. Polizeyfama* 1803. 1. *B. N.* 212.

(7) Burchard l. c.

(8) Act. Nat. Cur. Vol. II. Obs. 59.

(9) Vitia laryngis, et tracheae, quae aphoniam concitant, potius pro symptomate aliorum morborum habenda sunt. Sic aphonia observata est ut effectus tracheae inflammationis (Bonet Sepulchr. L. I. Sect. XXII. Obs. I.), tumoris illius (Obs. 2.), calculi (Obs. 3.), ulceris laryngis (Thomann *Annal.* 1. *B.* p. 166).

(10) Zacutus Lusitanus Prax. admir. Lib. I. Obs. 98.

(11) Panarolus Pentecost. IV. Vol. 30. Obs. (in sutura Co

masticatoria (13), *linimentum volatile* (14), non neglectis *aconito*, et *antimonio* (15), ac *hydrargyro*.

Aphonia gastrica.

9. *Gastricam* eam nuncupamus *aphoniam*, quae a saburris (16), ab esu fungorum (17), et a vermibus (18) gignitur. Et aphoniae, a dysenteria (19), cholera (20), colica saturnina (21) relictae, huc spectare videntur. Cum ple-

ronali) Ranoë in act. Reg. Soc. med. Havn. Vol. I. p. 459. (ad collum) Willich in Baldinger's *N. Magaz* 7. *B.* p. 116. (per tincturam cantharid spinae illinitam).

(12) Ad curriculum nervorum recurrentium prope laryngem (Dubois ?).

(13) Eph. Nat. Cur. Dec. III. An. II. Obs. 54.

(14) Dr Man in *Abh. f. pr. Aerzte.* 10. *B.* 1. *St.* p. 17.

(15) Osiander *Denkwurdigkeiten.* 2. *B.* p. 174.

(16) Lupin Hist. morb. diffic. p. 18.

(17) Paullini Cent. II. Obs. 77.

(18) Ziegler de aphonia period. ex vermibus orta. Basil. 1724. Zac. Lusitanus Prax. admirab. L. II. Obs. 36. *Bresl. Samml.* 1724 *octobr.* p. 423. Benedictus L. V, c. 15. Baldinger *N. Magaz.* 10. *B* p. 41. Duo aphoniae verminosae exempla ipse vidi.

(19) Moseder Diss. de dysenteria, quam excepit aphonia. Argent. 1775.

(20) Eph. Nat. Cur. Cent. III. Obs. 3.

(21) Portal *Cours d'anat. méd. T. IV.* p. 361. De plumbo (sacchari scilicet saturni) aphoniae caussa. Cfr. Knight

xus, quotquot sunt abdominales cum plexu coeliaco commercium alant, cumque ad plexum coeliacum formandum par vagum, laryngi imperans concurrat, aphoniae origo abdominalis facile explicatur. *Aphonia gastrica* derepente, et gravibus symptomatibus stipata (22) oriri solet. Methodus medendi *evacuans* (23) est uti in aliis morbis gastricis. Aphoniam verminosam *oleo ricini* debellavimus.

Aphonia spasmodica.

10. *Aphoniae spasmodicae* ansam porrigunt terror (24), indignatio (25), dolor (26), amor

in *Lond. med. Journ.* Vol. IV, p. 286, et *Abh. f. pr. Aerzte.* 15. *B.* 1. *St.* p. 34.

(22) Legi meretur historia ancillae, de qua narrat Dr. Henschel in Hufeland's *Journ.* 8. *B.* 1. *St* p. 149.

(23) Aphoniae purgantibus sanatae exemplum R. Jones (in *the Edinb. med. and surg. Journal* 1809. *Vol. V.*) describit.

(24) Bartholinus Act. Havn. Vol. I. Obs. 101. Eph. Nat. Cur Dec. I. An. III. Obs. 121. Dec. II. Ann. IV. Obs. 27 Cent. X. Obs. 47.

(25) Van der Hont. v. *Abh. f. pr. Aerzte. IX. B.* p. 387 (uxor dum maritum in adulterii flagranti delicto invenerit).

(26) Ex tortura v. Boneti sepulchr. L. I. § XXII. Obs. 18. App. 2 ex Fabricio Hildano. « Vidi miserum, ait Sauvages (l. c.), ex duriori tortura non solum obmutuisse, sed etiam omnem sensum amisisse ». L. c.

(27), antipathia (28), impulsus aëris (29), et narcotica (30); subjiciuntur illi hystericae (31), et homines spasmis (32), melancholiae (33) obnoxii, item ebriosi (34). Caussa saepe in compressione cerebri ad originem paris vagi quaerenda; quo in casu pulsuum peculiaris lentor observari solet. Ne tunc methodum apoplexiae accommodatam (35) negligas. Alias aphoniae spasmodicae praeter electricitatem (36),

(27) Eph. Nat. Cur. Dec I. An. VI, et VII, obs. 136.

(28) PAULINI Cent. IV. Obs. 8. Eph. Nat. Cur. Dec. I. Ann. II. Obs. 145.

(29) A globulo tormenti prope dejecto, v. *Bibl. universelle* 1816 *Juin* p. 160, et LARREY *mém. de chir. milit.*

(30) Ex atropa belladonna, aegro caeterum mente compote, aphoniam conspexi in nosocomio Vindobonensi.

(31) ZACUTUS LUSITANUS Prax hist. L. VIII. Obs. 18. Eph. Nat. Cur. Dec II, Ann. VII. Obs. 133. BERDOT in Act. Helvet. Vol. VIII. p. 196.

(32) SMITH in med. commun. Vol. 2. N. 33. RANOE in Act. Reg. Soc. med. Havn. I. B. p. 459.

(33) Eph. Nat. Cur. Dec. I. An. IX, et X. Obs. 283. Dec. II, An. I. Obs. 97. An. III Obs. 40. Cent. III. Obs. 81. SPROEGEL in miscell. Berol. T. VI. p. 25. Cfr. P. II. Vol. I. Sect. I. C. XXV. § CVI. 8.

(34) HIPPOCRATES l. c Act Nat. Cur. Vol. VI Obs. I. HOECHSTETTER Dec. III. Obs. 9. Comm. Nor. 1743. p. 7. MORGAGNI l. c. Epist. XIV. Art 35, 36.

(35) P. II. Vol. I Sect. I. C. V. § XXIX. N. 1.

(36) LAMB in BRADLEY's *med. and phys. Journ.* 1801 *apr.*

sic dicta *nervina* opponi solent, inter quae, praeter *crocum* in lacte infusum, folia *atropae belladonnae*, quatenus specifice in nervum vagum agunt, tentari merentur. Tentandae forent, et parvae radicis *cephaëlidis ipecacuanhae*, aliorumque emeticorum doses, utpote quae nervos ventriculi, maxime ex pari vago pullulantes, speciatim afficiunt. Suspicamur quoque, corpora principium saccharinum continentia peculiare imperium in par vagum exercere (37).

Aphonia metastatica.

11. A cerebri vitiis utplurimum et *aphonia metastatica* pendet, cui febris (38), variolae (39), ulcera suppressa (40), aliaeque depositiones morbosae (41) (neque pari vago, inpri-

HUFELAND, SCHREGER u. HARLESS *Journ. d. ausl. med. Lit.* 1802. 2. *B.* PARKER CLEVELAND in *med. and phys. Journ. by* FOTHERGILL. *Lond.* 1814 *jan.*

(37) P. II. Vol. II. Append. ad C. XIV.

(38) TULPIUS L. I. C. 39. LENTILIUS Eteodrom. p. 1041. Act. Nat. Cur. Vol. II. Obs. 114. Commerc. Lit Norimb. 1741. p. 86. SCHEIDEMANTEL *Frank. Beytr. N.* 16. HORN *Arch. f. d. pr. Med.* 1809 *jul. p.* 311.

(39) FABR. HILDANUS Cent. VI. Obs. 14. RIEDLIN Cent. II. Obs. 85. AASKOW in Act. R Soc. Med. Havn. Vol. I. p. 373. Eph. Nat. Cur. Dec. I. An. II. Obs. 201. Dec. II. An. I. Obs. 38. Dec. III. An. I. Obs. 55.

(40) Eph. Nat. Cur. Dec. II. Ann. VI. Obs. 25.

(41) BARTHOLINUS Act. Havn. Vol. I. obs. 7.

mis nervis recurrentibus parcentes), ansam praebent. Cura, ut in aphonia rheumatica, et arthritica (42).

Aphonia consensualis.

12. Observata quoque est *aphonia* ut effectus vitiorum reconditorum pericardii (43), pulmonum (44), graviditatis (45), partus (46), et puerperii (47), *consensualis* dicenda, quae caeterum denominatio, et aphoniae gastricae aliisque originis encephalicae adaptari posset.

Observatio.

13. Ad aphoniam quoque pertinet *jactura vocis respectu ad extensionem.* Vix quidem ea imperium in sermonem, at permultum in cantum exercet. Cantores enim utriusque sexus aliquando extensionem vocis ita amittunt, ut ex duobus, et quod excurrit *octavis*, de quibus antea gloriari potuerant, vix quatuor amplius

(42) Memorabilis est casus ZACUTI LUSITANI (Prax. admir. L. I. Obs. 97), qui fonticulo in inguine excitato, aphoniam ex phallorrhoea suppressa, sanavit.

(43) PORTAL *von der Lungenschwindsucht* 2. *B.* p. 70. (utpote ramis nervi recurrentis instructi)

(44) PORTAL l. c. p. 69 BONET sepulchr. L. I. § XXII. Obs. 13.

(45) Commerc. Lit. Norimb. 1736. p. 363.

(46) Eph. Nat. Cur. Dec. III. An. III. Obs. 113.

(47) Eph. Nat. Cur. Cent. I, et II. Obs. 127.

retineant tonos. Status iste revera morbosus probe ab illo normali distingui debet, ubi cantores, progrediente aetate, tot tonos altos amittunt, quot inferiores acquirunt (48). In aphonia, de qua agitur, motus laryngis, si vox in alto deficiat, sursum, alias deorsum impeditus est; oritur hoc malum, a plethora (49), ab infarctu glandularum, ab obstructionibus viscerum abdominalium, a syphilide, a mercurio, saepissime vero ab abusu cantus, atque a nisu obstaculum a raucedine emergens voce vi elicita vincendi. Jactura vocis ex utraque vix enumerata caussa orta irremediabilis est (50). Me-

(48) Sic feminae ex acuta voce (*soprano* dicunt Itali) in acutae proximam (*contralto*) decidunt; mares ex media (*tenore*) in gravem (*basso*).

(49) Portal in *mém. de la soc. méd. d'émul. T. I. Paris* 1798. p. 80, *troisième obs.*

(50) Urbe Austriaca *Baden*, an. 1812 incendio fere deleta, societas cultorum artis musicae incolis miseris, proventu spectaculi theatralis (*Le nozze di Figaro*) succurrere statuit. Primae cantus pars (*Susanna*) ad uxorem meam collata est. Ipsa voce clara, ampla et agili (pro qua Haydn partem supremam (*soprano*) oratorii sui *Creationis mundi* scripserat) in tentamine ultimo (*prova generale*) adhuc cantaverat, cum incipiente jam spectaculo ab aura frigidiuscula alliderctur; quo facto extemplo fere aphona reddita est. Desperabunda (spectaculo enim Imperator, Imperatrix, magnates, etc. intervenire haud dedignati fuerant) cum aphoniam quibuscumque modis vincere voluisset, non

dici theatrales hinc cauti sunto, ne coram directione spectaculorum cantores, ob id, quod miti tantum raucedine laborent, partes magnam vocis intensionem exposcentes agere posse, praepostere affirment. Reliquis aphoniae, de qua agitur, caussis, pro re nata, hirudines circa laryngem, vesicatorium perpetuum inter scapulas, victum blandum, lenia emetica, aquas soterias salinas, aethiopem antimonialem, frictiones mercuriales (51) in minimis diu continuatis dosibus, balneaque sulphurica opponimus. Quandoque iter regiones meridionales versus, rusticatio, abstinentia a cantu (exercitio *la scala* excepto), vita casta, usus vini dulcis, potus *cacao* pharmacis palmam eripiunt.

§. VI.

DE ALALIA.

De loquela.

1. « *Loquela* est vox articulata, seu ope cavi narium, et oris, uvulae, linguae, labiorum, et dentium modificata, ita ut non solum ideis confusis referendis par sit, cui scopo sufficiunt

solum magis magisque malum increvit, sed et in posterum tempus, tertiam vocis partem amisit.

(51) Portal l. c. *observation quatrième.*

clamor, suspirium, risus, fletus, aliaeque voces bruto, et homini communes; sed ut ad ideas distinctas, et syllabarum seriem his ideis respondentem significandas sufficiat (52) ». *Requisita loquelae* sunt status congruus 1.° instrumentorum ad vocem articulandam necessariorum; 2.° sensorii communis, et 3.° auditus.

Alaliae species.

2. *Tres* hinc alaliae seu mutitatis stabilie mus *species*, scilicet *alaliam* 1.° a *vitiis instrumentorum vocis*; 2.° ab *hebetatione sensorii communis*; et 3.° a *cophosi*. Addi possent illarum specierum *complicationes*.

Alalia a vitiis instrumentorum vocis.

3. Primum inter loquelae instrumenta locum occupat *lingua* (53): enim vero non solum *litteras linguales* dictas proprie effingit, ut *L R*, sed cum dentibus *dentales*, ut *D*, *T*, *S*, *Z* efformat, dorso suo sursum flexo *gutturales* producit, aërem retrorsum repellendo, ut *G*, *K*. Quodsi objiciatur dari *elingues* loquendi facultate praeditos (54), in illis carun-

(52) Sauvages l. c.

(53) Descriptionem linguae fusam latamque invenies in Breidenstein diss. de morbis linguae. Erl. 1791.

(54) Roland de Belebad aglossostomolalographia. Salmur 1630. v. Eph. Nat. Cur. Dec. I. An. 3. App. 559. Ibid Dec. I.

culam quandam vel ex oris basi, vel e lateribus ortam linguae vices agere respondendum. Sic altera ex parte *lingua praemagna*, cujus plura exstant exempla (55), quorum unum stupendum ipsi describendum curavimus (56), loquelae eousque non obstat; quousque motus

An. I. Obs. 35. Schol. An. III. p. 559. Tulpius L. I. C. 44. Bartholinus Hist. anat. Cent. II. Hist. 22. Schenk L. I. Obs. 371. Paraeus Chir. L. XXII. C. V. p. 489. Aurran diss. elinguis fem. loquela. Arg. 1766. v. Leske *Auserl. Abh.* 3. *B.* p. 15. Parson in *Philos Trans. N.* 484. Brankard Collect. med. phys. Cent. VI. N. 5. Acta Helvet. Vol. VIII. *Journ. de méd. T. XX.* p. 37. XXIII. p. 348. *Breslauer Samml.* 1723. p. 449. *Mém. de l'Ac. de Paris.* T. V. N. 13.

(55) Trincavella de rat. cur. par. hom. corp. L. V. p. 10. Scaliger exercit. 199. 2. Schenk obs. med. L. I. Obs. 356. p. 401. Bartholin hist. anat. rara. Cent. II. hist. XXII. T. I. p. 208. Hannemann Miscel. Nat. Cur. Dec. II. An. 2. Obs. 51. Bierkander *neue Schwed. Abh. ubers. v.* Kastner *u.* Brandis. 1791. 10. B. p. 142. Ficker *Beitr. z. Arzneiwiss. Muhst.* 1796. N. 8. p. 107. Trioen obs. med. chir. Fasc. p. 142.

(56) Niechwiedowicz diss. de rar. linguae vitio organ. Viln. 1811 cum tab. aenea. « Puella decem annorum, dum duorum annorum infans erat, sub lapsu linguam momorderat, subsequente copioso sanguinis fluxu. Increvit ab eo tempore linguae volumen ita, ut post annum, et quod excurrit eam amplius ore retinere nequiverit. Extrorsum tamen pendens lingua tunc adhuc in oris cavitatem retrahi potuerat. Serius et hac potestate destituebatur, ita enim

illius conceditur (57). Enimvero tunc solum mutitas expectanda, dum linguae motus omnino deletus est. Hinc (*a*) a *linguae siccitate*, ut in febribus praesertim apud senes, in coryza, morbis hepatis, vesicae urinariae, maxime sub somno, in nutricibus (58), et convalescentibus. Mutitas a siccitate linguae utplurimum fugax, sed ipso primario morbo aliquando intolerabilior lotione oris, haustibus repetitis potus, lamellis pomi aurantiaci, aut citri, syrupo mororum, vel alio acidulo, cum borace si placeat (59), suctione uvarum, aliorumque fructuum, pro tempore saltem mitigatur. (*b*) A *frenuli brevitate*, et *longitudine*. Haec vitia au-

increvit hoc viscus, ut *ultra* mentum tribus pollicibus penderet. Substantia linguae erat normalis. Dentes magna ex parte consumti ac continuum fere osseum corpus formantes. Pars linguae extra os pendens sicca, gustu orbata, nisi prius humectaretur. Masticatio laboriosa, deglutitio expedita. Vox naturalis et *loquela*, excepta pronunciatione litterarum C, Q, W, Z. *distincta*.

(57) Sic fari non potuerant aegri lingua praemagna praediti, de quibus narrant Vogel prael. acad. p. 6, Ehrlich *chir. auf Reisen gem. Beobacht.* 1. *B.* p. 66 seq.

(58) Sauvages l. c. « visa est lactans mulier a longiori lactatione hunc morbum traxisse, et ablactato alumno loquelam recuperasse ».

(59) F. c. ad scrupulum, ad semidrachmam cum uncia syrupi rubi idaei.

topsia cognoscuntur. Si *frenulum* fuerit *breve*, lingua in medio fissa, ad apicem larga, ita a frenulo sulcum ad extremitatem externam exhibente, retinetur, ut ultra gingivas extendi nequeat. Praeterea infantes difficulter ubera sugunt, quin aliud impedimentum, aut aphthae accusari possint. Eadem sugendi difficultas contingit dum *frenulum longitudine* peccat (60); utroque in casu auxilium in sectione frenuli quaerendum, cavendo ne culter, aut forfex venas raninas, ductum salivalem Warthonianum, aut nervos laedat (61). (*c*) A *linguae adhaesione morbosa* (62), a *calculis sublingualibus* (63), ab *atheromate sub lingua* (64), a *globo*

(60) Fallop. instit. anat. p. 457. Bacherbacht diss. de morb. ligamentor. Lugd. Bat. 1750. § II in Halleri coll. disp. ad morb. hist. et cur. fac. T. VI. p. 401. Weitbrecht Syndesmolog. Sect. VI. 6.

(61) Frank de incis. freni sub lingua. Heidelb. 1682. Heister Inst. Chir. Loder diss. de frenulo linguae ejusque incis. Ien. 1785. Bell *anat. of the hum. body*. T. II. Saure diss. de sect. frenuli linguae. Paris 1756. Oehme de morb. recens nator. chir. Lips. 1773.

(62) Hoffmann Consult. Cent. I. N. 94. Cfr. P. III. Vol. I. Cap. de glossitide. Capdeville in *mém. de l'ac. R de chir.* T. II. Acta mea cl. inst. Viln. T. II. p. 51.

(63) Eph. Nat. Cur. Dec. I. An. 3. p. 585. Plater obs. med. L. II. p. 395. Zethermann *in* Hufeland's *u.* Himly's *Journ.* 1811 jul. p. 119. Th. Roder. a Veiga de loc. affect. L. I. Sect. VI. p. 225.

plumbeo linguae inhaerente (65), quorum vitiorum curam chirurgia tradit; (*d*) ab *induratione epiglottidis* (66), a *prava figura ossis hyoïdei* (67). Et (*e*) a *linguae inflammatione*, et *paralysi* (68). Haec apoplexiam aliquando annuntiat (69), saepe eam, aliosque cerebri morbos sequitur, et hemiplegiam plenariam comitatur (70). Patet hinc, caussam paralyseos linguae, et alaliae inde pendentis in encephalo, praecipue circa medullam oblongatam, utpote nervis glossopharyngeo, et hypoglosso ortum praebentem, quaerendam esse. Quae nervorum linguae motoriorum origo, cum ab illa nervi acustici, ventriculo scilicet quarto distet, cur

(64) Marchettis obs. p. 72. Plater obs. L. III. p. 896.

(65) Meekren Obs. med. chir. C. 8.

(66) Bonet Sepulchr. L. I. Sect. XXII. Obs. 22. ex Barbette.

(67) Hann Commerc. Litter. a 1736 hebd. 31. N. 1. ad §. 25. Ac re qnidem vera a gravibus vitiis ossis hyoidei mutitatem aliquando esse credibile est. Quodsi Kercbringius Osteogen. C. II. verum scripsisset de esse hyoide, cum in foetibus, ait, ne quidem cartilaginem ejus apparere, hinc quoque esse non dubitandum, quod parvuli serius post ortum loqui incipiant et cum incipiunt, adhuc dimidiata verba tentent. Id etiam confirmat Albinus (Icon. oss. foet. ad Fig 152.). Cfr. Morgagni l. c. Epist. XIV. Art. 38.

(68) *Mutitas a glossolysi* Gall. *Paralysie de la langue.*

(69) Part. II. Vol. I. Sect. I. C. V. §. XXV. 1.

(70) P. II. Vol. I. Sect. II. C. XII. §. LX. 4.

mutitas perstante auditu, ut observavimus (71), obvenire possit, intelligitur. Porro cum nervus lingualis (verisimile gustus instrumentum) a ramo tertio paris quinti suam quoque peculiarem originem circa pontem Varolii agnoscat, cur paralysis linguae saepissime *salvo gustu* locum habeat, intelligi posset. Ex eo vero, quod nervi, quorum ope lingua motum adipiscitur, originis sint encephalici, haud concludi potest, omnem illius paralysin necessario esse originis encephalicae. Posset enim rheuma, violentia externa, vel alia demum caussa nervos illos extra encephalum, aut in ipso linguae contextu laedere, sicque paralysin, ac alaliam gignere. Rem ita aliquando se habere suspicamur, propterea quod viri experti adversus mutitatem, e linguae paralysi ortam, *sialagoga*, et *masticatoria*, ut *radicem pyrethri*, *hellebori*, *folia nicotianae* (72), *oleum cinnamomi*

(71) Puer sex annorum mutus a nativitate, ingenio non destitutus, ante biennium ad me auxilii gratia ducebatur. Contenderam eum esse simul surdum, quod parentes negarunt. Ac re quidem vera scrupuloso instituto examine de perfecto illius auditu dubitare haud potui. In morbos praegressos tunc inquirendo, apparuit, puerum, cum adhuc infans fuerat, encephalitide convulsive laborasse. Mutitatem ex reliquiis hujus morbi repeterem.

(72) Sauvages. l. c. Hautesierk *Recueil*. Vol. 2. p. 286.

(73), *spiritum serpilli* (74), commendant; quorum sane auxiliorum applicatio in alalia, et paralysi linguae originis encephalicae nil plane praestare posset (75).

Alalia a hebetatione.

4. Stupidi, et hebetes, attentione, perceptione, memoria, judicio, imaginatione, affectibus, et voluntate plus minus destituti, ut fatui (76), idiotae, maxime cretini (77), loqui vix, aut ne vix queunt (*alalia a hebetatione*). Ad loquelam enim tyrocinium requiritur, — « opus est, ut infans, imitator nutricis sedulus, pronunciandis diversis, quas audit, syllabis assuescat, illasque syllabas laboriose combinando, quae sibi necessaria sunt, jam puer petere addiscat (78) ». Cum venena narcotica facultates animi, pro tempore saltem, suspendant, mirum non est, et illa alaliam (79), saepe transitoriam, gignere posse.

(73) LANG Miscel. verit. Vol. I. p. 8.

(74) LANG l. c. v. RICHTER's *Chir. Bibl.* 8. *B.* p. 508.

(75) P. II Vol. I. Sect. II. Cap. I. §. II. et Cap. XII. §. LX. 4.

(76) P. II. Vol. I. Sect. I. Cap. XXV. 12.

(77) Ibid. 13.

(78) SAUVAGES l. c.

(79) Mutitas a narcoticis MANGETI v. SAUVAGES l. c.

Alalia a cophosi.

5. *Alaliae a cophosi*, seu *mutitatis surdorum* (80) jam alibi mentionem injecimus (81). Filum abruptum reassumendo, antecessorum exemplo, de surdo-mutorum qualitatibus physicis et moralibus ordiendum foret. At vero procul id esto a nobis. In ea enim versamur opinione, surdo-mutos nequaquam classem peculiarem generis humani, de qua principia generalia statui possent, constituere. Inter surdos enim, et mutos tot rerum discrimina, sicuti inter homines in genere intercedunt. Miramur hinc expertissimum surdo-mutorum institutorem (82) miseros pro mendacibus, vanis, super-

(80) Gall. *Mutité des sourds de naissance. Sourds-muets.* Germ. *Taubstummheit. Taubstumme.* Pol. *Głucho-niemota. Głucho-niemi.*

(81) P. II. Vol. II. Sect. II. C. XXIII. §. CXX. 3. Adde sequentem observationem, a Dr. LUDOVICO FRANK Patri meo a. 1814 communicatam: *Madame* ROLAND *de Marseille est mère de 14 enfans, dont deux alternativement parloient et deux étoient sourds et muets. Ayant perdu trois de ses enfans, il lui en restent aujourd'hui cinq qui parlent, et six, dont quatre demoiselles, qui sont sourds et muets. Trois individus étoient affectés de la même infirmité dans la famille du grand-père de Mr.* ROLAND. *Le mal a donc sauté une génération* ».—

(82) ESCHKE *von der besten Methode, die Taubstummen zu unterrichten*, v. HUFELAND'S *und* HIMLY'S *Journal der pr. Heilk.* 1810 *Aug.* p. 1. et *Sept.* p. 1.

bis, malitiosis, aggressoribus, adeo pro *garrulis* (83) declarasse. Equidem nos scelera a nonnullis surdo-mutis peracta (84) minime latent, — verum, quid inde concludendum, nisi quod surdo-muti crimina cum reliquis hominibus communia habeant? Quod illis plus quam aliis condonandum. Enimvero haud raro mutitas a cophosi cum hebetatione, criminum multorum fonte, societatem inire solet. Praeterea socii surdo-mutos saepe ludibrio habent, eosque irritant, exasperantque. Porro cum sensationes commiserationem excitantes aurium facilius quam oculorum ope ad animum perveniant (85) (quod Eschke ipse jamdudum animadverterat)

(83) « *Sehr. gerne mischen sich. Taubstumme in fremde Angelegenheiten, suchen Uneinigkeiten und Klatschereien zu erwecken, Hetzereien anzustiften, zu unterhalten und mit beiden Parteien gemeischaftliche Sache zu machen* ». p. 14.

(84) Surdo-mutus conspecto actu porcum mactandi, proprium dein interfecit fratrem (Sack *vertheid Glaube d. Christ.* Facta similia inveniuntur in Hymnen *Beitr. zu d. jurist. Lit.* — in Klein's *Annal. d. Gesetzgeb. u. Rechtsgelahrtheit* — in Moritz *Mag. 2. Erfarhungsheilkunde*, — — in Kress *jurist. Betracht. v. Recht d. Taubstumm gebornen. Leipz.* 1765). Alter surdo-mutus hominem interemit, observando milites tale ob opus remunerari (Wolff *vernünftige Gedank. v. d. gesellschaftlichen Leben d. Mensch.* 3. *Aufl. Leipz.* 1732. p. 72).

(85) Zeune *Ueb. d. Unterricht. d. Blind. Berl.* 1808.

(86); haud mirandum foret, si surdo-muti aliorum non commiserescerent. Quid praeterea boni ab homine expectandum, qui facultate sese ipsum, saltem per commercium cum similibus, educandi destituitur, nisi peculiaris educationis suae habeatur cura? Multum hinc viris, qui praecepta ad surdo-mutos instituendos tradiderunt, debetur, ut PETRO PONTIO (87), WALLIS (88), VAN-HELMONT (89), PAULO BONNET (90), EM. RAMIREZ DE CARRION (91), HOLDER (92), SIBSCOT (93), SCHEUCHZER, (94), AM-

(86) *Kleine Beob. üb. Taubstumme. I. B. Berl.* 1799.

(87) Monachus Hispanus versus finem saeculi XVI. vivens. Cfr. VALESII sacra philosophia. C. 3. p. 78. et *Breslauer Samml. XI. Versuch.* p. 343.

(88) Praefat. ad gramm. linguae gallicae. Oxon. 1654. Eph. Nat. Cur. Dec. I. An. I.

(89) Alphabeti vere natural. Hebraici delineatio, quae methodum suppeditat, juxta quam surdi-nati sic informari possunt, ut ad sermon. us. perveniant. Sulzbach. 1657. HALLER Bibl. med. Vol. III. p. 58.

(90) *Reduction de las letteras y arte para ensennar a hablar los mutos Madr.* 1620.

(91) *Maravillas de Natureleça qua se contienta los mil secretos da causas naturales. Madr.* 1629.

(92) *Elements of Speech. Lond.* 1669. *Suppl. to the phil. Trans.* T. IV. N. XLVIII. p. 957. Jul. 1670.

(93) *Deaf and dumb man's discourse or concerning these who are bord deaf and dumb. Lond.* 1670.

(94) Diss. surdus loquens. Traject. 1694.

HANN (95), PEREIRA (96), KERGER (97), L'EPÉE (98), DESCHAMPS (99), CAESARI (100), PETRO A CASTRO (1), ESCHKE (2), HEINECKE (3), LE-BOUVIER DESMORTIERS (4), HASSENKAMP (5), RAPHEL (6), WOLK (7), ASSAROTTI

(95) Surd. loqu. Amst. 1702. HALLER. op. c. Vol. IV. p. 14.

(96) In *mém. mathem. présentées.* Vol. V. p. 233.

(97) De surdo-mutor. cura. Epist. ad ETTMÜLERUM a. 1704 in Eph. N. Cur. Cent. II. App. p. 233.

(98) *Institutions des sourds et muets. Paris* 1776.

(99) *Lettre sur l'institution des sourds et muets. Paris* 1777. v. *Journ. de méd. T.* 49. p. 472.

(100) *Ueber. Taubstumme, ihren Unterricht und die Nothwenwendigkeit sie sprechen zu lernen (lehren) in der Deutschen Monatsschrift. Nov.* 1799. p. 253.

(1) De loquela mutis et auditu surdis reddito in Mis. Nat. Cur. Dec. I. An. I. Obs. 35.

(2) L. c.

(3) *Beobacht. ub. Stumme u. d. menschl. Sprache. I. Th.* p. 104.

(4) *Mémoires sur les sourds et muets de naissance et de donner la parole et l'ouie à ceux qui en sont susceptibles. Paris an. VIII.*

(5) *Ueber den Unterricht, welcher drey Taubstummen ertheilt worden ist. Offenbach* 1800.

(6) *Ueb. d. Kunst. Taubstumme red. zu lernen. Leipz.* 1801.

(7) *Anweisung, wie Kinder u. Stumme ohne Zeitverlust u. auf naturgemasse Weise zum Verstchen u. Sprechen, zum Lesen u. Schreib. zu bring. sind. Leipz.* 1804.

(8), Ahlemann (9), Tamet (10). Non minus debetur institutoribus, qui, licet per scripta non inclaruerint, attamen in surdo-mutis instruendis toti fuere (11). Nec principibus, quorum munificentia instituta pro surdo-mutis stabilita sunt, debitum grati animi tributum recusandum est (12). — Methodus surdo-mutos instruendi triplex, per *mimesin* scilicet, *graphen*, et *glossam*. De illarum reciproca praestantia multum disceptatum est. *Mimesis* sane maxime naturae consona est. Stabilito enim

(8) *Esperimento dei sordi e muti. Genova* 1804.

(9) *Beschr. d. Taubstummen-Instituts in Berlin.* 1804.

(10) *Mém. sur l'institution des sourds-muets. Paris* 1821.

(11) V. Opus meum *Reise nach Paris, Lond. u. e. gross. Theil d. ubr. Englands u. Schottlands, in Bezieh. auf Spitaler, Versorgungshauser, ubrige Armen-Institute, medicin. Lehranstalten. Wien* 1804. *Th. I.* p. 66. De institutore surdo-mutorum nomine Fr. Supf mentionem injicit *Hanauer Zeitung*. 1738 *d.* 9 *jan.* De quodam Ernaultio legi in Toussaint obs. de Phys. 1757 sept. De alio vere nomine Ioach. Pasch, contemporaneo Mart. Lutheri, loquitur Pfingsten. Cfr. Kopp *Jahrbuch. a. Staatsarzneik. I. Jahrg.* p. 354. et Colland *ub. d. Ursprung d. Universitat Wien.* p. 376.

(12) Sic Rossia primum Institutum pro surdo-mutis Mariae Fedorownae Summi Rossiae Imperatoris genitrici debet. Antiquissimus protector surdi et muti fuit Imperator Julianus, v. Ammian. Marcellin., *ubersetzt v.* Wagner 24. *B.* 4 *Kap.*

determinatoque pro omni objecto peculiari gestu, surdo-mutus idioma veluti universale (13) acquirit. Socii surdo-muti, et alii, qui cum illis conversantur levi opera illud addiscunt (14). Quodsi praeterea *alphabetum digitorum* accedat, illudque cum *graphe* jungatur, ad notiones etiam metaphysicas acquirendas via patet. Immo surdo-mutorum attentio, utpote quae a sonis minime divertitur, sensus reliqui saepe acutiores, et methodus analytica, qua edoceri debent, illorum instructionem adjuvant. Excellere inprimis solent in grammatica, et in arte, quae tradit exitus in versibus componendis similitudinem spectare (15). Quae singula eo minori studio obtinentur, si et *glossa* in auxilium ducetur. « Litterae enim, et verba solum gestuose cum ideis juncta saepe pro surdo-mutis vana sunt signa (16) ». Contra si surdo-muti ad verba pronuncianda adigantur, excitato sic motu tracheae, linguae, palati, dentium,

(13) Putarem, quodsi idioma gesticulatum, idque eleganter, communi sensu stabiliretur, choreae theatrales (*Ballets*) emolumentum inde haberent.

(14) Perbelle de hoc disserit auctor operis *Lettres sur les sourds et muets*. Amstelod. 1772 editi.

(15) Escke *uber den Hang der Taubstummen zum Reimen*, v. *Eunomia*. *Berlin* 1805.

(16) Eschke l. c.

etc., concussio, veluti per tactum internum orta, in formandis ideis illos adjuvat. Modus surdo-mutos ad verba articulanda adigendi, sequens est. Componat institutor manu sua vocis instrumenta tyronis, ut requiritur ad litteram e. gr. *A* pronunciandam, jubeatque, ut sonum edat, toties repetendum, quoties requiritur, ut pronunciatio litterae *A* sit distincta. Migret sic a vocalibus incipiendo sensim sensimque per totum alphabetum. Doctrina, quae modum, instrumenta vocis pro unaquaque littera componendi indicat, in opere classico KEMPELE (17), nec non in operibus indicatis de surdo-mutorum institutione reperitur. Singulas litteras, quas tyro recte pronunciare didicit, delineet, et delineari ab ipso jubeat institutor, ut ideam delineatae litterae cum idea motus organorum ipsam comitantis connectere discat; imo objectum delineatum coloribus expressum, vel praesens ipsi ostendatur, cum fieri potest. Porro attente, dum indicata profert verba, observet discipulus praeceptoris labia, dentes, linguam, palatum (18), non solum ut motus harum partium imitari discat, sed ut ex iis motibus ab

(17) *Vom Mechanism. d. menschl. Sprache. Wien.*

(18) Praeter haec AMMANNUS (l. c. p. 81) jubebat etiam digitis discipulum tremorem laryngis percipere, dum ipse loquebatur, et eum tremorem in proprio gutture imitari.

aliis peractis, quae verba proferuntur, intelligat. Sic enim surdo-muto, cum quocumque homine, qui suum loquitur idioma, in loco saltem lucido, conservari licet. Quam longa autem, et taediosa haec via sit, sponte elucet; nec facile quis expertus a singulari institutore ut cohortem surdo-mutorum in glossa instruat, expectet. Neque expectet, sermonem surdo-muti unquam fore melodum. Est enim ille constanter monotonus (19), et plus minus gutturalis. Hoc autem non impedit, quominus sermo tam ingratus auditui, loquenti sit admodum salutaris. Surdo-mutus enim *beneficia loquelae* cum audientibus communia agnoscit.

Loquelae beneficia.

6. Sunt autem hujusmodi beneficia respectu sanitatis admodum conspicua (20). Exercitio enim vocis, sermocinando, declamando, alte legendo, cantando, dummodo debitos inter limites (21), corroborantur pulmones (22),

(19) « Muti ex nativitate disserere non possunt, *sed unam tantum vocem sonant*, etsi quis spiritum efflans sermonem proferre conetur ». HIPPOCRATES L. de carnibus.

(20) ALBERTI diss. de loquelae usu med. Hal. 1737.

(21) « Acutae voces capitis distentiones, temporum palpitationes, cerebri pulsationes, aurium tinnitus efficiunt ». ARETAEUS de cur. morb. diuturn. L. I. c. 3.

(22) Cum celebr. GALL officio medici ordinarii instituti sur-

ventriculus (23), exhilaraturque animus (24).

§. VII.

DE MOGILALIA.

Definitio.

1. Difficultas aut impotentia quasdam litteras, aut syllabas recte pronunciandi, *mogilalia* (25) dicitur.

do-mutorum Vindobonens. fungeretur, videbatur illi, quod ab eo tempore, a quo tyrones in arte loquendi exercitabantur, morbi pulmonis rarius quam ante obvenerint. (CASTBERG *Bemerk. üb. die Krankh. d. Taubstumm. v. Leipz. Lit. Zeit.* 1816. *N.* 298. *Intelligenzbl.*).

(23) Ait AETIUS: « vox egregie convenit stomacho laborantibus, et acidum eructantibus ». Et BAGLIVIUS: « Podagrici si aliter exerceri non possint, exerceantur voce vel libros alta voce legendo, vel cum amicis colloquendo, vel canendo. Assidua nempe lectio, et cantus recensentur a PLUTARCHO inter genera exercitii ». (L. I. C. 9. T. I. p. 160).

(24) Quanta voluptas in sermone inveniatur, garritorum docent exempla. Ast serio, dicant concionatores, causidici, professores, aliique sermoni publico adsueti, num diebus ab officio liberis, nisi id exercitio alterius generis suppleant, non langueseant? Novi plurimos, qui dum officio oratoris valedicunt, aliter vivere nequeunt, nisi quotidie per unam alteramve horam alta voce legant.

(25) § III. N. 7.

Literatura.

2. Mogilalia medicorum, institutorum, et oratorum attentionem ad se traxit, ut opera testantur RIEDLINI (26), LAVAUSI (27), WEILERI (28), FRIEDLANDERI (29), aliorumque (30).

Divisio.

3. *Tres* mogilaliae sufficiat (31) stabilire *species*, scilicet: *mogilaliam ischnophoniam*, *m. traulismum*, et *m. psellismum*.

Mogilalia ischnophonia.

4. *Mogilalia ischnophonia* (32) est loquelae vitium, quo verba, aut syllabae initiales, velut

(26) Diss. loquelae symptomata. Argent. 1652.

(27) *Traité de la mauvaise articulat. de la parole.* 1697.

(28) Diss. de eloquio ejusque vitiis. Erlang. 1792.

(29) *De l'éducation phys. de l'homme. Paris* 1815.

(30) I. N. SHERIDAN et R. I. LOEBEL *ub. d. Deklamation. Leipz.* 1743. *Chironomia or treatise on rhetorical delivery, comprehend. many precepts, both ancient and modern, for the propre regulat. of the voice. Lond.* 18.

(31) Octo species mogilaliae stabilivit SAUVAGES (l. c.) totidemque retinuit SWEDIAUER (l. c.). Praetermisi illarum quinque, propterea quod ad paraphoniam pertinent; e. c. psellismus gutturalis, nasalis etc. Si enim vox gutturalis aut nasalis sit, litterae, quae gutturales aut nasales dicuntur, peccare quoque debent.

(32) A Gr ἰσχνω reprimo, φωνὴ vox. Lat. haesitatio, linguae

prius inhibitae, per repetita solum, et celerrime sibi succedentia conamina tandem proferuntur. Doctrinam specialem istiusmodi loquelae vitii Bergen (33), et Voisin (34) tradiderunt. Maxima haesitatio in litteris gutturalibus ut *K*, *G* pronunciandis urget, quas litteras et bambaliones proferre possint, singultiunt, faciem, caput collumque, variis modis loquendi desiderium indicantibus, veluti suffocaturi contorquent, donec tandem optati verbi partum, subsequente satisfactione, quod indicat suspirium, absolvant (35). « Videtur aër in illis litteris proferendis explodi, et ad os mitti, cum a velo palatino, uvula, et basi linguae paululum fuit cohibitus (36) ». Balbuties, majori in gradu post somnum, sub temperiei muta-

haesitantia, battarismus, balbuties. Gall. *Bégayement.* Germ. *Stottern*, *Stammeln.* Ital. *Tartagliare*, *balbettare.* Pol. *iakanie*, *iakliwos'c*, *zainkliwos'c.*

(33) Diss. de balbutientibus. Francf. 1756.

(34) *Du begayement, ses causes, ses différens degrés, influence des passions, des sexes, des âges etc. sur ce vice de prononciation; moyens thérapeutiques etc. Paris* 1821.

(35) Miseriis aliorum irridere sane malum, at interdum risum coram balbis tenere vix possibile. Scena Italica meo adhuc tempore peculiarem actorem partes bambalionum (*il tartaglia*) in comoediis cum larvis (*le maschere*) ludentem possidebat.

(36) Sauvagesius l. c.

tione, et coelo frigido (37), obvenire solet (38). Mares prae foeminis illi subjici (39) non observavimus. Ad caussas balbutiei spectant mala educatio, prava consuetudo, violentiae cerebro illatae (40), praegressae affectiones cerebri in infantia, ingruens apoplexia, ebrietas (41), timor, et ira (42), profundae cogitatio-

(37) MERCURIALIS *l.* c. p. 254. « Sic regio frigida potest populos impedire, quominus recte loquantur; qua etiam ratione fit, ut in quibusdam locis velut haereditaria quadam affectione in hominibus locutio vitietur ». Idem ARISTOTELES II. problematum sect. et 2. de part. anim. 17.

(38) VOISIN l. c.

(39) Idem.

(40) Sic balbutiei ex lapsu in caput habetur exemplum in Eph. N. Cur. Dec. I. A. II. Obs. 120. Addam proprium. Monachus Vilnens. Ord. St. Francisci, vir mediae aetatis, secunda valetudine semper gravisus, a. 1814 super mensam saltando, verticem contra clavem trabalem superiori cubiculi parieti (laqueari) affixum, summa vi allidit. Vulnus sic inflictum, relicta parva in ipsa sutura coronali fovea, ac pertinaci cephalea, sanatum est. A. 1816, invalescente capitis dolore, aeger saepius voce haesitare incipit. Fluente sermone aeger inopinate ad verbum aliquod pervenit, quod irritis quibuscumque conaminibus, nisi phrasim denuo inceptam immutet, pronunciare nequit.

(41) ARISTOTELES 3. sect. problematum. GALENUS 6. Aphor. 32. Et quotidiana experientia.

(42) MERCURIALIS l. c. « Multos videre licet, qui dum prae ira nimis excandescunt, interdum non solum balbutiunt, verum etiam mutire coguntur ».

nes, nimiae vigiliae, desiderata venus (43), et menstruatio imminens (44). Sunt denique homines, quorum vox tunc solum haesitat, dum extraneo idiomate (45), aut coram testibus, aut oscitanter (46) loquuntur. *Caussa proxima* balbutiei potissimum ex impedito imperio cerebri in nervos instrumentorum vocis derivatur (47). Verum nec vitia mechanica istiusmodi instrumentorum, inprimis ossis hyoidei (48), plane excludenda sunt. Balbuties, progrediente aetate, imminui solet, ac interdum plane cessat. Generatim tamen, si illa inveterata fuerit, vitium sistit incurabile. Cura caussis accommo-

(43) Mercurialis l. c.

(44) Matrona Vilnensis Z — A, toties loquendo haesitat, quoties catamoenia imminent.

(45) Professor aliquis Polonus suo idiomate fluenter loquitur; quo primum vero notissima quoque ei lingua gallica loqui initiatur, statim balbutit.

(46) Foemina nobilitate aeque ac formositate inter nos celebris, at lingua haesitans, mihi quondam desiderium primam partem in tragoedia, quae a Societate cultorum artis theatralis pro emolumento Societatis beneficientiae Vilnensis agebatur, ludendi manifestaverat. Vitii loquelae memor, ipse respondendo haesitavi. Intelligo, ait, times balbutiem meam, sed sine ratione, nam coram publico ea me neutiquam angit. Ac re quidem vera nec semel spectaculi tempore illi haesitare contigit.

(47) Voisin l. c.

(48) Hahn l. c.

danda. Opus est inprimis, ut institutor (in arte surdo-mutos instruendi versatus) difficultatem, quam balbus in litteris gutturalibus, aut determinatis syllabis pronunciandis experitur, repetitis conaminibus modo blandiendo, modo verberando (49), vincere satagat (50). Multos juvat cantare (51), aut DEMOSTHENIS sequi exemplum (52).

Mogilalia traulismus.

5. *Mogilalia traulismus* (53), de qua graphice FOURNIER (54), quem sequimur, disseruit, in depravata pronunciatione litterae *R*, debito vigore destituta, haud satis sonora, nimisque in longum protracta, consistit. Littera enim *R* tunc solum rite pronunciatur, dum maxillae appropinquantur, dentes incisivi sese fere tangunt, lingua oblongata est, lateribusque

(49) RIEDLIN Lin. med. An. 1695. p. 341.

(50) Jam in Eph. N. Cur. Dec. I. An. I. Obs. XXXV. p. 119. exemplum adducitur per hunc modum curati pueri.

(51) TISSOT *Gymnast. méd* p. 307. VOISIN. l. c.

(52) Dedit decem millia drachmarum Neoptolemo histrioni, qui illum docuit versus plures uno spiritu proferre; scilicet ut injectis in os calculis, ascendens et currens versus continuo proferret (PLUTARCHUS in lib. de decem orat.).

(53) A Gr θραυλισμος, θραύλωσις. Psellismus, rottacismus SAUVAGESII. Gall. *Grasseyement*, *parler gras*.

(54) *Dictionnaire des sc. méd.* T. XIX. p. 310.

suis intra oris cavitatem dentes molares, apicis vero elevati parte superiore palatum, inferiore autem dentes incisivos superiores attingit. Sic aëris columna vi e faucibus propulsa linguae extremitatem utpote sese exitui aëris ex oris cavo opponentem, vibrat. Quo fortior haec vibratio, eo clarior sonus litterae *R*. Quodsi vero apex linguae versus basim maxillae inferioris reprimitur, lingua immobilis fit, ac vibratio aëris illam inter, et palati fornicem contingit, aërque per fossas nasales effugere tentat, littera *R* per sonum multiplicem efformata debito vigore destituitur, comitaturque murmure protracto, a quo et reliquarum litterarum perceptio quodammodo impeditur. En *primam* traulismi *speciem*, quae in minori gradu multis adeo placet ut consulto vitium imitentur. Si vero hoc vitium ita urgeat, ut nullus plane aër ex ore exeat, id valde ingratum evadit, cum littera *R* tunc sonum *gue* induat, e. c. *amogue* (amor), *guaguo* (raro), *Figaguo* (Figaro). *Secunda* traulismi *species* ea est, ubi nec lingua, nec oris cavum, nec dentes ad litterae *R* articulationem concurrunt, sed totum hocce opus a labiis absolvitur. Auditur tunc littera *R* instar *V*, quo fit, ut vocabulum murmur pronuncietur *muvmuv*, rubor, *vubov*. *Tertia species* ex defectu energiae linguae pul-

lulat, quae scilicet columnae aëris ex faucibus protrusae, debitam resistentiam denegans, extra dentium confinia propulsa labium superius attingit. Hac sub rerum conditione litterae *R* littera una auxiliaris vocabulo extranea veluti fulcrum additur e. c. *zratio* (ratio), *tedres* (tres), *materze* (mater). Summa vero linguae inertia sonum litterae *R* omnino supprimit, e. c. *hetorica* (rhetorica), *Bodaux* (Bordeaux). Generatim littera *R* pronunciatu difficillima est, unde infantes illi libenter litteram *L* substituunt. Perstante hocce vitio (exemplo ALCIBIADIS), et provectiori in aetate, illud jam non spectat ad traulismum, qui, ut monuimus, in pronunciatione depravata litterae *R* (quae hic plane non pronunciatur) consistit. Caussae traulismo variis nationibus plus minusve familiari (55) ansam praebentes sunt *imitatio*

(55) Nescio, quo pacto cl. FOURNIER (l. c. p. 316) asserere potuerit: *Parmi les nations modernes il en est plusieurs, chez lesquelles le grasseyement est sans exemple, telles sont en Europe celles d'Italie et d'Espagne*; — haud pauci enim Itali vitio, de quo agitur, detenti mihi obvenerunt. Nec mala instrumentorum vocis structura semper accusari potuerat, cum nonnulli cantando litteram *R* rite pronunciaverint. A veritate quoque alienum est, ubi ait: *Si nous examinons maintenant quelles sont les langues où le grasseyement est habituel . . . . nous verrons que ce sont celles . . . . qui ont des consonnes multipliées et redoublées*;

(56), *consuetudo* (57), et *vitia instrumentorum loquelae interdum haereditaria* (58). Spectant huc brevitas, crassitudo linguae, inprimis illius apicis (59), lingua nimis adstricta frenulo arctiori (60), flaccida (61), debilitas linguae,

— nam vix idioma invenitur ita consonantibus abundans ut Polonicum, et tamen Poloni rarissime traulismo laborant. Facile id intelligitur; nam qui idiomate polonico loquitur, longe majores difficultates quam pronunciationem litterae *R* vincere debet. Difficultas haec proprii idiomatis efficit, ut Poloni sine magna difficultate aliena idiomata loqui addiscant. Et siquis illorum hic peccet, id plerumque ob *nimiam* energiam, qua *R* pronunciat (e. c. *mon cherr*), contingit.

(56) Marsiliae, Lutetiae Parisiorum traulismi species prima minori in gradu, popularis est. Item, testante Storch (*Kinderkrank.* 3. *B.* p. 338) in pagis Ruhl et Steinbach prope Eisenach (num ad nostrum usque aevum?).

(57) Ex. gr. si parentes suos infantes litteram *R* male pronunciantes non corrigant; immo illis applaudant, vel vitium per jocum imitentur.

(58) Potest quidem hic imitatio accusari, ac vero Storch (l. c. p. 337) exempla refert, ubi infantes, qui, quamvis proprios parentes vitiis loquelae affectos nunquam loqui audiverant, tamen iisdem plane vitiis laborarunt.

(59) Sane tanta in linguarum structura varietas (a medico inprimis tot linguas quotidie inspiciente) animadvertitur, ut varia inde loquendi ratio facile repeti possit. Lingua e physionomiae studio non excludenda foret.

(60) Amman l. c. p. 113. Brouzet *éducat. des enfans. T. II.* p. 112.

(61) Amman l. c. p. 112.

et styloglossi musculi (62), meatus in palato, et juxta dentes ampliores (63), uvula deficiens (64), palatum male formatum (65), velum pendulum fissum (66), Traulismus ex istis vitiis pullulans, difficulter si unquam corrigitur, secus autem, si imitationis et consuetudinis fuerit effectus, sique cura mature incipiatur, et pueri sint dociles. Tota cura in eo consistit, ut litera *R* cum studio pronuncietur, vocis instrumentis prius debito modo compositis, unde semper ad speciem traulismi respiciendum. Juvat ab initio studii litteram *R*, etiamsi simplex obveniat, ac si duplex esset pronunciare. Suadent alii (67) litterae *R*, *T*, *D*, utpote ad pronunciationem *R* viam sternentes, substituere.

Mogilalia psellismus.

6. *Mogilalia psellismus* (68) vitium nuncupatur, quo consonantes ex duris in molles

(62) Haller Elem. Phys. T. III. Lib. IX. Sect. IV. p. 472.

(63) Sanctorius meth. vitandi error. p. 181.

(64) Eph. N. Cur. Dec. I. An. 3. p. 490.

(65) Holder l. c. p. 76.

(66) *Journal der Chirurgie und Augenheilk.*, *herausg. von* Walther et Graefe. 1. *B.* 1. *St.* 1820.

(67) Celeberrimus tragoedus Gallicus Talma (v. Fournier l. c. p. 318).

(68) A gr. ψελλισμός. Lat. Blaesitas. Gall. *Parler blès.*

vertuntur, ut *S* pro *G*, *C* pro *T*, *D* pro *K*, *L* pro *R* (69). Quae vitia nisi emendari queant, vocabula litteras contaminatas continentia evitanda sunt (70).

Monitum.

7. Descriptis loquelae vitiis, et alia addi possent: e. c. si littera *F*, et *J* male exprimitur; — si littera *S* sine sibilo, sed obtusa, lingua inter dentes posita, pronunciatur (71); — si ultima syllaba vocabuli periodo finem imponentis repetitur (72); — si extranea vocabula sermonis intercalantur (73), etc. At vero jam ad res majoris momenti properandum est (74).

(69) Psellismus lambdacismus SAUVAGESII.

(70) Narrat STORCH (l. c) de Episcopo, lambdacismo laborante, qui, dum publice in aula Imperatoria Vindobonensi loqui debuisset, sermonem ita disposuit, ut nullum verbum littera *R* insignitum in usum ducere debuerit. Oratio sic composita habetur in CHRISTIAN WEIS *polit. Redner.*

(71) Stricte loquendo *blaesitas.*

(72) Sic matrona Petropolitana ajebat, *mon marì gagne beaucoup à être connu nu.*

(73) Discipulum habui, qui vocabula *hedera*, *federa* intercalabat, e. c. dum in instituto clin. de aegris illi commissis rationem reddendo, ajebat: aegrotus noctu quievit, *hedera*; alvum bis posuit, *federa*.

(74) De vitiis vocis loqui non desinam, quin verbum de *Ventriloquis* addam. *Ventriloqui* (ἐγγαστρίμυθοι) homines

dicuntur peculiarem vocis modulandae artem (engastrimythismus) adepti, qui non solum varios sonos, et singulares aliorum voces exacte imitentur ita, ut plures interlocutores sexus aetatisque variae inductos esse existimes; sed etiam circa locum soni generati adeo decipiant, ut plerumque altera vox e conclave vicino, altera e vico, alia e culmine tecti, aliaque e puteo profundo exire videatur. Cum singulares hae vocis varietates, atque modi inter manifestum nisum, et epigastrii quemdam turgorem producantur, partem aëris e pulmonibus exspirati in ventriculum delatam, perque tubi alimentaris anfractus resonantem sonos illos diversos efficere antiquitus creditum erat. Qua opinione merito rejecta, vocem hoc in casu aëre per inspirationem retrogrado formari, statuerunt Rhodiginus, et Adrianus Tourneboent (apud Foesium in Oeconomia Hipp.) F. U. V. Helmont (Alphab. nat. p. 22.) Scidas (*Breslauer Samml.* 1724. p. 667.) M. Mart Camello (*Phil. Trans. N.* 307). Cui quidem sententiae Hallerus (Elem. Physiol. T. III. L. IX Sect. III. § I p. 434.), C. Sprengel (Instit. Phys. Amst. 1809. T. I. L. I. C. V. p. 504) et M. Lenhossek (Physiol. medicinal. Pestini 1818. Vol. IV. p. 74) adstipulantur. At vero, licet quivis homo sub inspiratione sonum quemdam edere potest, vox tamen ita formata, rauca, inaequalis, debilis, aspera et moderatu difficillima, teste Magendio (*Précis élément. de Physiol. Paris* 1816. *T. I.* p. 233, 234.), a ventriloquorum arte, atque fallacia penitus differt. Explicatio hujus phaenomeni a Richerando V. Cl. (*Nouv. élem. de Physiol. Paris* 1817. *T. II.* p. 386, 389.), qui multos ventriloquos inspexerat proposita proxime ad verum accedere videtur. Totum nempe artificium contineri exspiratione lentissima, in longum protracta, ac multimode gradu, et tempore modificata, inflexaque, ob motum musculorum

exspiratoriorum valde retardatum, et epiglottidem linguae quidquam retractae basi depressam. Partem quoque aëris exspirati faucibus validius constrictis aliquando reservari, atque hanc, lingua, dentibus, buccaeque alteri depressa, jam tardius, jam celerius, flumineque mox ampliore, mox tenuiore non sine manifesto conatu pedetentim expelli. Singulas autem tali artificio moderatas exspirationes praecedere validam, profundamque inspirationem, qua ingens aëris moles pulmonibus attrahatur, unde etiam descensu diaphragmatis per ventriculum cibis oppletum difficiliori facto, *engastrimythismum* sic dictum, multum impediri. Quae quidem expositio et Hallero (in Bibl. anat. T. II. p. 693.) ita expressa est. Robur in musculis faucium haec ars requirit, quo engastrimythus eas claudat, et vocem edat, aëre reservato in posteriore parte oris, et propriis ἐγγαστρι-μύθων quorumdam (*Le ventriloque ou l'Engastrimythe par* l'Abbé de la chapelle. *Paris* 1772. *Vol. II.*) testimoniis confirmatur. Neque tamen contemnenda est acuta Magendii (l. c. p. 235, 36.) conjectura, artem hanc sola exercitatione nisus imitativi in musculis organa vocis regentibus acquiri posse; quamquam sonus consueta caeterum ratione formetur, nullaeque voces immotis labiis efferantur, nisi consonis labialibus carentes. Denique si opinio Geoffroyi St.-Hilaire (in Oken's *Isis* 1819. *IV. Heft. S.* 648, 49.) fibras musculares in bifurcatione tracheae humanae magis congestas, glottidem quasi secundariam constituere, ulterioribus anatomicorum experimentis comprobaretur; fortasse validius harum fibrarum in ventriloquis exercitium ad producendos nonnullos profundiores saltem sonos vocisque varietates quidquam conferre possit.

Caput III.

DE CROUP.

§. VIII.

DEFINITIO. NOMINIS RATIO. HISTORIA ET LITTERATURA.

Definitio.

1. Nomine *croup* morbum designamus, plerumque infantum, symptomatibus catarrhalibus ingruentem, dyspnoea, voce rauca, tussi clangosa haud raro per intervalla redeuntibus insignitum, ex statu inflammatorio laryngis vel tracheae, cum proclivitate ad essudationem materiae coagulabilis emergentem, praecipitique suffocationis periculo stipatum.

Nominis ratio.

2. Vox *croup* potius a voce plebeja scotica *croup* (1), quam a vocabulo gallico *roupie*

(1) Cheyne *Essays on the diseas. of Children with cas. and dissect. Vol. I* p. 14. Asserente autem Cooke (*Malad. des enfans. Iverdun* 1770.) vocabulum *croup* Scotis usitatum est ad designandam pelliculam albam oriundam in apice linguae gallinarum, morbo *pips* laborantium.

(2), derivanda videtur. Rude illud vocabulum, utpote vulgatissimum, nullique ideae erroneae alligatum, omni alii exculto, atque hypotheses redolenti, praeeunte viro claro (3), praeferimus. Nomina enim *anginae*, aut *tracheitidis infantum*, solum *aetatem*, cui morbus quidem praecipue infensus, at vero non exclusive proprius est (4), designant; — illa *cynanches stridulae*, *anginae strepitosae* tantum *conditionem vocis*, et *tussis* quoad sonum indicant; — illa *asthmatis infantum*, *orthopnoeae membranaceae*, nil nisi *respirationis statum* patefaciunt: — illa *cynanches stridulae*, *anginae trachealis*, *laryngitidis*, et *tracheitidis*, *loca* solum, quae pro re nata a statu inflammatorio adfici solent (5), determinant; — illaque *anginae suffoca-*

(2) Quamvis croup symptomatibus catarrhalibus stipetur, nihilominus stillicidium sanguinis e naribus (gallice *roupie*) scenam adeo parvam hoc in laryngis morbo ludit, ut ille a nasali ejusmodi symptomate nomen depromere potuerit. Ait Cl. Haase op. citando p. LXXIII. « *Le mot croup ou roup prononcé à pleine bouche rend ce son (de la toux) en quelque manière, et cela doit être la raison pour laquelle on a donné ce nom à la maladie* ».

(3) Royer-Collard in *Dictionnaire des sciences médicales*. *T. VII.* p 413.

(4) Cfr. §. XI. N. 1.

(5) Ait quidem Albers, auctoritate Sommerringii fretus, nomine *tracheae* totum canalem aëreum (*Luftrohre*) hinc

catoriae, *suffocativae*, *strangulatoriae*, *morbi strangulatorii suffocativi*, *morbi truculenti infantum*, dumtaxat a *periculo* desumuntur. Nec vocabulis magis congruis linguae viventes gloriari possunt (6).

Historia, *et literatura.*

3. Notio *croup* inaniter apud veteres quaeritur (7). Prima illius vestigia in BALLONII ope-

et laryngem, et bronchia, designari posse; verumtamen quid inde? nomine tubi alimentarii etiam canalem ab oesophago ortum, et per intestinum rectum terminatum designare possum, quod vero nequaquam impedit, quominus oesophagitidem a gastritide, hancque ab enteritide distinguere debeamus.

(6) Germ. *Hautige Brane Pfeifende Braune. Huhuerhusten. Huhnerwehe. Schaafhusten. Fell auf der Brust.* Angl. *The rising of the lights. Chok. Stuffing. The bladder in the sore throat. The Hives* Suec. *Strypsinscka.* Hung. *Hartyas Torokgyez*, vel *Levegotsopip*, vel uno verbo *Pip.*

(7) Ambigua saltem sunt loca, quae croup applicantur ex HIPPOCRATE (Progn. C. XV. vide HIPP. ob genuina: recens. et praefat. est ALBERTUS HALLER T. I. p. 188. — Coacae praenot. C. XIV. ib T. II p. 173. — Aph. 35. Sect. 4. Cfr. GORTER Med. Hippocratica p 307), ex GALENO (Method. med. L. V. C. 12 de loc. aff. L. I. Cfr. VAIDY in *Journ. gén. de méd.* 1814 *Nov.*), ex CAEL. AURELIANO (morb. chron. L. III. C. I), ex ARETAEO (de causs., et sign. acut. morb. L. I. C. VII. de Angina), ex PAULO AEGINAETA (L III. C. XXVII. de re medica), ex AËTIO (Tetrab. II Sermo IV. de angina et ejus speciebus) l. c.

ribus occurrunt (8). Alia vestigia libri FABRICII HILDANI (9), MARCI AURELII SEVERINI (10), ETTMÜLLERI (11), et BOERHAAVII (12) continent. Absolutam vero croup descriptionem MARTINO GHISI (13) debemus. Accessere STARR

(8) GUIL. BALLONII op. med. T. I. Epid. L. II. Const. hyem. 1576 (Ubi epidemiam tussis convulsivae, quae a. 1570 Parisiis grassata est, Vir summus proprie BAILLOU describit). Cfr. *Mém. de la soc. R. de méd. T. 7. p. 8. de l'hist. et les essais de méd. p.* WATTON *et* GUERIN *T. I.* p. 218.

(9) In operibus, quae exstant, omnibus. Obs. Chir. Cent. III. Obs. 10 Francf. ad Moen. 1646.

(10) PAEDANCHONE de pestil. ac praefoc. pueros abscessu (describit quidem epidemiam cynanches gangraenosae, quae a. 1618 Neapoli grassata est, sed simul historiam croup enarrat).

(11) Operum medicorum theoretico practicorum. T. II. Francf. 1697. p. 273.

(12) Aphorismorum de cognoscendis, et curandis morbis. §. 801. Venetiis 1723.

(13) *Lettere mediche, la prima delle quali tratta di varj mali curati col mercurio crudo, e la seconda contiene l' istor. delle angine epidem. degli anni* 1747. 1748. p. 9. Coram me exemplar hujus operis habeo, quod ipse auctor Patri meo donaverat, addita epistola die 23 novembr. 1792 scripta. Ex utrisque magna auctoris modestia prodit. Cum nempe senex audivisset Patrem meum illius opusculum, utpote primam croup descriptionem continens, magni facere, scribit: *« e che posso io dire se non ringraziarla*

(14), BERGEN (15), CLOSSY (16), WILCHE (17). Facta sparsa collegit, ac propriis observationibus locupletavit HOME (18), primae de croup monographiae auctor. Secuti sunt WAHLBOM (19), HALENIUS (20), MILLAR (21), MURRAY (22), SCHERWIN (23), BLOOM (24), ENGSTROEM (25),

di tanta sua bontà propria degli uomini grandi che sanno compatire anche i deboli?

(14) *Philosoph. Transact. N.* 495. Art. 6. (Describitur epidemia anglicana a. 1748. 1749).

(15) De morbo truculento infantum hoc anno hic Francofurti grassante. Nova acta N. Cur. 1761. T. II. p. 157.

(16) *Obs. on some diseas of the hum. body Lond.* 1765.

(17) Praeside AURIVILLIO Diss. de angina infantum in patria recentioribus annis observata. Upsal. 1764. v. SANDIFORT. Thesaur. dissert. T. II. p. 352.

(18) *An inquiry into the nature, cause and. cure of the croup. Edinb.* 1765. *Uebersetzt von* MOHR *mit Vorrede u. Anmerk. von* ALBERS. *Brem.* 1809.

(19) In *Fortshaetting of Provincial Doctorerras Beraettelser. Stockholm.* 1765 p. 181.

(20) In *Fortshaett. of Beraettelser. Stockh.* 1765. p. 141.

(21) *On asthma and Hooping cough*, vers. Germ. Lipsiae edita 1769.

(22) *Abhandlung von einer bösartigen Braune und. einer widernatürlichen Haut in der Luftrohre. Gott.* 1769. v. Comm. Soc. Goett. T. IV. p. 55.

(23) *Von einer gefahrl. Verstopfung in d. Luftrohre* v. *Medic. Commentarien von Edinburg* 9. *B. I. Th.* p. 69.

(24) *Beraettelser till riks. Stander* 1769.

(25) *Beraettelser till. riksens Stand.* 1769.

Rush (26), Crawford (27), Baeck, et Salomon (28), Maese (29), Lentin (30), Mahon (31), et Callisen (32). Jam vero croup doctrina iterum classica inclaruit monographia auctore C. F. Michaelis (33). Idem argumentum prosecuti sunt Bayley (34), Chambon (35),

(26) *On the spasmodic asthma of children. Lond.* 1770., et *Medical inquiries and observations.* 1789. vers. Germ. Lips. edit. 1792. p. 188.

(27) Diss. de cynanche stridula. Edinb. 1771. v. Smellii thes. sive disp. in Acad. Edinb. ad rem medicam pertinentium delectus. Edinb. 1783. p. 210.

(28) *K. Vetensk. Acad. Handl.* 1772. p. 337., et *Abh. d. K. Schwed. Akad. d. Wissensch* 34. *B.* p. 328.

(29) Diss. de angina tracheali. Edinb. 1777. v. Webster *System d. prakt. Arzneyk. I. B.* p. 175.

(30) *Beob d. epidem. u. einig. sporad. Krankh. am. Oberharze v. Jahre* 1777. *bis* 1782. *Dessau u. Leipz.* 1803. p. 157.

(31) *Observations sur une maladie analogue à l'angine polypeuse ou croup des enfans.* v. *Mém. de la Soc. R. de Méd.* 1777 — 78. *Paris* 1780. 2. *Vol.* p. 206.

(32) Obs. de concretione polyposa cava, tussi rejecta, in primo vol. Actor. Soc. Havn. p. 79. Havn. 1777.

(33) Diss. de angina polyposa seu membranacea. Goett. 1778.

(34) *Cases of the angina trachealis with the mode of cure in a letter to* W Hunter. *New-York* 1781. v. *Samml. auserl Abhandl. f. pr. Aerzte.* 7. *B.* p. 223.

(35) Observationes clin. curat. morb. peric., et rarior. Paris. 1789 L. 4. Et *Histoire de la Soc. R. de Méd.* 1782 — 83. v. *Abh. f. pr. Aerzte.* 15. *B.* p. 542.

Vicq-d'Azyr (36), Dixon (37), Vieusseux (38), Monro (39), Lotichius (40), Elsner (41), Borrow (42), Fürstenau (43), Noel (44), Thilenius (45), Disney Alexander (46), Field (47), Yelloly (48), Chalmers (49), Archer (50), Wichmann (51),

(36) *Dict. de méd. de l'Encycl. méthod., article Angine polypeuse.*

(37) In *Mem. of a Case of Angina polyposa*, in *Medical Commentaries for. the Year* 1783 — 84. *Vol. IX.* p. 254.

(38) *Mém. manuscrit envoyé en* 1784. *à la Societé R. de médecine, contenant vingt-deux observations, et le Journ. de* Corvisart *etc. T. XII.*

(39) Diss. de suffocatione stridula. Edinb. 1786.

(40) Diss. de angina infantum polyposa. Leid. 1792.

(41) Diss. sistens animadversiones ad anginam polyposam catarrhalem. Regiom. 1792.

(42) *Diss. on the cynanche trachealis. New-York* 1793. v. Albers *Annalen.* 2. *Heft* p. 31.

(43) Programma de angina membranacea. Rinteln 1794.

(44) Diss. de angina tracheali. Edinb. 1794.

(45) *Med. chir. Bemerkungen.* p. 52. *N. Ausgabe.* 1809.

(46) *Treatise on the nature and cure of the cynanche trachealis commonly called the croup. Lond.* 1794.

(47) In *Memoirs of the medical Society of London, instituted in the Year* 1773. *Lond.* 1795. *T. II.*

(48) Diss. de cynanche tracheali. Edinb. 1796.

(49) *Nachrichten üb d. Witterung u. Krankh. in Südcarolina a. d E. N. Aufl. Stendal* 1796. *B.* p. 97.

(50) *An inaug. dissert. on cynanche trachealis commonly called the croup. London* 1794.

ALDERSON (52), LANG (53), CHAUSSIER (54), FISCHER (55), LÖFFLER (56), SCHWILGUÉ (57), PETERMANN (58), CHEYNE (59), AUGUSTIN (60), PINEL (61), MATON (62), MACARTIN (63), GUCK (64), FLORMAN (65), ARDOUIN (66), BER-

(51) *Ideen zur Diagnostik. Hannover* 1797. 2. *B.*

(52) In DUNCAN's *annals of med. for the year* 1798.

(53) Diss. de cynanche tracheali. Edinb 1799.

(54) Vide *traduction française de la Pyrétologie de* SELLE *par* M. NAUCHE. *Paris* 1800 p. 394. in notis.

(55) *Versuch einer Anleitung zur med. Armenpraxis. Gott.* 1799. p 357.

(56) *Aufsatze u. Beobachtungen herausgeg. v.* S. G. VOGEL *Stendal* 1800. p. 103.

(57) *Diss. sur le croup présentée à l'école de médecine de Paris* 1801.

(58) *Reichs-Anzeiger* 1801. *N.* 116. p. 1591.

(59) Op. cit., et *Pathology of the membrane of the Larynx and bronchia.*

(60) *Journ. d. ausland. med. Lit.* 1802. 1. *St.* p. 15.

(61) *La méd. clin. Paris an X.* vers germ. Auct. KRAUSS Bayreuth. 1803. p. 204. *Obs. sur une esquinancie membran* v. *Magazin encycl. un.* 7. *N.* 10. p 164. *Journ. d. ausland. med. Lit.* 1802. 1. *St.* p. 1. *Bulletin de la Soc. philomat.* p. 144.

(62) In *Allgemeinen med. Annalen. Jahrgang* 1802 *may.*

(63) *Diss. sur la coqueluche et le croup. Paris* 1803.

(64) Diss. de angina membranacea. Wurc. 1803.

(65) *Samml. Abh. f. pr. Aerzte.* 14. *B.* p. 471.

(66) *Observations envoyées à la Soc. R. de méd.* v. *Recueil d'observ.* infra cit.

NARD (67), BONHOMME (68), FERRIAR (69), BARD (70), BARKER (71), JEFFREYS (72), J. A. ALBERS (73), DABNEY (74), UNSLER (75), PICKEL (76), RUMSEY (77), DELIUS (78), ODWYER (79), NIEMANN (80), LAFONTAINE (81),

(67) *Observations envoyées à la Soc. R. de méd.* Ibid.

(68) *Essais de méd. par* WATON *et* GUERIN. *T.* 2.

(69) *Medical histories and reflexions. T.* 3. p. 133. v. *Samml. auserl. Abh. f. pr. Aerzte.* 19. *B.* p. 238.

(70) In RICHTER's *chirurg. Bibl.* 5 *B.* p. 745.

(71) *Medical Repository. Vol.* 6. Art. 3.

(72) Diss. de cynanche tracheali. Edinb. 1804.

(73) *Ueb. e. d. schnellste Hulfe erford. Art v. Husten u. Beschwerden beim Athmen od. ub. d. Croup Brem.* 1804. *Ein Wort an Mutter. Leipz.* 1804. Ejusd. auctoris circa croup observationes inveniuntur in *Amerikan. Annal. d. Arzneykunde etc.* 2. *H.* 1802, 10. *Journ. du Depart. des Bouches-du-Weser* 1812 *N.* 23 in *Salzb. med. chir. Zeitung.* 1812. 2. *B. N.* 35. In *Journ. de méd., chir., et pharm. par* SEDILLOT, 1812 *sept.*

(74) Disp. med. de cynanche tracheali. Edinb. 1804.

(75) Diss. de angina membranacea. 1804.

(76) Diss. de angina membr. Wurc. 1804

(77) *Trans. of a Society for the improv. of med. and chir. Knowledge* 1804.

(78) De angina polyposa. Hal. 1805

(79) Disp. de cynanche tracheali. Edinb. 1805.

(80) In *Anmerk. zu* HEBERDENS *Commentarien. Leipzig* 1805. p. 440.

(81) *Dziennik zdrowia dla wszystkich stanow. Warszawa* 1802. *N.* 10. p. 228.

MATUSEWICZ (82), DREYSSIG (83), KOPP (84), LE ROY (85), DESESSART (86), GOLIS (87), AUTENRIETH (88), et KÜHN (89). Circa hoc tempus acciderat, filium LUDOVICI BONAPARTE, Regis quondam Batavorum, e croup inopinate periisse, qua calamitate vehementer percusso pueri defuncti avunculo NAPOLEONE, Franco-Gallorum tunc Imperatore, ipse, arma inter et strages (90), Medicos ad conscribendos de croup tractatus, mille aureorum nummorum praemio, invitare non est dedignatus. Parisiis simul tribunal expertorum constituit (91), jussu, praemium optimo scriptori de natura, et cura croup decernendi.

(82) *Dziennik Wilenski. T. II.* p. 196. *T. III.* p. 280.

(83) *Handworterbuch der med. Klinik. Erfurt* 1806. 1. *B.* p. 183, 229.

(84) *Topographie von Hanau.* 1807. p. 156.

(85) *Du mal de gorge des enfans.* v. *Recueil philos., et litter. Août* 1807 p. 257, 321.

(86) *Mém. à la prem. classe de l'inst. nat. dans les séances de* 22, 29 *juin*, *et* 6 *juil.* 1807. *Paris* 1807.

(87) *Warnung vor der hautig. Braune fur Mutter. Wien.* 1807. Tract. de rite cognosc. et curanda angina membranacea. Viennae 1813.

(88) *Versuch fur d. pr. Heilk.* 1. *B.* 1807. *u.* 2. *Heft.*

(89) In MICHAELIS *med. Bibl.* p. 105.

(90) Ex tabernaculo militari Finkenstein die quarta junii 1807.

(91) En socios: DESSESSART, PORTAL, HALLÉ, PINEL, THOURET, LEPREUX, CORVISART, CHAUSSIER, LEROUX, DUCHAMAS,

Facultas medica Parisiensis antea observationes, quae exstabant, de croup colligendo (92), judicandis non minus, quam judicibus, iter stravit. Inter tres, et octoginta tractatus pro concursu admissos, duo aequo pacto excellere visi sunt, quamobrem praemium inter illorum auctores L. Jurine (93), et J. A. Albers (94) bipartitum est. Honorifica mentio de opusculis G. Vieusseux (95), J. M. Caillou (96), et F. I. Double (97) facta est. Acta tribunalis

Belboy, et Royer-Collard (*Journ. de l'Empire*, *samedi* 14 *décemb.* 1811).

(92) *Recueil des observations et des faits relatifs au croup, rédigé par la Faculté de méd. de Paris, d'après les ordres de S. Exc. le Ministre de l'intérieur pour le concours aux prix fondés par* S. M. *Paris* 1808.

(93) *Abhandl. ub. d. Croup, welche den, am viert. Juni* 1807. *v. d. vormal. Kaises Napoléon ausgesetzt. Preis getheilt hat. A. d. Franz. Manuscr. ubersetzt. v.* D. Ph. Heineken. *Mit e. Vorrede u. Anmerk. herausgeg. v.* D. I. A. Albers. *Leipz.* 1816.

(94) Commentatio de tracheitide infant. vulgo croup vocata, cui praemium a quondam Imperat. Napoleone proposit. ex dimid. parte delat. est. Lips. 1816.

(95) *Mémoire sur le croup ou angine trachéale qui a obtenu la première mention honorable au concours ouvert par* S. M. *sur cette maladie. Genève* 1812.

(96) *Mém. sur le croup, ouv. qui a obt. la seconde ment. honorable dans le concours ouv. par* S. M. *Bord.* 1812.

(97) *Traité du croup, ouvrage qui a obt. une des trois*

expertorum publici juris reddidit ROYER COLLARD (98), aliunde de croup bene meritus (99). Magni quoque opera SACHSE (100), VALENTIN (1), et HAASE (2) facimus. Nec silentio praetereundi sunt PORTAL (3), HOPFF (4), LATOUR (5), CARRON (6), WOLFF (7), SCHAEFFER (8), DURAT-LAS-

mentions honorables dans le concours ouv. sur cette maladie par les ordres de S. M. I. et R. Paris 1811.

(98) *Rapport adressé à S. Exc. le Ministre de l'intérieur comte de l'Empire, sur les ouvrages envoyés au concours sur les croup par la commission chargée de l'examen et du jugement de ces ouvrages. Paris* 1812.

(99) V. *Article croup in Dict. des sc. méd.* L. c. Exstat quoque versio, *Abh. ub. d. Croup v.* Dr. ROYER-COLLARD *Aus d. Fr. v.* Dr. N. MAYER. *Mit e. Vorr. u. Anmerk. v.* Dr. J. A. ALBERS. *Hannover* 1814.

(100) *Das Wissenswurdigste uber die hautige Braune.* I. *B. Hannover* 1812.

(1) *Recherches hist. et prat. sur le Croup. Paris* 1812.

(2) *Découv. sur le Croup ou l'asthma synanch. acut. infant. Moscou* 1817. *Beitr. zu den Zeichen d. Croups. Moscou* 1818.

(3) *De l'angine membraneuse, ou du Croup.* V. *Mém. sur la nat. et le trait. de pl. mal. Paris* 1808. 3. *T.* p. 74, 139.

(4) *Abhandl. uber den Croup, dessen Natur und sicherste Heilmethode. Hanau* 1808.

(5) *Manuel du Croup. Paris* 1808.

(6) *Traité du Croup aigu. Paris* 1808. *Remarque et observations sur le croup. Paris* 1810. *Programme d'un prix relatif à la trachéotomie dans le traitement du croup.*

(7) *Ueber die Luftrohren-Braune der Kinder fur Nichtarzte. Altona* 1808.

SALLE (9), HORNE (10), RAVENAU (11), SUTTINGER (12), FRIEDLANDER (13), DU PRÉ (14), REMER (15), HECKER (16), MARKUS (17), RUETTE (18), BARTON (19), ESCHENMAYER (20),

(8) *Die Zeit-und Volkskrankheiten des Jahres* 1807. 7. *Aufl. Regensburg* 1808, p. 64, et seq.

(9) *Quelques considérations sur le Croup. Paris* 1808.

(10) *Untersuchungen uber die Natur, Ursachen und Heilung des Croups. Bremen* 1809.

(11) *De la phlegmasie trachéale aigue. Ouvrage prés. au concours. Paris* 1809.

(12) Diss. de angina polyposa. Lips. 1809.

(13) In *Bulletin de l'ecole de méd.* p. 150. App. ad *Journal de méd. continué*, 1809 *janvier*.

(14) Diss. de angina tracheali polyposa. Ultraject. 1809.

(15) Diss. resp. SAM. FRIEDLANDER de tracheitide sicca morbo infantibus proprio, periculosissimo, interdum epidemico, nondum satis cognito. Regiom. 1809.

(16) *Von der Entzundung im Halse, besonders von der Angina polyposa und dem Asthma Millari. Berlin* 1809.

(17) *Ueb. d. Natur u. Behandlungsart d. hautigen Braune. Bamk.* 1810. Cfr. *Krit. Bemerk. ub. Herrn* MARKUS *Schrift v.* F. C. HEIM. *Berl.* 1810. Repons. v. MARKUS *Ephem. di Heilk. I. B.* 3. *Heft.*

(18) *Recueil des obs. sur le croup Paris* 1810. Et *Traité de l'asphyxie connue sous le nom de croup. Paris* 1811. *Doute sur l'existence du croup essentiel. Paris* 1813.

(19) HARLES *Annalen* 1810. 1. *B.* 2. *St.* p. 199.

(20) *Die epidemie des Croups zu Kircheim* 1807, sq. *Stuttg.* 1811.

Burd (21), Hering (22), Giraudy (23), Loebel (24), Klett (25), Wallich (26), Hosack (27), Bonnafox de Mallet (28), Voisenet (29), Abadie (30), Eccard (31), Nahumowicz (32), Dick (33), Sztarovesky (34),

(21) *Recherches sur la nature, la cause, et le traitement du croup. Paris* 1811.

(22) *Erfahrung alterer, neuerer und altester Zeit uber die hautige Braune Leipz.* 1811.

(23) *De l'angine trach. sous le nom de croup. Paris* 1811.

(24) *Die Erkenntn. u. Hellung d. hautigen Braune, d. Millarschen Asthmas u. d. Keuchustens. Leipz.* 1811.

(25) *Ueber die hautige Braune im Allgem. Anzeiger der Deutsch. N.* 34. *Febr.* 1811.

(26) *Dringendes Wort uber die jetzige gefahrvolle Kinderkrankheit, die hautige Braune, fur Eltern und Wundarzte. Wien* 1811. 2. *Aufl.* 1818.

(27) *Observations on Croup or Hives. New-York* 1811.

(28) *Mémoire sur le croup. Paris* 1812.

(29) *Diss. sur le croup. Paris* 1812.

(30) *Précis du croup, suivi d'une observation particul. d'angine catarrhale gastrique, qui est compliquée de croup le* 8 *jour de la maladie. Monspel.* 1812.

(31) *Beob. u. Heil. d. hautigen Braune. Nurnb.* 1812.

(32) Diss. cynanches laryngeae bina exempla addita epicrisi exhibens. Vilnae 1812.

(33) *Facts and observations relative to the disease of cynanche trachealis or croup.*

(34) Diss. complectens pathologiam tracheitidis infantum. Pestini 1816.

RUBINI (35), KRIEGER (36), HILL (37), BAILLIE (38), CLINE (39), FRASER (40), KINEL (41), HEIDLER (42), HASKELL (43), EGGERT (44), RYMKIEWICZ (45), DESRUELLES (46), LACROIX (47), aliique (48) inter scriptores

(35) *Riflessioni sulla malattia comunem. denom. croup. Parma* 1813.

(36) Diss. complect. therap. tracheitid. infant. Pest. 1816.

(37) *The Edinb. med and surg. Journ.* 1816 *octobr.*

(38) *Transact. of a Soc. for the improvement of med. and chir. Ynowledge. Vol.* 3. *Lond.* 1812. *Anatomie des krankhaft. Baues etc. aus d. E. mit Zusatzen v.* SOMMERING. *Berl.* 1794.

(39) *Transact. of a Soc. for the improv. etc. Vol. III. Lond.* 1812. Art. 22. Vol. VI. p. 141, 150. 1815.

(40) *The London med. repository*, 1816. *Vol. V. N.* 30. p. 453, 458.

(41) *Rozprawa o zapaleniu krtani i kanatu powietrznego. Warszawa* 1818.

(42) *Ueber d. Croup od. d. hautige Braune. Hannov.* 1818.

(43) In *Medical papers communicated by the Massachusets. medical Society. Lond. Vol.* 3. *P. I.* 1819.

(44) *Ueber das Wesen und die Heilung des croups.* 1820.

(45) Diss. exhibens observationum par in morbum, qui *croup* dicitur, cum epicrisi. Vilnae 1821.

(46) *Traité théorique et pratique du croup, d'après les principes de la doctrine physiologique. Paris* 1822.

(47) *D'une épidémie de Croup, qui a regné a Gueret sur la fin de* 1821, *et au commencement de* 1822. *Paris* 1822.

(48) *O poznawaniu i leczeniu choroby zapalenia krtani, Croup zwaney, przez Prof.* JOZEFA FRANKA w *Wilnie* 1808.

tum de praxi medica in genere (49), tum de morbis infantum (50), ne dicamus de opusculis reperiundis in diariis medicis Kühnii (51), Hufelandii (52), Hornii (53) plurimisque in Italia (54), Anglia (55), et Gallia (56) editis.

Jos. Frank Acta Inst. Clin. Vilnens. A. 3, 4, 5, et 6. Lips. p. 35.

(49) P. I. Vol. I. § IX. 12.

(50) P. I. Vol. I. Prol. § IX.

(51) 1800, p 30 Buxton. 1801, p. 166 Custance. p. 81, Leeson.

(52) *Journ. d. pr. Heilk.* 1. *B.* p. 1. Wichman; 2. *B.* p. 169. Lentin; 3. *B.* Loffler; 5 *B.* 2 *St.* Paulus; 6. *B* Harles; 8. *B* Most; 9. *B.* Hecker; 13. *B.* Hufeland; 19 *B.* Maerker; 21. *B.* 3 *St* Jonas; 27. *B.* 1. *St.* Schenk.

(53) *Archiv fur med. Erfahrung* 1 *B.* Kretsbhmar, 2. *B.* Gutfeld; 1811 Neumann, Schaffer, 1812 Formey.

(54) Locis citandis.

(55) Locis citandis.

(56) *Mém. de l'Ac. des sc. à Paris* 1746. p. 157. Nobleville ib. 1747. p. 524; 1748. p. 526. Labonnardière in *Reçueil des act. de la Soc. de Lyon. T.* 5 p. 300. Le Boeuf *mém. de l'Ac. de chir. T.* 5. p. 539. Richerand *mém. de la Soc. de méd. d'émul A. III.* p 326. Fouchier *Journ. de la Soc de méd. de Montpellier* 1805. Bouriat *Précis de la Soc. de méd. de Tours. N.* 25. Le Père Lullier, Lapereuse, Darey, Le Jeune, Poussin T. 22 in *Journ. de méd. de Mr.* Corvisart etc. 1808. Bolu ib. T. 24. Regnault in *Journ. de méd. T.* 47. p. 527. Rogery ib. T. 38. Nacquert T. 43 Mercier ib. an. 1812. Lecheverel *Journ. général de méd.* 1811. Lespine ib. T. 37. Martin ib. T. 30.

§. IX.

SYMPTOMATA.

Generatim.

1. Morbum, nobis trigesies, et nonies visum (57), describere adgredimur. Multifariis ille stipatur symptomatibus, tum *essentialibus* (58), tum *accidentalibus* (59). Utraque ab aegrorum aetate, constitutione, a genio morborum regnantium, a varia mali sede, et duratione, atque a complicatione cum aliis aegritudinibus, gubernantur. Comitari solent alia symptomata *morbi initium*, alia illius *augmentum*, alia *acmen*, aliaque *finem*; ast non ita constanter, ut morbus in determinatas *periodos* seu *stadia* dividi posset (60).

Rechou ib. T. 20. Colinet ib. T. 31. Gastellier ib. T. 26. Ravenau d'Andon ib. T. 37. Salmadé ib. T. 33. Beauchène ib. T. 21. L'Eveque-Lassource T. 20. Lullier T. 16, et T. 32. Saissy T. 39. Sedillot T. 25. Desgranges T. 38. Terade in *Journ. de méd. continué* 1811. Poussin ibid. Mailly *Journ. de bibliogr. méd.* 1813 *juin*. Desloges *Gazette de santé* 1811.

(57) Tria adhuc recentiora supervenerunt exempla.

(58) In definitione indicatis, et in § de diagnosi speciatim ad trutinam vocatis.

(59) In curriculo morbi delineando promiscue expositis.

(60) Home croup in *duas periodos* divisit, inflammationis

Initium.

2. Aeger somnolentus, lassus (61) morosus (62), vix tamen lusibus aetatis suae valedicens

scilicet et suppurationis (l. c.). Item CHEYNE (l. c. p. 19.) *the incomplete or inflammatory stage, the complete or purulent stage.* Alii *tres periodos* statuerunt, nempe WAHLBOM (l. c. p. 278.) periodum catarrhalem, mitem, et gravem: VIEUSSEUX (l. c. p. 2.) *période d'invasion, d'inflammation et de suppuration*, ROYER-COLLARD (l. c. p. 413.) *période d'irritation, celle de la formation de la fausse membrane et celle de l'adynamie*; DOUBLE quinque admittit periodos (l. c.) *période d'imminence, de crudité, de coction, de crise, de convalescence.* Consuetudinem croup in varia stadia dividendi arbitrariam esse, jure monuerunt SCHVILGUÉ (l. c. p. 50.), SACHSE (l. c. 2. *Th.* p. 105.) et ALBERS (*Anmerk. zu* ROYER-COLLARD p. 4.). Ipse VIEUSSEUX (l. c. p. 5, 6.) fatetur: *On sent qu'il est difficile de fixer de justes limites entre les différentes periodes. Dans les cas, qui cheminent rapidement, la période d'invasion est presque nulle et les deux dernières se confondent.* Dicam plus! Divisio morborum in varia stadia periculosa est, cum illa facile pro norma in praxi inserviat. Sic ait ROYER-COLLARD (l. c. p. 470) *ici (dans la troisième période) la méthode du traitement doit changer, il ne s'agit plus de combattre l'inflammation, mais de ranimer la vie prête à s'éteindre.*

(61) HOME l. c. p. 13. BOECK et SALAMON l. c. p. 287.

(62) Exceptiones apud DUBEUIL (*Recueil* p. 18.) et RUMSEY (l. c. p. 149.) obveniunt. Unamque propria praxis suppeditat (Acta mea clin. l. c. p. 58.).

(63), de capitis gravedine conqueri incipit. Accedunt sternutatio, stillicidium seri e naribus (64), oculorum rubor, lacrymatio (65), aurium dolor (66), copiosa salivae rejectio (67), tussis, et raucedo. Horis vespertinis calor (68), praevio (69), aut intercurrente (70) aliquando horrore, pulsuumque frequentia (71) augentur. Papulae rubrae interdum ad linguam (72), faciemque (73) efflorescunt. Fauces, inprimis tonsillae, et uvula (74) aliquando dolent (75),

(63) Exemplum memorabilis refert Home l. c. p. 22. Aegra 8.

(64) Starr l. c. p. 477. Thilenius p. 57.

(65) Ferriar p. 239.

(66) Starr p. 477.

(67) Haase l. c. obs. 9, 11.

(68) Halenius p. 271 Sachse l. c. 1 *Th.* p. 27. Ait Ghisi (p. 9.) *febbre con sommo interno calore, ma esterno pochissimo.*

(69) Bloom l. c. p. 264. Jonas l. c. (cum cute anserina), Hopf p. 18.

(70) Kretschmar l. c. p. 345.

(71) Nullam febrem animadverterunt Mahon et Archer (*Recueil* p 118.). Cfr. Acta mea clin. p. 58. Fortem febrem vidit inter alios Michaelis in Richter's *chir. Bibl.* 6. *B.* p. 167.

(72) Acta mea clinica p. 58.

(73) Michaelis in Richter's *chir. Bibl* 5. *B.* p. 740. Bard ib. p 740 (ulcusculum nasi saniem acrem largiens) Haase l. c. obs 78. Acta mea clin. p. 70. (hydroa circa labia).

(74) Bergen l. c. p. 295.

(75) Engstroem l. c. p. 268.

rubent, siccescunt (76), tument (77), pseudomembranis obducuntur (78), glandulae submaxillares turgent (79) ac deglutitio plerumque (80) tunc impeditur (81), halitus male olet (82), ciborum desiderium languet (83), et lingua albo muco obducitur (84). Nonnulli aegrotulorum vomunt (85). Alii sub somno inconsuetos rhonchos nasales ducunt (86). Symptomata enarrata per unum, duo, tria nychthemera, aliquando per duas, et ultra hebdomadas protrahuntur (87), donec scilicet graviora ingruant mala.

(76) Haase n. 1, obs. I.

(77) Halenius l. c. p. 271. Home obs. 5. p. 17.

(78) Starr p. 478, 79. Michaelis in Richter's *chir. Bibl.* 5. *B.* p. 740. Rumsey p. 151. (rarum symptoma).

(79) Acta mea clinica p. 62.

(80) Non semper deglutitionem impediri, quamvis fauces affectae sint, observavit Haase l. c. obs. 122, 125.

(81) Engstroem p. 267. Home p. 606. Autenrieth p. 20. Acta mea clin. p. 70.

(82) Haase l. c. obs. 6.

(83) Contrarium aliquando accidere docent observationes. Home p. 17. Obs. 5. Rumsey p. 164. Aegr. 2. Rymkiewicz l. c. obs. 1. p. 1.

(84) Lingua saepe plus a pharmacis porrectis, quam ab ipso morbo affici videtur. Albers *Anm zu* Royer-Collard p 47.

(85) Halenius p. 614. Michaelis p. 271. Acta mea clinica p. 70. Vomitum cruentum fuisse, Schultze p. 623 refert.

(86) Haase l. c. obs. 4.

Augmentum.

3. Praevia enim sub ipso somno respirationis difficultate cum strepitu, aeger derepente a tussi quasi latrante expergefactus suffocationis periculum incurrit. Videtur illi ac si pars anterior colli perstringeretur (88). Mala haec haud raro transitoria sunt, ita ut paullo post pax plerumque componatur. Tunc mane sequente ex malis nocturnis solum respirationis major difficultas, et febris aliquantum aucta relinqui solet. Pulsus vero plerumque manet frequens (89, plenus, durusque (90). Horis pomeridianis, vel vespertinis (nisi morbus debita

(87) Plerumque enarrata symptomata triduum producuntur; vidit ea ad decem dies producta ROYER-COLLARD (edit. ALBERS p. 8.); apud HAASE praecedebant symptomata catarrhalia evolutionem perfecti croup in 7 aegrotis dies *duos* in 9 dies *tres*, in 7 dies *quatuor*, in 2 dies *quinque*, in 2 dies *sex*, in 5 dies *octo*. in 3 dies *decem*, inque 1 dies *quindecim*.

(88) BREWER, et LAROCHE (*Recueil* p. 20.).

(89) Micabat in primo minuto a 135 ad 140 HOME (l. c. p. 22), a 130 ad 140 BLOOME, ad 139 VIEUSSEUX, a 108 ad 160 me observante (Acta mea clin. p 65. NAHUMOWICZ l. c. p. 5).

(90) Excepto PINEL, et HAASE (l. c. p. XXIV.) fere omnes pulsum plenum durum in augmento morbi invenere. Rite vero monet DESESSART pulsum sub paroxysmis et liberis intervallis valde inter se differre.

medendi ratione juguletur), en noctis praeteritae scenam, atque longe graviorem. Sub magna enim dyspnoea, *inspiratio* cum sybilo, et *exspiratio* (91) cum sonitu obscuro modo per os, modo per nares (92) absolvuntur, aut viceversa (93). Loquela difficilis est, et dolorifica (94). Vox magis ac magis rauca (95), cava (96), duplex (97) evadit, atque tandem exstinguitur

(91) Sonum *inspirationis* ac *exspirationis* in croup jam Ghisi distinxit (p. 10.), neque ipsemet hanc essentialem distinctionem neglexi (Act. mea clin. p. 63.); ita etiam Jurine l. c. p. 4.

(92) Haase Obs. 67. *L'aspiration se faisait par la bouche, et l'exspiration par le nez.*

(93) Ait Albers: « *nicht stets sind die inspirationen pfeifend, sondern in einzlen Fallen klingt das Einathmen tief, und das Ausathmen hingegen mehr pfeifend* ». Not. ad Jurine l. c. p. 4. (2.) quod sequentibus verbis designavi (Acta clin p. 68.): « respiratio . . . . ita constituta, ut *inspiratio* quasi *rhonchos*, *exspiratio* autem *sybilum* exhibeat » Haase Obs. 22, 33, 36.

(94) Brewer, La-Roche (*Recueil* p. 29.), Flormann p. 467. Haase Obs. 139.

(95) In summo morbi gradu vocem non raucam observavi (Act clin. p. 70). Caeterum nullum datur croup signum magis constans quam raucedo.

(96) Gall. *La voix creuse.*

(97) Haase l. c. p. LXXI. « *Elle (la voix) est pour ainsi dire double* ».

98). Urget praeterea tussis (99) aspera, clan-
osa cum sono specifico, verbis neutiquam de-
ignando (100). Sputa rejiciuntur pauca muco-
a, aliquando cum striis sanguineis. Facies tu-
nidula (1) rubet (2), oculi circulis lividis

(98) PINEL, DOUBLE (*Recueil* p. 29.), HECKER p. 11. MICHAELIS. Cfr. PORTAL *sur l'aphonie, et particulièrement sur la membraneuse espèce de croup chronique* l c. p. 159. HAASE l. c. Obs. 11. « *aucune voix ni pour parler, ni pour pleurer* ». GOELIS Tractat. p. 7. « vox . . . . . intercipitur, nec syllabam clare exprimendo pares sunt ». Item ALBERS (Commentationis p. 12).

(99) Tussim in croup peculiarem esse DESESSART (l. c.) contendit, hisque verbis ad eam designandam utitur: « *Dans cette toux le thorax n'est point soulevé, et élargi sur les côtes . . . . l'enfant n'a point la tête penchée en avant sur la poitrine . . . . il l'a au contraire renversée en arrière . . . . en examinant l'enfant lorsqu'il tousse, on voit ordinairement que tout le travail se passe dans les anneaux de la trachée artère* ».

(100) Sonus iste comparatus est cum illo gallinae (ENGSTROEM p. 281.), galli (HOME p. 9.), galli perterriti (WAHLBOM p. 270.), gallinae junioris morbo germanice *pips* vocato laborantis (LOEBEL, MICHAELIS p. 225.), cum latratu canis (CHEYNE l. c. p. 359), ALBERS *Anmerk. zu* ROYER-COLLARD p. 23. Cum sonus tussis plane specificus sit, *croupalis* dicendus.

(1) HOME Obs. I. 5. HOPFF p. 107. THILHENIUS p. 54. RUBINI p. 21. BLOOM, BERNARD, DUBONAIX.

(2) FERRIAR, AUTENRIETH p. 21. HARLES in HUFELAND's *Journ.*

cincti (3) cum albuginea rubella (4), splendent, protruduntur (5), ac febris, siti inexplebili stipata (6), magis magisque invalescit. Urina ignea (7), tincta, raro limpida (8); alvus obstructa (9), interdum cruciatus abdominis (10), ventriculi (11). Sciscitato aegrotulo, quid praeterea doleat, manum laryngi, aut tracheae admovet (12), vel digitum oris cavo introdu-

6. *B.* p. 570. RUBINI p. 21. GOELIS tractat. de angina p. 28. RUMSEY, LAUDUN, BREWER, LA-ROCHE, HOPFF p. 407. WORD *in the Edinb. med. and surg. Journ. N. LXI.* 8br. 1819.

(3) BOECK, et SALAMON p. 288.

(4) MAERKER p. 102.

(5) HARLES p. 570.

(6) GHISI p. 9. « siti insolita ». HOME l. c. ZOBEL p. 257. RUBINI l. c. p. 24. KRETSCHMAR p. 344. GOELIS in tractatu suo p. 33. « paene insatiabilis (sitis) saepe evadit ». SACHSE p. 91. Parum sitiebant aegri HARLES p. 570. AUGUSTIN p. 14, aliorumque.

(7) BLOOM p. 266 HOPFF p. 19. AUGUSTIN p. 14. SACHSE p. 83. de urina cruenta testatur LAUDUN (*Recueil* p. 36.).

(8) Viderunt HOME p 4 SALAMON, ZOBEL p. 256. HARLES p. 571. ALBERS (*Anmerk. zu* HOME p. 51.), JURINE l. c. p. 36.

(9) HARLES p. 22. HECKER, SACHSE p. 85.

(10) GHISI p. 13. WAHLBOM p 269, 276 BOECK, et SALAMON p. 285. Saepe observavi.

(11) SACHSE l. c. p. 95.

(12) Aegros quoque sponte manum laryngi admovere, ac si

cit. Pueri, et adolescentes perceptionem corporis extranei (13) seu globi in gutture (14), vel dolorem (15) laryngis (16), fornicis palati (17), tracheae, nunc illico sub larynge (18), nunc super bifurcationem (19) accusant, pro re nata, ardentem (20), rodentem (21), obtu-

quid revellere conarentur, inter alios Hopff (p. 24, 25, 109.) asserit. — Nec Sachse p. 35, nec ego hoc symptoma observavimus.

(13) Die 2 decembris 1814 puellam judaeam sex annorum croup laborantem visitavi. Exclamare solebat: aufer quod mihi in jugulo est. Serius rejecit pseudo-membranam tubulatam longitudinis duorum pollicum.

(14) Sic aeger 13 annorum mense maii in Clinico meo decumbens. Schenk l. c. p. 81.

(15) Dolor laryngis aut tracheae morbi initium comitatur, ut testantur Augustin p. 13. Maerker p. 97. Gutfeld p. 79. Jonas p. 144 Bloom p. 264. Hopf. Alias versus finem comparet, asserente Durueil p. 19. Generatim augmenti morbi socius est sat constans.

(16) Home p. 29. obs. 12. Starr p. 473. Autenrieth p. 20. Hopf p. 78, 79.

(17) Autenrieth p. 20. Bloom p. 264.

(18) Maerker p. 98. Lentin p. 193. Sachse p. 31. Pluries observavi.

(19) Gutfeld p. 79. Bis mihi obvenit.

(20) Ghisi p. 9. . . . *bruciore e dolor quasi sempre indicato circa la laringe.*

(21) Ac si excoriatio lateret. Home obs. 10. Vieusseux in aegro 13. Starr p. 481. Jonas p. 45, et ego postquam pseudo-membranae rejectae fuerant.

sum (22), pungentem (23) auctum a compressione (24), tussi (25), sermone (26), motu capitis (27), aut ex ira (28). Alii linguam rapide porrectam, et retractam (29) arripere tentant, aut nares perfricant (30). Interea, et iste paroxysmus saepe compescitur nova vi ipsius noctis curriculo pluries rediturus, inprimis si aeger lacrymetur, ejulet, irascatur, incongrue moveatur. Tussis, et in liberis intervallis perseverat (31). Paroxysmi respiratione sublimi, gemebunda, sybilosa adeo insigniuntur, ut ea ex longinquo audiri possit. Summa praeterea conspicitur anxietas, et jactatio. Miseri sese in lecto suffocationem timentes praecipitanter erigunt (32), et lecto prosiliunt (33), parentes

(22) Communissimum genus doloris.

(23) Veluti ab aciculis deglutitis Ghisi et Engstroem l. c.

(24) Hopf p. 107. Thilenius p. 34. Nunquam observare contigit.

(25) Home obs. 12. Augustin p. 13. Maerker p. 98.

(26) Home p. 14. Flormann p. 467.

(27) Home p. 10. Obs. 2.

(28) Home p. 29. Obs. 12.

(29) Michaelis in Richter's *chir. bibl.* 6. *B.* p. 122.

(30) Nahumowicz l. c. p. 6. obs. 2.

(31) Tussim in toto morbi curriculo defuisse testantur Home l. c. p. 33. Haase l. c. obs. 11.

(32) Flormann p. 467. Maerker, Rechow (*Recueil* p. 23.), Hufeland *Journ.* 9. *B.* p. 182. Aeger vero Hopfii decum-

auxilium implorando desperabundi amplectuntur, aut vim sibi ipsis (34), vel aliis (35) inferunt. Nonnulli dormiendi desiderium invincibile (36) incusant, alii sub somno expavescunt (37), alii tremoribus (38), inprimis maxillae inferioris (39), stridore dentium (40), risu sardonico (41), convulsionibus (42), delirio (43), opisthotono (44) tentantur. Facies

bendo facilius respirabat. Idem observarunt BLOOM et SALAMON. Revera optime dixerat GHISI (l. c. p 9.) *a non poter in verun modo decumbere e soffrire positura.*

(33) MAERKER, BLOOM, SALAMON, SACHSE p. 50.

(34) SACHSE l. c. p. 50 (crines evellendo, digitos mordendo). ALBERS *Anmerk. zu* ROYER-COLLARD p 12 (contra murum aeger se praecipitabat). HAASE l. c obs. 51. « *Il court (le malade) par la chambre, se heurt la front et tombe mort* ».

(35) An. 1812 Vilnae judaeam septem annorum croup detentam in agone vidi, quae desperabunda adstantes feriebat.

(36) In ipso morbi limine somnolentiam observavit YELLOLY (l. c. p. 6.), et HEIM (l c. p 12.); secundo die HOPFE (p. 107.); ego vero in morbo provecto (Acta clin p 71.); ita et PINEL l. c. p. 367. GUTFELD p. 87, et SACHSE p. 94.

(37) BERNARD (*Recueil* p. 42), RECHOU ib. p. 42.

(38) FERRIAR p. 239.

(39) SMITHS vide SACHSE p. 95.

(40) HAASE l. c. Obs. 6.

(41) Idem ib. Obs. 6.

(42) ALBERS *Anmerk. zu* ROYER-COLLARD p. 12.

(43) HAASE l. c. Obs. 4.

(44) BONHOMME (*Recueil* p. 42.), FERRIAR p. 240.

livida (45) sudore cooperitur (46); venae jugulares turgent, carotides (47), et cor (48) vibrant, sanguis interdum e naribus (49) manat; pulsus ex duro, et magno contractus, et parvus (50) evadit. Urina (51) sedimentum puriforme exhibet. Alvus saepe liquida (52) interdum cum membranis (53). Ope tussis vel vomitus mucus filiformis, frustulis membranaceis variae formae, et coloris intermixtus non-

(45) Bergen, Zobel, Fielitz p. 531.

(46) Kretschmar, Zobel, Hopff p. 19.

(47) Kretschmar p. 345.

(48) Ferriar p. 240. Fielitz p. 531. Sachse p. 62.

(49) Epistaxin symptoma accidentale, haud tamen rarum esse, Royer-Collard asserit (*Dict.* p. 426). Nec Albers (*Anmerk.* zu Royer-Collard p. 49), nec ego illud vidimus.

(50) Home p. 19. Starr l. c. p. 481, verbo omnes.

(51) « *Rien n'est moins constant que l'état des urines dans le croup* ». Royer-Collard *Dict.* p. 226. Intelligitur hinc, cur Bergen, Halenius, Wahlbom, Engstroem, Vieusseux, Doublein, Dufueil, aliique de urinae in croup conditione nec verbulum proferunt. Interea pluries sedimentum puriforme in provectiori croup observavi. Sedimentum vero hujusmodi nil cum sputis et speudo-membranis, quae ex larynge aut trachea hoc in morbo rejiciuntur, commune habere, ut Home, et Michaelis crediderunt, experimenta Schwilgué docent (l. c.).

(52) Autenrieth p. 20 Sachse p. 85.

(53) Sachse p. 85 (ex sputis deglutitis). Nunquam vidi.

nunquam foetidus (54), cum suffocationis saepe periculo rejicitur (55), aucto inde ut plu-

(54) Bard v. Richter's *Chir. Bibl.* 5. *B.* p. 742. Starr halitum foetentem observavit l. c. p. 478.

(55) Ghisi l c. p. 10. « *E se mediante la tosse dalle offese vie dell' aria staccavasi, e sortivane materia, questa era spesso qual membrana similissima appunto a quelle gelatinose concrezioni, le quali sovra il sangue tratto dalle vene agli infermi, scorza pleuritica, e galleggianti ne' precordj, e vasi grandi sanguigni de' cadaveri, pseudo-poliposi corpi appellansi* » Home Obs. 12 p. 29 Michaelis in Richter's *Chir. Bibl* 6 *B.* p. 124. Ferriar p. 144. Vieusseux l. c. Obs. 36. p. 267. Hopff l. c. p. 10. Cheyne l. c. p. 43. Valentin l. c. p. 199. Rumsey l. c. p. 170. Doublé l. c. p. 45. Ego (Act. clin. p. 57.), aliique permulti de membranis rejectis testantur, ita ut revera mirum sit, Larrey (*Bulletin de la Soc. philomat.* 1812. *Mars*) tale factum negare potuisse. Membranae rejectae aliquando tubulatae sunt, testantibus Starr (l. c. p. 480), Ghisi (l. c.), Callisen (l. c. p. 78, 80.), Vieusseux (*Recueil* p. 31.), Hufeland (*Journ.* 9. *B.* 2. *St.* p. 183.), Jonas (p. 145.), Hopff (p. 10.), Sachse (p. 76). Membranae rejectae alias *sanguine tinctae* cernuntur sub forma nunc *striarum* (Bergen p. 296, Portal l. c. p. 13, et Hopff l. c. p. 11.); nunc *punctulorum* (Vieusseux l c., Ficke, Sachse p. 77). Alias cruor cum membranis (Callisen l. c.), et muco (Jonas p. 145.) evacuantur, aut membranis adhaerent (Wahlbom p. 270). Nec desunt exempla membranarum rejectarum *coloris nigri* (Home Obs. 12. p. 30, Michaelis l. c. p. 165), *albidi* (Salamon l. c), et *subflavi* (Autenrieth p. 42).

rimum excoriationis sensu in gutture. Aliquando sputa nulla (56), alias copiosa muci secretio in ore (57), ipsaque salivatio (58). Aegrotus qui libere hucusque bibere potuerat (59), licet fauces affectae fuerint (60), nunc ob suffocationis metum, potum nonnisi exiguis haustibus (61), ac magno cum labore (62), et interdum cum dolore (63), ingerere valet. Terribilis iste status duos, tres, quatuor dies perdurare potest, quin malum amplius conspicuas remissiones concedat.

(56) Salamon p. 281, Home Obs. 2, Engstroem, Zobel p. 281. Duboueix (*Recueil* p. 31).

(57) Kretschmar l. c. p. 345. Harles p. 570. Home l. c. p. 65.

(58) Starr l. c. p. 477. Wahlbom l. c. p. 277. Flohrmann l. c. p. 467. Cfr. §. XII.

(59) Home p. 10, 14, 16, 23. Fielitz p. 531. Hopff p. 19. Zobel l. c. p. 295. Bloom p. 265. Kretschmar p. 345. Rechou (*Recueil* p. 41).

(60) Bard apud Johnston p. 366. Maerkers l. c. p. 98. Halenius l. c. p. 274. Hopff p. 79.

(61) Albers *Anm. zu* Royer-Collard p. 11. « *Bei einem hohen Grade der Beschwerden des Athmens trinken die Kinder mit einer grossen Heftigkeit in grossen Zügen* ».

(62) Rumsey p. 166 (deglutire haud potuerat aeger). Maerkers l. c. p. 99. Portal l. c. p. 20. Fischer p. 358. Flohrmann p. 467.

(63) Home l. c. p. 21. J. P. Frank Epitome de cur. hom. morbis §. 173. in adulto.

Acmen.

4. Eo ad acmen perducto, aeger modo soporosus, modo mente compos (64), capite reclinato (65), manibus elevatis suffulto (66), facie pallida (67), jam sudore frigido, viscidoque irrorata (68), oculis languidis, defixis (69), collapsis (70), semiclausis (71), protrusis, et

(64) Starr l. c. p. 428. Home p. 14. Obs. 10. p. 16. Obs. 5. Zobel l. c. p. 261. Kretschmar l. c. p. 345. Thilenius p. 54. Sachse l. c. p. 92, et ego (Act. clin. p. 63). Immo animi, et sensuum exaltationem adesse asserunt Michaelis, Caillou (l. c. p. 26, 27), et Heim (l. c. p. 44) Numquam vidimus Royer-Collard (*Dict.* p. 427.), Albers (*Anm. zu* Royer-Collard p. 52.), et ego. Nec cum Haasio (l. c. p. LXXXIV.) dicerem: « *il n'est plus de maladie qui devienne aussi rapidement mortelle, et dans laquelle les malades meurent en général avec autant de présence d'esprit que dans le croup* ».

(65) Symptoma hoc haud constans esse rite Royer-Collard animadvertit (*Dict.* p. 420). Nec illud tam mature ingruere solet, ut Heim (l. c. p. 13.) autumat. In aegro, de quo alibi (Acta clin. p. 71), caput solum ultimis vitae momentis reclinabatur.

(66) Haase l. c. p. LXIX.

(67) Ghisi, Salamon, Callisen, Zobel, Michaelis in Richt. *Bibl.* 6. *B* p. 124. Kretschmar l. c. p. 345. Flormann p. 467.

(68) Vieusseux, Sachse p. 80, 81.

(69) Thilenius p. 54. Callisen l. c.

(70) Harles l. c. p. 576. (71) Haase l. c. obs. 19, 22.

convulsis (72), cornea omni splendore destituta, palpebris sanguine turgidis (73), superciliis arcuatis, decumbit. Nares veluti in equo sub cursu hiantes, et labia sicuti in lucio extra elementum suum versante acuminata ad aëris affluxum invitant. Tussis jam vix quidem percipitur (74). Larynx prominet, ac sub quavis inspiratione, haud raro cum lentore (75) peracta, mirum in modum fere ad maxillam inferiorem usque attollitur. Interdum variae colli regiones tument (76), aut et aliarum partium

(72) Haase l. c. obs. 31.

(73) Lentin obs. 8. p. 343.

(74) Halenius p. 14. Ferriar, Augustin.

(75) « *Ordinairement les inspirations sont longues* ». Royer-Collard *Dict.* p. 421. Idem affirmat Callisen, Kretschmar, Vieusseux (*Recueil* p. 755). Interea brevi ante interitum respirationem frequentem fieri, rite monet Ghisi, Home, Duboueix, Salamon, Harles, Albers; illa vero lenta raro quidem, nonnunquam tamen observabatur (Rymkiewicz l. c. obs. I. p. 4) solum quindecies in sexagesima horae parte repetita erat). Et in recentiori morbo respirationem frequentiorem normali observavi, e. gr. 50 vices in minuto (Act. clin. p. 68.).

(76) Tumorem observarunt partis superioris tracheae Home; sub larynge Lentin; ad latera laryngis Most (p. 100); ad ipsam laryngem Sachse (l. c. p. 34). Tumores, de quibus agitur, nunquam viderunt Royer-Collard, Albers (*Anmerk.* p. 45, Horsch (l. c. p. 74), et ego.

obveniunt oedemata (77). Musculi quotquot exstant faciei, colli, thoracis, abdominis, et diaphragma ita agitantur, ut inspirando fovea fiat super sternum, et exspirando regio epigastrica retrahatur, et medium abdominis attollatur (78). Pulsu minimo intermittente (79), et extremitatibus frigidis factis, accedente involuntaria faecum dejectione (80), sub anhelitu, et stertore prius intenso, dein languido, mors, praecedente haud raro lucido intervallo, tot tantisque aerumnis finem imponit.

§. X.

AUTOPSIA CADAVERUM. ANALYSIS CHEMICA.

Autopsia cadaverum.

1. Cadavera ex croup peremptorum exhibuerunt *superficiem externam* illis apoplecticorum (81), et suffocatorum (82) similem; faciem pal-

(77) E. gr. pedum in aegris, ubi morbus in longum trahitur. SACHSE p. 88, 89.

(78) HASKELL l. c.

(79) Sic uno ore auctores affirmant.

(80) HARLES l. c. p. 577.

(81) ROYER-COLLARD *Dict.* p. 428. (Dum morbi curriculum breve fuerat).

(82) Acta mea clin. l. c. p. 65. NAHUMOWICZ l. c. p. 5.

lidam, flavam, lividam, tumidulam (83); oculos prominentes (84), venas colli turgidas (85); pectus circa tertiam, et quartam costam striis sanguineis notatum (86), aliquando extremitates tumidulas (87); inflammationem membranae pituitariae, veli penduli palati (88), et corporis thyreoidei (89); fauces a pseudo-membranis obductas (90); oesophagum nunc sanum (91), nunc phlogosi correptum (92); — *glottidem* angustam (93), dilatatam (94), materia

(83) Michaelis l. c. p. 15.

(84) Lentin *Beitr.* 1. *B.* p. 343. Haase l. c. obs. 79.

(85) Lentin l. c. Baek p. 285 Harles l. c. p. 578.

(86) Haase l. c. obs. 72.

(87) Royer-Collard l. c. dum morbi curriculum longum erat). Sedillot l. c. p. 163. Albers *Anm. zu* Royer-Collard p. 53.

(88) Pinel l. c. p. 265.

(89) Cheyne l. c. p. 128. Jurine l. c. p. 43. Goelis tract. p. 153.

(90) Haase l. c. obs. 76. Goelis tract. p. 141.

(91) Bard apud Johnston l. c p. 367. Home p. 15.

(92) Nahumowicz l. c p. 5. obs. I.

(93) Dick l. c. p. 247. Dabney (l. c. p 202.) ait: « *La glotte avait si peu de diamètre, qu'on eût dit qu'il y avait occlusion de cette cavité* ». Leveque-Lassource (l. c. p. 202): *L'ouverture du larynx, au niveau du cartilage cricoïde, se trouvait reduit á un quart de ligne de diamètre* ». Goelis l. e. p. 153.

(94) Kuhn *Allgemeine medicinische Annalen* 1812. p. 544. Haase l. c. obs. 98.

glutinosa puriformi obturatam (95); — *epiglottidem* normalem (96), inflammatam (97), tumidam (98), oedematosam (99), muco coopertam (100), pseudo-membrana tenui (illius superficiei inferiori adhaerente (1), cumque mem-

(95) Home l. c. p. 21, 22. obs. Nahumowicz l. c. p. 5. obs. I. Haase l. c. obs. 76.

(96) Haase l. c. obs. 99.

(97) Albers *Anm. zu* Royer-Collard p. 67. Leveque-Lassource l. c. p. 202. Cheyne l. c. p. 97, et Caillou l. c. obs. 15, 18. p. 13, 14, et Bliss in Rust's *Magaz. f. d. gesammt. Heilk.* 1819. 7. *B.* 1. *Heft.* p. 141. Rymkiewicz l. c. p. 4.

(98) Michaelis in Richter's *chir. Bibl.* 6. *B.* p. 119. Volumen triplex). Haase l. c. obs. 79. Bliss l. c.

(99) Home obs. 9. Salamon et Baek p. 282. Thuillier *Ess. sur l'angine laryngée oedemateuse, thèse soutenue à la faculté de méd. de Paris.* 1805. Bayle *mém. sur l'oedème de la glotte:* in *Journ. gén. de médecine, chir. et pharm.* 1819 *avril* p. 78. « *Les bords de la glotte sont gonflés, épaissis, blancs et comme tremblottans: ils forment un bourrelet plus ou moins saillant et très-infiltré d'une sérosité, qu'il est très-difficile de faire écouler, même en comprimant entre les doigts et une portion de la membrane à laquelle on fait plusieurs incisions. Un tissu extrêmement dense retient le liquide dans un réseau très-serré dont il semble que les aréoles ne communiquent point ensemble* ».

(100) Jurine l. c. p. 43.

(1) Royer-Collard l. c. p. 428. « . . . . *des fragmens de*

brana interna laryngis (2) ac illa glottidem vestiente (3) arcte concreta) obductam, *laryngem* normalem (4), cum glandulis prominentibus (5), cum humore viscoso (6), cum rubore, et tumore (7) membranae mucosae (8), cum pseu-

membrane irrégulièrement disposés et attachés de préference à la face inférieure de l'épiglotte ».

(2) KRETSCHMAR l. c. p. 347. RYMKIEWICZ l. c. p. 5, 30.

(3) KOPP, *System. Darstell. d. durch d. neu. Chemie in d. Heilk. bewirkten Verand. Hof* 1805. p. 228-9.

(4) ROYER-COLLARD *Dict.* p. 341. « *il n'est pas même rare de trouver cette membrane à-peu-près dans son état naturel* ».

(5) BAEK et SALAMON l. c. p. 282. Vias circa aëreas induratae undique erant glandulae PORTAL l. c. p. 118. « *Les glandes muqueuses du conduit aërien sont presque toujours plus saillans qu'à l'ordinaire, mais sans être inflammées* ».

(6) ROYER-COLLARD *Dict.* p. 429. « *Le larynx ne contient plus souvent rien qui ait l'apparence de membrane, mais seulement une quantité plus au moins grande de matière visceuse, liquide* ».

(7) SMITH l. c. p. 207. SALMADE l. c. p. 378. RAVENAU l. c. p. 24. LECOEVRET l. c. p. 135. PORTAL l. c. p. 84, 138, 140. DESGRANGES l. c. p. 123. HORSCH l. c. p 79. — Nec ALBERS (*Anm. zu* ROYER-COLLARD p. 76.), nec ego membranae mucosae laryngis tantum, ut illi viri, conspeximus tumorem.

(8) FERRIAR l. c. p. 140. FIELD l. c. T. IV. p. 147. FÜRSTENAU l. c. p. 7. RUSCH l. c. *seconde édition* Vol I. p. 170. YELLOLY l. c. p 14. BAYLEY l. c. p. 8. CHEYNE l. c. p. 108. RAVENAU l. c. p. 28. AUTENRIETH l. c. p. 348. SALMADE l c. p. 380. SEDILLOT l. c. p. 163. CAILLOU l. c. Obs. 15, 18. p. 14, 15. HORSCH l. c. p. 79. RUMSEY l. c. p. 43, 45, 51.

do-membrana formam parietis posterioris referente (9), — *tracheam* inflammatam (10), plerumque pseudo-membrana tenaci (11), compacta (12) obductam (13) (quae pseudo-membrana

Latour l. c. p. 26. Poussin l. c. p. 342. Valentin l. c. p. 29. Carron in *Journ. de* Sedillot T. 28 p. 243. Jurine l. c.

(9) J. Harder in *vermischt. Abhandlungen aus d. Gebiete der Heikunde v. e Gesellschaft prakt. Aerzte zu St. Petesburg* 1821. 1. *Sammlung.* p. 58.

(10) Ferriar l. c. p. 140. Field l. c. T. IV. p. 147. Fürstenau l. c p. 7. Rusch l. c. 2. *édit.* Vol. I. p. 170. Yelloly l. c. p. 14. Bayley l. c. p. 8. Cheyne l. c. p. 108. Ravenau l. c. p. 28 Autenrieth l. c. p. 348. Salmade l. c. p 380. Sedillot l. c. p. 163 Caillou l. c. obs. 15, 18. Horsch l. c. p. 79. Rumsey l. c. p. 43, 45, 51. Latour l. c. p. 26. Poussin l. c. p. 342. Valentin l. c. p. 29. Carron in *Journ. dè* Sedillot *T.* 28. p. 243. Jurine l. c. Goelis l. c. p. 144. Ghisi l. c. p. 13. *L' aspera arteria poi di sotto appena della larynge osservossi internamente tutta infiammata sino all' estremità de' suoi bronchi, e tali comparivano eziandio le di lei fibre longitudinali egregiamente distinte, e tuttavia tumide sovra l' interna tendinosa membrana* ». Haase l. c. obs. 6, 21, 61.

(11) « Ut fortius se trahi pateretur ». Salamon p 286. Bayley p. 225. Bard p. 743. Michaelis in Richt *Bibl.* 6. *B.* p. 121. Rumsey p. 170. Haase l. c. obs. 76, 85, 62.

(12) Ut pergamenum (Home obs. 12. Nobleville l. c. p. 524.), ut corium vitulinum tenue (Bard l. c p. 743.), ut subs. tracheae ipsius (Harles l. c.), ut cartilago (Kretschmar l c. p. 347.), ut cornu (Portal T. 2. p. 143).

(13) Ghisi l. c. Haase l. c. obs. 6, 62. Goelis p. 144. Rymkiewicz l. c. p. 5. fere omnes.

crassitiem linearum duarum (14), trium (15), et ultra (16) habens, nunc tracheae formam refert (17), nunc eam bipartit (18), nunc instar valvulae (19) parietibus adhaeret, nunc lacunas, indicia scilicet frustulorum sub morbo rejectorum, relinquit (20), nunc denique firmiter tracheae adnectitur (21), aut ab ea intermedia materia fluida glutinosa separatur (22)) tracheam, inquam, sine inflammatione (23),

(14) Michaelis in Richter's *Chir. Bibl.* 6, *B.* p. 120. Thilenius p. 58.

(15) Bard apud Johnston p. 358. Portal op c. 2. *Th.* p. 58.

(16) Kretschmar l. c. p 347. (crassitudo calami anserini).

(17) Ghisi l. c. Callisen l. c. Starr, Martin v. Sandifort Thes. diss. T. 2. Nobleville l. c. p. 524. Hopff p. 12 Jonas p. 145. Royer-Collard l. c. p. 428. Superficies externa tubi laevigata, et interna inaequalis esse solet, testantibus Baeck p. 342. Martin l. c. p. 121, 122. Albers l. c. p. 61. Jurine l. c. p. 26. Haase l. c. obs. 54.

(18) Bard apud Johnston l. c. p. 368. Goelis l. c. p. 143.

(19) F. G. Vogel *Hendbuch* 4. *B.* p. 120.

(20) Portal l. c. 2. *Th.* p. 144. Nullum ante biduum membranae rejectae vestigium Jurine (l. c. p. 40) detegere potuerat.

(21) Portal l. c. p. 84. Vieusseux l. c. p. 97 (inprimis parieti posteriori tracheae).

(22) Royer-Collard Dict. p. 429. Rymkiewicz l. c. p. 5.

(23) Haase l. c obs. 59, 72, 88. Albers l. c. p. 61. Interim valet de trachea, quod Royer-Collard de laryngis membrana dixit (*Dict.* p. 431.): « *il n'est pas même rare de*

sine pseudo-membrana (24), sine lympha coagulabili (25), cum excrescentiis polyposis parieti illius posteriori adhaerentibus (26), cumque massis minoribus in muco suspensis (27); — *bronchia* inflammata (28), materia pultacea (29), lympha coagulabili (30), muco cum flocculis (31), concretionibus polyposis (32), e trachea pendulis (32), mollioribus (33) repleta. — Massae, seu concretiones ex croup, quacumque demum in canalis aërei parte efformatae, pro re nata albae, flaviusculae, et brun-

trouver cette membrane à-peu-près dans son état naturel ».

(24) Crawford l. c. p. 214. « Dr. Austin mihi praebuit casum, in quo, cadavere lustrato, nusquam deprehendebatur membrana: trachea tamen inflammationis signa prae se tulit ». Idem in duobus cadaveribus vidi.

(25) Ravenau l. c. p. 12, 13.

(26) Royer-Collard l. c. p. 428.

(27) Idem ib.

(28) Ghisi l. c. p. 13. Lechevret l. c. p. 144. Valentin l. c. p. 74. In multis observavi.

(29) Royer-Collard *Dict.* p. 431. Haase l. c. obs. 31. J. P. Frank Interpr. clin. p. I. p. 188.

(30) Vieusseux l. c. obs. 36. p. 269. Acta mea clinica l. c. p. 65. Albers l. c. p. 61.

(31) Royer-Collard l. c. p. 428. Cheyne l. c. p. 25.

(32) Royer-Collard l. c p. 429.

(33) Firmitas pseudo-membranarum, quo profundius decurrunt, decrescit. Hopff p. 11, 12. Interea exempla contraria apud Home l. c., et Rumsey l. c. p. 170 exstant.

neae (34), griseae (35), virides (36), nigrae (37), splendidaeque (38) cernuntur. Pseudo-membranae, quae cum membrana mucosa tracheae cohaerente, saepe strias sanguineas vel puncta cruenta exhibent (39), quin vasa sanguinea (40), vel fibrae (41), in iis hucusque demonstrari potuerint (42). *Pulmones* vel sani (43) sunt, vel aëre expansi, crepitantes (44), coloris rosei (45), inflammati (46), variegati

(34) Bayley l. c. p. 230.

(35) Michaelis in Richter's *Chir. Bibl* 6. *B.* p. 119.

(36) Albers *Anmerk. zu* Royer-Colard l. c. p. 58. Cheyne l. c. Plat. 1, 2, 3, 5. Jurine l. c. p. 43.

(37) Home l. c. obs. 12. Jurine l. c. p. 67. Albers ibid.

(38) Baeck, et Salamon l. c. p. 286.

(39) Royer-Collard *Dict.* l. c. p. 429.

(40) Michaelis l. c. Kohlrausch apud Sachse l. c. p. 77. Boehmer (Mich. *med. Bibl.* 1. *B.*).

(41) Salamon, et Baeck; Caillou l. c. p. 105, 106.

(42) Royer-Collard, et Albers.

(43) Haase l. c. obs. 21, 54, 58, 59, 72.

(44) Idem l. c. obs. 1, 31, 77.

(45) Albers *Anm. zu* Royer-Collard p. 68. Haase l. c obs. 65.

(46) Ghisi l. c. p. 13. « *I polmoni anco esteriormente ci si diedero a conoscere infiammati .... L'infiammazione loro si potè dire risipolare, giacchè conservavano ancor un color assai rubicondo* ». Marcus p. 10, 94, 105. Jonas p. 147. Heim p. 52, 54. Lecheyret l. c. p. 14. Portal l. c. p. 142.

(47). Interdum lobus unus, alterve pulmonum sanguine turgidus (48), ecchymosi notatus (49) reperitur. *Pleura*, et pars thoracica *diaphragmatis* leviter inflammata (50) visa sunt. Detecti porro fuere liquor extravasatus in saccis pleurae (51), et *pericardii* (52): — sanguis congrumatus in *cordis* ventriculis (53), praecipue in auricula dextra (54): — *aorta* (55), *arteriae pulmonales* (56) vacuae, venae cordis repletae (57), glandula thymus magna (58),

(47) JURINE l. c. p. 21.

(48) SEDILLOT l. c. p. 165, 166 (ita ut fundum aquae peteret). CHEYNE l. c. p. 107.

(49) JURINE l. c. p. 43. HAASE l. c. obs. 21.

(50) GHISI l. c. « *La pleura, e il diafragma, nella parte massime destra del petto, erano leggermente infiammati* ». JURINE l. c. p. 90.

(51) MATTHEY in *Annales de la Société de médecine de Montpellier. N.* 60.

(52) SALAMON et BAECK p. 333. AUTENRIETH l. c. p. 348. CHEYNE l. c. p. 110, 116, 25.

(53) ALBERS l. c. p. 69. CHEYNE l. c. p. 25. HAASE l. c. obs. 31.

(54) GHISI l. c. p. 13. « . . . . *la vena cava e i destri seni del cuore erano soverchiamente ripieni d'atro grumoso sangue.* ALBERS l. c. p. 70 FURSTENAU l. c. p. 7. HASKELL l. c. Cor sinistrum potius sanguine redundabat apud HAASE l. c. obs. I.

(55) GHISI l. c.

(56) HARLES in HUFELAND'S *Journ.* 6. *B.* p. 579.

(57) SACHSE l. c. p. 298. (58) HARLES l. c. p. 21.

viscera abdominalia in statu normali (59), volvuli intestinorum (60), ventriculus mollis pituita repletus (61), glandulae mesenterii induratae (62): — *cerebri* sinus (63), et vasa (64), inprimis venae (65) sanguine atro turgidae (66), interdum serum extravasatum in cerebri ventriculis (66), vel ad basin cranii (67), praecipue in fossa occipitali inferiori (68), item inter meninges (69): — cerebrum normale (70), punctis rubris insignitum (71), ita etiam medulla spinalis (72): — in nervis tum illo vago, recurrente laryngis, tumque intercostali nihil abnorme (73).

(59) Ghisi l. c.: *il solo intestino ileon era in qualche luogo rosseggiante e leggermente infiammato.* Mahon l. c. p. 208. Valentin l. c. p. 134. Dabney l. c. p. 97. Acta mea clinica l. c.

(60) Heim l. c. p. 51, 56.

(61) Home l. c. p. 608.

(62) Portal op. c. 1. T. p. 21. Harles l. c. p. 585.

(63) Haase l. c. obs. 98.

(64) Royer-Collard l. c.

(65) Beauchêne l. c p 20. Rechou l. c. p. 5.

(66) Jurine l. c. p. 93. Rechou l. c.

(67) Royer-Collard l. c.

(68) Beauchêne l. c. Rechou l. c.

(69) Portal *mémoires sur plus. malad. T.* 3. p. 85.

(70) Royer-Collard l. c.

(71) Haase l. c. (72) Portal l. c.

(73) In quibus cadaveribus hos nervos lustraveram, semper

Analysis chemica.

2. *Analysis chemica* hucusque docuit, concretiones ex croup formatas albuminis coagulati naturam habere. Enimvero illae nec aqua frigida, nec fervente, sed in alcali diluto aqua, praecipue in majori caloris gradu solvuntur. In combustis vero pseudo-membranis continetur carbonas sodae, et phosphas calcis (74). Qui experimentis ulterioribus istam doctrinam excolere satagunt, observationes Berzelii (75) de varia muci conditione secundum varias membranas eum secernentes, pro fundamento habeant.

eos inveni in statu integro. Similem conditionem illorum describit Rymkiewicz l. c. obs. I. p. 5. Falsa hinc est conjectura Reimeri (*Untersuch. ub. die nachste Ursache d. Hustens* *Leipz.* 1819. p. 58 ad 77).

(74) Schwilgué l. c. p. 25. Cfr. Jurine op. c. p. 287. Tribunal expertorum sic de hoc opere judicat: « *que les analyses exposés dans ce mémoire, quoique entreprises dans des bonnes vues exécutées avec zèle, manquent essentiellement de cette exactitude, qui peut seule en garantir les résultats et en rendre les conséquences certaines* ».

(75) *A view of the progress of animal chemistry. Lond.* 1813. p. 58.

§. XI.

CAUSSAE.

Caussae praedisponentes.

1. *Disponunt* ad croup: 1.° *aetas* infantilis (76), et ita quidem, ut primis vitae mensibus haud communis sit (77), frequentissimus inter

(76) Auctores in *rebus* stabiliendis non contenti, quoque in rationem, *cur* aetas infantilis praecipue croup subjiciatur, inquirere sategerunt. Sequentes hoc sub respectu editae sunt in lucem *hypotheses*: infantes prae adultis croup experiuntur, 1.° quia praedominatur in iis lymphatici laticis excedens copia (HOME l. c.). Cfr. experimenta GEOFFROY in *mém. de l'Acad. des sc. à Paris a.* 1730, et ASSALINI *Essais méd. sur les vaisseaux lymphat. Turin* 1787): 2.° quia sensibilitate majori organorum respirationis praediti sunt (STOLL rat. medendi T. III. p. 42); 3.° quia evolutio illorum organorum nondum absoluta est (MARCUS l. c. p. 19); 4.° quia affluxus sanguinis major superiora versus urget (SACHSE l. c. p. 180, 85); 5.° quia minus idonei sunt mucum in affectionibus catarrhalibus rejiciendi (SACHSE l. c. p. 182); 6.° quia vasa lymphatica facillime in illis laeduntur (THILENIUS l. c. p. 55); 7.° quia ad inflammationes praesertim tunicae mucosae incliuant (ALBERS Comment. de tracheitide p. 61); et 8.° quia tracheitis exanthematibus juncta esse solet, tenerae aetati maxime infensis (ALBERS Commentat. l. c.).

(77) *Unius mensis infantem* croup affectum vidit MOLLOY

primum, et septimum annum (78), rarior inter

(in *a chronolog. history of the weather and seasons and of the prevailing diseas. in Dublin. Lond* 1770. p. 110), et *trimestrem* Desessart (l. c. p. 5. praef.).

(78) Inter 189 infantes croup laborantes, quarum observationes Sachse (l. c p. 177) tum ex propria, tum ex aliorum experientia collegit, sequens invenitur ratio: a nativitate usque ad annum primum absolutum 16; ab anno primo usque ad secundum 45; a secundo ad tertium 35; a tertio ad quartum 31; a quarto ad quintum 27; a quinto ad sextum 17; a sexto ad septimum 18. Inter 91 a croup peremtos aegrotulos, de quibus Jurine (l. c. p. 172) rationem reddit, *unus* tantum *decimum* superabat annum. Inter 92 aegros sequens fuit ratio apud Haase (l. c p. LXXX). Infantes 3 *necdum annum* attingentes; 8 puellae, et 9 pueri ab *anno primo* ad *secundum*; 5 puellae, et 3 pueri annorum duorum; 2 puellae, et 4 pueri annorum *trium*; 10 puellae, et 6 pueri annorum *quatuor*; 6 puellae, et 7 pueri annorum *quinque*; 3 puellae, et 5 pueri annorum *sex*; 3 puellae, et 3 pueri annorum *septem*; 2 puellae, et 1 puer annorum *octo*; 1 puella annorum *novem*; 1 puella, et 2 pueri annorum *decem*; 2 pueri annorum *undecim*; 1 puer annorum *tredecim*; 2 pueri annorum *quatordecim*; 1 juvenis annorum *octodecim*; 1 ancilla annorum *unodeviginti*; 1 vir anni *vigesimiprimi*, ancilla anni *vigintiquinque*; 1 vir anni *sexaginta*; 1 vir anni *sexaginta et octo*.

Inter 39 proprios aegros sequens exstat calculus: a nativitate ad annum primum 2 (inter hos infans octo mensium, jam tertio mense dentes duos incisivos maxillae inferioris sine molestia acquisiverat); a primo ad secundum 8; a secundo ad tertium 4; a tertio ad quartum 7; a quarto

septimum, et decimum quartum (79), ac inter decimum quartum, et vigesimum primum (80), rarissimus (81) in aetate media (82), et senili

ad quintum 2; a quinto ad sextum 4; a sexto ad septimum 5. (De septem residuis mox infra) Ex quibus singulis colligitur 1.° falsum esse, quod Wigand (*Guter Rath u. Unterricht, wie sorgsame Müter ihre Kinder gesund erhalten. Hamb.* 1807) contendit, infantes ubera sugentes croup non acquirere; et 2.° hunc morbum inter aetatis annum primum, et secundum maxime obvenire.

(79) Testantur de croup incidente in *annum* 8 Schultz, Albers, Lentin, Field, Portal, Zobel etc.; in 9 Maerker, Home, Hecker etc.; in 10 Sachse, Vieusseux etc.; in 11 Sachse, Starr, Nobleville; in 12 Struve (Act. Nat. Cur. Vol. I.), Crawford, Albers etc.; in 13 Rumsey, Sachse, et ego (in clin. Vilnensi a. 1820 mense maii), ac in 14 Bayley, Michaelis, Maerker, Sachse etc.

(80) Observarunt croup incidere in *annum* 15 Ipsemet (1816 mense januar. in praxi privata duo exempla in virginibus vidi); in a. 16 Thilenius, et ego (in Clinico a. 1816 mense febr.); in a. 18 Stoll (rat. medendi P 7. p 93), Goelis (trac. p. 144), Sachse et ego (Acta clin. l. c. p. 55); in 19 Portal, Thilenius; in 21 Keir (diss. de cynanche tracheali l. c. p. 57).

(81) Falso autem de Bonnafox, Mallet (l. c. p. 116), et Formey (l. c. p. 480, 481) contendunt croup in adultis *non* obvenire. Altera vero ex parte cum Albers (*Anm. zu* Royer-Collard p 79) libenter concedo, neminem, pro veritate exemplorum omnium croup adultorum, quae ab auctoribus enarrantur, spondere posse.

(82) A. 24 Th. Wilson (in *Med. chir. Transact.* Vol. VI.

(83): 2.° opus dentitionis, et evolutio organorum vocis: 3.° peculiaris quarundam familiarum conditio (84), et infantum ad affectiones catar-

1816. p. 340, 357); a. 25 v. *Med. Comment.* 7. *B.* Ardoin, Thilesius, Brera (*Annot. med prat. sulle diverse malattie trattate nella Clinica di Pavia*); a. 30. Ardoin, Flormann, et ego (auriga in clin. 1814 mense maii); a. 34 Jonas, Hopff, et ego (Acta clin. l. c. p. 56); a. 36 Hill; a. 40 Keir (l. c. p. 5), Waton, Hill; a 42 Jackson; a. 44 Lemaire; a 45 v. *Edinb. Comment.* 9. *B.*; a. 47 (Boecker in *Ars-Berattelse om Svenska Lekare-Sallskapets arbeten. Stockholm* 1818); a. 49 J. P. Frank (Interpr. clin. l. c. p. 194); a. 52 Brera (*Prospetto dei resultati ottenuti nella Clin. di Padova* 1811, 1812); a. 56 Bernard; a. 57 Jurine; a. 58 Wachter v. Sahhse.

(83) A 60 Hufeland; a. 65 Watson, Roberts (in *Trans. for the improvement med. and chir.* etc. *VI. Tom.* p. 136); a. 67 v. Craik, et Dick in *the med. repos. of Newyork. Vol.* 3. p. 311. (car. Ill. Washington die 14 Xbris 1799 culpa croup demortui v. Valentin op. c. p. 376); a. 70 Chambon de Monteaux.

(84) Quamvis Buchanio (*médecine domestique*, *ubersetzt v.* Sprengel p. 573), et Haasio (l. c. p. LXXXII) croup *pro haereditario* declarantibus nentiquam assentiri possimus; nihilominus exempla croup plurimos infantes ejusdem familiae nunc simul, nunc successive adgredientis ita numerosa sunt, ut *dispositio* in illis ad croup plane negari non possit. Observationes opinionem istam confirmantes inveniuntur apud Cheyne l. c. p. 123, Lentin l. c. p. 347, Archer l. c. p. 35; Maerker l. c. p. 81, Latour l. c. p. 19, Maton l. c. p. 371, Eschenmayer l. c. p. 53, Vieusseux

rhales contrahendas dispositio (85); 4.° sexus masculinus (86); 5.° temperamentum sangui-

l. c. p. 81, LEVEQUE-LASSOURCE l. c. p. 206, STIEGLITZ v. ALBERS *Anm.* *zu* ROYER-COLLARD p. 95, HAASE op. cit. p. LXVII (*quatre enfans d'une mére en six semaine morts du croup*), KEIR l. c. p. 5 (« Dominam cognosco, quae aggressionibus repetitis cynanches trachealis ab anno aetatis vigesimo laboravit, cujus mater etiam anno quadragesimo morbo nostro laboraverat; prioris liberi huic morbo praecipue obnoxii sunt, et jam ab illo unus mortuus est »), et in Actis meis clin. l. c. p. 57. Quid demum miri? Nonne et *encephalitis hydrocephalica* nonnullis familiis propria est (Cfr. hujus op. P. II. Vol. I. Sect. I. Cap. IV. §. XXII. 6).

(85) « *Il paraît que les enfans sujets à s'enrhumer sont plus susceptibles d'être atteints du croup* ». VALENTIN l. c. p. 388. Item « sunt etiam tracheitidi subjecti infantes, ... praesertim vero ii, qui ... saepius catarrho, aliisque morbis membranae pituitosae adficiuntur ». ALBERS Comment. p. 62.

(86) Ait quidem ROYER-COLLARD *Dict.* p. 434. « *Le sexe n'a aucune influence bien constatée sur le croup* »; verumtamen observationes LENTINI (*Beitr.* 1. *B.* p. 304), GREGORYI (YELLOLY l. c. p. 11), JURINEI (*Rapport sur le croup*), HAASII (l. c. p. LXXIX inter 133 aegros, 47 puellas, 54 pueri, et 32 ubi de sexu mentio non injicitur), ALBERSI (*Anmerk* *zu* ROYER-COLLARD l. c p. 81), et meae (inter 39 aegros, 23 mares et 16 puellae) contrarium docent. Autumat DICK (l. c. p. 245.) inter infantes magis puellas, inter adultos vero magis mares a croup adfici, quod meae observationes neque confirmant, neque refutant. Inter sex enim, quos curavi, aegrotos ab anno aetatis 15 ad 34,

neo-nerveum (87), et educatio, qua temperamenti vitium magis magisque evolvitur (88); 6.° tempus autumnale, hyemale, et vernale (89); — 7.° regiones, quae mari (90), paludi

tres numerabantur mares totidemque feminae. Lacroix (l. c.) croup magis puellis quam pueris infensum vidit.

(87) Royer-Collard (*Dict.* p. 435.) addit *temperamentum lymphaticum*, quod nullo pacto confirmatum habeo; observationes enim meae docent infantes plethoricos, et valde irritabiles (ni fallor, et illos, *qui collo praeter modum brevi instructi sunt*) croup obnoxios esse. Nec Jurineo (l. c. p. 184.) contendenti, *vitium scrophulosum* ad croup disponere assentiri possum. Istiusmodi opinionis quoque est Albers (*Anmerk. zu* Jurine l. c.).

(88) Royer-Collard l. c. sic *plethora* per victum et motum nimium; *irritabilitas* per vitam sedentariam, educationem effoeminatam. Nullam tamen classem civium croup plus aut minus obnoxiam hucusque reperii; est enim morbus nec divitibus, nec pauperibus parcens. Miratus sum (Acta mea clin. p. 72.) croup ab an. 1805 ad 1811 nulli medico Vilnensi inter gentem Judaicam obvenisse; at serius ab anno 1812 ad praesens usque tempus pluries contrarium contigit, ita ut inter proprios aegros quater croup in judaeis observaverim.

(89) Testantibus Home, Maerker, Albers, Jurine, Hopff, Thilenius, Schaeffer, Michaelis, etc. Vilnae croup maxime mensibus decembris, martii et aprilis, rarius hyeme, rarissime aestate occurrit. Croup hyemalis multa exempla Jurine collegit (l. c. p. 186.).

(90) Home l. c. p. 7. Albers *Annal.* p. 32. Valentin l. c. p. 35. « *Les nombreux documens que j'ai reçu de presque*

(91), lacui (92), aut flumini majori (93) (inprimis si a montibus circumdentur) adjacent, quandoque, et aliae (94), ut nemorales

toutes les villes maritimes des Etats-Unis . . . . ne laissent aucun doute, que le croup est plus commun dans ce pays que dans l'Empire français ». Verum non omnes urbes maritimae croup frequenter exhibent. « BALLONIUS, Liburnensis, ALBERSIO retulit, rariorem esse in urbe tracheitidem, quam in agris vicinis ». Comment. p. 65.

(91) CRAWFORD l. c. p. 13. ARCHER (l. c. p. 13.) « *And I know the disease takes place in a far greater nomber of instances in the low marshy lands, called the Neck* ».

(92) Ex copiosis observationibus VIEUSSEUX, JURINE, ODIER, croup prope lacum Lemanum frequentissime obvenire, constat. Cfr. SACHSE l. c. p. 185. VALENTIN l. c. p. 65. JURINE l. c. p. 183 ait: « *Auch weiss ich, dass der croup sich zu St. Gallen, Constanz, Zurich, Bern, Neufchatel, Yverdun, Lausanne, Genf, Annecy, alles gebirgigte Gegenden mit Seen, sehr haufig zeigt* ».

(93) Prope Vistulam DE LA FONTAINE (VALENTIN l. c. p. 51.), prope Visurgim ALBERS (Comment. l. c. p. 45.), « apud nos (Bremae) solent quotannis quadraginta aut quinquaginta eo morbo corripi ». Prope Albim « REIMARUS etiam, qui Hamburgicis per seculum dimidium sua arte profuit, tracheitidem ibi frequenter regnare affirmat. Item de Lubeca statuendum est ». ALBERS (Com p. 66).

(94) Et in *locis siccis* croup obvenire docent observationes RUMSEYI, LENTINI, BORROVII (l. c. p. 32.), FORMEY etc. Nec urbs *Vilna*, utpote clivosa, quamvis prope duo flumina sita, humida dici potest (Acta mea clin. Vol. I. continens topographiae specimen).

(95): — et 8.° annua sive epidemica constitutio (96), vix aut ne vix quidem contagium (97).

(95) Petri apud Albers, *Anmerk. zu* Royer-Collard p. 88. nota.

(96) Pulchre ait Royer-Collard (*Dict*. l. c. p. 437.): « *Il est des circonstances où le croup se multiplie tout-à-coup d'une manière effrayante, sans que les causes qui le provoquent ordinairement paroissent sensiblement plus nombreuses ou plus actives: il devient alors manifestement épidémique* ». Revera epidemiae croup observatae fuerunt an. 1576 Parisiis a Baillou; an. 1747 et 48 Cremonae a Ghisi l. c.; an. 1750 Cornwale a Starr; an. 1752 New-Yorkii a Midleton v. Bayley l. c.; an. 1760 Lancastri a Cookson; an. 1761-62 Fahlunii a Schultz, et Upsalae a Halenio; an. 1764 Francofurti a Bergen; an 1765 Goettingae a Michaelis; an. 1769 Colmari a Wahlbom; an. 1770 St. Mauritii a Gastellier; an. 1772 Stockolmii a Baek et Salamon; an. 1774 Forgesii a Lepecq de la Cloture (*med. Topogr. d. ganzen Normandie. Stendal* 1794. p. 78.): an. 1775 Wertheimii a Zobel; an. 1778 Leopoli a Hirschfeld (Valentin l. c. p. 404); an. 1779 New-Yorkii a Bardio; an. 1781 New-Yorkii a Michaelis; an. 1785 Clausthalii a Boehmero; an. 1793-94 Cheshamii a Rumsey et Macartan, et Halifaxii ab Alexander; an. 1799 Nordhausii a Mostio; an. 1800 Ravensburgii a Quentin, et Varsoviae a Hirschfeldio (Valentin l. c.); an. 1801 Schlutzii a Thilenio; an. 1801 prope Aquisgranum a Jonas; an. 1802 Edinburgi ab Andersonio; an. 1804 Altonae a Getfeld, Neustadtii ab Eccardo; an. 1805 Wurceburgi ab Horstio; an. 1806 Orleani a Latour, et in

Caussae excitantes.

2. *Excitant* croup in praedispositis 1.° frigus humidum, inprimis atmosphaerae vicissitu-

Virginia (Valentin l. c. p. 407.); an. 1807 Tubingae ab Autenrietho, Meiningae a Jahnio, Bambergae a Marco; an. 1808 Ratzeburgi a Munchio (v. Sachse l. c. p. 233), Viennae a Goelis; Genevae a Jurineo: an. 1813 Bremae ab Albers (*Anmerk. zu* Royer-Collard p. 94.), etc. Mirum hinc est, cl. Formey (l. c. p. 507.) negasse croup unquam fieri epidemicum! Verum idea morbi epidemici quodammodo relativa est; atque cum croup plerumque tantum ad infantes circumscriptus sit, neutiquam exspectandum, eum instar pestis nulli aetati parcentis late grassari posse. Caeterum, quamvis an. 1808 croup et Vilnae crebrius obvenerit, attamen exempla illius circiter 12, quae spatio nonnullorum mensium in urbe 45,000 incolarum, visa sunt, ut morbus pro epidemico declarari possit, mihi haud suffecisse videbantur.

(97) Croup pro *contagioso* declararunt Rosenstein (*Kinderkrankh 6. Aufl Gotting*. 1798. p. 707.). Field (l. c. p. 561). Barton (apud Archer l. c. p. 16). Goelis (l. c. p. 4). Quaestionem, num contagiosus sit nec ne, dirimere non audent Wahlbom (Michaelis diss. p. 276.), Alexander (l. c. p. 13.), Rumsey (l. c. p. 156.), Jonas (l. c. p. 148.), Haase (l. c.), Becker (l. c. p. 334.), Kopp (*Beobacht. in d. Gebiete d. ausub. Heilk. Frankf.* 1821.). Contagiosam vero naturam negant doctrinae coryphaei Home (l. c. p. 16.), Michaelis (*Bibl. I. B.* p. 104.), Jurine (l. c p. 334.), Albers (Comment. p. 73.), Royer-Collard (*Dict.* p. 438.), Sachse (l. c. p. 233.),

dines (98), inundationes (99), humectatio pe-

Valentin (l. c. p. 411.), etc. Quamvis pluries aegrotos croup laborantes ab aliis infantibus circumdatos vidi, quin morbus illos attigisset, quamvis et duae virgines decimum et quintum annum agentes, quas anno 1816 croup detentas curaveram, in domo educationis degerent, in qua perfecta separatio vix locum habere potuerit; morbusque nihilominus ad alias puellas non propagaretur; attamen malo in re tam ardua judicium potius suspendere, quam praecipitare. Interea certum est, quod croup, qui morbillorum scarlatinaeque est comes, a contagio excitetur; quodque etiam a nemine negatur.

(98) Observavit Hippocrates (de anginis in genere 3. aph. 16): « ubi fiunt imbres, frequenter grassari anginas ». Croup epidemicum vidit Nobleville (l. c. p. 523): « post tempestatem vehementer inconstantem, atque potissimum humidam, ea dein admodum frigida facta ». Wahlbom (l. c p. 277) asserit: « cum versus mensis novembr. finem, et decembr. initium coelum serenum aërque intense frigidus fieret, morbus iste cessavit; redibat tamen cum tempestatis pluviosae, ac humidae inclementia ». Idem testantur Albers (*Annal.* p. 35), Harles (l. c. p. 566), Hopff (l. c. p. 101), Michaelis (l. c.), Sachse (l. c. p. 189). Vilnae croup vigente magno gelu non obvenerat, secus autem sub temperie humida, derepente post gelu ingruente, dum scilicet glacies solvebatur. Ait Haase (p. LXXXII): *plusieurs enfans sont tombés malades à Moscou par un tems sombre, humide, par des brouillards, et un dégel extraordinaire* ».

(99) Autenrieth l. c. p. 11, 13.

dum (100), evaporatio linteorum madidorum (1), habitatio in cubiculis calce recenter inductis (2), aër nocturnus (3): 2.° ventus septentrionalis, ac eurus (4): 3.° corporis aestuantis refrigeratio (5), maxime a perversa hodierna vestiendi ratione, brachiis, pectore, et collo denudatis (6), a potu gelido (7), inprimis post

(100) HOME l. c. obs. 12. Observavi in puero septem annorum post deambulationem in prato prope Rybiszki.

(1) Confirmatam habeo observationem DE-LA-FONTAINE (VALENTIN l. c. p. 51), quippe qui croup saepius inter *infantes lotricum* vidit.

(2) « Sic experientia teste, funesta saepe faucium inflammatio accedit iis, qui conclavia calce recenter inducta inhabitant, inque iis dormiunt; quo quidem aliquando plures infantes enecatos novi ego, ac idem notabili exemplo confirmat TULPIUS L. III. C. 41 ». FRIED. HOFFMANN Med. rat. Syst. T. IV. P. I. p. 125. Cfr. RUSH (VALENTIN l. c. p. 276), et Acta mea clin. l. c. p. 62, 66.

(3) Dies natalitia divi Imper. ALEXANDRI die 12 (24) Decembris incidens per urbis quoque nostrae illuminationem celebrari solet. Jam nonnullos inde pueros spectaculi gratia ab incautis matribus in vias publicas portatos a croup correptos vidi. Idem JURINE (l. c. p. 196) post ignis artificiales observavit.

(4) Croup procul dubio morbum praecipue regionibus septentrionalibus maxime addictum sistit. Sic uno ore fatentur ALBERS Comm. l. c. p. 44. VALENTIN l. c. p. 44.

(5) HOME l. c. p 57. SACHSE l. c. p. 196. BAECK, et SALAMON l. c. p. 287. CHEYNE l. c. p. 122. HOPFF p. 17, 78.

(6) « *Enfin la funeste coûtume, qui s'est introduite presque*

cursum (8), et cantum (9), a rescissione capillorum (10): et 4.° morbi potissimum exanthematici, (11), ut morbilli (12), scarlatina (13),

partout, de vêtir trop légérement les enfans, et surtout de leur laisser les bras, et le cou presque entiérement nus, les livre, pour ainsi dire, sans défense aux impressions du froid, et de l'humidité, et leur en fait ressentir plus vivement les effets ». Royer-Collard *Dict.* l. c. p. 435. « J. Ernest. Hebenstreit, *Professeur à Leipsic, pense que la coûtume, que l'on a adoptée de laisser sortir les enfans tres-jeunes, ayant la poitrine, et les bras nus, est une des causes les plus propres à déterminer le croup* ». Valentin l. c. p. 387. Caussa haec maxime rationem reddere videtur, cur croup frequentius nunc obveniat quam olim. Confertur Lentin in Hufeland's *Journ.* 2. *B.* p. 169. Jonas.

(7) Carron l. c. p. 406.

(8) Boerhaave *Aphorism.* 799.

(9) Adolescens 16 an. in Clinico Vilnensi mense novembr. 1816 decumbens, in croup incidit, postquam in ecclesia multum cantaverat, ac dein post cursum aquam gelidam epotaverat. Puer 13 an. maii 1820 in clinicum susceptus, morbum ex potu cerevisiae frigidae, aestuante corpore haustae, contraxit.

(10) Soemmerring in *Gettingischen gelehrten Anzeigen.* 1804. *St.* 63. p. 624. Wolff l. c. p. 34, 36. Albers *Anmerk. zu* Royer-Collard p. 88.

(11) Morbos exanthematicos inter caussas *excitantes* croup locamus, quod vero non impedit, quominus haud raro etiam pro *caussis praedisponentibus* habendi sint. Observationes enim tum aliorum, tum meae testantur, infantes superatis

variolae (14), urticaria (15), erysipelas (16),

vix morbis exanthematicis, inprimis morbillis, ad croup valde dispositos esse. Omni hinc jure ait Royer-Collard (*Dict.* l. c. p. 436): « *On peut demander si leur influence (des phlegmasies cutanées) ne se borne pas plutót à faire naître dans l'économie un état ou une disposition qui la rende plus susceptible d'être affectée par les causes externes du croup?*

(12) Croup sub stadio invasionis *morbillorum* evoluti jam mentionem injeci (P. I. Vol. II. C. XII. §. LVII. 3.). Casus similes et postea pluries vidi: et apud Field (l. c. p. 166, et *Mem. of the med. Soc. of Lond. Vol.* 5); Sachse (l c. p. 210), Jurine (l. c. p. 192. obs. 51, 53, 54, 55, 56), Collinet (*Journ. de méd. T.* 31), et Albers (Comment. p. 78) leguntur. Aegri, de quibus sermo hic est, omnes generis masculini erant (Jurine l. c. p. 206), et facta eruptione morbillorum sub debita medela croup evanuit, morbo dein curriculum suum absolvente. Albers refert, se et croup post morbillorum eruptionem quamvis raro observasse (l. c. p. 79). Item Jurine (l. c. p. 206. obs. 59. De croup post morbillos praeterea loquuntur Augustin (*Journal d. ausl. med. Literatur v.* Hufeland, Schreger *u.* Harles. 1. *B.* p. 13.), Rumsey (l. c. p. 166.), Schaeffer (*Kinderkrankh.* p. 322.), Jurine l. c. obs. 52, 57, 58. Home (post sex hebdomadas), Haase (l. c. obs. 29, 58, 90, 117, 118, 120, 121). In convalescentia croup, morbillos (si matri aegrotulae fides adhibenda sit) pro secunda vice ingruentes, raucedinem ex illo morbo superstitem, debellasse vidit Nahumowicz (l. c. p. 13, 14).

(13) Et croup a *scarlatina* excitati ex aliorum observatio-

herpes (17), *coqueluche* (18), et aphthae (19).

nibus memini (l. c. C. XI. § LI. p. 199), ego enim nunquam vidi, quod et Jurine de se ipso fatetur (l. c. p. 209). Casus inprimis scarlatinae typhoides exstant apud Morton (Op. med. Gen. 1696. C. 3. p. 13), Aurivillius (l. c.), Starr (l. c.), Johnston (*Philos. Transact. N.* 49. *an.* 1749.), Withering (*an account of the scarlat-fever and sore throat. Lond.* 1779.), Ueberlacher (*Abh. v. Scharlachfieber. Wien* 1780.), Heberden (Comment. edit. Soemmerringii 1804. p. 22.), Sachse (l. c. p. 209), Harris (*The Philadelph. med. and phys. Journ. by* Bardon *Phylad.* 1805. P. I. Vol. 2. p. 28.), Stoll (Rat. medendi Vien. 1790. Par. VII. p. 92. Hist. 12.), Albers (Comment. p. 80, 82) ait: « et quidem nunc maturius, nunc serius accedit tracheitis, saepius vitae infensa ». Periculum connubii croup cum scarlatina confirmat Navier (*Diss. sur plusieurs maladies populair. Paris* 1753. p. 212.) et Pinel (*méd. clinique.* p. 220). Nec mirum, si gangraena ad tracheam extendatur, quod negat quidem Albers (l. c.), sed sectiones cadaverum confirmant (Taffius obs. med. p. 42). Immo exempla, ubi cynanche gangraenosa croup excitavit, de quibus narrant Bayley (l. c. p. 228.), Ferriar (l. c. p. 243.), Rumsey (l. c. p. 170) et Maerker (l. c. p. 78.) ad scarlatinam malignam pertinere persuasus sum. Ejusdem opinionis est cl. Albers (*Anm. zu* Jurine op. c. p. 149). Caeterum et alias cynanches benignas, croup ansam porrigere aut cum illo complicari posse libenter concedo.

(14) Inflammationis tracheae variolarum sociae mentionem faciunt Cotunni (de sedibus variolar. syntagma. Vien. 1771. p. 38.), Wrisberg (de variolis internis, § 16, 18; vide

§. XII.

DIAGNOSIS.

Symptomata catarrhalia.

1. Croup cum symptomatibus catarrhalibus

Comm Soc. Reg. Goetting. T. V p. 66 seq.), C. L. Hoffmann (*von den Pocken. Mainz* 1789. 2. *B.* § 75, et 649), Reil (mem. clin. med. pr. fasc. 3. p. 55.), Sachse (l. c. p. 24.), Valentin (l. c. p. 398, 99), Pinel (op. c. p. 115, et 221), et Albers (Comment. p. 76). Plerumque croup variolis suppurantibus, vel stadio exsiccationis supervenit (Jurine l. c. p. 208.) ac concrectionibus polyposis destitui solet (Albers l. c). Die, qua haec scribo, 30 novemb. (12 decembr.) 1820 ad puerum judaeum, secundum annum necdum plane attingentem, in consilium vocor, qui ante tres hebdomadas variolas benignas debito pacto superavit, relicta inde raucedine, cui ante quatuor dies febris et reliqua croup laryngis symptomata superaccesserunt.

(15) Albers Comment. p. 84. « quod in puero febre urticaria correpto tracheitidem oriri observabam, id fortuito casui tribuendum videtur ».

(16) Doctor Balbiani, haud pridem meus discipulus, retulit mihi an. 1821 se vidisse in milite quodam croup ortum, postquam oculis, inflammatione fortiori erysipelacea detentis, solutio sulphatis zinci applicita esset. Jurine (l. c. p. 191. obs. 49) fatetur se non posse nexum inter erysipelas et croup demonstrare. Miror illum nexum inter

ingruere monuimus: in ea enim et nos (20)

vaccinam et croup invenisse (p. 192. obs. 50): quod et Carrono (*Journ. de méd.* Sédillot T. 28. p. 248) asserere placet. Mehercle praetenditur jam, vaccinam et contra croup tueri debere!

(17) Sachse l. c. p. 21.

(18) *Coqueluche* cum croup simul extitisse Portal contendit (*mém. sur plus. maladies. T.* 3. p. 87, 99, 152). Assertio magni viri cum observationibus Ballonii (l. c.) cohaeret. Interea dubitant de connubio illo (mihi quoque nunquam viso) Jurine (l. c. p. 187.), Sachse (l. c p. 128.) et Albers (ib.). De croup autem *post* coqueluche ingruente (Albers l. c.), aut vice versa (Jurine l. c. p. 211. obs. 61) *nemo* dubitat.

(19) Jurine l. c. p. 141. Double l. c. Pinel l. c. p. 226. Portal l. c. p. 141. Scherwin med. Comment. Vol. VII. 1780. p. 423. Home l. c. Hoc ipso, quo scribo, momento pusionem decem mensium, praevia, ut narrant, ante mensem scarlatina, aphthis labiorum et cavitatis oris, et magna raucedine, atque tussicula affectum, coram oculis habeo. Talem aegrotulum minima accedente caussa in realem croup incidere posse, timeo. Verisimiliter enim aphthae usque ad laryngem hic descendunt.

(20) Albers ait: « *Ich bin fest uberzeugt, dass die Heiserkeit, mit welcher die Entzundung des Korpers der Luftrokre anfangt, sehr oft fur den angeblichen catarrh gehalten wird, welcher dem croup vortergehen soll* ». (*Anm. zu* Royer-Collard p. 17.) Et Sachse « *Ihre Frequenz (der catarrhalischen Erscheinungen) zeigt nicht blos, dass sie mit dem Wesen der Krankheit in genauer Verbindung stehen, sondern . . .* ».

versamur opinione, catarrhum, quem croup *praecedere* dicunt, nil aliud quam ipsius morbi *initium* esse. Interea potest catarrhus croup fortuito praecedere (21). VIEUSSEUX monuit, symptomata catarrhalia croup ingruentis *quid peculiare* habere (22). Est enim hic *raucedo* solito *major*, et *asperior*, inprimis si aegrotulus altiori voce loqui conetur (ad quod peragendum quousque possibile impelli debet). Porro habet *tussis* sonum *vacuum* vix verbis definiendum. Quae signa dum obveniunt; eo major esto medici in aegrotulum, horis nocturnis inprimis visitandum (23), attentio.

Dyspnoea, vox, et tussis.

2. Quodsi symptomatibus catarrhalibus derepente *dyspnoea* superveniat, *raucedo* crescat, et *tussis* fiat clangosa, de praesentia *croup* am-

(21) Croup post epidemias catarrhales HOME, BLOOM, SALAMON, CALLISEN, MAHON, VIEUSSEUX, DUBOUEIX, JURINE (p. 131, 140), RUBINI (l. c. p. 41) observarunt.

(22) « *La maladie commence comme une affection catarrhale singuliere* ». l. c. p. 2.

(23) SACHSE l. c. narrat socerum suum LENTINUM, libenter hac sub rerum positione aegros noctu visitasse. Vir imitatione dignus! Adde HAASII egregia verba l. c. p. LXX. « *Pendant le sommeil on remarque le plus aisément les altérations légères de la respiration, et c'est alors qu'il faut s'assurer de cette function lorsqu'on a conçu des craintes sur l'existence ou le degré de la maladie* ».

plius non dubita. Contra vero, si respiratio, potissimum sub somno, libera manent, sique aucta febre (24), raucedo, et tussis non invalescant, verbo si morbus magis ac magis formam seu *febris catarrhalis* (25), seu *coqueluche* (26), seu *morbillorum* (27) induat, securior eris. Iterum timebis, si indicata croup symptomata forte ante adventum tuum locum habuerint, etiamsi nunc illorum neque vestigium animadverteres.

Libera intervalla.

3. Est enim croup ita constitutus, ut haud raro *intervalla* plus minusve *libera*, inprimis respectu ad insultus tussis, et ad dispnoeam exhibeat. Reliqua enim symptomata, ut febris, raucedo, et quaedam tussis (28), aegrum, quem prehenderunt, raro plane derelinquunt (29).

(24) Perniciosam sententiam Jurine (l. c. p. 132. not.) statuit, dicendo: croup ab initio imperceptibili febre, catarrhum pulmonalem vero ea magna, comitari. Rite enim monente Albers (l. c. not. 105) ipse Jurinei morborum historiae contrarium docent.

(25) P. I. Vol. I. Cap. VI. §. de febre catarrhali.

(26) Cap. XV.

(27) P. I. Vol. II. Cap. XII. §. LVII.

(28) « *Quelquefois cette toux croupale a lieu alternativement avec une toux catarrhale, et il faut alors beaucoup d'attention pour reconnaître la première* ». Haase op. c. p. LXXVI, et obs. 27, 35, 37.

(29) Consentiunt hic meae observationes, concessa una tan-

Nec exempla desiderantur dyspnoeae, et tussis suffocativae aegrum ab initio usque ad finem morbi *continuo* angentium (30). Intervalla libera, dum occurrunt, ad horam unam (31), ad horas tres (32), sex (33), novem (34), immo ad integros dies (35) protrahi possunt. Obve-

tum exceptione (Vid. acta clin. l. c. p. 58), cum iis Bayley, Fielitz (l. c. p. 531), Vieusseux (*Recueil* p. 44), Sachse (l. c p. 101) qui ait: *obgleich man einzle Beobachtungen von volkommener Intermission antrifft, so wird man doch bei den meisten Remissionen einige der wesentlichen Zufalle, wenn auch nur leise, fortdauern finden* ». Monet Albers (*Anm.* zu Jurine l. c. p. 69) « *Rechnen wir das Fieber, wie ich es thue, zu einem im ganzen Verlauf der Krankheit wesentlichen Symptome: so kann ich aus diesem Grunde schon die Krankheit nicht intermittend nennen* «. W. Haase febrem neutiquam pro symptomate essentiali croup habet (l. c. p. LXXIII), et ad obs 1, 26, 32, 35, 72 provocat. Liceat hic interrogare, num medicis ampla praxi, in urbe adeo magna, ut *Mosqua*, instructis concessum sit, aegros tam sedulo, et stricte observare, ut de statu febrili sub morbi curriculo obveniente, aut deficiente exacte rationem reddere possint?

(30) Exempla croup nulla concessa remissione decurrentis, cum Ghisi, Bergen, Halenio, Home l. c. p 38, Sachse, l. c. p. 97, Duboneix, Maerker l. c. p. 9 observavi.

(31) Gutfeld l. c., et ego.

(32) Callisen l. c., et ego.

(33) Zobel l. c., et ego.

(34) Braewer l. c., acta mea clinica l. c. p. 62.

(35) Bloom l. c. p. 266, 267 Durand l. c. Nung[illegible]

niunt illa plerumque horis matutinis (36), aliquando brevi ante interitum (37); insultus autem utplurimum noctu (38), ac protrahuntur ab horae dimidio (39), ad horam integram (40), et ultra (41). Quandoque *typus* in paroxysmis, et intervallis liberis animadvertitur (42), unde latentis febris intermittentis hucusque neutiquam confirmata suspicio (43), vel illa *asthmatis*

(36) Hopff p. 23. Albers *an Müter*. p. 20.

(37) Cfr. §. IX. N. 4.

(38) Rumsey l. c. p. 150. Insultus diurni, et remissiones nocturnae obvenerunt Jurine (l. c. obs. 28), et mihi (Nahumowicz l. c.).

(39) Sic aliquoties vidi.

(40) Gutfeld l. c.

(41) In multis insultus per noctis partem protrahebatur.

(42) Jurine l. c. p. 61. obs. 27, 28, 29 — Acta mea clin. l. c. p. 72, 73. Nahumowicz l. c. p. 14.

(43) Fertur (Sachse l. c. p. 101.) jam Ghisi (l. c. p. 7.) *typum intermittentem* in croup observasse, quod vero a veritate alienum est. Casus enim proprii filii, aliam speciem anginae (suspicor scarlatinosam) respicit. Ni fallor, suspicio, de qua agitur, primum simulque Jurineo (l c p. 60, 71), et mihi obvenit. Monui enim probabile esse, quod angina laryngea aliarum inflammationum instar, *hinc inde* indolem induat periodicam, constituatque ita morbum nomine *febris intermittentis perniciosae trachealis* haud indignum: cujus tamen morbi praesentiam *prius haud admittendam* esse censui, quam ea ab *ulterioribus observationibus* confirmata fuerit. Miror Albers haec ita intelligi

(quod falso dicunt *acutum infantum* MILLARI (44)) orta est.

Status inflammatorius.

4. Nec suspicio *indolis* croup *spasmodicae*, cui potissimum decursus illius periodicus occasionem praebuit (45), confirmata est. Curriculum enim morbi, autopsia cadaverum (nisi semper ipsam inflammationem, saltem constan-

potuisse (*Anm. zu* ROYER-COLLARD p. 3), ac si *omni croup* nomen *febris intermittentis perniciosae trachealis imponère* voluissem! Ulteriores observationes suspicionem, croup aliquando ad febres intermittentes pertinere posse, neutiquam confirmarunt. Saltem cum JURINE (l. c. obs. 29), tum ego (NAHUMOWICZ l. c. sine omni successu corticem cinchonae adhibuimus. Caeterum, et hoc criterium non omnino securum esse rite sequentibus verbis monet ALBERS (*Anm. zu* JURINE p. 60). « *Der intermittirende Charakter einer Krankheit erfordert nicht immer China und wird gewiss nicht stets dadurch gehoben, sondern oft verschlimmert, wie selbst die Wechselfieber mit dem Charakter der Synocha hinreichend beweisen* ».

(44) Cap. XIII. §. LXII. N. 4.

(45) Ait JURINE l. c. p. 60. « *Die Remissionen und Intermissionen, welche zuweilen beim Croup eintreten, sind so eigenshümlich, dass sie sehr fur die Meinung sprechen, als trete zuweilen ein Krampf hinzu, und schwerlich würde man eine genügende Erklarung über dieses Periodische geben können, wenn man nicht Krampf als Ursache desselben annahme* ».

ter illius reliquias exhibens (46)), et methodus antiphlogisticae salutaris effectus, croup ex *statu inflammatorio* laryngis, et tracheae, vel utriusque proficisci, probant. Quod vero minime, *spasmum*, ut *effectum* tum irritationis inflammatoriae ipsius (47), tum irritationis,

(46) Sicuti rudera fumantis de praegresso incendio, sic lympha coagulabilis, adhaesiones morbosae, et pseudo-membranae de praegressa inflammatione testantur. Immo inflammationem membranarum serosarum, et mucosarum, absoluta jam exsudatione perstare, rarum est, (Bichat *Abhandl. üb. d. Haute*, et Pinel *Nosographie philos. T.* 2. p. 202. 3. *edit.*). Lege de hoc argumento respectu croup Albersii *Anm. zu* Royer Collard p. 66. Jam Celsus edixerat: « neque quicquam stultius, quam quale quid vivo homine est, tale existimare esse moriente, imo jam mortuo ». (L. I. Praef.).

(47) De vi inflammationum in spasmis gignendis. P. II. Vol. I. Sect. I. C. I. §. III. 27. §. IV. 14. Sect. II. C. XIV. locutus sum. Absit hinc, ut *spasmum*, et *inflammationem* pro conditionibus, sibi e diametro oppositis, habeam. Pulchre de hoc argumento respectu croup disseruit Albers (*Anm. zu* Royer Collard p. 34), et Dr. Kellie sequentia verba in medium ferens: « *I am very inclined to refer some of the more remarkable symptoms of the croupy paroxysms to a consequent spasm of the muscles of the glottis and larynx; a spasm consequent to, and depending upon the inflamed state of those parts* ». (Cheyne l. c. p. 127) Quo posito, palam fit, cur rationi adversetur opinio Rubini (l. c. p. 130), ubi ait: « *due distinte malattie (flogosi ed ortopnea soffocativa) concorrono e si*

a pseudo-membrana nervis laryngis illatae (48), excludit.

Varia sedes.

5. Monnimus, cadavera ex croup defunctorum notas inflammatorias modo in larynge, modo in trachea exhibere (49). Placuit hinc Jurineo (50), *croup* in *laryngeum* et *trachealem* dividere. Divisio ejuscemodi, ab Albertio calide excepta (51), quatenus focum mali propius

uniscono per costituir quel tutto morboso, cui diamo il nome di croup ».

(48) Instar corporis extranei laryngem irritantis. Existimant Jurine (l. c. p. 60), et Royer-Collard (*Dict.* l. c. p. 422), concretiones purulentas in larynge, utpote constantes, ad reditum periodicum dyspnoeae non admittendas esse. Fateor, quod res difficulter explicatur; verumtamen, quum pluries viderim vomicam pulmonis, suffocationis periculum per intervalla minitasse, aliaque vitia localia morbis periodicis ansam porrexisse (P. II. Vol. I. Sect. I. C. I. §. IV. 24) factum, de quo agitur, non obstante explicationis difficultate, ut verum admitto. Nervorum laryngis sensibilitas modo exhausta modo rediens (e c. inprimis post somnum) efficere posset, ut stimulus localis vicissim effectum modo parvum, modo magnum ederet. Possent et pseudo-membranae aëri viam nunc occludentes, nunc concedentes, aut momentaneae congestiones sanguinis circa laryngem, et tracheam accusari.

(49) N. 4.

(50) L. c. p. 19.

(51) *Anm. zu* Jurine l. c. p. 8. Quo tempore enim ipse

designat, non spernenda est. Verumtamen cum exempla *croup laryngis* a Jurineo allata sanitate terminata sint, hincque sedes morbi certe *demonstrari* haud potuerit; cumque exempla *croup trachealis* ejusdem auctoris morte terminata plerumque simultaneam tracheae, et laryngis affectionem exhibuerint: consilium Royeri-Collardi (52), receptionem divisionis croup in laryngeum, et trachealem, donec major affulgeat lux, procrastinandi sequimur; idque libenter, cum signa diagnostica a Jurineo stabilita (53) aliunde valde ambigua sint. Excipi

Jurine fatetur; « *wenn ich diese Unterabtheilung annehme, so bin ich doch woit daven entfernt, sie für genau geometrich anzugeben*, — ait nobilis aemulus: « *es gehort unstraitig dem Verfasser das grosse Verdienst gezeigt zu haben, dass die Entzündung bald den Kehlkopf, bald den Korper der Luftrohre zuerst allein, oder einen dieser Theile vorzugsweise ergreift* ». l. c.

(52) *Dict.* l. c. p.

(53) Jurine sequentia *croup laryngei* signa stabilivit: 1.° morbus derepente ingruit, quin praevideri potuerit; 2.° curriculum praeceps est, symptomata vehementia; 3.° mox signa spasmodica in conspectum veniunt; 4.° remissiones sunt breves; 5.° dolor est in larynge, qui a compressione augetur; 6.° tandem matura mors, nisi pharmaca symptomata illico leniant, et progressus rapidos impediant. Albers haec signa solum valere asserit, dum malum conspicuum est, et duo alia stabilivit: 1.° Sonum tussis magis

quodammodo merentur *sedes doloris* (si dolor (54) adfuerit) ab aegro potius ad laryngem, quam ad tracheam indicati, et *qualitas tussis*, in croup laryngis magis stridulae, in croup tracheali magis sonorae (55) (unde difficultas maxima istius morbi initium a simplici catarrho distinguendi).

Facilis error.

6. Simulant croup *morbi corporis thyreoidei* (56), *tumores tracheam comprimentes* (57),

clangosum, et stridulum; 2.° vocem minus universaliter raucam.

(54) Ait Royer-Collard: « *C'est à tort que plusieurs auteurs ont désigné cette douleur (du larynx et de la trachée) comme un symptôme essentiel du croup: elle n'est qu'un symptôme accidentel* ». *Dict.* l. c. p. 425.

(55) « *Der Ton des Hustens ist bei Tracheitis heiser, gedampft, nicht klingend, mehr hoch als tief. Es ist zuweilen ausserst schwer, ihn von einem catarrhalischen Husten zu unterscheiden Die gewohrlinch damit verbundene Heiserkeit der ganzen Stimme, welche ich als ein zweites charakteristisches Symptom der Tracheitis ansehe, muss hier oft den Arzt vorzuglich mit bei der Diagnostik der Tracheitis vom Catarrhus leiten* ». Albers *Anm. zu* Royer-Collard l. c. p. 21.

(56) Jurine l. c. obs. 47. (Abscessus cartilagines tracheae dividens). Obs. 48 (Volumen auctum, durities, degeneratio).

(57) Rush in *medical Commentaries. Vol.* 4. Cfr. Lieutaud

vitia arcus aortae (58), forte *venarum jugularium* (59), *abscessus ad superficiem inferiorem musculorum laryngem cooperientium* (60), et *ad partem posteriorem pharyngis* (61), *corpora extranea in laryngem, et tra-*

hist. anat. med. T. IV. obs. 67, 68, 70. Morgagni de sed., et caus. morb. Lib. III §. 13, 15.

(58) Cfr. Cap. IV. §. XVIII. N. 4.

(59) Forte, inquam, cum opinio ista solum experimento in cane capto nitatur. Ait nempe Lowerus (tract. de corde C. II. p. 124): Haud pridem venas jugulares, subducto iis filo, in cane arcte ligaveram; et post aliquot horas partes omnes supra ligaturam mire intumescebant, et intra dies duos canis *quasi angina suffocatus* interiit. Toto hoc tempore non solum lacrymae copiosius fluebant, sed et plurima saliva ex ore profluxit, non aliter, quam si mercurio assumto fluxus ille concitaretur ».

(60) I. Anders in *Edinburgh med. and surg. Journal LXX.* 5 *N.* 1820. p. 156.

(61) Albercombiz in *Edimh. med. and surg. Journal. April* 1819. p. 250. Detmold *von croupahnlichen Leiden ohne Croup in* Hufeland's *Journ.* 1820 Die sexta martii 1820 puella viginti annorum in Clinicum meum suscepta est narrans, se in infantia saepe tumoribus glandularum submaxillarium obnoxiam fuisse; ante annum, quo primum menstruari coeperat, praevia febre, et refrigeratione in tumorem magnitudinis nucis avellanae partis dexterae corporis thyreoïdei incidisse, ad sex abhinc diebus postquam iterum refrixerat, a febre correptam esse. Praeter istam febrem symptomatibus rheumaticis stipatam observavimus

cheam illapsa (62) *nec non polypi* (63). Ex quibus colligitur, diagnosim croup non esse celebrandam, priusquam collum, fauces, et rerum positiones morbum praegressae stricto examini

tumorem partis dexterae corporis thyreoïdei jam magnitudinem ovi gallinacei attingentem, duriusculum, ab attactu non solum, sed et a profunda inspiratione valde dolentem, vocem raucam, demissam, respirationem non plane liberam, deglutitionem maxime impeditam, et dolorificam. Exploratis faucibus non nisi ad partem posticam parvus rubor conspiciebatur. Asserente aegra obstaculum deglutitionis profundius circa tertiam vertebram colli experiebatur. Morbo pro *thyreoitide* et *pharyngitide* declarato, resolutionem venaesectionis, hirudinum, et reliqui regiminis antiphlogistici ope incassum tentavimus. Aegra enim sub summis angustiis illis *croup haud absimilibus* constituta, tunc solum convaluit, dum, praemissa inspiratione vaporum, rupturam abscessus pharyngis persentit, ac ultra unciam puris cruenti rejecit. Tumor laryngis ad pristinum statum rediit. Cfr. Kopp. l. c.

(62) Engstroem (l. c.) casum puellae annorum quatuor narrat, quae dolorem faucium ab acu, ut credebatur, deglutita, accusabat. Altera die febris, dyspnoea, vox stridula, et mors supervenerat. Secto cadavere, loco acus, croup indicia reperiebantur. Contra Balfour exemplum narrat morbi pro croup habiti, ubi vero secto cadavere, loco pseudomembranae, frustulum testae vitreae, pollicis latitudinis, infra laryngem situm reperiebatur. (Home l. c. p. 49).

(63) Cap. IV. §. XVIII. 2, 3.

non fuerint subjectae. Corpora extranea in tracheam illabi solita (64) symptomata a croup

(64) Ut diagnosis facilius institui possit, illorum corporum notitiam exactam habere refert. Visa sunt illabi, et pervenisse in laryngem: *cibi* (in puero triennali, cui epiglottis minor, quam ut opplendo asperae arteriae osculo sufficeret, apud KERCHRINGIUM obs. 47.); *pilula* (MARCELLI DONATI hist. morb. Lib. III. Cap. VII. SCHENKII obs. med. L. II. obs. XV. p. 20. BONETI sepulchr. anat. L. II. Sect. II. obs. 15); *amygdala* (MARTINIÈRE in *mém. de l'ac. de chir. T. V.* DESGRANGES in *Journ. de méd. T. XXXVII.* p. 37.); *faba* (ALLARD in *Journ. de physique. T. VI.* BOUSSIER DE LA BOUCHARDIÈRE in *Journ. de méd. T. XLV.* p. 267. GUINCOURT ib. Vol. XII. p. 44. VICQ D'AZYR in *mém. de la Soc. R. de méd. Vol. 4. Chir. N.* 3. CARRON op. c. TROWBRIDGE in *the London med. and phys. Journ. Lond.* 1819 *Vol.* 42. GIRET-DUPRÉ in *Journ. de méd. chir. et pharm. T. XXXIII.* 1815 *mai.* p. 339. Miscel. N. Cur. Dec. II. An. II. obs. 153. Dec. III. An. I. App. p. 129. Acta Helvet. Vol. I. p. 43. KLEIN *chir. Bemerk.* p. 168.); *granum coffeae tostae* (HUFELAND *Journ.* 3. *B. I. St.* p. 101. HORN *Archiv f. med. Erfahr. Jahrg.* 1815); *nux* (BONET L. I. obs. 10. HASKELL in *med. papers communicat. by the Massachusset med. Soc. Vol.* 3. *P. I.* 1819); *castanea* (SCHENK Lib. I. obs. XIV. p. 29); *spica graminis tomentosi* (*Hist. et mém. de l'Ac. R. des sc. de Tolouse* 1788. *T. I.* HUFELAND'S *neueste Annal. d. Franzos. Arzneyk.* 1. *B.* p. 337); *nucleus pruni* (DESCAMPS in *Journ. de méd. contin. Vol.* 2. p. 555); *semen anguriae* (PANAROLUS Pentecost. II. obs. 7); *ossiculum* (BONET sepulchr. anat. L. I. obs. 16. ORTESCHI *Giornale T.* 6. BANG in Act.

in eo diversa gignunt (65), quod suffocationis

Reg. Soc. med. Havn. Vol. I. p. 90. Klein l. c. p. 190); *conchia lumacae* (Wainwright in Kuhn's *phys. med. Journ.* 1800 *april.* p. 275); *acus* (ib. p. 273. Mosque *chirurg. Novellen. N.* 4.); *frustulum casei* (ib. p. 276.); *panis* (Martin in phil. Transact. Vol. LV.); *carnis* (Blancardi anat. pract. rar. Cent. II. obs. 40. p. 257.); *putaminis avellanae* (Langenbeck *Bibl. f. d. Chirurgie.* 3. *B.* p. 258.); *hirudo* (Dedebart op. mox citando.); *globulus plumbi* (Fabr. Hildanus obs. chir. Cent. I. obs. 35. Birch *Hist. of the R. Soc. of sciences. T. III.* v. Halleri Bibl. chir. Vol 1. p. 435. Hooke ib. p. 563); *lamina plumbea duplicata magnitudinis duorum pollicum* (Judaeus viginti annorum, die 30 septembris 1819 nuptiis in urbe Kowno semiebrius assistens, musicam choreis inservientem *sybilo* locupletare statuit. Immisit hinc ori instrumentum indicatae longitudinis ex duplici lamina plumbea cum foramine in medio scopo sybilandi constructum, illudque sub magna inspiratione deglutiit. En illico tussim vehementem, vocem humilem sybilosam, respirationem difficillimam, cum illaesa deglutitione. Plurimis incassum tentatis auxiliis tum domesticis, tum medicis, aeger 7 octobr. Vilnam venit. Adspectus grave, in quo versabatur, periculum minime annuntiabat, si respirationis difficultatem excipias. Voce, stricte loquendo, sybilosa, quod illi contigerit, narravit. Digito locum, quem sibi corpus extraneum elegerat, sub larynge indicabat. Tussis fere omnino cessaverat, ac nulla adfuerant symptomata febrilia. Omnibus rite exploratis, tracheotomia a chirurgiae Professore Cl. Pelikan dexterrime instituta, atque corpus extraneum extractum est. Aeger sanatus, praeter foramen capillare ad

periculum sine prodromis ingruit, quod doloris indoles illi corporis extranei respondet, quod sedes doloris non est tam fixa, quod tussis vehemens, sputa spumosa, et saepe cruenta sunt, quod demum haud raro emphysema colli supervenit.

Indoles inflammationis.

7. Caeterum a praemissis penderet, num irritatio a corporibus extraneis ad laryngem perductis, quatenus procul dubio harum partium statum inflammatorium producit, pro specie *croup traumatici* habenda sit, nec ne? Constat enim aliunde ope experimentorum in variis animalibus peractorum, *croup artificialem* per irritamenta laryngi, et tracheae illata excitari posse (66). *Croup*, pro varia aegrorum, et annua constitutione *variam indolem*

locum prius sauciatum, die 20 novembr. ejusdem anni clinicum chirurgicum dereliquit); *moneta aurea* (De la Martinière in *mém. de chir. T. V.*), ne dicatur de *aqua* et *terra* in submersis, et de *vermibus* (« Duo vero omnino de tereti genere vermes in aspera arteria ad cordis sedem inque principio pulmonis reperti sunt, manifesti suffocationis auctores ». Haller op. pathol. T. III. p. 289.).

(65) Eckhold *uber die Ausziehung fremder Korper aus dem Speisekanal und der Luftrohre* Leipz 1799 Cfr. Dedebart *Essai sur les corps étrangers introduits dans le pharynx et l'oesophage.* Paris 1814.

(66) Valentin op. c. p. 464, 488. Jurine l. c. p. 259, 265.

agnoscit. Generatim consistit in *inflammatione catarrhali* (67). Haec pro re nata *characte-*

(67) Quid per inflammationem catarrhalem intelligo alibi (P. I. Vol. I. Append. § LXXVII. N 7.) indicavi. Stabilita affectione inflammatoria catarrhali ut caussa croup, opinio illorum, qui istum morbum pro catarrho habent (Haase l. c. p. LII.) cum illa, qui eum ex inflammatione derivant, plane concilìatur, quod cl. Royer-Collard pulcherrime demonstrat, ubi ait: « *Il est des médecins qui croient combattre cette opinion (que le croup est une inflammation de la membrane muqueuse du larynx et de la trachée), en soutenant que le croup n'est point une inflammation proprement dite, mais seulement une affection catarrhale, ou un catarrhe du conduit aërien. J'avoue qu'au lieu de voir une objection dans cette assertion, j'y trouve bien plutôt une confirmation de la doctrine que je viens d'établir. A mes yeux et aux yeux des médecins qui mettent quelque sévérité dans leur langage, tout catarrhe est une inflammation d'une membrane muqueuse particulière, inflammation dont l'effet est d'exciter de la rougeur, de la chaleur, de la douleur, et une augmentation plus ou moins grande de la secrétion propre à cette membrane. C'est là, si je ne me trompe, le caractère essentiel du catarrhe nasal, du catarrhe pulmonaire, du catarrhe de l'urèthre, du catarrhe intestinal etc. Or, ce caractère est aussi celui du croup; et par conséquent dire, que le croup est un catarrhe du larynx ou de la trachée, c'est dire, en d'autres termes, que c'est une inflammation de la membrane muqueuse de ces organes* ». *Dict.* l. c. p. 448.

rem phlegmones (68), vel *complicationem gastricam* (69), aut *typhoidem* (70) induere potest. Praeterea arthritis, et syphilis in *croup chronico* excitando non excludendae sunt (71).

Concretiones membranaceae.

8. Sicuti inflammationes aliarum partium non constanter exsudationem lymphae coagulabilis et illius transitum in *concrementa membranacea* exhibent; ita, et illae laryngis atque tracheae (72). Quamobrem haec concrementa,

(68) Ib. N. 6. Albers (*Anm. zu* Jurine p. 133) *catarrhum* pro inflammatione *glandularum* membranae mucosae asperam arteriam inducentis, ac *croup* pro inflammatione *vasorum sanguiferorum* ejusdem membranae, declarat. Distinctio haec plane hypothetica est. Dici potest de Albersio, quod Haasius de Reilio dixit : « *Que cela soit son affaire de prouver que l'affection catarrhale doit consister dans une affection des glandes* ». Praeterea opinio, quam refutamus, vel rationi adversatur, nam glandulae sine vasis sanguineis cogitari nequeunt. Pulchre et egregius Sachse (op. c. 2. *Th.* p. 291, 292), Albersii opinionem impugnat.

(69) Jurine l. c. p. 95. Autenrieth l. c Rymkiewicz l. c. p. 25.

(70) Jurine l. c. Albers Comm. p. 23. Royer-Collard p. 449 (*Croup adynamique*).

(71) Cap. IV. §. XVIII. N. 2.

(72) *Tracheitis sicca* Remeri l. c. *Angina inflammatoria* Boerhavii l. c. Idcirco falsum omnino discrimen statuerunt

circa quae tot hypotheses celebrantur (73), eo minus pro gentilitiis croup effectibus haberi possunt, cum et in aliis morbis obveniant, ut e. g. in cynanche faucium, carditide, enteritide, dysenteria. Verumtamen *celeritas* (74), qua hujusmet concretiones membranaceae formari solent, semper admiranda erit. Cavendum vero, ne omnia, quae ab aegris croup laborantibus ex oris cavo rejiciuntur, illico ex larynge, et trachea repetantur (75).

inter croup illum, qui sine pseudomembrana incedit, atque eum cum pseudomenbrana, RUBINI l. c. p. 169 sq. DREYSIG l. c. SZTAROVESKY l. c. p. 31 etc.

(73) Habita fuere 1.° pro tunica villosa laryngis, et tracheae (NOBLEVILLE, STARR, WILKE l. c.); 2.° pro muco glandularum tracheae inspissato (MURRAY Nov. Comm. Soc. Goett. T. IV. p. 55. BAECL et SALAMON, ROSENSTEIN, HOPFF ll. cc.); 3.° pro lympha in mucum mutata (HOME l. c.). Vera origo pseudomembranarum ex lympha coagulabili, vi inflammationis secreta, a MICHAELIS detecta est.

(74) « . . . . *dass die abgesonderte plastische Lymphe in wenigen Tagen selbst eine feste cylinderförmige Gestalt bei der eigentlichen Tracheitis bekommen konne, lehrten unleugbare Erfahrungen* » ALBERS (*Anm. zu* JÜRINE op. c. p. 10), HOPFF jam secunda morbi die pseudomembranam tabulatam rejicere vidit (l. c. p. 10), apud HAASE (l. c. obs. 78) morbus non nisi triginta sex horas duraverat.

(75) Jure monetur in *Allgemeine Literatur-Zeitung* (*April* 1808. p. 821): « *Man ist beim Croup gegneigt, allen*

Complicationes.

9 Croup a *morbillis*, *scarlatina*, *variolis*, *urticaria*, *erysipelate*, *herpete*, *coqueluche*, et *aphthis* excitari posse monuimus (76). Complicari ille quoque potest cum *cynanche faucium* (77), *bronchitide* (78), *peripneumonia* (79), *pleuritide* (80), *inflammatione arcus*

Auswurf vom Schleime als losgerissene Stucke der falschen Haut oder als Eiterstoff aus der Luftrohre anzunehmen. Die Praktiker mussen hier genauer untersuchen, ob er aus dem Magen kommt, oder ob es der gewohnliche Lungenschleim ist ». Cl. Sachse l. c. p. 73 differentias inter materiam e pulmonibus, larynge, trachea et ventriculo rejectam statuit. Paucis verbis rèm designavere Baeck, et Salamon, ubi ajunt, sputa in croup a muco ordinario ob *majorem tenacitatem* differre (l. c. p. 293).

(76) §. XI. N. 2

(77) Cfr. §. XI. N. 2.

(78) Jurine l. c. p. 143. in nota (119) Albersii. Sachse l. c. p. 207. Casus Lentini junioris. Pluries observavi. Respiratio hoc in casu continuo difficilis est, ac tussis, sono clangoso destituta, ad ipsum finem morbi (ad quem illa ex croup raro pervenit) perseverat.

(79) Halenius l. c. Reil *Fieberlehre* 2. *B.* §. 165 Duboueix, Vogler l. c. p. 752. Hufeland (Hist. viri 60 annorum croup laborantis), Ferriar l. c. p. 83, 85, 191.

(80) Royer-Collard *Dict.* l. c. p. 441. Jurine l. c. p. 83, 85. Non vidi.

aortae (81), et *hydrocephalo accessorio* (82).

§. XIII.

PROGNOSIS.

Periculum.

1. Morbus acutus croup periculosior, vix existit. Natura in eo sanando parum, vel nil valet (83). Nisi in primo limine arte vincatur,

(81) Filius Dris. WROBLEWSKI octavum annum agens die 14 Febr 1821 media nocte inopinate tussi clangosa, dolore laryngis, raucitate, et febre correptus est. Venaesectio, et hirudines morbo frenum injecerunt. At tertia illius die morbus iterum recruduit, sed jam cum magna cordis palpitatione, dolore in inferiori tracheae parte, sensu instantis animi deliquii, oculorum caligine, pulsu frequentissimo chordae metallicae instar tenso, atque anxietate conspicua. Sanguinis e brachio unciae sex iterum detrahuntur, postridie denuo hirudines tum sterno, tum collo applicantur, atque simul infusum foliorum digitalis purpureae porrigitur. Qua adhibita cura, crisi per sudorem copiosum universalem accedente, puer convaluit, et adhuc incolumis vivit.

(82) JURINE l. c. p. 93. VIEUSSEUX in *Journ. de* CORVISART *T. XII.* originem hydrocephali supervenientis croup, a nexu laryngis cum cerebro per nervum accessorium WILLISII, et a congestionibus encephali, toties contingere solitis, quoties respiratio intercipitur, repeto.

(83) JURINE l. c. p. 93 exemplum croup sponte sanati narrat:

de vita utplurimum actum est. Cum vero diagnosis in primo morbi limine admodum difficilis sit, dubium in sanatis, num verus croup adfuerit nec ne, saepe relinquitur (84). Patet inde, certam proportionem ex croup peremtorum, et sanatorum neque inter se (85), neque

Ich glaubte diese ohne Kunst bewirkte Heilung erzahlen zu mussen, weil sie die einzige ist, die mir vorgekommen ». Miror Albers (*Anm. zu* Jurine p. 76) asserere, sanationem spontaneam in croup laryngeo saepius accidere, miraturque mecum Sachse l c. p. 250.

(84) Plus vice simplici medicos de sanato croup gloriari audivi, ubi, num ille morbus re ipsa adfuerit, vehementer adhuc dubitare licuerat.

(85) Amiserunt Home inter tredecim aegros, 3; Bayley inter septem, 3; Bard inter quatuor, 3; Field inter quatuor, nullum; Wahlbom inter tres, 2; Pinel inter quatuor, 3; Vieusseux inter viginti duo, 11; Michaelis, Gutfeld, Chambom dimidium; Bernard inter quatuor, 1; Bard, et Duboueix, 3; Baeck, et Salamon, 2; Rechou inter novem, 7; et Cheyne, 5; Lentin inter quindecim, 8; Anderson inter septem, nullum; Quentin inter decem et unum, 7, Rumsey inter unum et viginti, 12; Jonas ultra dimidium; Sachse inter triginta et octo, 22; Caillou duas tertias partes; Double unam tertiam partem; Jurine inter octo et viginti, 3; Thomas, et Smith inter octodecim, 5; Sthears inter quinquaginta, 2; Haase inter centum quadraginta tres, 60; Goelis inter ducentos quinquaginta duo, 56; Treber inter octoginta septem, 17; felicissimus Albers, qui ex triginta infantibus (recenti croup laborantibus) ne unum quidem amisisse, et nonnullos, quorum

relate ad morbos in genere (86) stabiliri posse.

morbus fastigium ascenderat, salvasse gloriari potest (Comm. p. 86, 87). Inter aegros a me *visos* ratio sanatorum ad demortuos foret 39 : 27. At observandum, hos ultimos magna ex parte fuisse aegros, pro quibus, morbo jam ad acmen producto, ab aliis medicis in consilium vocatus fui. Generatim observationes meae cum illis cl. SACHSE maxime conveniunt, quippe qui, postquam seriem historiarum croup morte terminatarum candide exposuerat, ait: « *so sehr man sich gedemüthigt fuhlt, von den Fallen reden zu müssen, wo unsere Bemühungen scheiterten, so scheinen mir doch treue Darstellungen derselben mehr Werth zu haben, als noch so brillante summarische Berichte, worin man nach Belegen vergebens sucht* ». Op. c. 2. *Th.* p. 239.

(86) *Philadelphiae* a. 1807 ad 1808 inter 1808 funera 55 croup adscribenda erant; inter haec unus aeger secundum nativitatis annum necdum attingebat; novem erant annorum duorum ad quintum; 4 an. quinque ad decem; et unus an. viginti ad triginta. Ab an. 1808 ad 1809 numerus demortuorum 227 ex croup 53, ex quibus 38 necdum secundum aetatis annum attingentes; 10 ab anno secundo ad quintum; 3 a sexto ad decimum; et 2 aetatis ignotae. Numerus generalis incolarum 100,000 (*The Philadelph. med. and phys. Journ. by* BARTON *Vol.* 3. *P. III.* et suppl.). *New-Yorkii* spatio 13 mensium 46 ex croup demortui erant a. 1804; 65 a. 1805; a. 1806, 70 ad 100. Numerus incolarum hoc ultimo tempore 70,000 (MITCHIL *med. Repos. and Review of New-York. Vol.* 2. *N.* 4. p. 37). *Londini* spatio quatuor annorum (ab an. 1795 usque ad an. 1799) 64 ex croup demortui sunt (R. WILLANS *Rapports of the diseas.*

Non audemus respondere quaestionibus; num croup sit periculosior in regionibus septentrionalibus (87), quam in meridionalibus? num saeviat magis uno anni tempore quam alio (88)? num infensior fiat pueris quam puellis (89)? num pejor dum laryngem aut tracheam detineat (90)? — Certissime magis lethifer est croup

in Lond. 1801). Fatente JURINE (l. c. p. 228), *Genevae* inter 100 funera 7 croup tribuenda.

(87) « . . . majorem copiam aegrotorum in aquilonaribus terris mori arbitror quam in calidioribus ». (ALBERS comm. p. 88).

(88) « Non dubito quin tracheitis autumno , hyeme, et vere magis mortifera sit quam aestate ». ALBERS l. c. p. 89.

(89) « Tum etiam inflammatio tracheae in pueris periculosior, in puellis levior esse solet , quoad ego expertus sum ». ALBERS l. c. De sexaginta a croup necatis HAASE l. c. p. 87 sic ait : *Le nombre des filles qui ont succombé à cette maladie est de* 18 ; *celui des garçons est de* 23. *Dans* 18 *cas le sexe n'est point marqué* ». Observante JURINE (l. c. p. 231) ratio puerorum ad puellas ut 2|3 : 1|3.

(90) Ex observationibus JURINE (l. c. p. 11 , 19) et verbis ALBERS (*Anm. zu* ROYER-COLLARD l. c. p. 137: « *ich glaube , dass die Falle , wo die Kinder an Laryngitis sterben, sehr selden sind . . . .* ») croup laryngeum longe minus lethalem esse quam trachealem, concludi deberet. Ego vero potius ROYER-COLLARD adhaereo , ubi ait : « *Le croup suffocant (laryngé) s'il n'est pas attaqué de la manière la plus prompte et énergique, améne infailliblement la mort* ». (*Dict.* l. c. p. 452).

aliis morbis (exceptis morbillis (91)) junctus (92), quam simplex; et longe minus ille hominum adultorum (93), quam infantum. Necat (94) spatio horarum duodecim, et quindecim (95), nychthemeri secundi (96), tertii (97),

(91) Croup morbillorum *symptoma* plerumque fugavi. Exitialis fuit croup cum morbillis nexum habens apud HAASE obs. 58, 117, 118, 120, 121.

(92) « Quod multum etiam ad augendum victimarum numerum confert, in tracheitide cum aliis morbis composita quaerendum ». ALBERS comm. p. 87. « *toutes choses egales d'ailleurs, le croup simple est moins grave, que le croup compliqué* » (ROYER-COLLERD *Dict.* p. 451).

(93) « Denique in adultis hominibus tracheitis minus lethalis est, quam in infantibus ». (ALBERS comm. p 89) Unum tantum inter adultos croup peremtum vidi (Acta mea clin. l. c. p. 55). Caussa minoris periculi croup in adultis tum a majori, qua pollent, facultate sputa rejiciendi, tum a minori vi spasmorum gutturis repetenda videtur.

(94) Inter 41 croup defunctos cl. HAASE (l. c. p. LXXXIV) numerat funera quinque die 2 morbi; quatuor, 3; octo, 4; septem, 5; septem, 5; septem, 6; duo, 7; quatuor, 8; duo, 9; duo, 10.

(95) LEESON (HUFELAND's *Journ.* 1801), MICHAELIS (RICHT. *chir. Bibl.* 6. *B.* p. 122), QUENTIN (l. c. 9. *B.* 3. *St.* p. 191), ENGSTROEM, NOBLEVILLE, BARD, SALAMON l. c. p. 280.

(96) BAYLEY l. c. p. 225. CARD l. c. p. 744. HARLES l. c. p. 577. SACHSE l. c. p. 112. SCHULTZ l. c. p. 623. GUTFELD l. c. p. 78. WAHLBOM, MICHAELIS, VIEUSSEUX, v. RICHTER's *chirurg. Bibl.* l. c. p. 742. Ego bis.

quarti (98), quinti (99), sexti (100), septimi (1), octavi (2), rariusque tardius (3), quamvis aliquando morbus ad hebdomadas tres (4), quatuor (5), quinque (6) protrahatur, ne de croup chronico, aut de phthisi inde evoluta dicamus. Enimvero et croup suos habet exitus per *resolutionem* (*perfectam*, ac *imperfectam*), per *suppurationem*, per *suffocationem*, per *virium extinctionem*, et per *accessum aliorum morborum.*

(97) Bard l. c. p. 743. Engstroem l. c. p. 267. Home obs. 5, 10, 12. Schaffer l. c. p. 65. Sachse l. c. Wahlbom, Schultz, Schenk l. c. p. 82.

(98) Home obs. 9. Vieusseux, Brewer, Nobleville, Pinel, Lentin, Michaelis, Rumsey, Wahlbom, Starr, Schenk, Sachse l. c. p. 112. Ego octies. Hinc quartus dies maxime fatalis.

(99) Home obs. 8. Lentin, Rumsey p. 167, 168, 178. Wahlbom, Vieusseux, Dureuil, Sachse l. c.

(100) Wahlbom, Dureuil, Home, Schultz, Halenius, Buch, Heker.

(1) Bernard, Wood, Autenrieth, Bloom, Baeck. Ego ter.

(2) Halenius, Michaelis, Starr, Bayley, Sachse, J. P. Frank (Epitome de cur. hom. morbis. Vol. II. p. 115).

(3) Die 9 Schultz, Lentin; 16 Rumsey; 11 Mahoni; 12 Home, Sachse; 16 Callisen; 23 Flormann; 25 Portal.

(4) Albers *Magaz.* p. 293. Ego acta clin. l. c. p. 69 (sanati).

(5) Michaelis junior v. Sachse l. c. p. 107.

(6) Struve in Act. Nat. Cur. a. 1735.

Resolutio perfecta.

2. Medela votis mature respondente, primum *affectio laryngis*, et *tracheae* (plerumque nulla praevia evacuatione) evanescere, ac dein *febris* curriculum (catarrhalis simplicis, vel complicatae instar) absolvere solet. Vidimus tamen, febrem et ante laryngis affectionem disparuisse (7). *Crisis* febris per urinam (8), sedimento furfuraceo instructam (9), per sudorem modicum aequalem, et universalem (10), per eruptionem cutaneam in collo (11), per salivationem (12), per effluxum e naribus (13),

(7) An. 1822 mense martii in puero quatuor annorum. Post largam venae sectionem et copiosam hirudinum applicationem secundo mali die factas, febris illico, praevio sudore, evanuit, relicta raucèdine adhuc per quinque dies.

(8) Ghisi l. c. p. 11. Home l. c. p. 11.

(9) Maerker l. c. p. 101, et ego.

(10) Fielitz l. c. p. 532. Hecker l. c. Maerker, Haase l. c. p. LXXXV. *(transpiration générale avec dépôt dans les urines — bonne)*, et ego.

(11) Hopff l. c. p. 49.

(12) Bard l. c. p. 742. Rumsey l. c. p. 174. Maerker l. c. p. 113. Haase l. c. obs. 75. *(Deux autres (enfans) obs. 9, 11, qui avoient aussi ce symptôme (la salivation) moururent).* Caveas ne salivationem ab hydrargyro productam pro critica habeas.

(13) Home l. c.

contingit. Bonis quoque signis sternutatio (14), tussis clangosae in catarrhalem mutatio (15) adnumerantur. Morbo provectiori, resolutione terminaturo, saepe mucus (16), quandoque sanguis (17), et rarissime pseudo-membranae (18), rejiciuntur. Quamvis enim rejectio pseudo-membranae levamen pro tempore afferre soleat, non facile tamen morbus inde solvitur (19). Nec

(14) Haase l. c. p. LXXV.

(15) Haase l. c. p. LXXII.

(16) Ghisi l. c. Zobel l. c. p. 262. Michaelis v. Sachse l. c. p. 121, et ego.

(17) Salamon l. c. p. 290. Hecker l. c.

(18) Fielitz l. c. p. 532. Hopff l. c. p. 20, 79. Home p. 58. Acta clin. mea l. c. p. 57. Valentin l. c. p. 200.

(19) Exempla exitus fatalis croup, quamvis frustula membranacea rejecta fuerint, inveniuntur apud Ghisi, Baeck, Salamon, Rumsey, Hopff l c. p 49. Home obs. 5. p. 17, obs 12. p. 30. Michaelis, Thilenius p. 54, 57. Starr p. 473. Rush l. c. p. 9. Sachse l. c. p. 79, aliaque mea suppeditat experientia. Monet immo Stoll (Aph. de cogn., et curand. febr. p. 104) illam rejectionem raro salutarem esse. Plus adhuc Vieusseux dicit asserendo: « *Je commence par reconnaître que dans ma pratique je n'ai jamais vu des malades guéris du croup par l'expulsion de la membrane* ». l c. p. 150. Royer-Collard inquit: « *Ces diverses évacuations, et la première sur-tout (l'expectoration de fragmens des fausses membranes) amènent quelquefois, il est vrai, une amelioration presque subite, et en apparence complète, mais le plus souvent cette amélioration n'est*

ad solutionem morbi rejectio pseudo-membranae praesentis absolute requiri videtur (20). Unicum fugati croup certum signum in respiratione *constanter* libera reddita habetur (21).

Resolutio imperfecta.

3. Potest (absoluta ceterum morbi crisi) pseudo-membrana relinqui, et cum parietibus laryngis aut tracheae concrescere, inde ex tubo aëreo *angustiori* reddito raucedo, respiratio sybilosa, difficilis (22) concitari.

Suppuratio.

4. Nec desunt exempla transitus croup, inprimis inter adultos, in *abscessum laryngis*, et *tracheae* (23).

qu'éphèmere, et au bout de quelques heures, un accès imprevu, et plus terrible que toutes les autres, emporte le malade ». *Dict* l. c. p. 452. At vero aliter observavit Collinet (*N. Journ. de méd. T. X.* 1821. p. 308.

(20) Home (l. c p. 13) Michaelis (*Med. Bibl.* 1. *B.* p. 102), et Sachse (l. c. p. 123) pseudo-membranam a croup generatam solvi posse existimant.

(21) « *Le seul signe auquel on puisse se fier, est le retour persévérant de la liberté de la respiration* ». Royer-Collard *Dict.* l. c. p. 453.

(22) J. P. Frank Epitome L. II. p. 115. Kretschmar v Horn's *Archiv.* 1. *B* p. 226. (Pseudomembrana tracheae adhaerens veluti cartilaginea erat), et Jackson *Edinb. Comm.* 6. *Vol.*

(23) Flormann l. c. Portal l. c. J. P. Frank Interpr. clin.

Suffocatio.

5. Communissimus vero croup exitus (maxime timendus, si morbus neglectus fuerit, si tussis evanescat (24), si sudor partem corporis superiorem detineat (25)), *suffocatio* est. Periculum illius magis ex conditione loci affecti (culpa vel muci tracheam obstruentis (26), vel inflammationis (27), aut spasmi (28), eam angustantium, vel tumoris epiglottidis (29)), quam ex indole morbi dependet (30).

Virium exstinctio.

6. Absit vero exitum feralem croup exclu-

P. I. Fallot in *Journ. complémentaire du dict. des sc. méd. T. IX. Cah.* 34. p. 177, 184. Cfr. C. IV.

(24) Haase l. c. p. LXXII.

(25) Idem ib. p. LXXXV.

(26) Michaelis apud Sachse l. c. p. 117.

(27) Albers *Anm. zu*, Home l. c. p. 35.

(28) Sachse l. c. p. 117.

(29) § X. N. 1. Cullen *Anfangsgr. d. pr. Arzneyk.* 1. *B.* p. 377.

(30) Albers inquit: « *Betrafe diese Entzündung beim Croup nicht ein Organ, durch dessen Leiden eine so wichtige Funktion, als das Athmen ist, zerstort würde: tausende von Kindern dürften vielleicht den Croup haben, ohne dass er von uns wahrgenommen würde* ». *Anmerck. zu* Royer-Collard p. 38. « *Ce n'est pas par le degré, par la force du catarrhe, mais par son siége que cette maladie devient si grave* ». Haase l. c. p. LIV.

sive suffocationi adscribere; verisimile enim est, *debilitatem*, ut effectum tum constitutionis laxae, et scrophulosae corporis (31), tum nisus in opere respirationis perficiendo (32), tum impediti processus oxygenationis sanguinis (33), tum methodi antiphlogisticae sero nimis adhibitae (34), tum indolis febris (35) interitum properare. Forte lucidum intervallum mortem prope praecedens (36) resolutioni musculorum laryngis tribuendum. Ne illud spei vanae sit auctor (37).

(31) « *Bei starken robusten Kindern ist die Krankheit bei weitem nicht so gefahrlich, als bei schwachlichen scrophulosen Kindern* ». Albers *Anmerk zu* Royer-Colhard l. c. p. 142.

(32) Sachse l. c. p. 118. (*Die enorme Anstrengung aller zum Athem mittelbar und unmittelbar dienenden Werkzeuge*).

(33) Michaelis, et Sachse l. c. p. 118.

(34) Cfr. §. XIV. N. 3.

(35) E. gr. naturae typhoideae. « *Le croup adynamique pour peu qu'il ait d'intensité, est celui qui laisse le moins de ressource à l'art* ». Royer-Collard *Dict.* l. c. p. 452.

(36) §. IX. N. 3.

(37) *Intermissionen, in Hinsicht der Beschwerden des Athmens, findet man oft, bis wenige Stunden vor dem Tode. Leider tauschen sie nur gewohnlich zu sehr unsere Hoffnung, und der Arzt kann nicht vorsichtig genug in seiner Prognose seyn.* Albers *Anmerk. zu* Royer-Collard l. c. p. 32.

Accessus aliorum morborum.

7. Properat quoque interitum *accessus aliorum morborum*, ut *apoplexiae* (38), *hydrocephali* (39), et *polyporum vasorum majorum* (40).

Convalescentia.

8. *Convalescentia* minime proclamanda prius, quam affectio laryngis, et tracheae simul cum febre *plane* evanuerint; periclitatur enim navis aliquando ipso in portu (41). Ceterum non ignorandum, aliquando absoluto croup insontem raucedinem ac tussim generis catarrhalis pro tempore relinqui (42). Exemplum tamen raucedinis anterioris per croup debellatae exstat (43).

(38) Sicuti § IX. N. 2 vasa faciei in aegris turgere, ita § X. N. 1 vasa cerebri in cadaveribus oppleta esse docet. Et sopor de cerebri compressione testari videtur, ac rite ait Haase (l. c., p. LXXXV.): « *L'assoupissement accompagne des cas très-graves* ». Putarem praeterea nervum Willisii affectionem laryngis et tracheae cerebro communicare.

(39) § XII. N. 9.

(40) § XII. N. 9. Sachse l. c. p. 118.

(41) Terribiles sunt hoc sub respectu observationes 37, 50, 61. Haasii l. c.

(42) Bard in *American Philos. Trans. Vol. I.* p. 337. Martin l. c. p. 127. Sachse l. c. p. 23. Vieusseux l. c. p. 7, et Royer-Collard l. c. p. 418, 19.

(43) Hopff l. c. p. 20.

Recidiva.

9. Sicuti inflammationes in genere proclivitatem ad *recidivas* relinquere solent (44), ita et croup; quod duo exempla, quae collegimus (45), plurimaque alia (46) probant, et nonnulli auctores immerito negant (47). Est recidiva priore morbo nunc levior (48), nunc gravior (49).

§. XIV.

CURA.

Prophylaxis.

1. Matres per libros populares (50) de existentia, de signis praecipue prodromis, de

(44) P. I. Vol. I. Append. § LXXVIII. 2.

(45) Acta mea clin. l. c. p. 69. obs. IX, et in alio puero, cujus historiam descripsit Rymkiewicz l. c.

(46) Home p. 11 (post sex hebdomadas). Vieusseux l. c. (post 2 menses). Hopff l. c. p. 30, 31, 113, 114. Albers *Anm. zu* Home p. 7 (ter). Albers v. Sachse l. c. p. 128 (quater). Haase l. c. obs. 25 (ter), obs. 36, 41, 56 (bis).

(47) Marcus l. c. p. 19. Lentin *Beitr.* 3. *B.* p. 189. Autenrieth.

(48) Home l. c. Albers l. c. et *Annalen* p. 47. Jonas l. c. p. 145 (cum rejectione membranae tubulatae). Albers l. c.

(49) Sachse l. c. p. 128. Acta mea clin. l. c.

(50) Exemplo Albers (*Ein Wort an Mutter*) et Wallich (l. c.).

caussis excitantibus, et de periculo croup instruere, illas de necessitate, vel minimo hujus morbi dubio obveniente, medicum illico vocandi, monere; — ac persuadere, ut hirudines domi paratas teneant (51), ac tentent, ut infantes in familiaritatem cum istis bestiolis veniant, ne scilicet necessaria illarum applicatio obstaculum inveniat, et ob ejulatus plus noceat quam juvet; — en cardines generalis *prophylaxeos*. In regimine diaetetico regulae generales valent (52). Porro quousque quaestio, num croup contagiosus sit, nec ne? omnino soluta ac negata erit; eousque cautelas, in febribus contagiosis adhiberi solitas (53), et hic commendamus (54). *Remediis prophylacticis*

(51) Hirudines sibi jam inter animalia domestica locum vindicant, ac quaevis familia collectionem illorum possidere deberet, uti in Lithuania, potissimum inter clientelam meam, fit.

(52) Royer-Collard (*Dict.* l. c. p. 492.) pulchre regimen pro varia infantum indole ac constitutione eligendum exponit; cum vero praecepta a cl. Viro tradita, non solum croup, sed morbos in genere respiciant, eas silentio praetereo, lectionem tamen loci citati, tum medicis tum matribus commendando.

(53) P. I. Vol. I. Cap. IV. § LV.

(54) « *Une fille de six ans devint enrouée sans cause apparente; mais elle paroissoit au reste se bien porter. Quelques jours après elle tomba le soir subitement ma-*

specialibus adversus croup jactatis, ut *mercurio* (55), *balneis calidis* (56), *vesicatoriis* (57) *ad collum*, *sulphure aurato antimonii* (58), *radici polygalae senegae* (59), *camphorae* (60), *alumini* (61), et *vino antiscor-*

lade d'une inspiration difficile, et eut la voix singulière. Le 8 jour elle mourut ». (Haase obs. 73). « *La soeur de la malade précédente, agée de quatre ans, fut vétue des habits de la défunte. Le lendemain elle devint malade, vomit légèrement et mourut après 48 heures* ». (Idem obs. 74). Addit cl. Vir : « *Si des rapports épidémiques font peut-être concevoir ces observations aussi bien qu'une véritable contagion, l'observation 74 empêchera du moins, quelque soit l'opinion qu'on préfere sur cette objet, de hazarder de mettre à un enfant les habits de quelqu'un qui est mort du croup* ». p. LXXXVI.

(55) Autenrieth l. c. p. 30. Putarem mercurium quatenus humores ad fauces determinat, easque specifice irritat, potius damnosum quam proficuum esse.

(56) Michaelis l. c. Cum balnea calida, nisi cum summa cautela adhibeantur, ad refrigerium disponant; putarem ideoque illa potius ad morbum promovendum quam antevertendum idonea esse.

(57) Crawford l. c. Scopo caussam catarrhalem ad tracheam determinandi? Alium enim agendi modum, a vesicatorio, ut prophylactico, expectare nequeo!

(58) Sachse l. c. 2. *Th.* p. 295.

(59) Sachse l. c.

(60) Sachse l. c.; antimonium, senega, camphora, quatenus irritantia, ad morbum generis inflammatorii potius disponere debent.

butico (62), ob rationes in notis jam allatas, non favemus. Nec *hirudinibus* (63), *emeticis* (64), et *nitrati potassae* (65), ut prophylacticis remediis, si agitur de infante omnino sano, favemus.

Cura morbi in genere.

2. Quo primum autem indicia (licet adhuc dubia) croup obveniunt, illico ad *activam medendi rationem* confugiendum est (66). Ne

(61) Loeffler (*Vermischte Aufsatze u. Beobacht.* p. 103.) ait : « *Kommt irgend ein Mittel der Angina polyposa zuvor, so ist es das Einblasen des feingepulverten Alaun's in den Hals* ». Hacc pauca verba sufficiunt ad demonstrandum, populum Rossiae albae (Loeffler Witepsk inhabitabat) illum pro medico quidem docto, at neutiquam pro bono practico habendo, non errasse.

(62) Latour l. c. p. 77. De vino idem, quod de aliis rebus calefacientibus dixi, valet; interim Latour illud tantummodo pro cachecticis commendat.

(63) Latour l. c. p. 77. Gutfeld l. c. p. 84. Sachse l. c. p. 293. Laryngi, et tracheae, dum annua constitutio croup faciat, pax concedenda.

(64) Autenrieth l. c. p. 29. Sachse l. c. p. 295. Hufeland v. *Journ. d prakt. Heilk* 1817 *November. p.* 115.

(65) Quentin l. c. p. 192, 193.

(66) Pulchre ait Thilenius (l. c. p. 65): « *in Catarrhal-Epidemien muss man keinen rauhen Husten der Kinder zu gering achten, den Hauptfeind keine Stunde verkennen* ». Nec minus bene inquit Royer-Collard (*Dict.* l. c. p. 464):

rationem credas hanc medendi specificam, extraordinariam, implicatam esse. Agitur enim de mera *methodo antiphlogistica*, qualem adversus febres, et inflammationes catarrhales in genere, habito complicationum respectu, commendavimus (67). Quidquid haec methodus non efficit, ab omni alia incassum expectabis, unde cave a labyrintho therapeutico, ad quod inprimis per indigestam diariorum medicorum lectionem perduceris.

Indicationes.

3. In croup curando nobis proponimus *in-*

« Ce qui importe sur-tout, c'est de commencer le traitement dès les premiers moments où la maladie s'annonce. Perdre le tems, c'est tout perdre : plus on se hâte d'agir, plus le succès est certain ; plus on tarde, moins il reste d'espoir ».

(67) P. I. Vol. I. C. IV. §. LXVI. N. 3. 4. « *La plus grande erreur, qu'on ait commise relativement au traitement du croup, a été à chercher à faire prévaloir exclusivement certains remèdes ou certaines méthodes trés-limitées, et à présenter ces remèdes ou ces méthodes comme autant de découvertes auxquelles était attaché le salut des malades* ». ... « *Un practicien vraiment judicieux tient une conduite bien differente. Il attaque avant tout l'inflammation, parce que c'est à l'inflammation que se rattachent tous les autres symptômes, et il combat successivement ensuite chacun de ces symptômes suivant son importance, et son opiniâtreté* ». (Royer-Collard *Dict.* l. c. p. 463, 464).

dicationes: 1.° inflammationem resolvendi, 2.° effectus ab illa superstites abigendi, 3.° viribus vitalibus prospiciendi.

Prima indicatio.

4. *Primae indicationi* satisfaciunt: (ά) *Venaesectiones*; quae operatio, quamvis votis non semper respondeat (68), nihilominus, paucis contradicentibus (69), princeps croup auxilium sistit. Sic docent inter doctrinae coryphaeos GHISI (70), HOME (71), MICHAELIS (72), JU-

(68) Croup irritarum venaesectionum lethalia exempla describuntur apud WOOD l. c. p. 610. BALFOUR l. c. NOBLEVILLE l. c. SCHULTZ l. c. p. 612. MICHAELIS l. c. p. 256. HEIM l. c. p. 405. HAASE l. c. obs. 62, 63, 73, 98, 114, 120, 123, 142; et in Act. meis clin. l. c. p. 64. At vero, estne croup solus morbus, in quo venaesectiones certissime indicatae votis non semper respondent? Nonne idem centies in peripneumonia, aliisque inflammationibus, in apoplexia etc. observatur? Porro Cl. SACHSE rite monet (l. c. 2. *Th.* p. 36), quod interdum effectus venaesectionis, a remediis incongruis, e. c. ab opio, spiritu MINDERERI, deletur.

(69) Venaesectionem in cura croup proscripserunt PEARSON (v. SACHSE l. c. 2. *Th.* p. 32), HUGGAN (KÜHN *phys. med. Journal* 1801. p. 257), DOUBLE (*Recueil* p. 116), AUTENRIETH l. c.

(70) « *Ed eccovi rappresentata la tragica scena delle nostre angine, da cui se alcuno per avventura ne scampava, era, cred'io, vantaggio a lui provenuto dalle prontissime, e copiose cavate di sangue. . . .* ». l. c. p. 11.

RINE (73), SACHSE (74), aliique multi (75), nec non propria nostra experientia (76). Indicant praecipue venaesectionem (nullo morbi tempore excepto (77)) genius inflammatorius

(71) Op. c. (Duae venaesectiones in infante 15 mensium).

(72) « Omnia ista inter auxilia *primum locum*, reliquorum facile princeps, *venaesectio* tenet ». Diss. c. p. 193.

(73) « *Wenn ich Blutlassen als das erste Mittel beim Croup betrachtete, so berechtigt mich das Beispiel aller Aerzte, die oft den Croup beobachteten, eine gesunde Theorie, meine Erfahrungen und Leichenoffnungen* ». l. c. p. 270.

(74) Op. c. 2. *Th.* p. 24: « *Dat waren Beobachtungen genug, die uns den grossen Werth der Aderlasse bewiesen* » et. p. 27.

(75) J. P. FRANK Epit. II. p. 119. CULLEN l. c *I. Th.* p. 378. HENKE *Kinderkrankh. II. Th.* p. 101. RUMSEY l. c p. 166. aeger 5. THILENIUS l. c. p. 50, 58, 59. CHEYNE l. c. p. 70, 71. SALAMON l. c. p. 291, 293. WAHLBOM l. c. p. 269. BAYLEY l. c. p. 13. FERRIAR l. c. p. 143 RUSH *medic inquiries and obs.* 2. *edit. Vol. I.* p. 112 STIEGLITZ *Allgem. Literatur-Zeitung.* 1813. *N.* 154. p. 399. CAILLOU l. c. p. 125. DICK l. c. p. 250. CARRON l. c. p. 406, 409. FORMEY in HORN's *Archiv.* l. c. p. 366. GAISTZELL (in *med chir. Journ. and Review. Lond.* 1817, *Vol III.* p. 478)

(76) Effectum stupendum venaesectionis in puero 13 annorum, quem mense maii 1820 in clinico curaveram, conspexi. Incassum jam hirudines binis vicibus circa laryngem admotae fuerant; phlebotomia illum ex orci faucibus eripuit.

(77) Sicuti in aliis inflammationibus, ita et in croup venaesectio, sane plus in recenti quam in provecto morbo, praestat; at ob id neque hic praetermittenda est. Aurea

morborum regnantium (78), constitutio florida aegrorum, febris conspicua cum pulsu pleno, duro (79), facies rubra, respiratio difficilis, dolor laryngis aut tracheae, verbo status inflammatorius universalis. Indicatae caeterum

sunt verba cl. SACHSE (l. c. 2. *Th.* p. 57) ubi ait: « *Ohne Blutausleerung sind die Kinder doch gewohnlich verloren; ein ungewisses Rettungsmittel ist besser als gar keines, und gesetzt es hülfe nicht, so erleichtert es doch wenigstens den Tod. Tage und Stunden konnen und dürfen hier Nichts bestimmen, nur die Konstitution des Korpers, der Genius der gleichzeitig herrschenden Krankheiten und die Heftigkeit der Zufalle mussen den Arzt leiten.* Revera casus plurimi docent venaesectionem in croup 4, et 6 die cum successu institutam fuisse. V. SACHSE l. c p. 32.

(78) Si genius morborum non fuerit inflammatorius, croup venaesectiones minus perferre videtur. Sic epidemia croup, de qua AUTENRIETH (l. c.), non fuit inflammatoria, sed evidenter characterem gastricum exhibuit. Ait quoque ALBERS: « *Ers in den letzten Jahren hab' ich mehr von den allgemeinen Blutausleerungen Gebrauch gemacht; gestehe aber ganz offenherzig, dass ich bei der Epidemie im vorigen Jahre, bei den Fallen, wo die Krankheit im Korper der Luftrohre ihren Anfang nahm, und wo ich bis zur Ohnmacht das Blut fliessen liess, of nicht den erwunschten Erfolg davon gesehen habe* ». *Anm. zu* ROYER-COLLARD p. 182.

(79) Quo pulsus plenior et durior, eo certius venaesectionem indicat: ob id autem non concludendum est, pulsum debilem et mollem phlebotomiae obstare. Leg. de hoc argumento REIL *Fieberlehre* 2. *B.* p. 450 THILENIUS l. c. p. 49.

venaesectioni nec tenerrima aegrorum aetas obstat (80). *Locus* maxime idoneus pro hac operatione brachium est; sunt tamen, qui pedem (81), venam jugularem (82), arteriam temporalem (83), eligant. *Copia* cruoris educendi a rerum positionibus, venaesectionem indicantibus, determinatur; — generatim regula, unciam et semis illius pro quovis aetatis anno

(80) Exempla venaesectionum, in tenerrima aetate adversus croup cum successu institutarum, obveniunt apud HOME (binae venaesectiones in infante 15 mensium), et FERRIAR l. c. (infans 18 mensium, phlebotomia repetita) CARRON l. c. (infans 9 mensium).

(81) JURINE l. c. p. 272. HAASE obs. 142.

(82) BAYLEY l. c. p. 746. BALFOUR apud HOME l. c. p. 26. CHEYNE l. c. p. 126. BERCOWE l. c. p. 30, 33, 34. FIELITZ v. RICHTER's *chir. Bibl.* 8. *B.* p. 531. DICK l. c. p. 250. HAASE l. c. obs. 63, 133. Acta mea clin. l. c. p. 64. (sine successu tamen apud HAASE atque me). JURINE (l. c. p. 277) aperitioni jugularium, ob difficultatem sanguinem sistendi, non favet. Contrarium inveni adhibito emplastro adhaesivo bene parato. Majores difficultates ex timore infantum et familiae occurrunt. Hic vero observationes silentio non praetereundae BAYLEY l. c. p. 746, et BALFOUR (v. obs. X HOME), qui, post sectionem venae jugularis, vomitum observaverunt.

(83) « Arteria temporalis bis in nostra urbe dissecta est, felici successu ». ALBERS Comm. p. 124. Cfr. quid (P. II Vol. I. Sect. II. Cap. XVIII. § XCV. N. 9) de hac operatione dictum est.

detrahendi valere posset. Venaesectio *reiteranda*, si status morbi, qui primam phlebotomiam exposcebat, praesertim dyspnoea, congestiones ad caput, perseverat, ac vires se sustinent. Verum ne limites excedamus! quod illis, qui sanguinem ad animi deliquium mittendum esse statuerunt, contingere videtur (84). (β) *Hirudines*: peracta venaesectione, aut ea

(84) Lipothymiam sub actu venaesectionis ingruentem a continuatione operationis absterrere haud debere, concedo; sed sanguinem usque ad animi deliquium consulto mittendum esse, non quidem nego, sed non audeo. Nec audet JURINE dicens: « *Ich bin weit davon entfernt, denen Aerzten beizustimmen, welche wollen, dass man bis zur Ohnmacht Blut lassen solle* ». L. c. p. 270, 271. Interea cl. ALBERS, qui certe phlebotomiae usui in croup non valde favet, ait: « *Blutausleerungen bis zur Ohnmacht sind von dem grossten Nutzen, wie ich ofters, und noch selbst in der letzten Woche wahrgenommen habe* ». *Anm. zu* ROYER-COLLARD p. 183. Ceterum fautores venaesectionis usque ad lipothymiam magnae auctoritati SWIETENII innituntur, qui ait: « cum illa anginae inflammatoriae species, quae circa laryngis superiora sedem habeat, omnium pessima sit, ac citissime lethalis; efficacissima simul et semel adhibenda auxilia sunt. Sanguinis missio hic primarium remedium est ad animi deliquium usque. Si autem recrudescant minacis morbi symptomata, repetenda erit venaesectio illico, cum nullam moram ferat tam cito lethalis morbus; praestat enim, ut exhaustus sanguine langueat aliquamdiu aeger, quam ut suffocetur miserrime ».

in minori mali gradu, aut ob incertam adhuc diagnosim, haud indicata, ad *hirudines* confugiendum. Ne vero credas, hirudines unquam venae sectionis omnino indicatae vices agere posse (85), nisi forte in tenerrimis infantibus, dum venis brachiorum scopo phlebotomiam imitandi, admoveantur (86). Ad evacuationem localem cruoris obtinendam, hirudines ad latera laryngis, et tracheae, vel tutius (87) super sternum, et claviculas applicantur.

(85) Gravior vix datur in praxi error; enim vero venaesectio cruorem a loco affecto revellere; hirudines autem sanguinem ad locum, prope quem ponuntur, determinare solent. Prima hinc illarum actio, suctio scilicet, nocet, et solum sequens evacuatio juvat ac detrimentum illatum (in leviori, at non in gravi malo) compensat.

(86) Non solum in croup, sed et in aliis morbis inflammatoriis recens natorum, hirudinibus loco lanceolae utor. Conspicuam sic e venis, quibus admoventur, cruoris copiam detrahunt, cujus effluxui nimio illico ope consuetae fasciae limites ponuntur.

(87) *Tutius*, inquam, 1.° quia hirudines nimis prope locum affectum applicitae irritamentum, ecchymoses, et oedema producere possunt, ut in ophthalmiis, dum circa oculos ipsos ponuntur, saepius vidi; et 2.° cum sanguis, hirudinibus collo applicitis, ob deficiens punctum fixum, difficillime sisti queat; quod punctum fixum super sternum invenitur. Exempla infantum, haemorrhagia ab hirudinibus circa laryngem appositis orta, fere peremtorum narrant Albers (*Anm.*

Cruoris extrahendi potius copia, quam hirudinum applicandarum numerus, determinari deberet (88), si hic certi quid statui posset (89). In genere optandum, ut saltem dimidium praegressae venaesectionis, aut si haec omissa fuerit, et solae hirudines sufficere debent, ut circiter uncia una, et semis cruoris, pro ratione singulorum aetatis annorum, obtineatur. Si prima hirudinum applicatio le-

zu ROYER-COLLARD p. 184), VIEUSSEUX (l. c. p. 119), et HEIM (l. c. p. 384): semel hujus periculi cum Dr. HEBERSKI testis fui. Caeterum nunquam cura croup, quamvis satis provecti, melius successit, quam post tam gravem haemorrhagiam.

(88) Quo tenuior aegrorum aetas, quo delicatior magisque venis insignita cutis; eo cautius cum hirudinibus incedendum. Vidi enim pluries, a duabus hirudinibus tantum cruoris defluxisse, quam per illarum octo obtinere volueram. HUFELAND a tribus hirudinibus tantam cruoris jacturam observavit, ut infans in lipothymiam incideret (*Journ. d. prakt. Heilk.* 19. *B.* 1. *St.* p. 177). Quamobrem non indiscriminatim MICHAELIS de hirudinibus loquenti assentio dicenti: quodsi aliquid ab egregii istius auxilii virtute expectare velis, octo, decem vel duodecim simul ad collum admovendas, nec prius removendas esse, donec tandem sponte decidant l. c. p. 200.

(89) Vere dicit JURINE (l. c. p. 273). « *Es ist unmöglich, alle Punkte bei dem Gebrauche der Blutausleerungen festzuhalten, der praktische Takt muss hier, so wie oft, aushelfen.*

vamen affert, at vero malum adhuc perstat, secundae, tertiae, quartaeve illarum applicationi, minimis intervallis sibi invicem succedentibus, locus foret. Deficientibus hirudinibus, *cucurbitulae scarificantes* (90), aut *scarificationes* (91) in collo, pectore, interque scapulas, substituuntur. (γ) *Alia antiphlogistica.* Evacuationum cruentarum effectus aliis *auxiliis antiphlogisticis* sustinendus est, quorum praeterea ope profligata affectione locali laryngis aut tracheae, cura morbi, febris scilicet catarrhalis, secundum regulas alibi expositas (92), absolvitur. Praecipue laudari merentur *nitras potassae* (93), et *murias ammoniae* (94) in

(90) Larrey v. Latour l. c. p. 100 (ad collum et inter scapulas). Interim Mease, utpote cucurbitulas scarificantes hirudinibus anteponit, non assentio. Vix enim delicatae infantum structurae auxilium istud quadrat, rusticis, militibus, aliisque rudioribus hominibus accommodatissimum.

(91) Loebel l. c. p. 73.

(92) P. I. Vol I Cap. VI. §. LXVI. 2, 3, et § LXVII. 6.

(93) Valde huic auxilio cum Home, Quentin, Thilenio, Lentinio, Latour faveo. Infantes id perbelle ferunt; — unde trienni, spatio nychthemeri, a drachma semis ad scrupulos duos exhibere haud timeo. Nunquam vero ad doses bestiales, quas Marcus (l. c. p. 114. sc. ad semiunciam) suadet, perveni.

(94) Multum illi expertius Sachse (l. c. 2. *Th.* p. 63) tribuit. Item Hopff l. c. p. 89. Cum infantes hoc pharmacum in-

vehiculis emulsivis, aut *mucilaginosis* (95) administrata. Ad acidorum usum nequidem cogitare licet (96). Potus aquae frigidæ *a priori* indicari videtur; at quis hic periculum cum eo instituere auderet (97)? (δ) *Epispastica*,

gratum plerumque respuant, id illis raro propinare soleo. Succus liquiritiae, salis ammoniaci saporem emendare constat. Hinc infanti trienni sic praescribi posset. R. salis ammoniaci, succi liquiritiae ää scrupulum unum: mucilaginis gummi arab. drachm. tres. Terantur invicem affundendo sensim, ac sensim aquae fontis uncias quatuor. M. D. S. Omni hora cochlear majus. Quo pacto infantes dosin drachmarum duarum, vel trium salis ammoniaci in unciis tribus aquae soluti, quam LOEBEL (l. c. p. 72) commendat, perferre possint, non intelligo. Miseri pueri! Solutionem salis ammoniaci ope penicilli ex plumis in oesophagum intrudit. CHAMERLAY (*Journ. de méd., chir., et pharm. T. XXVII*).

(95) E. c. emulsio amygdalina, decoctum salep, althaeae, seminum lini. Optime mucilago gummi arabici cum syrupo althaeae, ne tempus pretiosum in emulsionibus, et decoctis parandis teratur, praescribuntur.

(96) Insaniit LOEBEL (l. c. p. 75) *elixir acidum* HALLERI proponendo.

(97) Ab aqua frigida, minimis iisque repetitis haustibus deglutita, MICHAELIS effectum salutarem in laryngis posteriorem partem, imminutionem scilicet inflammationis, et praesertim secretionis morbosae expectat (l. c. p. 207). Ac re quidem vera virtus aquae frigidae in ophthalmoblennorrhoea talem expectationem vindicare videtur. At quamvis ipse glaciei contusae ad laryngem applicationem,

pediluviis, balneis, clysteribusque. Effectum methodi antiplogisticae *sinapismi* suris, cruribus aut brachiis admoti secundant (98). Idem de *pediluviis* (99), et *balneis* tepidis (100) contenditur, contradicentibus quodammodo nostris (1) aliorumque (2) observationibus. Nec

ut rem experimento dignam proposuerim (Act. mea clin. p. 173), attamen quoties occasio periculum instituendi obvenit, toties timor nocendi me retinuit. Enimvero in morbo jam conclamato, et á glacie nil amplius expectaveram, ac in malo recenti, auxilia, ab experientia comprobata, remedio, ab analogia tantum suggesto, postponere nolui. Cfr. infra N. 6.

(98) Sinapismorum actionem valde ab illa vesicatoriorum differre, multiplici experientia edoctus sum. Haec enim ab initio applicita febrem, et inprimis calorem cutis augent; illa contra, symptomata febrilia, et potissimum aestum compescunt. Nihilominus talis effectus de sinapismis solum obtinetur, dum scopo derivante in partibus à sede praecipue morbi remotis applicantur. Absit hinc, ut illos, suadentibus Fielitz (l. c. p. 532), Rosenstein, et Chalmers (l. c. p. 99) collo admoveamus.

(99) Ghisi l. c. Lentin v. Sachse l. c. p. 73. Hopff l. c. p. 68. Thilenius p. 51.

(100) Cheyne l. c. p. 27. Vieusseux, Brewer, Laroche, Lentin, Jurine asserens: « *Es giebt nur sehr wenige Falle von Croup, wo nicht die warmen Bader in anfange der Krankheit von Nutzen waren* » l. c. p. 279. Addit Albers not. 197: « *Ich habe den grossen Werth der Bader erst in spatern Zeiten recht kennen lernen.*

(1) Acta mea clinica l. c. p. 60.

a *clysteribus emollientibus* effectum peculiarem obtinuimus (3). (ε) *Vesicatoria* (4). Quae singula si ad affectionem laryngis aut tracheae debellandam jam incassum adhibita fuerint, ad *vesicatorium*, non quidem laryngi, et tracheae (ob facilem communicationem irritationis per tenuia integumenta cum loco inflammato), sed lateribus colli, sterno, nuchae, vel inter scapulas applicandum sine temporis jactura confugi debet (5). Cavendum, ne illud,

(2) Leeson apud Bradley *med. phys. Journ.* 1801. *Nov.* Anderson l. c. Rumsey l. c. p. 156. Gutfeld l. c. p. 74. Hopff l. c. p. 67.

(3) Latour l. c. p. 50. Girardy l. c. Tourlet v. *Moniteur du mois d'Août* 1807. Sine effectu clysteres drasticos adhibuit Royer-Collard (*Dict.* l. c. p. 484).

(4) Harles (Hufeland's *Journ. d. pr. Heilkunde.* 6. *B.* p. 575), Autenrieth. l. c.

(5) Vesicatoria inter necessaria unicuicumque croup auxilia *non* numeranda esse censeo, propterea quod, in maxima aegrotorum meorum parte, ubi cura votis omnino respondebat, ea sine hoc epispasticorum genere feliciter absoluta est. Quodsi autem cruoris evacuatio aliaque auxilia antiphlogistica ad affectionem localem tubi aërei profligandam non sufficerent, imminuto jam per illa impetu morbi inflammatorio, sine ambagibus ad vesicatorium confugiendum est. Conveniunt in hoc (exceptis Rumsey, l. c. p. 159., Cheyne, l. c. p. 127., Marcus, l. c.) omnes de croup scriptores; secus autem respectu ad *locum applicationis.* Vesicatoria enim applicanda esse docent ad latera laryngis

plus quam ad vesicam excitandam absolute opus sit, derelinquatur (6). A *linimento volatili*,

HOME (l. c. p. 9, 12.); circa jugulum collaris instar, CHALMERS (l. c. p. 99.), LATOUR (l. c. p. 45, 56.), GOELIS (l. c. p. 8.), HOPFF (l. c. p. 86.); quousque fieri potest prope partem affectam, CRAWFORD, MICHAELIS, SCHERWIN, BLEGBOROUGH (in *the medico-chirurg. Journ. and Review. Vol. III.* p. 477, 78. *Lond.* 1817.); ad nucham, WAHLBOM, HORSCH (l. c. p. 128.), LEESON (l. c. p. 805.); ad pectus, ad latera colli SACHSE (l. c. 2. *Th.* p. 85.); ad pectus et inter scapulas VIEUSSEUX, SMITH, LENTIN et JURINE, cujus verba audienda sunt: « *was die Stelle anbetrifft, wohin man das Blasempflaster zu legen hat, so rathe ich davon ab, es gerade unmittelbar vorn auf die Trachea anzuwenden, weil diese daselbst zu nahe unter der Haut liegt, und deswegen mit gereizt werden konnte, sondern sie lieber in den Nacken, an die Seiten des Halses, auf die Brust, zwischen die Schultern, oder auch an die Arme oder Beine zu legen, bald auf diesen, bald auf jenen Theil, je nachdem die Noth es heischt* ». L. c. p. 178. Addit ALBERS: « *auch ich lege jetzt die Blasenpflaster mehr in den Nachen, als um den Hals* ». Not. 195.

(6) JURINE in observatione n. 62 de plagis gangraenosis a vesicatoriis in convalescentia ex croup narrat, additque ALBERS (not. 194): « *Ich habe vor einem Jahre fast denselben Fall erlebt* ». Suadet hinc JURINE (l. c. p. 178.), ut vesicatoria solum scopo *rubefaciente* applicentur. At quis in infantibus momentum ruboris, ab illo pustulae, distinguere valeret? Porro non multum lucri a vesicatorio, quod serum non elicit, expectandum; unde pulchre ait

utpote exhalatione sua respirationis angustias augente, abstinendum (7). Idem relate ad usum externum *camphorae* (8) suademus. Nec applicatio *moxae* (9), vel *ferri candentis* (10), ad latera laryngis, vel sub margine cartilaginis tyreoideae proposita, fautores facile inveniet.

Secunda indicatio.

5. *Secundae indicationi* satisfacere studemus: (*á*) *Emeticis*, quae cum laryngem, et tracheam immediate ab omni respirationis impedimento liberent, uno fere (11) ore in cura croup laudantur. Discrepant solum auctorum opiniones relate ad *tempus*, quo hoc remedii genus administrandum est. Alii enim docent,

Sachse (l. c. p. 81.): « *aber eine starke Wirkung nach aussen, eine veranderte Richtung und Ausscheidung der Safte, ist gerade im Croup das wichtigste* ».

(7) Quo pacto hujus generis linimenta a Viris expertis Desessart, Latour, Rechou commendari potuerant, non intelligo.

(8) Lentin *Beitrage.* 1. *B.* p. 339. (Pannum laneum camphora imbutum pectori applicat).

(9) Lecheverel l. c. (*Le moxa objectif*, idest, moxa in distantia duorum vel trium pollicum adhibita).

(10) Valentin l. c. p. 541, 545.

(11) Ad adversarios emeticorum pertinent: Jonas (l. c. p. 150.), Michaelis jun. vide Sachse (l. c. p. 109.), Loebel (l. c. p. 57.), Carron (l. c. p. 195.) et Rechou (*Journ. de méd. T. XXII. Pluviôse* p. 9). Argumenta illorum hypothesibus potius quam rebus superstruuntur.

emetica evacuationes cruoris *antecedere* (12), alii illas *sequi* (13) debere. Veritatem et hic in medio latere existimamus. Licet enim emetica ad *secundam* indicationem remiserimus propterea, quia rationi magis consonum est, caussam antea morbi quam illius effectum aggredi (14); verumtamen illius vel a curae ini-

(12) Maerker l. c. p. 100, 112. Rush (*medic. inquiries etc.* p. 171.), Gastellier (l. c. p. 17.), Burn (l. c. p 29), Crawford (l. c. p. 225.), Albers, qui ait: « igitur emeticum *ab initio* datum in hoc morbo principatum tenere censeo, neque ab ullo alio remedio superari ». Comment. p. 117. Borrow, qui asserit: « *There are many instances in which the early administration of an emetic has totally removed the comptaint in the space of few hours* ». L. c. p. 26.

(13) Home ait: « *Im Allgemeinen glaubt man sie* (*die Brechmittel*) *im ersten Stadio nützlich; ich sahe aber nie einigen Vortheil davon; glaube vielmehr, dass sie oft schadlich seyn müssen . . .* ». L. c. p. 61, 62. Accedunt Portal (l. c. p. 110.), Hopff (l. c. p. 63.), Marcos (l. c. p. 117.), Formey (l. c. p 487.), Baeck, Salamon, Michaelis, Vieusseux et Jurine.

(14) Fatetur Jurine: « *Die erste Indication bei dieser Krankheit ist nicht das Konkrement wegzuschaffen, sondern dessen Bildung zu verhuten. Da nun aber eine vermehrte Absonderung in einem Organe nicht ohne vorhergehende Reizung statt finden kann; so muss man beim Croup, gleich zu Anfange, diese reizende Ursache mit Nachdruck angreifen, um sie zu vernichten, ehe man ihre Wirkung bekampft* ». L. c. p. 260.

tio locum esse concedimus: 1.° si suffocationis imminens periculum, absentibus bronchitidis, et peripneumoniae signis celerrimam liberationem laryngis, et tracheae ab effectibus inflammationis exposcat (15), atque via ipsam caussam morbi adgrediendi nimis longa foret (16); 2.° si febris, et inflammatio adeo lenes essent, ut a nisu sub vomitu nil detrimenti expectari posset (17), et 3.° si complicatio gastrica, vel ob praegressam ingluviem, vel ob genium mor-

(15) Exempla infantum ope emeticorum per rejectionem pseudo-membranae a suffocationis periculo liberatorum leguntur apud SACHSE l. c. 2. *Th.* p. 95, 96. CALLISEN l. c. p. 262. LATOUR l. c. p. 102. PORTAL anat. path. Vol. 5. p. 205. J. SMITH l. c. p. 262. BUCH l. c. p. 263. ALBERS comm. p. 138.

(16) Sic in ischuria ex cystitide certe prima indicatio est inflammationem vesicae urinariae resolvendi; at si copia enormis urinae periculum rapturae vesicae minaretur, quis ante omnia applicationem catheteris, vel puncturam vesicae, negligeret?

(17) ROYER-COLLARD docet: « *On commence par le vomitif, lorsqu'il n'y a que peu ou point de fièvre, et que la géne de la respiration n'est pas considérable, et que la raucité de la voix et de la toux est presque le seul signe qui annonce l'invasion du croup* ». *Dict.* l. c. p. 465. Convenit hoc consilium cum illo SACHSII: « *Da wurde ich sie* (*die Brechmittel*) *nicht geben, wo sie* (*die Krankheit*) *plotzlich hereinsturzt, wo gleich das ganze System leidet, und wo grosse Vollsaftigkeit und Gesundheit erst Minderung der Blutmasse verlangt* ». L. c. p. 94.

borum regnantium suspicaretur. — Praeterea emeticis bis terve, et ultra repetitis locus est, si praecedentes doses effectu coronentur (18), sique rumor veluti a membrana soluta per tracheam vicissim ascendente, et descendente percipiatur (19). Optimum emeticum *tartras stibii, et potassae* (20). Anteponitur illi radix *cephaëlidis ipecacuanhae*, si aegrotulus nimis sensilis foret, aut si ille diarrhoea laboraret (21). *Sulphas zinci* (22), *oxymel scillae* (23), et *vinum antimoniatum Huxhamii* (24) nimis irritare, febremque augere possent. Quodcumque vero emeticum eligatur, peculiaris hoc in morbo ventriculi torpor majores solito doses

(18) Quaterna vice emetica porrexerunt MAERKER l. c. p. 101, 106. Pluries SACHSE l. c.

(19) Phaenomenon, de quo agitur, pro peculiari emeticorum indicatione agnoscunt SALAMON, CALLISEN, LENTIN, et SACHSE l. c. p. 103.

(20) « *Ich ziehe den Tartarus emeticus vor, weil er mehrere gute Eigenschaften hat, die den ubrigen* (*Brechmitteln*) *fehlen* ». (JURINE l. c. p. 275.). « *On donne alors* (vide supra) *la tartrite de potasse antimonisé, et on le donne à doses assez fortes pour exciter plusieurs vomissemens* ». (ROYER-COLLARD *Dict.* l. c. p. 465).

(21) Sic et LENTIN, vide SACHSE l. c. p. 118.

(22) Adhibuerunt FERRIAR, FISCHER, SMITH, etc.

(23) Adhibuere HOME l. c. p. 16, 23. BAECK et SALAMON l. c. p. 269. RUMSEY l. c. p. 166.

(24) Usurparunt MARCUS, HARLES, etc.

exposcit (25). Si emetica plane effectu destituerentur; quid *penna* profunde in fauces ad oesophagum usque introducta valeat, experiendum (26). (β) *Expectorantibus*, *diapnoicis*. Porro cum emeticis, dosibus repetitis minimisque porrectis jure tribuatur *virtus sputa* (27),

(25) Observarunt ventriculi adversus stimulum emeticorum inertiam Home, Salamon (l. c. p. 281.), Pinel (l. c. p. 261.), Autenrieth (l. c. p. 33.), Ferriar l. c. p. 245.), Latour (l. c p. 76.), Leeson (l. c. p. 805.), Smith (l. c. p. 261.), Fischer (l. c. p 358.), Cheyne, Maerker (l. c. p. 123.), Sachse (l. c. p. 113.) illorum observationes plane a meis observationibus confirmantur. Exhibeo hinc *tartarum emeticum* pro infante duorum annorum ad granum unum in uncia semis aquae destillatae, adhibendo omni vigesima horae parte cochlear coffeanum usque ad vomitum: et *ipecacuanham* ad grana decem, quindecim, cum syrupo, ne pulvis faucibus adhaereat. Caussae inertiae ventriculi in croup, aut in pari vago nervorum simul laryngi, et ventriculo inserviente ac ab illo turgente compresso, aut in compressione cerebri a congestionibus originem paris vagi laedentibus, ut in maniis, apoplexiis, quaerenda est. Observatio, vomitum sectionem venae jugularis sequi (50), illaque Calliseni (l. c. p. 78.) et Albersii (Comm. p. 117.), evacuationes sanguinis actionem emeticorum promoveri, hypothesin istam quodammodo confirmant.

(26) Jurine tali pacto infantem octodecim mensium ex orci faucibus eripuit (l. c. p. 288. obs. 63).

(27) Jure inquam, nam experientia quotidiana vim expectorantem emeticorum in refracta dosi porrectorum confirmat. Nec hoc phaenomenon explicare arduum est. Constat enim,

et transpirationem promovendi, in illis, vel absoluta emesi, continuandum est (28). Quodsi usus diu protractus tartratis potassae, et stibii (omni alio remedio diapnoico, et expectoranti anteponendo (29)), aegrotulos nimis defatigaret (30); *sulphur auratum*, aut *kermes antimonii* (31) illius vices agere possent; at caven-

par nervorum vagum tracheae, et ventriculo providere. Quid hinc mirum, si pharmaca nervos ventriculi specifice stimulantia, et energiam nervorum laryngis excitant?

(28) Ait Jurine: « *Ich gebe deswegen die Brechmittel in gebrochenen Dosen* » (l. c. p. 275), et Royer-Collard: « *plus souvent encore on fait alterner le vomitif, et la saignée, et l'on fait succéder à un premier vomitif une solution émétisée dont on administre de tems en tems de petites doses* ». (*Dict.* l. c. p. 466).

(29) Tartari emetici in refractis dosibus laudes cecinerunt ut *diapnoici*, Michaelis, et Foughier (l. c. p. 203); ut *expectorantis*, Maerker (l. c. p. 125), Rechou (l. c. p. 119).

(30) Praesertim ob diarrhoeam, ut pluries vidi, viderunt Maerker (l. c. p. 126), et Sachse (l. c. p. 139).

(31) Sachse quidem multum laudat (l. c. p. 139): ast, uno exemplo excepto (puellae scilicet, ubi praevia methodo antiphlogistica kermes cum camphora, et nitro feliciter exhibita fuere), nullum inde effectum peculiarem animadvertere potui. Verum melioribus auxiliis destitutus sequenti formula pro infante duorum annorum utor: R. Sulphuris aurati antimonii a grano uno ad grana duo: mucilaginis gummi arabici: syrupi althaeae ãã drachm. duas: aquae

dum, ne febris, et status inflammatorius tubi aërei inde augeantur. Talis metus et respectu radicis *polygalae senegae* valet (32); ad quod pharmacum, ab aliis laudatum (33), a nobis incassum adhibitum (34) tunc solum devenire licet, cum exhausta methodo antiphlogistica vires decrescunt, facies pallet, cutis parum calet, pulsus mollis, urina aquea, aegri habitus flaccidus est (35), signaque diatheseos typhoidis

florum tiliae unciam unam. M. D. S. omni dimidia hora cochlear coffeanum agitando vas.

(32) Beauchene (23. *Vol. du Journ. de méd. de Paris*) asserit, polygalae decoctum non solum sputa non auxisse, sed, ut videtur, illa retinuisse, fortiori addita febre.

(33) A medicis Americanis Archero (l. c. p. 93), et Bartono (*Collections for an essay towards a materia medica of the united States. Philad.* 1801. *P. I.* p. 33). Accesserunt Lentin (Hufeland's *Journ.* 2. *B.* p. 123), Sachse l. c. p. 154). Archer decoctum saturatissimum exhibet, scilicet ex uncia semis radicis ad colaturam unciarum quatuor paratum. Rite monet Albers (Comm. p. 137: « neque tantam radicis commendarem copiam ». Suadet Cl. Vir connubium cum radice salep, qua forma sic pro infante duorum annorum utor. ℞. radicis polygalae senegae drachm. semis: radicis salep scrupul. semis. Coque c. s. q. aquae per quartam horae partem. Colat. unciarum trium: adde syrupi althaeae unc. unam. Cap. omni dimidia hora cochlear majus.

(34) In multis aegrotis.

(35) Sachse l. c. p. 156.

obveniunt (36), verbo, dum indicatio sputa, et rejectionem pseudo-membranae, remedii irritantis ope promovendi viget. (γ) *Vaporibus, cataplasmatibus emollientibus*, et *errhinis*. Spes *vapores* per inspirationem attractos posse concretiones tubum aëreum obturantes solvere, rationi consona est. Commendantur revera hujusmodi *vapores* eliciti ex *infuso sambuci* (37), ex *lacte calido* cum *decocto althaeae*, *aut malvae* (38), ex *decocto capitum papaveris* (39), ex *aqua fervida simplici* (40), vel cum *aethere* (41), ex *aceto* (42), etc. Verum, ardua pro infantibus vaporum evadit applicatio, cum ipsi a machinis inspirationi illorum dicatis (43) abhorreant, et spongia aqua calida imbuta, orique admota in iis angustias respirationis plerumque adaugeat. — Et *cataplasmata emollentia* circa collum (44) applicita, ac,

(36) Reil op. c. p. 443. Maerker l. c. p. 128.

(37) Hopff l. c. p. 105.

(38) Thilenius p. 50.

(39) Latour l. c. p. 48.

(40) Chalmers l. c. p. 99.

(41) Jurine l. c. p. 280.

(42) Home l. c. p. 9, 10, 16, 23. Crawford, Bergen, Salamon, Boehmer, Cheyne, Latour, Hosack, ut Swieten: « cum autem aceti vapores summum resolvens sint, et illud addi potest, sed minori copia, ne nimis irritet ».

(43) E. c. ab illa Mudges.

antequam frigescant, renovata, laudantur, tum ex *speciebus emollientibus* (45), tum ex *oryza* (46), tum ex *seminibus lini* (47), tum ex *herba hyoscyami*, et *opio* (48), etc. Hujus generis auxilia sine damno aeque ac sine levamine pluries usurpavimus. Idem de *errhinis* (49) fatemur. (δ) *Mercurio.* Pro hydrargyri in croup usu, inprimis urgente tussi sicca, et ariditate tracheae loquuntur effectus ejus salutares in cura aliarum inflammationum cum proclivitate ad exsudationes, — spes, ope hujus pharmaci actionem systematis vasorum lympha-

(44) Ad partes genitales, utpote magnum cum larynge consensum habentes, applicandum esse cataplasma, LENTIN docet (l. c. p. 341. obs. 7), atque approbat SACHSE l. c. p. 72.

(45) WAHLBOM l. c. p. 269. LATOUR l. c. p. 53.

(46) CARRON l. c. p. 407.

(47) GOELIS l. c. p. 8.

(48) THILENIUS l. c. p. 51. (caute incedendum ob vapores narcoticos, qui terribilia symptomata excitare possint, ut sub usu cataplasmatis ex herba hyoscyami super mammam suppurantem appositi observavi.

(49) Commendantur a LENTINIO (l. c. p. 347), THILENIO (l. c. p. 57), spe fretis, posse nisus sub sternutatione tracheam a concretionibus polyposis etc. liberare. Cl. SACHSE haud dudum ab errhinis conspicuum effectum in cura croup obtinuisse lego. v. JURINE l. c. p. 288. nota ALBERS 206.

ticorum excitandi, atque absorptionem lymphae coagulabilis secretae obtinendi (50), pseudomembranam per auctam secretionem muci mobilem reddendi, ac solvendi (51); vim morbi a canali aëreo ad tubum intestinalem revellendi (52); crisim per salivationem promovendi (53), aliaque colutoria aperiendi (54), ac tandem virtus specifica, quam mercurio medici Americae (55), Angliae (56), et Germaniae (57)

(50) Sachse l. c. 2. *Th.* p. 249.

(51) Bard l. c.

(52) Hamilton in *Journ. de méd. Sept.* 1790. Autenrieth l. c.

(53) Thilenius l. c. p. 51, 61. Sachse l. c. p. 253.

(54) Sachse l. c. p. 256.

(55) Kühn v. Michaelis *Med. Bibl.* 1. *B.* p. 112. (pro infante an. 2 grana 5 — 6 Calomel ter, quater), Bard. v. Richter's *chir. Bibl* 6. *B.* p. 165. (circa 7 grana Calomel spatio nychthemeri), Redmann v. Michaelis *med. Bibl.* Tenerrimis infantibus, omni tertia hora, grana tria calomelanos usque ad grana quindecim). Rush l. c. Archer l. c. p. 155 (ad salivationem usque).

(56) Anderson v. Sacse l. c. p. 206 (infanti quatuor annorum spatio 50 horarum grana 45 Calomel). Rumsey l. c. p. 174 Jac. Hamilton v. Sachse l. c. p. 208. (Puellae 7 annorum gr. 133 Calomel spatio 60 horarum).

(57) Thilenius, Lentin, Boehmer. v. Sackse l. c. p. 210. Hecker, Halles, Loeffler, Winkler, Michaelis, Marcus (omni hora a 5 — 10 gr. Calomel, infanti duorum annorum!!). Autenrieth (omnia tertia horae parte granum unum Calomel) Wigand in Hufeland's *Journ.* 3. *B.* 2.

tribuerunt. At vero dolemus fateri: — analogia, ratiocinium, et fides nos fefellerunt! Observationes enim propriae (58) consonae illis Cheynii (59), Jurinii (60), Albersii (61), Haasii (62), aliorumque (63) docent, non solum mercurio nullam adversus croup virtutem

St. p. 160. (gr. 70. Calomel in ultimo vitae nychthemero.

(58) Tribus casibus exceptis, ubi mercurius in cura croup aliquid praestitisse videbatur, nunquam bonum inde effectum expertus sum. Doleo hinc, me huic pharmaco, plusquam par erat, fidem tribuisse, illudque tot discipulis, quot e schola mea exivere, immerito quondam commendasse.

(59) « *I cannot say that I have ever seen any benefit derived from Calomel in the second stage. For two reasons I used Calomel freely during the secone stage, in a variety of the membrane of the Larynx* » p. 48.

(60) « *Obgleich nun dieses Mittel (Calomel) in einem so grassen Rufe steht, so glaube ich doch nicht, dass es im Anfange des gewohnlichen Croup passt* » l. c. p. 287.

(61) « *So sehr ich das Quecksilber schatze, so fest bin ich uberzeugt, dass man auch ohne dieses Mittel ein glucklicher Arzt in Behandlung dieser Krankeit seyn konne, wie die Erfahrungen von Herrn* Dr. Olbers, Jurine, Vieusseux, Cheyne *und meine eignen beweisen* ». *Anm. zu* Royer-Collard p. 236

(62) « *Nous ne trouvons aucun cas qui prouve une vertu spécifique du Calomel contre cette maladie. Le malade de l'obs.* 8 *avait une salivation du Calomel, et guérit. Mais les autres remèdes peuvent très-bien avoir suffi contre cette maladie* » l. c. p. CXIII.

(63) Maerker l. c. p. 107. Gutfeld l. c. p. 77.

specificam inesse, sed illum plurimis aliis auxiliis postponendum esse. Interea, ne quid nimis! quin nempe hydrargyro alia certiora auxilia devoveas, et quin gloriam tuam in praescriptionem dosium enormium illius colloces (64); requiritur tamen, saltem ne videaris aliquid omisisse, ut sub rerum positione supra allata ad illud confugias. Exhibebis *calomel*, si praeter generalem indicationem specialis illa viget alvum aperiendi, vermesque fugandi. Infanti duorum annorum dosis grani unius quavis hora porrecta, et, si febris non magna sit, cum exigua sulphuris aurati antimonii quantitate (65) quadrat. Raro salivatio, sed saepius diarrhoea vires exhauriens (66) expectanda.

(64) *Man hat in neuern Zeiten eine Art von Ehre darin gesucht, dieses Mittel in ungeheuren Dosen zu geben, anstatt dass man sich seiner einseitigen Denkungs-und Handlungsweise hatte schamen sollen. Mehrere unserer deutschen Aerzte glaubten darin den englischen Arzt zu spielen u. s. w.* Albers l. c. p. 221.

(65) E. c. pro infante duorum annorum R. Pulveris calomelanos grana sex : sulphuris aurati antimonii grana duo : sacchari drachmam semis. M. Divide in sex p. aequ. Cap. omni secunda hora pulverem.

(66) « *Die Schwache, welche zuweilen als Folge des zu starken Gebrauchs des Ruecksibers entsteht, ist manchmal so gross, dass der Tod dadurch erfolgt, wie selbst der grosse Verehrer des Calomel*, Hamilton, *offen gesteht* ». Albers l. c. p. 225.

Hac praesente; plurimi connubium *opii* cum *calomel* suadent (67); nos vero potius loco calomel *unguentum mercurii griseum* ad drachmas duas, et ultra, nychthemeri spatio, lateribus colli, pectori illiniendum substituimus. Sunt qui *mercurio solubili* HAHNEMANNI maxime faveant (68). (ε) *Hepar sulphuris*, et *ammonia*. *Sulphuretum potassae* ut specificum contra croup propositum (69) commendatione usurpata (70) indignum invenimus (71), iidemque alii (72). *Ammoniam* utpote hypothe-

(67) ALBERS l. c. p. 229.

(68) MOST l. c. p. 98, 101.

(69) Ab anonimo prope tribunal expertorum Parisiense (v. *Rapport de la commission du croup*) exhibetur bis de die a granis sex ad decem cum melle aut syrupo.

(70) Miror medicos tribunal expertorum componentes tale pharmacum quocumque demum modo commendare potuisse.

(71) Ter auctor fui, ut hepar sulphuris infantibus croup detentis porrigeretur, terque id fecisse dolui. Enim vero non solum inde fructum non percepimus, sed miseri a pharmaco tam ingrato adhuc magis excruciati fuere.

(72) WALKER *Allg. med. Annal.* 1813. *April.* p. 136. VALENTIN l. c. p. 588. ALBERS in *Journ. du départ. des Bouches-du-Weser* p. 23 *le* 12 *Mars* 1812. Cfr. *Salzb. med. chir. Zeit.* 1812. p. 137. BOURGEOIS in *Journ. gen. de méd. françoise, et étrangère T. LXVII.* 1819. *Mai.* p. 340. (Hepar sulphuris pro veneno caustico declaratur, gastritidem excitante).

sium gratia in praxim introductam (73) honore experimenti ne quidem dignam censuimus.

Tertia indicatio.

6. *Spiritus salis ammoniaci anisatus* (74), *elixir pectorale Regis Daniae Ph. Wurtembergensis* (75), et *sal volatile cornu cervi* tum *simplex* (76), tum *camphorae nuptum* (77) scopo sputa promovendi, viresque vitales

(73) Ob id scilicet, quod pseudomembrana croup ex albumine constet, et ammonia albumen solvat (v. CARRON l. c.). Verum ut hujusmodi solutio contingere possit, contactus pseudomembranae cum ammonia requireretur. Contactus autem nullus hic expectandus, cum pseudomembrana in larynge haereat, et ammonia per oesophagum transeat. Praeterea ammonia solum admodum diluta exhiberi possit.

(74) LENTIN v. SACHSE l. c. p. 163.

(75) Idem ib.

(76) RECHOU *Recueil* p. 120.

(77) SACHSE inquit: « *die mittheilung der im* HUFELANDISCHEN *Journ.* 30. *B.* 1. *St.* p. 110. *angekündigten Beobachtungen des Herrn.* Dr. CZIEKERSKI, *welcher mit einer Mischung des Camphers und Antimonium* (Ammonium, seu potius *koklensaures Ammonium*) 20 *Kinder rettete, muss man um so begieriger erwarten, da Herr Medicinal Rath* WOLFF *versichert, dass sie Herrn* CZIERIERSKI *seit* 1806 *nie im Stiche gelassen, sondern selbst da noch Hulse geleistet habe, wo nach bisherigen Erfahrungen keine Rettung mehr denkbar war* ». l. c. p. 165. Ait VALENTIN: « *ma correspondance avec trois médecins de Varsovie*,

sustinendi, forte majori fide digna fuissent; at mali effectus, quos e *camphora* (78), *cinchona* (79), et *opio* (80) experti sumus, succes-

m'apprend que les prétendus succès obtenus du carbonate d'ammoniaque qu'il désigne par l'epitète d'ammonium, se réduisent à fort peu de chose ». l. c. p. 585.

(78) Adhibuit sine effectu jam HOME cum nitro (obs. 5. p. 16). Laudatur cum kermete ab OLBERS (v. ALBERS *Annal.* p. 47), et per se a HUFELANDIO (*Journ.* 9. *B.* 1. *St.* p. 177). Ego semper vidi tussim inde exasperatam, quod et REIL observavit (*Fieberlehre* 2. *B.* p. 443), et fauces adussisse. Eundem effectum adnotat JURINE: « *Bei einigen wirkt er (der Campher) beruhigend, andere regt er nur noch mehr auf, und sie klagen über eine unertragliche Hitze im Schlunde* ». l. c. p. 182.

(79) In ipso croup periodice decurrente vidi paroxysmos non solum inde non impediri, sed augeri cum respiratione simul exasperata (Acta mea clin. l. c. p. 68. NAHUMOWICZ l. c. p. 7). Cum meis observationibus illae JURINEI conveniunt (l. c. p. 69, 283).

(80) Laudatur 1.° ad infantes soporosos reddendos, ne sese applicationi hirudinum opponant! JAHN *Kinderkrankh.* p. 491). Misericordia! 2.° ad sedandam diarrhoeam a mercurio excitatam (JONAS l. c. p. 149, multique alii); et 3.° ad tussim leniendam (VIEUSSEUX l. c.). Horrendae commendantur doses ab AUGUSTIN, HARLES (v. HUFELAND'S *Journ.* 6. *B.* p. 571), et HECKER (*Die Kunst, die Krankh. d. Menschen zu heilen*). Vidi, opium ab aliis in croup porrectum congestiones ad caput auxisse, et sputa suppressisse. Tamen ait HAASE: « *l'opium a été administré dans sept cas qui terminèrent heureusement* ». l. c. p. 118.

sus, quo *moschus* (81), et *assa foetida* (82) caruerant, et observatio, artis hujusmodi inania conamina ultima miserorum vitae momenta saepe duriora reddidisse; haec omnia nos non solum a supra allatis pharmacis, sed et ab aliis sic dictis excitantibus, et antispasmo-

(81) Laudatur a SACHSE l. c. pro tertia indicatione, ac revera profuit. Nunquam tam felix fui; verum neque poenituit moschum exhibuisse, nam nonnullos aegros languentes refocillavit. Exhibeo aegrotulo duorum annorum. R. Moschi grana duo: sulphuris aurati antimonii gran. unum: mucilaginis gummi arabici drachm. sex.: syrupi althaeae seu croci drachmas duas. M. D. omni hora cochl. coffeanum. Moschus JURINIO indicatus videtur, dum croup magnas remissiones exhibet. Caeterum per transennam de hoc remedio loquitur (l. c. p. 282). Cum remissiones solum in morbo recenti obvenire soleant, tunc vero methodus antiphlogistica indicatur; primae JURINEI indicationi non assentio. Connubium moschi cum mercurio pro remedio specifico in croup declarat WIGAND (HUFELAND'S *Journ.* 1810. *Febr.* p. 160), pluries autem incassum adhibui. HAASE asserit: « *la combinaison du musc avec le calomel paroit avantageuse* ». l. c.

(82) Extollunt illius effectus JURINE l. c. p. 282. (*Unter allen gegen die nervosen Symptomen beim Croup angewandten Mitteln verdient die Asa foetida den Vorzug*). VIEUSSEUX (l. c. p. 139, 147, 442, 448.). Vix aliter quam per clysteres adhiberi potest, e. c. scrupulus pro dosi infanti duorum annorum administranda. Vidi inde symptomata nervosa, virium jacturam comitantia, remisisse, neminem vero sanatum.

dicis in cura croup commendatis, e. c. ab *aethere sulphurico*, (83), et *acetico* (84), *phosphoro* (85), *castoreo* (86), *succino* (87), etc., absterruerunt. Efficacioribus auxiliis destituti, tamen illorum usum non proscribimus, inprimis si febris croup comitans indolem typhodem exhibeat. Quid *affusio aquae frigidae* secunda quaque hora repetita, hac sub rerum positione valeat (88), necdum experti sumus.

(83) Jurine l. c. p. 281. Pinel Nosogr. philos. T. II. p. 352. Medic. chir. p. 223.

(84) Vieusseux l. c.

(85) Pailroux v. Jurine l. c. p. 290.

(86) Lentin cum emeticis praesertim in sic dicto infuso ipecacuanhae Gianellii. v. Sachse l. c. p. 201.

(87) *Tinctura*, Vieusseux, Jurine l. c.

(88) *Heilung e. Croups im letzten Stadium d. Adynamie. durch Uebergiessung mit kaltem Wasser, von* Dr. J. Harder, l. c. p. 23 ait: « *Ich liess das Kind in eine grosse Wanne mit dem Bauche auf ein weich gestopftes Heukissen niederlegen und an den Extremitaten von zwei Gehulfen festhalten, goss dann selbst zwei Eimer voll kaltem Wasser (12 bis 13° R. uber Null) aus einer Hohe von einer halben Elle, rasch vom Kopfe uber den Nacken und den Ruchen bis zum Heiligenbeine herab* ». Confirmatur haec methodus a cl. Dr. Muller (ibid. p. 53). et a Dr. Aberle (*Salzb. med. chir. Zeit.* 1822 *N.* 39.)

(89) Rhases. Anton. Musa Brassavola v. Sachse l. c. p. 277. Aur. Severini de recondita abscessuum natura p. 219. Lugd. Bat. 1724. (In cynanche gangraenosa Neapoli grassante).

Tracheotomia.

7. Re ceterum conclamata, num *tracheotomiae* locus sit, quaeritur? — Operatio hujusmodi jam dudum in anginis (89), et in morbis tracheae (et quidem non solum in illis, quibus corpora peregrina ansam praebent, sed et in aliis (90) adhibita; in croup commendata est a HOMIO (91), MICHAELIS (92), CHAUSSIERIO (93),

NIC. MOREAU v. BARTHOLINI Epist. Cent. I. 80, 81. p. 542. PURMANN *chirurg. Lorbeerkranz.* C. 44. p. 302.

(90) FABRICIUS AB AQUAPENDENTE de operat. chir. P. I. c. 44. p. 162. (si a muco tenaci trachea repleta esse). NIC. HABICOT *question chirurgicale sur l'opération de la bronchotomie. Paris* 1620. (in inflamm. tracheae admodum periculosa). PET. DIONIS *Cours d'operat. de chir.* p. 404. (in summo gradu inflammationis tracheae). BINART v. VERDUC *traité des opérat. de chir. T. I.* p 170. *Paris* 1701. (item). FULV. GHERLI Cent. II. *di rare osservazioni.* p. 170. *Venezia* 1723. (item). GEORG. MARTINI *Phil. Trans. Vol VI. P. III.* p. 178. GARENGEOT *traité des opérat. de chir. Vol. II.* p. 446. VIRGILI in *mèm. de l'Acad. de chir. à Paris. Vol. I.* p. 581. FERNIRE *Journ. de méd. T.* 62. p. 411. DESSAULT *chir. Nachl.* 2. *Bt* 3. *Th.* p. 248. HUNTER v. EHRLICH'S *Beokachtungen* p. 84 (in inflammatione vehemente laryngis).

(91) L. c. p. 65.

(92) L. c. p. 219.

(93) *Recueil* p. 128.

Yelloly (94), Schwarzio (95), Latourio (96), Wilsonio (97), Portalio (98), Crawfordio (99), Marco (100), Giraudy (1), Bonnafox de Mallet (2), et maxime a Carronio (3). Sicuti vero tracheotomia jam quondam in anginis rejiciebatur (4), ita et nos illam in cura croup rejicimus cum Bell (5), Alexander (6), Autenrieth (7), Odwyer (8), Mease (9), Ferriar (10), Jeffrois (11), Lang (12),

(94) L. c. p. 51.

(95) Hufeland's *Journ.* 15. *B.* 2. *St.* p. 149.

(96) L. c. p. 59, 67.

(97) L. c. p. 46.

(98) L. c. p. 117, 143, 153.

(99) L. c. p. 228.

(100) L. c. p. 125.

(1) L. c. p. 143, 146.

(2) L. c. p. 218, 231.

(3) Op. c.

(4) Aretaeus inquit: « Quicumque vero strangulatum ab angina verentes, asperam, quo liberius traheretur spiritus, incidere arteriam, rem mihi non videtur experientia confirmasse. Inflammationis quippe fervor ex vulnere major efficitur, cumque strangulatione, et tussi in exitum hominis conspirat ». De caussis et signis acut. morborum.

(5) *Wundarzneykunst.* 4. *B.* p. 248.

(6) L. c. p. 78.

(7) L. c. p. 51.

(8) L. c. p. 28.

(9) L. c. p. 197.

COLLINET (13), CHEYNE (14), SCHWILGUÈ (15), VIESSEUX (16), VALENTIN (17), DOUBLE (18), CAILLOU (19), RAVENAU (20), JURINE (21), FÜRSTENAU (22), ALBERS (23), ROYER-COLLARD (24), SACHSE (25), HAASE (26), etc. Paucis

(10) L. c. p. 147.
(11) L. c. p. CXI.
(12) L. c. p. 49.
(13) L. c. p. 26.
(14) L. c. p. 45, 46.
(15) L. c. p. 61.
(16) L. c. p. 162.
(17) L. c. p. 615.
(18) L. c. p. 509, 515.
(19) L. c. p. 163, 166.
(20) L. c. p. 108.
(21) L. c. p. 219. « *Nur einen Fall giebt es, wo man mit Hoffnung eines glucklichen Erfolges die Tracheotomie unternehmen darf; wenn namlich die entzundlichen Zufalle fast ganzlich aufgehort haben, der Husten nicht mehr trocken ist, und man gerechten Grund hat zu glauben, dass die Fortdauer der krampfhaften Zufalle einzig und allein von einer vor der glottis schwebenden Membran herruhre* ». L. c. p. 295, 296. Rite vero ALBERS quaerit: « *aus welchen Symptomen sollten wir dieses aber vermuthen* » ? Not. 208.
(22) L. c. p. 18.
(23) *Anmerk.* zu ROYER-COLLARD l. c. p. 238.
(24) *Dict.* l. c. p. 484.
(25) L. c.
(26) L. c. p. CXXV.

enim adversariorum argumentis multa opponere possumus. Sic ajunt : 1.° tracheotomia operationem sistit haud periculosam (27) ; — immo periculosissimam ob facilem laesionem arteriarum thyreoidearum, et nervorum (28), atque ob parvam laryngis in pueris diametrum (29). 2.° Indicatur tracheotomia ob analogiam inter pseudomembranas croup, et corpora extranea tracheae illapsa (30); — analogia ista vana est, nam hic agitur de caussa morbi, ibi de effectu, et quidem de effectu constante. At vero concessa praesentia pseudo-membranae, quis illam parietibus tracheae adhaerentem separabit? quis illam ex bronchiis extrahat? Tandem si membrana ab adhaesionibus liberari, et extrahi etiam posset, liceretne simul inflammationem, veram croup caussam simul extrahere? Postremo, ne unum quidem exemplum certum croup saltem acuti (31)

(27) Michaelis l. c. 219.

(28) Vicq d'Azyr l. c.

(29) Cheyne l. c.

(30) Catton l. c.

(31) De *croup chronico* ope tracheotomiae sanato narratur casus a W. H. Porter in *medical-chirurgical Transactions published by the medical and chirurgical society of London. Vol. XI. Part. II.* 1821. v. *Neue Sammlung auserlesener Abhandlungen zum Gebrauche pr. Aerzte.* 6. *B.* 1. *St. Leipzig* 1822. p. 123.

ope tracheotomiae sanati agnoscimus (32).

(32) « *Cette opération a été pratiquée en Amérique, en Espagne, en Dannemark, en plusieurs parties d'Allemagne, à Génève, à Brest, à Lyon, à Bordeaux, à Paris; et nulle part elle a réussi* ». Royer-Collard l. c. p. 488. Carron bis tracheotomiam in croup instituit, semel aeger sub ipsa operatione et altera vice sedecim horis postea demortuus est. Exemplum a Burserio (Inst. med. Vol. III. p. 333.) allatum non respicit croup, sed corpus extraneum tracheae illapsum (v. Epist. Joannis King in op. Valentin p. 629). Num exemplis croup, ope tracheotomiae sanati, quae a Chevalier (*med. chir. transact. Lond* 1815. *Vol.* 6.), Marsch. Hall (ib. 1819. Vol. 10.) et in *Transact. of the associat. of Fellows and Licentiates of the king's and queen's college of Ireland. Vol.* 3, fides tribuenda sit nec ne, determinare non audeo.

Caput IV.

DE PHTHISI LARYNGEA, ET TRACHEALI.

§. XV.

DEFINITIO. LITERATURA.

Definitio.

1. Ulcus laryngis, vel tracheae (socia saepe carie) gignens vocis extinctionem, dolorem ad partes affectas, tussim clangosam, sputa spumosa, puriformia, et febrem hecticam, *phthisim* constituit *laryngeam*, vel *trachealem* (1).

Literatura.

2. Quamvis fasti medici antiquiores ulcerum tum laryngis, tum tracheae exhibeant exempla, uti videre est apud Galenum (2), Aetium (3), Zacutum Lusitanum (4), Marcel-

(1) Gall. *La phthisie laryngée-trachéale.* Germ. *Die Kehlkopf; oder Luftrohren; Schwindsucht.* Pol. *Suchoty gardiowe, suchoty kanatu oddechowego.*

(2) Method. med. Lib. V. C. II.

(3) Tetrab. II. Serm. IV. C. 64.

lum Donatum (5), Schenkium (6), Horstium (7) etc., attamen doctrina phthiseos laryngeae, et trachealis dumtaxat recentiori aevo debetur operibus Morgagni (8), Borsieri (9), Double (10), Thomann (11), Robert (12), Flormann (13), Sauvée (14), Wathen (15), Schoenbach

(4) Med. Pract. hist. L. II. N. 2.

(5) Lib. III C. I.

(6) Obs Lib. II. N. 7.

(7) Op. Lib. IV. Part. II.

(8) De sedibus et causs. morb. loco citando.

(9) Institut. Vol. IV. §. LVII, LXII. Edit. Mediol. a. 1789. p. 41. Tam clare doctrina phthiseos laryngeae et trachealis hic exponitur, ut verba auctoris articuli *Phthisie trachéale* in *dict. des sc. méd.* (T. XLII. p. 168) risum movere debeant: « . . . *avant la thèse que* M. Cayol *a soutenu en* 1810 *sur la phthisie trachéale, on ne possédait sur cette maladie que les notions les plus vagues et les moins précises . . . . en un mot l'histoire exacte de cette maladie étoit entièrement à faire* ».

(10) In *Bulletin de la soc. de méd. de Paris* p. 195. App. ad *Journal de méd. continué. Vol. XI.*

(11) Annales Instituti medico-clinici Wirceburgensis 1799. Vol. I. p. 162 seq.

(12) *Journ. de méd. continué. Vol. IX.* p. 185.

(13) In *N. Abhandl. d. Schwed. Akad. IX. B.* v. *Samml. auserl. Abhandl. f. pr. Aerzte. XIV. B.* p. 467.

(14) *Diss. Recherches sur la phthisie laryngée. Paris* 1808.

(15) In *Mem. of the med. Soc. of Lond. Vol. I. N.* 20.

(16), Cayol (17), Neumann (18), Delpit (19), Bedingfield (20), C. Bell (21), Kulesza (22). Denique notio exactior croup haud parum ad doctrinam phthiseos laryngis, et tracheae illustrandam contulit.

§. XVI.

SYMPTOMATA. CADAVERUM AUTOPSIA.

Symptomata.

1. Phthisis laryngea, et trachealis nobis sexagesies, et ultra visa, nisi praevii croup acuti sit effectus (23), aut ex phthisi pulmonali evol-

(16) Diss. de phthisi tracheali. Vilnae 1808. Cfr. Acta mea clinica Viln. Ann. II. p. 64.

(17) *Recherches sur la phthisie trachéale. Paris* 1810.

(18) Horn's *Arch. f. med. Erfahr.* 1811 *marz.* p. 246.

(19) *Article phthisie laryngée* in *Dict. des sc. méd. Tome XXVII* p. 204. Auctor articuli *Phthisie trachéale* (op. c. T. XLII. p. 166.) prudentior literis tantum initialibus *M. J.* nomen suum designavit.

(20) *A Compendium of medical Practice, illustrated by interesting and instructive Cases, and by Pract. Patholog. and Physiolog. obs. Lond* 1816. p. 86, 88.

(21) In *the medico-chirurgical Journal and Review. Lond.* 1817. *Vol III.* p. 144, 46.

(22) Diss. de phthisi laryngea, et tracheali. Vilnae 1821.

(23) Cap. III. § XIII. N. 4.

vatur (24), lente ingruere, et decurrere solet (25). Morbus utplurimum raucedine rebelli, et rhoncho inconsueto sub somno annuntiatur. Accedit sensus titillationis, pruritus, caloris, et siccitatis circa laryngem, aut tracheam, aliquando cum perceptione corporis extranei ibi latentis (26). Intercurrit tussicula sublimis, brevis, plus minusve clangosa, cui tandem dolor ardens, fixus partium affectarum, interdum unius tantum laryngis lateris adsociatur. Sputa copiosa, spumosa, ductilia, instar salivae, cum striis, vel frustulis puriformibus segregatis, fundum vasis petentibus (27), quandoque non sine dolore rejiciuntur. Sputa hujusmodi aliquando specifice foetentia (28), raro sanguine tincta sunt. Vidimus illa cum concretionibus calculosis (29), viderunt alii cum basi cartilaginis cricoideae ossificata (30), cum frustulo nucis avellanae

(24) Cfr. caput X. §. LII. N. 6.

(25) In virgine Lithuanica morbum ad quintum annum protractum vidi.

(26) Acta mea clinica l. c. p. 63.

(27) Cayol, aliique sputorum istam conditionem pro gentilitia hoc in morbo jure declarant.

(28) Peculiarem puris foetorem, de quo Borsieri loquitur, nunquam percepi.

(29) In praedicta virgine Lithuanica vidi.

(30) Aeger Hunteri per plures menses sanguinem, et pus rejiciebat, ac pro phthisico habitus fuit. Convaluit rejecta

(31), cum pseudo-membranis (32). Saepius e larynge, et trachea *cruor sincerus* (33) modo paucus, modo copiosus, nunc cum, nunc sine tussi, praevio plerumque ardore, et subsequente levamine, manat (34). Verum ocyus serius raucedo augetur, loquela, a tussi intersecta, laboriosa, et aliquando ita profunda, seu vacua fit ac si e specu prodiret: tandem verba aegri aphoni nonnisi ex labiorum motu intelligi possunt. Deglutitionis quoque opus cum dolore, et interdum cum suffocationis periculo absolvitur. Ciborum enim a frustulo, et magis adhuc ab haustu potus aegros in tussim saevam usque ad rejectionem rerum assumptarum protractam (35) (relictis pro tempore facie tumidula, oculorum lacrymatione, anhelitu, cordis palpitatione, artuumque tremore), conjectos fuisse vidimus. Quid quod jam propriae salivae deglutitio cruciatum excitat, ac inprimis

cartilagine indicata. v. Cruikshank *Gesch. u. Beschreib. d. einsaugend. Gefasse*, *übers. v.* Ludwick p. 124.

(31) Aeger per septem annos dyspnoea saeva tussi excruciabatur, et omnino emaciatus erat; convaluit rejiciendo corpus indicatum (Tulpius obs. med. Lib. II. p. 109).

(32) §. XVIII. N. 2.

(33) *Tracheorrhagia* Frankii. v. Epitome de cur. hom. morb. L. V. P. II. p. 173, et Bell l. c. p. 145.

(34) Cfr. Cap. IX. §. XL. N. 6.

(35) Cfr. Cap. de dysphagia in P. III. Vol. I.

dolorem pungentem e faucibus ad aures, saepe susurru molestatur, extensum (36) adauget. Fauces praeter quamdam rubedinem, ac statum varicosum venarum (phaenomena nequaquam constantia) nil morbosi exhibent. Larynx, vel trachea rudiorem attactum respuunt. Ille interdum prominet, vel volumine augetur, haec a levi tumore circumdata visa est (37). Jamque adesse solet febris horroribus pomeridianis, caloribus vespertinis, sudoribusque nocturnis, ac siti stipata, comitantibus pulsu crebro, regulari (38), contracto, urina sedimento puriformi instructa, passim etiam diarrhoea colliquativa vires frangente, et pedum oedemate. Corpus interea totum, maxime vero extremitates superiores (39) marcescunt; capilli defluunt, et pectus (quod hucusque a morbo intactum mansit), apud plurimos, praeviis symptomatibus phthiseos pulmonalis, affici incipit. Remittunt tunc in nonnullis mala laryngis, et tracheae, praecipue tussis illa clangosa, et aeger ut in phthisi

(36) Dum unum laryngis latus dolet, dolor solum ad aurem lateris affecti ascendere solet, ut inter alios in clinico meo a. 1819 in murario 40 annorum observavi.

(37) Cayol l. c.

(38) Pulsum in utroque brachio varium observavit Cayol; videtur id casui fortuito adscribendum esse.

(39) Borsieri verissima observatio l. c.

pulmonali infelicis vitae finem attingit. Contra alii ad mortem usque nunquam de pectoris affectione conqueruntur, et, licet ob difficultatem respirationis scalas ascendere nequeant (40), tamen decubitu quoquoversus libero fruuntur. Verum aegri ejuscemodi, uti in acme croup, a dyspnoea cum respiratione profunde sonora, et exspiratione stridente anguntur, laryngem digitis correptum antrorsum trahunt (41), facie livida, sudore frigido cooperta, oculis ex orbitis propulsis, adstantium auxilium implorant, lectum, et potissimum decubitum supinum fugiunt, desperabundi pedibus calcitrant, ac, concessis lucidis intervallis, cum morte (horrendo spectaculo!) luctant, donec suffocati pereant.

Autopsia cadaverum.

2. Cadavera non semper adeo emaciata, ac post alios morbos tabificos, cernuntur. *Epiglottidem* reperivimus in quinque cadaveribus ulceribus obsessam (42), in plurimis erosam, et

(40) Errat certe Borsieri dicens: « Spirandi difficultas etiam in ascensu scalarum non percipienda ». Nam et in primo morbi stadio affectio laryngis, aut tracheae omnem motum vehementiorem respuit.

(41) Observatio Morgagni l. c. Epist. XV. Art. 15.

(42) Exempla similia describuntur in Duncan chimiae natur.

in uno dimidio consumptam (43). Reperta ea est ab aliis plane destructa (44), perforata (45), marginibus corrugatis instructa (46), cicatricibus tecta, et acuminata (47), indurata (48), ac denique ossificata (49). *Laryngis* interna superficies, eo in loco praecipue, ubi ventriculi Morgagniani siti sunt, sese nobis plus vice simplici exhibuit pure obtecta, exulcerata (50),

spec. Hagae 1707. p. 179. *Mém. de l'Acad. de chirurgie. Vol. I.* p. 184, 195.

(43) Viennae a. 1799 in famulo aulico. Miser tres ante interitum menses vix guttam aquae aut lactis deglutire potuerat, ac desperabundus perierat. Similia viderunt Hoppengartner in Hufeland's *Journ.* 6. *B.* p. 558. Thomann l. c. Observationes hujus generis opinionem Magendie (in *Précis élément. de Physiol. T. II.* p. 162) valde infringunt. Interea obveniunt alia illam confirmantia (Tozzetti *Raccolti* v. *Journ. de med. T. IV.* p. 381, et *Samml. med. Wahrnehm.* 4. *B.* p. 321).

(44) Cummen Miscell. nat. cur. Dec. I. An. 3. obs. 112. Bell l. c. Case 2. p. 146.

(45) Morgagni l. c. Epist. XXVIII. art. 10.

(46) *Abhandl. f. pr. Aerzte.* 9. *B.* p. 685 in nota,

(47) Morgagni Epist. XLIV. Art. 15.

(48) Boneti Sepulchr. anat. L. III. Sect. IV. obs. 6. — Act. N. Cur. Vol. II. obs. 84. Brüning Constit. epid. Essendiens. Wesel 1769. p. 34. nota 9.

(49) Paaw Primit. anatom. de ossibus p. 10, 24.

(50) Cfr. Morgagni Epist. XV. 13. Thomann l. c. Wathen in *Mem. of the med. Soc. of Lond. Vol. I. N. XX.* Bier-

cum verruculis, ulceribus interpositis (51), ac communicans per ulcus cum pharynge (52), videruntque alii superficiem laryngis condylomatibus (53), ulceribus carcinomaticis (54), polypis (55) obsessam. Alii invenerunt concrementa ossea (56), liquorem serosum, flavum, tenacem inter membranas laryngem ambientes (57) atque hydatides (58). Saepissime cartilaginem cricoideam carie erosam deteximus. Semel tanta hujus cartilaginis erosio erat, ut margines illius ex utraque parte dehiscentes in pharyngem erosam prominerent (59). Nec cartilaginibus reliquis caries parcet (60). Et copiosa cartila-

MAYER Museum anatomico-patholog. Nosocomii Universit. Vind. 1806. p. 140 sq.

(51) Casum similem describit BIERMAYER l. c. p. 143.

(52) Acta mea clinica l. c. p, 65.

(53) BIERMAYER l. c.

(54) MORGAGNI Epist. XXVIII. Art. 9, 10.

(55) LIEUTAUD *hist. de l'Ac. R. des sc.* 1754. *London med. Transact. Vol. I.* p. 407. HERBINIAUX v. RICHTER's *chir. Bibl.* 2. *B.* 1. *St.* p. 89.

(56) RIESEL Misc. nat. cur. Dec. II. An. 2. Obs. 116.

(57) MORGAGNI Epist. IV. Art. 24, 26.

(58) LIEUTAUD l. c. GOOCH *Cases of surgery* p. 99. DELORMES v. *Neues Journ. der ausl. med. chir. Lit. von* HARLE 9. *B.* 2. *St.* 1810. p. 172.

(59) Acta mea clinica l. c. p. 65. Plura exempla collegit BIERMAYER l. c. p. 141.

(60) *Cartilaginis thyreoideae* internam superficiem erosam,

ginum omnium laryngis ossificationis describuntur casus (61). Ad *tracheae* internam superficiem, praesertim prope bifurcationem illius ulcera saepe conspeximus (62), sociis interdum ulceribus oesophagi (63). Viderunt alii tracheam angustatam, ac tuberculis intus obsessam (64);

externam autem nigerrimam describit SCHOENBACH l. c. p. 8. BELL l. c. p. 144, et 146, *arytenoideam* vero ex uno latere omnino destructam, in altero quadam tantum parte vidit BEDINGFIELD l. c. p. 87.

(61) COITER obs. et exercit. anat. L. I. COLUMBUS de re anat. L. XIII. RIOLAN Enchirid. med. L. IV. C. 13, et SANDIFORT obs. anat. pathol. L. III. C. 2. p. 43 seq. ejusd. Mus. anat. Acad. Lugd. Vol. I. Sect. V. N. 80. p. 274.

(62) Exempla recensentur a BENIVIENIO de abd. rerum caus. C. X. HORSTIO op. L. IV. P. II. ALOYS SUAREZ BARBOSA de angina ulcerosa. Lisbon 1789. BANG *Auswahl aus d. Tagebuchern d. K. Krankenh. in Kopenh.* 1783. 1. *B. Sept.* HESSELBACH in *der Salzb. med. chir. Zeitung.* 1820. *N.* 82. p. 57. (Praeter ulcera internae superficiei laryngis, et tracheae, rami utrique recurrentes nervorum vagorum, secundum illorum longitudinem excavationibus notata (*eingekerbt*) et ad loca nota coloris obscurioris erant).

(63) ZEVIANI *mem. di matem. e fisica della Società Italiana. T. VII* vers. exstat in WEIGEL's *Ital. med. chir. Bibl.* 4. *B.* 1. *St.* p. 60.

(64) BAILLIE *series of engravings Fasc. III. Pl. II. f.* 2. Tubercula tracheae vidit et DRELINCOURT apud LIEUTAUD hist. anat. med. Vol. II. obs 8. CHAMBON DES MONTEAUX *merkw. Krankengesch. u. Leichenoffnungen.* 3. *B.* p. 49.

ossificatam (65), inque saccum membranaceum, qui materiam pultaceam phosphatem calcis sistentem continebat, conversam (66); ne de vermibus (67), lapillis (68), concrementis metallicis (69) in illa haerentibus loquamur. In plurimis cadaveribus, in quibus allata vitia laryngis, et tracheae invenimus, pulmones omnino normales erant; hinc inde vero illi phae-

(65) Soemmerring v. *Anmerk. zu* Baillie p. 48. Flormann in *Abh. f. pr. Aerzte.* 14. *B.* p. 467. Haen *Heilungsmethode.* 7. *Th.* 2. *Kap.* 3. *B.* p. 281. Morgagni Op. c. epist. VII Art. II. et Advers. anat. I. Vol. §. 24. — ossificationem tracheae impedire, quominus gula facile laqueo frangatur, testantur observationes Hier. Cardani de varietate rerum. L. XVII. Novemb. 1550. L. XIV. C. 76. Schenk L. I. p. 11.

(66) Otto *Handb. d. patholog. Anatomie. Breslau* 1814. p. 227.

(67) Consentini progymn. phys. p. 90, Sennert prax. med. L. I. p. 133. Atque hic non solum de vermibus ex oesophago post mortem in tracheam irreptis, sed de verme tracheae addicto, scilicet de *hamularia subcompressa.* (Treutler obs. pathol. anat. p. 10. Tab. II. fig. 37, et Camper's *Kleine Schriften*. 3. *B.* p. 201) quaestio est.

(68) Schmid in Misc. Nat. Cur. Dec. I. An. 9, et 10. obs. 55. Heister *med. u. chir. Wahrnehm.* p. 843. Concrementa ista lapidea inprimis obvenire solent in lapidariis, lapicidis, et murariis. v. Scheuchzer Lithologiae C. II. §. 19 p. 115. Desgenettes *Journ. de med.* 1790 *Juin.*

(69) E. c. in hominibus in fodinis metallicis laborantibus. v. Lieutaud obs. 12.

nomena phthiseos pulmonalis plus minusve provectae exhibebant.

§. XVII.

CAUSSAE.

Caussae praedisponentes.

1. *Praedisponunt* ad phthisin laryngeam, et trachealem sexus masculinus (70), aetas provectior (71), clima frigidum (72), tempus hye-

(70) Solum *novem* foeminas inter aegros meos invenio, et inter istas quinque morbum ex syphilide acquisivere. Quae observatio, si cum illa in capite praecedente (§. XI. N. L.) allata comparetur; patet, laryngem marium revera longe magis quam illum foeminarum morbis obnoxiam esse. Interea et observationem contrariam experientia mea suppeditat. Die enim 17 mensis Octobr. 1816 pro viro phthisi laryngea laborante in consilium vocatus sum, qui, se jam tres *sorores* eodem morbo amisisse, retulit.

(71) Si infantes phthisi laryngea venerea affectos excipiam, fateri debeo, omnes aegrotos pubertatis epocham superasse. Plurimi inter 30 et 40 aetatis annum versabantur. Cum infantes croup chronico longe minus, quam adulti subjiciantur, atque croup acutus illos potius suffocet, cur phthisis trachealis tenerae aetati quodammodo parcat, intelligitur.

(72) Licet *Viennae* phthisim trachealem spatio octo annorum, quo magni Nosocomii Medicus primarius constitutus eram, octogies observaverim; illam *Vilnae*, habita ratione numeri

male (73), opificia, quorum tractatio magnam pulveris inspirandi opportunitatem praebet (74), atque demum affectiones faucium, et glandularum submaxillarium repetitae (75).

Caussae excitantes.

2. *Excitant* phthisin laryngeam, et trachealem, praeter generales caussas croup (76), refrigeratio corporis (77), inprimis haustus frigidus post cursum ingurgitatus (78), clamores

incolarum, adhuc frequentius obvenire credo; vix enim annus decurrit, quin quatuor, aut quinque dirae hujus aegritudinis exempla occurrant.

(73) Maxima pars aegrorum meorum morbum hyeme aut verno ingruente adepta est. Nonnulli, aestate adventante, fere sanati videbantur, at vero, redeunte hyeme, pejus quam unquam se habebant.

(74) Cfr. §. XVI. N. 2.

(75) Sic circiter viginti exempla inter proprios aegros docent. Nonnulli furunculis variis in partibus subjiciebantur. Unius aegrae sudor longe ante morbum valdopere foetebat.

(76) Cap. III. § XI.

(77) Fere omnes aegroti hanc caussam indicant.

(78) Nobilis virgo ruri degens domum amicae dimidium milliare distantem pomeridianis horis sine sociis adiverat. Reducem nox invasit, a qua terrefacta cursu sibi consulere voluit. Propriam fere exanimis attingens habitationem, incaute haustum cerevisiae ingurgitavit, subsecuta illico raucedine, qua neglecta phthisis trachealis evoluta est.

protracti (79), cantus simul cum choreis (80), potus liquorum fermentatorum (81), fuga herpetis (82), erysipelatis faciei (83), aut sudoris habitualis pedum (84), maxime vero syphilis (85), et abusus mercurii (86), cum supra allatis caussis societatem ineuns (87), non exclusis violentiis externis laryngi, aut tracheae illatis (88).

(79) Cfr. Cap. II. §. IV. N. 11.

(80) Feminam scrophulosam a. 1821 mense septembris curavi, quae in phthisim trachealem incidit, cum choreas ducendo, defectum instrumentorum vocalium propriae vocis ope suppleverit.

(81) Sic plurimi inter proprios aegros testantur, quorum bini ebrii humum prolapsi noctem in plateis transegerunt.

(82) In binis aegrotis, inter 30, et 40 annum.

(83) Sachse *Das Wissenswurdigste uber die hautige Braune.* 1. *Th.* p. 154.

(84) In viro 40 annorum. Interim praeter istam aliae caussae, praesertim atmosphaera pulvere arenae inquinata simul egerunt.

(85) Cfr. §. XVIII. N. 5.

(86) Nonnulli aegrorum potius ex hac caussa quam ex lue in phthisin laryngeam incidisse videbantur.

(87) Sic in maxima aegrorum parte.

(88) *Dictionnaire des sc. medic. Vol. XLII.* p. 172.

§. XVIII.

DIAGNOSIS. PROGNOSIS.

Generatim.

1. Quamvis phthisis laryngea, et trachealis saepe aut in phthisim pulmonalem transeant, aut ex illa originem ducat (89); attamen morbi istiusmodi neutiquam invicem confundendi sunt; docent enim tum observationes ad lectum aegrorum institutae, tum autopsiae cadaverum, phthisim laryngeam, et trachealem *per se* existere posse. Quo pacto illae phthises a *phthisi pulmonali* (90), ab *aneurysmate aortae* (91), et ab *asthmate* (92) distingui debeant, alibi docebimus.

Distinctio a croup chronico.

2. Posse croup *chronice* decurrere monuimus (93). Exempla hujus generis apud STRUVE

(89) §. XVI.
(90) Cap. X. §. LII. N. 6.
(91) Cap. de aneurysmate aortae.
(92) Cap. XIII. §. LXII. 5.
(93) Cap. III. §. XII. N. 7.

(94), HOME (95), VIEUSSEUX (96), SACHSE (97), JACKON (98), HALL (99), LAWRENCE (100), leguntur, et a praxi nostra (1), et viri amici

(94) An. 1735. in Actis N. Cur. T. I. (Puer 12 annorum per quatuor annos omni hyeme febrem catarrhalem cum tussi clangosa, et sputis mucosis patiebatur. Omnia incassum adhibebantur, cum, rejecta derepente sub tussi massa carni crudae simili, convaluerit).

(95) Phil. Transact. Vol. III. p. 68. (Puer 5 annorum per annum tussi laboravit cum sputis aliquando cruentis. Dies decem, aut duodecim ante mortem membranam crassam adspectum vasis sanguinei referentem rejecit. A simili membrana interna superficies tracheae obducta erat, *absente exulceratione*).

(96) *Recueil* obs. 5. p. 12. (Infans 8 annorum. Croup ad plures menses protractus).

(97) Op. c. 1. *Th.* p. 109.

(98) *Edinb. Comment.* 6. *B.* p. 224. (Femina 42 annorum).

(99) In *Medico-chir. Trans. X. Lond.* 1809. p. 166.

(100) *On some Affections of the Larynx requiring the Operation of Bronchotomy* v. *Neue abhandl. prakt. Aerzte.*

(1) Vir conspicuus, T. . . . . triginta annos natus Grodni inhabitans an. 1810 auxilium meum contra raucedinem cum laryngis dolore, tussi clangosa, suffocationis periculum minitante, sputis puriformibus, macie, febricula, et deglutitione laesa (sine faucium visibili affectione) quaesiverat. Morbum a refrigerio corporis in itinere contracto, originem cepisse putabat: neque minus fassus est, juvenem se syphilide quidem infectum, sed bene curatum fuisse. Cura nihilominus a mercurio inchoata est, morbus autem in dies gravior exstitit. Atque sic quatuor hebdomadis

(2) suppeditantur. Differentia *croup chronicum*

elapsis, aeger Vilnam reliquit aliorum medicorum curae sese traditurus. Ab his multa, et varia remedia diu frustra adhibita sunt. Tandem, trium mensium spatio interjecto, a morbi autem initio mense nono, vehementissime tussiens, *pseudomembranam trium pollicum longitudinis*, uniusque latitudinis, exspuit. A quo temporis momento non solum ab omnibus suis malis liberatus, sed etiam obesus factus est.

(2) Doctor Buemann, eques, in Rossia alba praxim cum laude exercens sequentem morbi historiam mecum communicavit: « Virgo nobilis, optima semper gavisa sanitate, die 1 januarii 1817 choreas strenue ducens, sudore irrorata, cubiculum propinquum petiit, ibique cyathum aquae gelidae ingurgitans ab aperta fortuito janua cum vestibulo communicante, vento frigido petita est. Extemplo in raucedinem incidit, quae, cum nullis aliis symptomatibus stiparetur, ad quatuor aut quinque hebdomadas, nulla adhibita medela, protrahebatur. Deducto tandem in consilium medico, per plures menses varia pharmaca incassum adhibita fuere. Nono morbi mense in consilium advocor. Invenio aegrotam vehementer febricitantem cum pulsu forti, tenso, tussi sicca, aphonia, doloribus hypochondrii dextri, sub tactu auctis, ciborum desiderio deleto, menstruis regularibus, sed copiosioribus solito. Suadeo usum mercurii, et vesicatorium inter scapulas, et nisi res in melius procederet, fonticulos ad brachia, quae post nonnullas hebdomadas revera aperta fuere. Revisa post tres septimanas aegra, omnia in eodem statu, praeter tussim auctam, inveni. Asserebat misera sibi videri, ac si aliquid in trachea haereret, quod si rejicere posset, certe sana evaderet. Confirmabatur hac in opinione aegra, consolationis gratia, morbus vero continuo invalescebat, donec quadam die

inter, et *phthisim trachealem* maxima est. Agitur enim ibi de *inflammatione* cum secretione lymphae coagulabilis; hic autem de *ulcere* verum pus fundente. Quo recentior morbus, quoque magis praecipitanter decurrit; quo minus aeger macilentus redditur, quoque is minus de syphilide, et scrophula suspectus est; eo probabilior croup chronicus, et viceversa.

Polypi tracheae.

3. Posse croup, praecipue chronicum evanescere, et pseudo-membranas relinquere, *polypi* sedem plerumque in parte inferiore *tracheae* habentes docere videntur. Polyporum tracheae, et post haemoptysin (3), et post vomitum chronicum (4) exstant exempla (5). Pro signis illorum habentur, 1.° respiratio difficil-

vespere a tussi maxime violenta correpta, *massam puriformem firmam, et ductilem exspuerit.* Evanuit miraculi instar inde raucedo, totusque morbus. Absoluto anni curriculo hanc virginem revisi. Perfecta gaudebat valetudine, vox erat clara, solum de quadam conquerebatur tussicula ».

(3) Wichmann op. c. 2. *B.* p. 140.

(4) Acharius l. citando.

(5) Lieutaud in *hist. de l'Ac. R. des sc.* p. 110. Dalby in *Journ. de méd.* 1759. *Octobr. T. XI.*, et *Neue Samml. auserl. Wahrn.* 2. *B.* p. 28. Acta Soc. Havn. med. T. IV. p. 94. Stark's *Auszüge aus d. Tagebüchern d. klin. Inst.* p. 177. Thilenius in Hufeland's *Journ.* 4. *B.* p. 813.

lima, quin vox (ob profundam morbi sedem) mutata sit (6); — 2.° tussis sicca, fere continua (7), vellicans (8); — 3.° sputa aliquando sub convulsionum insultu rejecta (9); — et 4.° dolor in pectore (10). Figura polyporum tracheae, complanata, cylindrica, racemosa, tubulata, fibrosa (11).

Tumores tracheam comprimentes.

4. Praeter aneurysmata aortae aliae exstant *causae tracheam extrinsecus comprimentes*, et symptomata phthiseos trachealis aemulantes. Hujusmodi sunt struma (12), sanguis extravasatus (13), glandula thymus tophis cretaceis

(6) Sachse l. c. p. 152.

(7) Dixon 1. *Th. des* 9. *B. der Edinb. Comment.* p. 77.

(8) Acharius in *med. and phys. Journ. Sept.* 1802.

(9) Dixon l. c.

(10) Dixon l. c.

(11) Sachse l. c.

(12) Cap. 5. Cfr. Soemmerring (*Anmerk. zu* Baillie l. c. p. 49), et Aepli (*Salzb. med. chir. Reitung.* 1790. 1. *B.* p. 399, et 419.

(13) Ridlinus in Eph. Nat. Cur. Dec. III. A. 7. obs. 120. (Detexit particulam sanguinis grumosi, lapidis fere duritiem nacti juxta asperam arteriam, et hanc comprimentem, in sene, cui ante plusculos annos graviter lapso inde primum ejus partis dolor, semper autem postea difficilis erat respiratio).

referta (14), steatomata (15), alii tumores modo in ipsam asperam arteriam aperti (16), modo inter illam, et oesophagum (17), aut aortam (18) locatis, modo istam adversus tracheam pellentes (19). Morbi istiusmodi a phthisi tracheali discernuntur: 1.° quod febre hectica vix aut ne vix quidem stipantur; 2.° quod aegri potius de superiore sterni parte, quam de trachea conqueruntur; 3.° quod dyspnoea characteres asthmatis prae se fert; 4.° quod palpitatio cordis, et lypothimia simul obveniunt, ne dicamus de caussis praegressis, et de curriculo morbi.

Distinctio inter phthisim laryngeam, et trachealem.

5. Cum ulcera nunc laryngem, nunc tracheam, nunc utrasque detineant (20), distinctio morbi in *phthisim laryngeam*, *trachealem*, et *laryngo-trachealem* sponte se obtru-

(14) Vater in Eph. Nat. Cur. Dec. III. An. 9. obs. 161 in fine.

(15) Vorwaltner Eph. N. Cur. l. c. obs. 144.

(16) Morgagni l. c. Epist. XV. art. 15.

(17) Rush *Lond. med. obs. and Inqu. Vol.* 6. p. 78.

(18) Lettsom *mem. of the med. Society of London. Vol. I.* p. 77. — *Abh. f. pr. Aerzte.* 12. *B.* p. 604.

(19) Stenzel Diss. de steatomate in principio aortae reperto. Wittemb. 1723.

(20) §. XVI. 2.

dit (21). Sedes doloris altior, vel inferior, vox magis minusve exstincta affectionem praecipuam laryngis, aut tracheae designant. Huic praeterea accessus suffocationis, respiratio sybilosa, et sputa copiosa adscribuntur (22); at immerito, nam symptomata illa phthisi, tum laryngeae, tum tracheali (pluries in provectiori morbo complicatis) communia sunt.

Varia indoles.

6. Qualiscumque vero sedes morbi fuerit, *indoles* illius pro re nata varia observatur. Erit morbus *simplex*, quoties a caussa catarrhali in homine aliunde sano excitatur. Secus autem in hominibus, qui jam antea germen morbi qualiscumque gerebant. Tunc enim, ut in ophthalmiis contingere solet (23), vel ipsa affectio catarrhalis proclivitatem ad varias exulcerationes specificas inducit. Obveniunt nempe tunc *exulcerationes*, 1.° *varicosae* — in aegrotis haemorrhoidariis, potui liquorum fermentatorum

(21) Discipulus meus Schoenbach (Diss. cit.) distinctionem, de qua agitur, in definitionem suscepit, dicens (§. II): « phthisis trachealis seu laryngea mihi est ulcus *tracheae* seu *laryngis* etc. ». Miror hinc in *Dict. des sc. méd.* l. c. Cayolium pro auctore istiusmodi divisionis proclamari.

(22) Cayol l. c.

(23) P. II. Vol. I. Sect. II. Cap. XVIII.

addictis: rejiciuntur sputa cruenta (24) cum levamine; 2.° *scorbuticae* — in cachecticis, mercurio imbutis, nosocomiis inclusis, gingivis cruentis, aliisque scorbuti symptomatibus insignitis excernuntur sputa foetentia; 3.° *herpeticae*, et *arthriticae* — in aegris impetiginibus, erysipelati habituali subditis morbus praecipitanter decurrit, referuntque sputa concretiones calculosas; 4.° *scrophulosae* — in delicatioribus, junioribus, praeviis eruptionibus partis capillatae capitis, tumoribus glandularum colli, ophthalmiis, et otorrhoeis, sputa sunt purulenta, segregata; morbus lente primum cum lucidis intervallis, dein cum signis latentis cariei cartilaginum laryngis decurrit; et 5.° *syphiliticae* — in hominibus syphilide, sive recenti, et evidenti (25), sive antiqua, et recondita (26),

(24) Cum *vena azygos* arctissimum nexum cum trachea ibi alat, ubi versus venam cavam super istam in arcum flectitur, cumque vena azygos in affectionibus haemorrhoidariis magnam scenam ludat, saltem ex pressione illius super tracheam (nisi major communicatio cum LANCISIO (in epist. ad MORGAGNIUM) admitti placeat), tracheorrhagia explicari posset.

(25) Per symptomata scilicet syphilidi gentilitia, inter quae praesertim parva ulcuscula ad angulos labiorum attentione digna sunt.

(26) Symptomatibus scilicet venereis sedatis, quin labes syphilitica radicitus exterminata sit.

mulctati: symptomata horis vespertinis praeter modum augentur, febris autem, et emaciatio corporis in minori gradu obveniunt. Juvat vero nosse, phthisim laryngeam, et trachealem variam suam indolem dumtaxat inprimis stadiis patefacere, serius autem (qualiscumque fuerat primitiva illius origo) in eo convenire; quod deterrimum ulcus partes ad vitam conservandam essentiales, et exitialis febris universum corpus depascunt.

Prognosis.

7. Desperandum tunc est de vita aegri crudelissima morte obituri; spem enim sanationis solum alere licet, diagnosi genuinae phthiseos necdum omnino confirmata; aegro ceterum bene constituto, pectusque sanum, et integrum habente; ulcere laryngis, aut tracheae indolem syphiliticam aut herpeticam agnoscente; carie cartilaginum minime probabili, febreque hectica omnibus numeris necdum absoluta. Vidimus phthisin laryngeam parum provectam periculum suffocationis culpa supervenientis croup acuti minitasse; eo vero fugato, relicta tantum raucedine, evanuisse (27). Interdum erysipelas,

(27) Mense mart. 1814 ad Judaeum Vilnensem vocatus sum, qui ante sex hebdomadas consilium meum ob morbum formam phthisis laryngeae ingruentis habentem pe-

laryngem, aut tracheam exulceratam invadendo, ante solitam epocham vitae finem inopinato imponit (28). Idem ab oedemate glottidis, phthiseos laryngeae interdum socio, exspectandum est (29).

§. XIX.

CURA.

Cura morbi necdum conclamati.

1. *Cura phthiseos laryngeae, et trachealis* iisdem principiis superstruitur, quae fusius in tractatu de phthisi pulmonali (30) exponentur.

tierat. Aegrum cum morte luctantem, praesentibus febre conspicua, tussi clangosa, dyspnoea summa inveni. Se a duobus tantum diebus, praegresso corporis refrigerio, tam male habere narrabat. Cum mihi haud probabile apparuerit, morbum chronicum progressus adeo rapidos fecisse, cum aeger frigori sese exposuerit, croup antiquo illi morbo supervenisse, conclusi. Prognosi ardua quidem, sed non desperata instituta, croup debitis auxiliis aggressus sum. Eo spatio hebdomadis devicto, aeger praeter raucedinem nil amplius morbosi exhibuerat.

(28) P. I. Vol. II. Cap. VI. §. XXIX. (Terribile exemplum in vetula vidi).

(29) Bayle *Mém. sur l' oedeme de la glotte* v. *Journ. gén. de méd. chir. et pharm.* 1820. *Avril.* p. 78.

(30) Cap. X.

Sufficiet hinc meminisse, quod, morbo illo necdum ad extremum perducto, cura *methodo antiphlogistica* inchoanda sit; quippe quae prudenter adhibita, si morbus ad croup chronicum pertineret, admodum efficax evadere possit, et in casu ulceris laryngis nihil saltem noceret. Quodsi itaque aeger floridus, haud emaciatus, juvenisque fuerit, pulsus vero febrilis, ac respirationis magna difficultas observaretur, *sanguinem* semel, bisve e vena brachii *educere* solemus. Phlebotomia autem non indicata, vel ea jam peracta, *hirudines* copiosas circa laryngem, aut tracheam applicamus. Ad usum quoque internum nobis inservit *nitras potassae* in vehiculo mucilaginoso, quale est decoctum radicis *orchidis morionis*, *althaeae officinalis*; seminum *lini usitatissimi*, vel *hordei distichi mundati*, aut in *emulsione amygdalina*. In aegrotantibus haemorrhoidariis, aut in aliis alvo obstructa laborantibus, lenibus *eccoproticis* faeces eliminare studemus; caute tamen, ne fatali diarrhoeae ansam porrigamus. Porro *balneum pedum* bis terve de hebdomade administramus, nisi illi forte praedispositio ad oedema pedum obstaret. Pro potu *aqua selterana*, quae, cum frigida sit, cum tantillo *lactis tepidi* exhibetur. Latente affectione *rheumatica*, aut in aegro scrophuloso, vel etiam

morbo ab impetiginibus fugatis ortum trahente, ad *vesicatorium perpetuum* nuchae, aut sterno admotum confugimus. Si ex hoc auxilio aliquid levaminis obtineatur, ad *fonticulos* devenimus. Maximum isti quidem praestant effectum lateribus laryngis aut tracheae admoti; ast tenuitas integumentorum juguli, et proximitas loci affecti efficiunt, ut in aegrotis tenerioribus praesertim, et sensilioribus magna inde fiat irritatio, ac malum malo addatur. Quamobrem potius brachia, quo loco musculus deltoideus inseritur, pro fonticulis eligimus. Idem majori adhuc jure de selectu loci pro *setaceis* intelligendum est. Nemo, qui nervorum copiosiorum laryngem, et tracheam adeuntium memor erit mirabitur, nos, respectu ad irritationem istis partibus inferendam, caute incedere. Immo ad illarum partium sensibilitatem obtundendam saepe ad *narcotica* confugimus. Inter haec minus *opio*, nisi sub forma *pulveris Doweri*, favemus, cum utplurimum secretionem sputorum supprimere soleat. Multum vero *hyoscyamus* nobis arridet (31). Cum *atropa belladonna* evidens imperium in nervos laryngis, et tra-

(31) R. Seminum hyoscyami nigri scrupulum unum: amygdalarum dulcium decorticatarum, sacchari albi, pulveris gummi arabici aa drachm duas. F. sub assidua trituratione e. s. q. aquae emulsio ad colaturam librae unius. D.

cheae exerceat, illius folia, ad compescendum saltem tumultum partium affectarum, pluries in usum duximus, sed semper incassum. Idem de foliis *digitalis purpureae* fateri hic debemus, quae saepius sputa imminuere videbantur. Eliciebantur contra tum ab *emetico*, tum a *vaporibus aqueis* ope machinae *Mudges* inspiratis, qui tamen vapores in multis aegrotantibus respirationis incommoda adauxerunt. Plurimis levamen attulit *unctio* anterioris partis colli cum *oleo hyoscyami cocto*. In phthisi laryngea, et tracheali *venerea*, nisi abusus mercurii praecesserit, aut caries cartilaginum jam devastationes irreparabiles produxerit, auxilium in prudenti administratione *hydrargyri* invenitur. Tutissime hic parvae frictiones cum *unguento mercuriali* agunt, quae alternis vicibus brachiis, et cruribus illiniri debent, interpositis tamen balneis tepidis, simulque propinato decocto radicis *smilacis sarsaparillae* cum lacte. *Calomel*, nisi in minimis dosibus adhibeatur, saepe fatalem exhibet salivationem, qua miseriae aegrorum quammaxime augentur. Miror, hoc pharmacum in phthisi laryngea, et tracheali pro specifico haberi, ipsisque aegris conclamatis exhiberi (32).

(32) Nobilem virginem, de qua supra (§. XVII. N. 2.), per

Cura morbi conclamati.

2. Morbo enim conclamato, prudentis Medici est, omni conamini, cujus scopus extra limites potentiae humanae jacet, valedicere; remediis *demulcentibus*, inprimis *linctibus oleosis*, temporaneum levamen afferre, recuperandaeque sanitatis spem sustinere.

Regimen diaeteticum.

3. In omni morbi stadio, maximus *regiminis diaetetici* habendus est respectus. Cibi praeprimis lactei, et farinacei, butyro recentissimo, pauco sale conditi, haud fervidi, exhibendi. Pro potu aqua simplex, haud frigida. Repentinae enim caloris in cibis, et potu mutationes, sano homini imperceptibiles, laryngis, et tra-

duos annos cum phthisi conclamata saltem inter vivos retinui, ac mala, quibus excruciabatur, quousque in mea potestate erat, lenivi. Aegra vero perfectam sanitatem cupiens, vidensque ad illam obtinendam mea conamina frustranea esse, sensim ac sensim fiduciam amisit, curaeque alterius Medici sese commisit. Hic morbum viriliter ope calomel et unguenti mercurialis collo illiniendi aggressus est; quo vix facto, febris hectica maxime augebatur, superveniente ptyalismo, angustias respirationis, et deglutitionis ad extremum perducente. Aegra tunc Medico novo maledicens, me iterum advocare curavit, adstitique jam ultimis ejus vitae momentis.

cheae morbo detentis infensae evadunt. Idem de aëre inspirando valet, cujus temperatura diu noctuque constans, inter gradum 14 et 16 thermometri Rheaumuriani esse debet (33). Maxime vero requiritur, ut aegroti *sermocinationi*, quantum fieri possit, valedicant; imo cum limites hic difficulter determinari possint, malimus *silentium absolutum* imperare.

CAPUT V.

DE THYREOITIDE.

§. XX.

DEFINITIO. NOTIO MORBI. SYMPTOMATA. CAUSSAE.

Definitio.

1. *Thyreoitis* nobis est inflammatio acuta corporis thyreoidei (1), vel cellulosae annexae stipata tumore partis affectae (attactum respuen-

(33) Cfr. Cap. X. §. XLIV. N. 12.

(1) Nomen *corporis* thyreoidei illi *glandulae* anteponimus, quoniam necdum demonstratum est, partem illam revera ad glandulas pertinere.

tis), respiratione difficili, deglutitione dolorifica, ac febre.

Notio morbi.

2. Auctores *suppurationem* corporis thyreoidei describentes (2) et thyreoitidem necessario commemorare debuerant. Commemorarunt in specie Baillie nomine *inflammationis glandulae thyreoideae* (3), aliique nominibus *strumae inflammatoriae* (4), *cynanches thyreoideae* (5), et *thyreophymatis acuti* (6).

Symptomata.

3. Thyreoitis, cujus quinque exempla conspeximus, praeviis symptomatibus catarrhalibus ingruere solet. Primum dolor acutus ad laryngem percipitur. Sequitur tumor cuti concolor,

(2) *Neue Bemerkungen über d. Anatomie d. krankhaften Baues v. einig. d. wichtigsten Theile d. menschl. Korpers.* v. *Abh. f. pr. Aerzte.* 20. *B.* 3. *u.* 4. *St.* p. 255.

(3) Henning v. Hufeland's *Journ. d. pr. Heilk* 8. *B.* 4. *St.* p. 52. Baillie *A series of Engrav. etc. Fasc. II. Pl. I. fig.* 3. (*Represents an abscese laid open in the right side of the thyroid gland*).

(4) §. XXV. N. 1.

(5) Ph. Fr. Walther *Neue Heilart des Kropfs durch die Unterbindung der Obern-Schilddrusen-Schlagader. Sulzbach* 1817. p. 17.

(6) J. P. Frank Epitome de cur. hom. morbis. Lib. VI. P. II. Viennae 1820 p. 83.

aliquando ruber (7), velociter crescens, ad latus alterutrum juguli, vel utrinque extensus, attactum licet levissimum respuens. Evoluto tumore dolor ex acuto tensivus evadit. Respirandi percipitur difficultas visui obvia. Deglutitio potius dolorifica, quam impedita. Facies tumidula, oculi subrubri, pulsatio carotidum cernuntur. Aeger de capitis gravedine, et susurru aurium conqueritur. Interdum cruor guttatim e naribus manat. Interea febris magis magisque notas inflammatorias exhibet, noctu cum reliquis symptomatibus augetur, donec circa septimum diem, sudore, urina turbulenta terminetur. Evanescit tunc plerumque et tumor cum reliquis symptomatibus. Alias abscessus indicia observantur.

Caussae.

4. Vidimus thyreoitidem in adolescentibus utriusque sexus, et in adultis feminis. Excitabatur morbus a refrigerio, et ab annua constitutione parotitidi favente. Visus ille est etiam a violentiis externis collo illatis (8).

(7) J. P. Frank l. c.

(8) Walther l. c. p. 18. *(Einmal entstand sie nach hefrigem Drosseln).*

§. XXI.

DIAGNOSIS. PROGNOSIS. CURA.

Diagnosis.

1. *Thyreoitis* vel per se accedit, vel alios morbos, e. c. laryngitidem (9), comitatur. Et inflammatio strumae, aut a violentiis externis, aut a medendi ratione irritante excitata, ad thyreoitidem spectat.

Prognosis.

2. Nisi thyreoitis resolvatur, facile in suppurationem sibi aliquando viam in tracheam parantem (10), aut destructionem partis affectae post se trahentem (11) transit. Verisimiliter corporis thyreoidei scirrhus (12), ossificatio (13), nec non concrementa calculosa in illo

(9) Cap. III. §. XVI N. 6.

(10) Baillie l. c. Monteggia Fasciculi pathologici Mediol. 1789.

(11) J. P. Frank l. c. p. 81, 83 (Propria morbi historia). Cfr. Renauldin in *Recueil périod. an. XI.* v. Hufeland's, Schreger's *u.* Harles *Journ. d. ausl. med. Lit.* 1803. *I. B.* p. 233.

(12) Baillie *Neue Bemerkungen* p. 357.

(14) cum praevio processu inflammatorio cohaerent.

Cura.

3. Resolutio thyreoitidis obtinetur methodo primum *antiphlogistica*, dein *diapnoica* mature in usum vocatis. Cavendum, ne hirudines nimis prope tumorem applicentur; ex quo majorem irritationem partium affectarum conspeximus. Obveniente corporis thyreoïdei *abscessu*, eoque maturo, apertio ob metum depletionis in tracheam non procrastinanda. Num scirrho, et ossificationi partis exstirpatio (15) opponenda? Chirurgi judicent.

(13) Weiz *Vollstandige Aaszüge aus den besten chir. Disp.* 2. *B.* 210. Baillie l. c. p. 358.

(14) Sandifort Mus. anat. Vol. I. Sect. III. p. 104. N. C. Sect. II. N. LXXXII, LXXXIII. Tab. CVI. fig. 6. Walter obs. anat. p. 43. *Anatom. Mus.* 1. *B.* p 139. N. 277. Cfr. ibid. 1. *B.* p. 156, *N.* 311. p. 157. *N.* 312.

(15) Freytag Epist. de glandulae thyreoideae partim osseam, partim melliceridis speciem referentis exstirpatione. Lips. 1778. Weiz *N. Auszuge* 9. *B.* p. 66. Dessault *Chir. Nachlass.* 2. *B.* 4. *Th.* p. 5. Giraud in Dessault *Auserl. chirurg. Wahrnehm. N.* 140.

Caput VI.

DE STRUMA.

§. XXII.

DEFINITIO. NOMINIS NOTIO. LITERATURA.

Definitio.

1. *Struma* (1) est corporis thyreoidei, au textus cellulosi illud ambientis tumor lente evolutus, mobilis, spongiosus, elasticus, aliquando durus, plerumque cuti concolor, indolens, non raro ad ingentem magnitudinem increscens, multis regionibus alpinis endemicus.

Nominis notio, et synonyma.

2. Nostro solum aevo vox *strumae* (a *struendo*, seu acervatim accumulando) ad morbum, de quo agitur, designandum usurpatur. Apud Latinos multosque alios struma scrophulas (*choirades* Graecorum) significabat. Strumac enim sensu nostro acceptae nomen

(1) Germ *Der Kropf.* Gall. *Le Goitre.* Angl. *Derbyshire-Neck*, *Wen.* Ital. *Il gozzo.* Pol. *Wola.*

Bronchoceles (2), seu *herniae gutturalis* olim impertiebatur. Nos autem herniam tracheae dumtaxat rarissimum illum morbum (3), ubi inter annulum tracheae unum alterumve membrana interna tracheae prominet sub forma tumoris mollis, indolentis, praesertim sub actu inspirationis obvii, compellamus. Minus usitata strumae synonyma sunt *gongrona* (4), *botium* (5), *tracheocele* (6), *guttur globosum* (7), *tracheophyma* (8), *deironcus* (9), *thyreophyma* (10), seu *tuber gutturosum* etc.

Literatura.

3. Cum scriptores antiquiores sub nomine strumae scrophulas intellexerint, cumque istos

(2) A graeco βρόγχος, aspera arteria, et κήλη, hernia.

(3) Girard (*Lupiologie* p. 406.) exemplum describit asserens, hoc malum potius inter feminas, quam inter mares obvenire. Patri meo illud in praxi quinquaginta annorum nunquam obvenit, nec mihi. Mentio illius tamen injicitur a Muys (Decur. II. obs. 7) et a Manget in nota ad Barbetti opus (Anat. practica C. X.).

(4) Hippocratis Epid. L. VI. Sect. 3. Sent. 14.

(5) Ambr. Paré opp. Parisiis 1582.

(6) Heister Instit. pract. p. 678.

(7) Felix Faber hist. Suevorum. Lib. I. C. 15.

(8) Sagar systema morb. symptomat. Vienn. 1783.

(9) Swediaur Nov. nosologiae methodicae systema. Vol. II. p. 502.

(10) J. P. Frank l. c.

morbos haud inter se distinxerint, literaturam strumae, quin illam scrophularum anticipemus, exponere arduum est. Remissa hinc literatura illa generali ad alium hujus operis locum (11), hic solum auctorum de struma proprie dicta mentionem injiciemus. Spectant huc VESTI (12), CLOWES (13), LAURENTIUS (14), ROLFINK (15), HOFFMANN (16), CRAUSIUS (17), HORLACHER (18), HEUCHER (19), ROEMHILD (20), SPERLING (21), LANGE (22), KUECHLER (23), FISCHER (24), MITTERMAYER (25), HARTRANFT

(11) P. III. Vol. II. Caput de scrophulis.

(12) Diss. de struma. Erfurt 1585.

(13) *A treatise on the struma. Lond.* 1602.

(14) De mirabili strumas sanandi vi. Paris. 1609.

(15) De strumis et scrophulis. Jen. 1667.

(16) Diss. de strumis. Casselae 1673.

(17) Diss. de strumis. Jen. 1687.

(18) *Von Krebs-Kropf und Nasengewachs-Heilung. Ulm.* 1697.

(19) Diss. de strumis et scrophulis. Vitemb. 1707.

(20) Diss. de struma. Altdorf 1707.

(21) Diss. de strumis et scrophulis. Vitemb. 1707.

(22) Diss. de strumis et scrophulis. Vitemb. 1707.

(23) Diss. de strumis ac scrophulis. Lipsiae 1723.

(24) Diss. de strumis ac scrophulis Buensgensium. Erf. 1723.

(25) Diss. de strumis et scrophulis. Erf. 1723.

(26), Dapeyron de Cheyssiol (27), Girard (28), Read (29), Merland de Chaille (30), Wilmer (31), Starr (32), Prosser (33), Th. Whyte (34), Valentin (35), Van Meerten (36), Laurent (37), Jordan (38), Van Grieken (39), Gaurier (40), Brodbelt (41), Wich-

(26) De glandulis colli puerorum tumefact. Lips. 1723.

(27) *Obs. sur la guérison de plusieurs bronchoceles obtenue par la poudre de coquilles d'oeufs calcinés prises intérieurement.* Vide *Journ. de méd. chir. et pharm. Vol.* 28. p. 343, et *Vol.* 32. p. 264. *Paris* 1768, et 1770.

(28) *Lupiologie ou traité des tumeurs connues sous le nom de loupes, avec des details sur les effèts et la manière d'agir des caustiques, des recherches sur le ganglion, le goître etc. Paris* 1775.

(29) *Mém. sur les bronchocèles du pays Messin. Nancy* 1777.

(30) Diss. de strumis. Monspel. 1776.

(31) *Cures and remarks in Surgery.* 1779.

(32) Diss. bronchoceles botii sanatio. Tubing. 1780.

(33) *An account and method of cure of bronchocèle. Lond.* 1782.

(34) *On struma. Lond.* 1784.

(35) Diss. medico-chirurgica de struma bronchocele dicta, et de hemeralopia. Nancy 1787.

(36) Diss. de morbo strumoso. Lugd. Batav. 1788.

(37) Diss. de strumis. Argent. 1791.

(38) Diss. de struma. Goett. 1794.

(39) Diss. de struma. Duisb. 1794.

(40) De Tyrolensium, Carynthiorum, Styriorumque struma. Vindob. 1794.

(41) Diss. de bronchocele. Edinb. 1794.

MANN (42), STEGEMANN (43), LODER (44), HAASE (45), FODÉRÉ (46), MOSELET (47), BARTON, (48), CAQUÉ (49), TARDIVEAU (50), BRUNIER (51), RULLIER (52), SCADE (53), HAUSLEUTNER (54), MAAS (55), JACQUIER

(42) *Ideen z. Diagnostik.* 1. *B. Hannov.* 1794. p. 99.

(43) Diss. de struma. Jen. 1795.

(44) Programmata, observata quaedam circa strumam. Jen. 1796.

(45) Diss. de struma, eamque sanandi methodo. Helmst. 1796.

(46) *Traité sur le goître et du crétinisme. Paris* 1800.

(47) *Medical tracts. 2d. édition. Lond.* 1800.

(48) *A mem. concerning the disease of goitre as it prevails in different parts of North-America. Philadelph.* 1800.

(49) *Mém à consulter, et réponse sur un cas de suffocation par suite d'un violent accès de colère chez une femme, qui portait un goître très-considérable du côté gauche de la gorge.* v. *Recueil périod. de la Soc. de médecine, rédigé par* M. SEDILLOT 1801. *Vol.* 10. p 63.

(50) *Diss. inaug. sur les maladies de la glande thyroide Collect.* in-8 *des th. de la Fac. de M. de Paris* 1803.

(51) *Considérations génér. sur le goître endémique. Paris* 1804.

(52) *Recherches, observations et propositions sur quelques sujets de médecine et de chirurgie.* v. *Collect. des Thès. de la Faculté de méd. de Paris* 1808, et *Dict. des sc. méd. T. XVIII.* p. 522. *art. Goître.*

(53) Diss. de strumae aetiologia et diagnosi nonnulla proponens. Lips. 1809.

(54) *Ueber d Erkenntniss u. Natur, u. Heilart d Kropfes.* HORN's *Archiv f. med. Erfahr.* 1813 *may.*

(55) Diss de glandula thyroidea tam sana quam morbosa, inprimis strumosa. Wurceb. 1810.

(56), Brun (57), Walther (58), Coindet (59), Formey (60), et Mühlibac (61).

§. XXIII.

SYMPTOMATA. AUTOPSIA CADAVERUM.

Symptomata.

1. Struma ut plurimum lente germinat. Oritur nempe tumor nunc totius corporis thyreoïdei (sub forma lunae crescentis), nunc lobi ejusdem medii, nuncque alterutrius lateralis. Tumor iste magis latus, quam altus, indolens, cuti concolor, vix distincte circumscriptus, spongiosus ac mollis est. A pressione foveam haud retinet. Trium circiter annorum elapso curriculo, tumor promptius, et quidem nunc magis in altum, quam in latitudinem, crescit;

(56) *Diss. sur le goître. Paris* 1813.

(57) *Diss. sur le goître. Paris* 1815.

(58) *Neue Heilart des Kropfs durch Unterbindung d. obern Schilddrusen-Schlagader. Sulzbach* 1817.

(59) *Découverte d'un nouv. remède contre le goître, communiquée à la Soc. Helvét. des sc. natur. à Génève dans la séance du* 25 *juill.* 1820. v. *Bibl. univ. T. XIV.* 1820 *juill.* p. 190. ibid. 1821 *févr.*, et Hufeland's *Journ.* 1822 *jan.* p. 26.

(60) Loco infra citando.

(61) *Der Kropf nach seiner Ursache, Verhutung u. Heilung Wien* 1822.

ac tensus atque elasticus evadit. Sequitur ille motum laryngis. Explorato tumore, nucleus unus alterve rotundus, pressioni magis quam partes vicinae resistens, et foveae in interstitiis (ut uvarum baccae ex eodem racemo dependentes) tactui sese exhibent. Venae subcutaneae dilatatae tumorem hinc illinc superscendunt, coeruleoque colore notatae eminent. Plerumque tumor versus sternum, sub forma pyri inversi pedunculo inhaerentis, inclinat; aliquando adeo monstruosus, ut genua attingat (62). Quo major is, eo flaccidior. Alias struma plus ad latera extenditur, basi sua, sicut in columba satura, divergente. Cervicem, nucam, scapulas, processus mastoideos illa attigisse visa est (63). Prout inde trachea, oesophagus, venae jugulares comprimuntur, dispnoea, dysphagia, vel congestiones ad caput obveniunt (64). Struma laborantes, quotquot sunt, voce rauca, coaxante, loquela mutilata, et corrupta, stertore narium et anhelitu sub motu laborant. Crescente morbo, interdum pars affecta, inprimis sub temperatura humida, dolore punctorio, tensivo,

(62) Fischer l. c. § III. fig. 1. Mittermeyer l. c. exempla strumarum maximarum obveniunt in *Journ. de méd. T. LII.* p. 515. *T. LV.* p. 494.

(63) Fischer l. c. § III.

(64) § XXV. N. 2.

pulsante, vel alio excruciatur, ac rubore obtegitur.

Autopsia cadaverum.

2. Strumae dissectae exhibuerunt corporis thyreoïdei volumen auctum, et illius structuram cellulosam (65), cellulas autem laxas (66) vesiculosas (67), repletas variis materiis (68), nempe sero coagulabili (69), albumine (70), substantia mellea (71), glutinosa (72), caseosa (73), lardacea (74), farinacea (75), cruore

(65) Baillie *series of engravins. Fasc. II. Pl. I. fig.* 2.

(66) Fodéré l. c.

(67) « Eae vesiculae nativi ipsius glandulae acini esse videbantur remorantis humoris vi in eam magnitudinem dilatati ». Morgagni adversar. anat. I. p. 33.

(68) Bonet sepulchr. L. IV. Sect. II. obs. 5. Morgagni de sed. et caus. morb. Epist. L. Art. 31. Dissert. anat. IX. Advers. anat. I. Haen rat. medendi. T. III.

(69) Boerhaave Epist. ad Ruysch de fabrica glandularum. Lugd. Bat. 1722.

(70) Fodéré l. c.

(71) Celsus Lib. VII. C. 13.

(72) Stoll ratio medendi. T. I. p. 203. Baillie l. c.

(73) Heister Diss. obs. med. misc. Helmst. 1730.

(74) Chambon de Monteaux *Merkw. Krankengeschichten u. Leichenoffnungen mit eig. Anmerk. Leipz.* 1791. p. 51. « Vidi . . . partem glandulae in pinguis lardi speciem degeneratam ». Haller Elem. physiol. L. IX. Sect. I. T. III. p. 400. Lausan. 1766.

(75) Chambon l. c. p. 517.

(76), hydatidibus (77) iisque organicis (78), steatomate (79), cartilagine (80), concrementis osseis (81), terreis (82), calculosis (83), et si fides adhiberi possit, pediculis (84), aliisque insectis (85), et pilis (86). Praeterea repertae fuerunt arteriae, venae, vasa lymphatica et nervi corporis thyreoidei strumosi volumine aucta (87); su-

(76) Alix *obs. chir. Fasc. I.* Fodéré l. c. p. 35. Cloquet et Béclard v. Rullier *Dict.* p. 525.

(77) Hewnden in *Philos. Transact. N.* 308. v. Leske *auserl. Abhandl.* 1. *B.* p. 11. Beaumes *traité élément de Nosologie. T. I.* p. 112.

(78) Rullier *Dict.* l. c. p. 528 ait: « *Nous parvinmes par des moyens mécaniques à vider le goître d'un grand nombre de ces animaux* (*l'hydatide globulaire qu'il contenait* ») (In homine vivo).

(79) Portal *cours d' anat. médic. T. IV.* p. 362.

(80) Panarolus Iatrologism. Pentecost. I.

(81) Wepfer obs. p. 684. Eph. nat. cur. Dec. II. An. 3. Obs. 134. Douglas in *Phil. Trans. N.* 305. v. Leske l. c. p. 59. Muralt *Chirurg. Geschichten. N.* 118.

(82) Laurentius l. c. « sabulum effusum ». Haller l. c. Morgagni (ubi de thyreoidea lapidescente loquitur) l. c.

(83) Ford in *London med. Journal. Vol. XI.* Esse phosphatem calcis docet Marandel in *Dict.* l. c. p. 526. et *Exposé des travaux de la Société anat. de Paris. Opuscule publié par M.* Petit. *Paris* 1807.

(84) Schenk Lib. V. obs. 40 ex Foresto.

(85) Eph. N. C. Dec. II. An. 4. Obs. 13. An. 5. App. p. 8.

(86) Laurentius l. c.

(87) Portal op. c. T. 3. p. 160. Fodéré l. c. Rullier *Recherches* et *Dict.* l. c. p. 524.

perficies vero illius externa tamquam capsula cartilaginea ossea circumdata (88).

§. XXIV.

CAUSSAE.

Caussae praedisponentes et excitantes.

1. Favent evolutioni strumae vitium haereditarium (89), aetas puerilis, et juvenilis (90), sexus sequior (91), menstruatio difficilis (92),

(88) CLOQUET, RULLIER in *Dict.* l. c. p. 527.

(89) Strumas in regionibus illis parum faventibus nonnullis familiis addictas vidi; mirum hinc non est, FODÉRÉ strumas ibi haereditarias conspexisse, ubi illae ad morbos endemicos spectant. Asserit vero cl. Vir, strumam non propagari in familiis, si parentes eam per accidens acquisiverint, aut si ea solum in patre, aut in matre, et non in utroque simul adfuerit. Contradicitur id meis et RULLIERI observationibus (*Dict.* l. c. p. 534.).

(90) Strumas pueris grandiusculis fieri HIPPOCRATES docuit (Libr. aphor. Sect. III, XXVI). Pueros corpus thyreoideum pallidius ac majus, habita colli ratione, quam adultos habere, SOEMMERRING docet (De corp. humani fabrica. T. IV. p. 40. §. LIV). Testante SPERLING, in pago Hungarico Procliod infantes saepe cum strumis nascuntur (l. c. Corol. I). Idem confirmat FODÉRÉ l. c. p. 29. « Rarum tamen ante *septimum* vel *undecimum* aetatis annum tracheophyma est ». J. P. FRANK l. c. p. 65.

(91) Decem strumas in feminis uni in mari opponere possum, quae tamen proportio in regionibus strumam pro

ejusque suppressio (93), graviditas (94), labor partus (95), regiones alpestres (96), tempe-

morbo endemico agnoscentibus neutiquam valet. Nuditatem colli in foeminis, ut caussam frequentioris strumae, designant VALENTIN (l. c.), et GODELLE (*Vues général. sur la topografie de l'arrondissemeut. de Soissons. Bibl. médicale T. XXXIX.* 11). ; at vero et mares, saltem vulgi in Rossia, collo denudato, quin ob id strumae crebrius obveniant, incedunt. Hinc potius assentior COINDET dicenti: « *elles me paroissent dues à la sympathie qui existe entre le cou, et le systéme reproductif* » (l. c.). Interea infra patebit (§. XXV. N. 2.) consensum istum quoque in *maribus* locum habere.

(92) J. L PETIT *Traité des maladies chir.*, *et des opérat. qui leur conviennent. T. I.* p. 224. *Paris* 1774.

(93) BRUNE l. c.

(94) ROLLIER *Dict.* l. c. p. 532.

(95) Sub partu strumas saepe evolvi quotidiana docet observatio; num vero id contingat ob nisum in foetu excludendo, num ob consensum guttur inter et uterum, non audeo determinare.

(96) Struma endemica est in Carinthia, Styria, Tyrolo, Helvetia, Sabaudia, Appenninis, Pyrenaeis, Derbyshire, Glocestershire, Shropshire, Tartaria Chinensi, in Rossia prope flumina Okka, et Motmos, in America septentrionali, Sumatra (MERSDEN *Beschreib. d. Insel Sumatra* 1787) etc. ADAMS strumam e servitute populi derivat (*Med. and phys. Journ. by* FOTHERGILL, *and* WANT 1815. *Juny*) at mehercle nil magis ab Alpium habitatoribus alienum, quam servitus.

ratura humida calidaque (97), electricitatis atmosphaericae defectus (98), potus aquae niveae (99), impurae (100), cibi crudi, crassi,

(97) Fodéré op. c. p. 179, et Saussure *Voyages dans les Alpes. T. 4.* « *C'est donc dans les lieux abrités, exposés au midi, garantis de l'influence des vents du nord, comme les gorges des montagnes, et les bocages épais, qui s'opposent au renouvellement de l'air, et qu'échauffent d'ailleurs les rayons directs du soleil, et ceux qui reflêchissent les rochers qui leur servent d'enceinte, qu'il arrive plus spécialement de rencontrer le goître endémique* ». Rullier *Dict.* l. c. p. 533.

(98) Fodéré l. c. Mühlibach l. c.

(99) Hippocrates (l. c.) ait: « Frigidum valde venas frangit, et tussim citat, ut nix, glacies; contrahit ut pherea et *gongronae* ». Bartholinus (de usu nivis medico. C. XXXIV), Bruni (quaest. quaedam cardin. Monspel. 1618), Borgella (*Journ. de santé p.* Capelle *T. II*), aliique strumae originem in potu aquarum ex nive fusa ortarum quaesiverunt. Huic opinioni contradicunt Saussure (l. c. p. 391), et Fodéré (l. c. p. 83), et sane struma in insula *Sumatra* et *Genevae*, ubi nullae aquae nivales potantur, communissima est; contra non occurrit ea neque in peninsula Labrador, ubi maxima aquarum pars ex nive liquefacta pullulat, neque in parte septentrionali *Kamtschatka*, ubi populus *Koraki* dictus nivem super ignem liquefacit et bibit (Langsdorf *Reise um d. Welt in d. Jahren* 1803 *bis* 1807. 2. *B.* p. 276. Respondeo vero cum J. P. Frank (l. c. p. 89): « Nullas in insula *Sumatra* nivales aquas potari, plurimos tamen in illa gutturosos reperiri, id, si multum est, saltem non omnem caussam in *potu glaciali*

fumo indurati, muria conditi (1), clamor (2),

quaerendam esse, docet. Sed quid vetat fontes ejus insulae subterraneis, profundis et vastis e terrae pelvibus aliunde ab aquis aut liquefactis a nivibus, aut alia ratione mutatis, continuo repletis, scaturire, aut demum undas particulis alienis, gutturi infensis, inquinatas, sitientibus offerre? *Genevam*, cui tamen Alpes a non tantis distantiis, *aquas nivales* transmittere posse ac adeo debere, negari haud potest, his ipsis non uti, non quovis dubio caret». (ipse Cl. Coindet ait: « *des causes différentes m'ont evidémment paru produire le goître à Genève; la première est due à l'usage des eaux dures ou eaux des pompes des rues basses de la ville* . . . » l. c.). « Peninsulae *Labrador* incolas etsi vix aliis, quam ex nive liquefacta, aquis utantur, non tamen esse gutturosos; hoc equidem, si *paucorum* Europaeorum satis instructorum, illas per oras peregrinantium, sat fida sit relatio, aquarum sanitatem nivalium sibi non parum vindicaret; cui interim tam rara exceptio innixa sit principio, id quidem hucusque nos latet». Constat enim ex certissimis observationibus in parte superiore fluminis Sybirici *Lenae*, strumas esse communissimas, evanescere autem, aquae fluminis Kutschei dum potantur (J. P. Frank l. c p. 91). Non minus constat ex operibus Forsteri sub itinere, ab Anglorum duce navali Cook circa orbem terrarum instituto, dum in Nova-Zelandia nautae ob aquae melioris in nave penuriam, maritimam in glaciem conversam, quamvis dulcissimam, pro potu adhibuissent, aliquandiu illis omnibus colli glandulas intumuisse; cum vero a glacie, navem undique per plures hebdomades cingente liberati, aquis, a frigore non ut antehac mutatis uterentur, tubera ad jugula evanuisse.

(100) Enim non solum liquori niveo potestas strumas exci-

risus (3), portatio ponderum super capite (4), ejusque reclinatio violenta (5), tussis, et vomitus (6), animi pathemata protracta, inprimis moeror, et terror (7), imaginatio (8), forte

tandi adscribitur, sed et aquis iuquinatis, e. c. argilla (BORGELLA l. c.), marga (PALLAS *Neue Nord. Beitrage* 2. *B.* p. 123) etc.

(1) SPERLING l. c. §. VI.

(2) WICHMANN l. c. p. 115.

(3) RIEDLIN Lin. med 1696. p. 356.

(4) WICHMANN l. c. p. 117. NEUHOFF *med. National Zeit.* 1698. Suppl. p. 156.

(5) WINKLER in HUFELAND's *Journ.* 8. *B.* 3. *St.* p. 184. Praesertim nutrices inculpandas esse, pusiones male super genua locantes, monet ANDRY (*Orthopédie* p. 109), et BROUZET (*Essai sur l'éduc. méd. d. enf. T.* 2. p. 275).

(6) « A tussi vehementiori introductas novimus strumas ». ROLFINK l. c. Cap. VIII. p. 15. Confirmat id WICHMANN l. c. p. 115. TARDIVEAU p. 24.

(7) FODÉRÉ l. c. An. 1820 mense maii femina in clinico meo decumbebat struma lymphatica laborans. Fassa est ipsa aegra, sese morbum hujusmodi a *terrore* acquisivisse. Monebat praeterea, strumam suam sub plenilunio increscere.

(8) « Nimirum nutrix quaedam ante circiter anni spatium duos pueros alumnos secum habens, alterum ulnis, manu alterum gestans. Dum transierat rivulum, alter incidit, hunc demum extrahere laborat, de improviso natu minor eodem momento incidit. Ambo inversis capitibus extracti sunt, ut aquam deglutitam evomerent, sicque servarentur. Quid fit? non longum post tempus amborum colla intumescere coeperunt, et strumae apparebant, sed adhibita opera

mercurius (9). Interdum struma a morbis cordis, et vasorum majorum excitari videtur. (10).

Caussa proxima.

2. *Caussa proxima* strumae quaerebatur in lympha lenta et tenaci (11), in humore pituitoso et melancholico (12), in pneumonoso mercurio (13), in transitu aëris in parenchyma corporis thyreoïdei (14) etc., quarum hypothesium seriem nos non augebimus (15).

nostra disparuere iterum. Mater vero horum filiorum praegnans ex falsa et praeconcepta *imaginatione*, atque moerore, paucarum fere septimanarum spatio filium peperit, strumam colli gestantem ». Rolfink l. c. C VII. p. 14.

(9) Jos. Langius, L. 1. Epist. Med. 43, de aurifabro narrat, qui incredibili strumae pondere affectus tenebatur, ob *mercurium*, cum quo ipsis plerumque res est.

(10) Vide infra tractatus de istis morbis.

(11) Roemhild l. c. Thes. VII.

(12) Fabr. ab Aquapendente de tumor. praeternat. Cap. 21.

(13) Quercetan tetrad. affect. capit Cap. 5.

(14) Haller Elem. physiol. T. III. p. 308.

(15) Pulchre ait Rullier: « *on ignore entièrement qu'elle est la cause immédiate ou prochaine du goître Un voile impénétrable cache le principe de l'aberration qui survient alors dans la nutrition du corps thyroide, et par suite dans sa composition organique* ». Dict. l. c. p. 530.

§ XXV.

DIAGNOSIS. PROGNOSIS.

Diagnosis.

1. Struma, alpium habitatoribus potius pro *ornamento*, quam pro morbo habita (16), aliquando *introrsum evoluta* (17), confundi potest cum *bronchocele* proprie dicta, seu *hernia tracheali*

(16) « Nemo, juxta *Juvenalem*, in alpibus tumidum guttur miratur, immo tantum potius incolis est *ornamentum*, quantum aliis aurea diademata, gemmis et unionibus intertexta » illis in regionibus — « advenis et proficiscentibus structura elegantiori corporis praediti vitio ab incolis vertitur, ac si membro ab iis pro principali habito destituerentur ». . . . Aliter vero sentiunt aequi formarum spectatores, qui gratiam corporis in legitima partium structura quaerunt, eamque organorum proportione conveniente metiuntur, atque colli potissimum aequalem et fere circularem rotunditatem laudant ». SPERLING l. c. §. I.

(17) « *Une des formes du goitre qui n'est pas très-rare, est ce qu'on nomme vulgairement goitre en dedans. Le développement de l'un ou des deux lobes se fait à l'intérieur. Il enveloppe la trachée artère, la comprime, l'applatit dans une certaine étendue. La voix est altérée, la respiration constamment génée, surtout si le malade fait quelque exercice ou quelque marche pénible* ». COINDET l. c. (De struma *introrsum evoluta* lege praeterea FODÉRÉ l. c. p. 68, et RULLIER *Dict.* l. c. p. 529.).

(18), cum *tumoribus cysticis* et *melliceride* ad partem anteriorem colli, aliquando circa corpus thyreoideum vel inter varios illius lobos positis (19), cum *aneurysmate arteriae carotidis* (20), cum *colli obesitate* (21), aut *emphysemate*

(18) Cfr. §. XXII. N. 2.

(19) Diagnosis istiusmodi tumorum chirurgiae sistit objectum. Cl. Dupuytren distinctionem illorum a struma aliquando difficilem esse declarat (v. Brun l. c. p. 17.), ac existimat, maximam partem observationum, ubi strumam cum successu exstirpatam fuisse contenditur, confusioni illius cum aliis tumoribus adscribendam esse.

(20) Quamvis et ista diagnosis chirurgiae sit objectum, illud tabula comparativa diagnostica, duce Rullier (*Dict.* l. c. p. 541.), exarata illustrare haud nocebit.

Aneurysma carotidis.	*Struma.*
1. In uno colli latere apparet.	1. Raro unum tantum latus occupat.
2. Pulsatio latera tumoris a centro vicissim removet, et appropinquat.	2. Sublevatur tota ab aneurysmate subtus latente.
3. Qualiscumque fuerit motus laryngis, tumor situm suum retinet.	3. Tumor motus laryngis plus minus sequitur.
4. Varia positio capitis, et colli pulsationem tumoris neque imminuit, neque auget.	4. Sub mutata capitis et colli positione, tumor ab aneurysmate subtus latente reclinat, minusque hinc pulsat, aut pulsare cessat.

(21) *Goître adipeux* auctorum.

fugaci (22), et cum *infarctu scrophuloso glandularum colli*, praecipue cum illo utriusque glandulae maxillaris utpote saepe formam strumae ex tumore duorum loborum corporis thyreoidei ortae, aemulantium. — Struma varii est generis, nempe: 1° *Struma lymphatica* (23) communissima omnium. Humor lymphaticus modo limpidus, pellucidus, serosus; modo spissus, viscosus, oleoso-gelatinosus in cellulis corporis thyreoidei veluti in tot cystidibus includitur. Tumor hoc in casu mollis est, et inaequalis, aliquando ad enorme volumen extensus. Struma ista lymphatica *fatuitatis alpinae*, seu *cretinismi* (24) socia, vel potius symptoma est. Originem scrophulosam agnoscere videtur (25). Ad strumam lymphaticam revocari

(22) E. c. in hysterismo.

(23) *Bronchocele aquosa*, *goître séreux*.

(24) P. II. Vol. I. Sect. I. C. XXV. §. CVI. N. 13.

(25) Hufeland (*uber d. Natur u. Erkenntniss u. Heilart d. Scrofelkrankheit. Berlin* 1810. p. 106). Cretinismum pro summo gradu scrophularum omnibus numeris absolutarum declarat. « *Der ganze habitus dieser Unglucklichen hat den scrophulosen Character . . . Alle die entfernten Ursachen des cretinismus sind auch die der Scrophelkrankheit; er ist endemisch, wie der Kropf, und eben da endemisch, wo es dieser auch ist, in den Gebirgen* ». (Adde literaturae cretinismi l. c. expositae: Iphofen *Der Cretinismus, philosophisch u. medicinisch untersucht. Dresd.* 1817).

meretur, et *struma hydatica*, quae, si revera a caussa viva generetur, *struma helminthica* dicenda (26). 2.° *Struma aneurysmatica*, verbo *sanguinea* (27). Cum corpus thyreoideum quatuor magnas accipiat arterias; cum cadavera hominum struma laborantium, in textu celluloso partis affectae cruorem extravasatum (28), ac arterias, et venas dilatatas (29) exhibuerint; — cum struma a suppressione menstruorum, et a graviditate (30) nec non a nisu corporis, vasis sanguineis in genere infenso (31), excitetur; species haec strumae *thyreoitidis chronicae* (32) dubio non subjicitur. Designatur a cutis rubore, tensione, dolore, et statu varicoso venarum obviarum. Huc quoque spectat *struma ex augmento nutritionis corporis thyreoidei* (33). 3.° *Struma em-*

(26) Beaumes l. c.

(27) Tardiveau l. c. « *Une sorte de congestion sanguine simple caractérise specialement encore la variété du goître qui nous occupe* » Rullier *Dict.* l. c. p. 525.

(28) §. XXIII. N. 2.

(29) Ibid.

(30) §. XXIV. N. 1., 39.

(31) Ibid.

(32) A phlegmone strumas nonnunquam fieri, Castellus in lex. med. ex mente Galeni scribit.

(33) Rullier *Dict.* l. c. p. 523. Eadem haec struma bronchocele sarcoma vocatur a Sauvages (Nosologia methodica T. I. p. 157. Amstel. 1768), et a Roncallio (Med Europ. p. 353).

physematica (34) illa dicenda, quae ex aëre in telam cellulosam corporis thyreoïdei irruente oritur. Haec strumae species a labore sub partu, a tussi, et a nisu quovis sub vomitu, sub ructibus diu retentis, sub clamore, risuque violento, sub instrumentorum musicorum per flatum tractatione, sub cantu, inprimis acutiore, vibrante frequenter expectanda foret (35); — at vero experientia, illam rarissimam esse (36), demonstrat. Enimvero cum *emphysema* sit intumescentia elastica, sub *pressione crepitans* (37), sequitur illam solummodo strumam emphysematicam dici posse, quae sub attactu revera *crepitat*. Talem vero strumam nec ipsi unquam vidimus (38), nec

(34) Bronchocele ventosa Sauvagesii. Bronchocele Wichmanni.

(35) Sic admittit Wichmann l. c. Lalouette *Mem. de mathém. et phys. présenté à l'Ac. R. de sc. T. I.* p. 169.

(36) « Ruptae in aspera arteria per tussim tunicae internae exemplum habent *Acta Bononiensis Academiae*. . . . Ex simili laesione, ut *Commentationes medicae Londinenses*, *et facta ac experimenta medica* referunt, in duobus foeminis parturientibus, primo quidem jugulum, dein facies, caput, et pars corporis superior ab emphysemate correptae fuerunt ». J. P. Frank l. c. p. 74. (Certe hic non agitur de struma).

(37) P. I. Vol. II. C. XLIII. §. CLXXIII. 1.

(38) « Fateamur interim, nos, etsi Alpes Helvetiae, Sabaudiae, Wallisiae, Tyrolis, Carnioliae, Carinthiae, Sty-

alii clare describunt (39). 4.° *Struma degenerata.* Huc revocamus conversionem corporis thyreoidei in massam steatomatosam, fibrosam, cartilagineam, osseam, cujus diagnosim tactui expertorum Chirurgorum relinquimus. Degeneratur struma per processum ignotum naturae (forte intercurrente arthritide (40), aut lepra (41)), et maxime per perversam medendi rationem.

Prognosis.

2. Struma sporadica, recens, in junioribus, sanationem fere semper admittit, secus autem struma endemica, neglecta, in hominibus aetatis provectioris. Illa, interdum sponte, aut acceden-

riaeque peragrantes, insignem sane thyreophymatum numerum viderimus, eorum tamen *nullum*, quod sub attactu emphysematis instar *crepitasset*, conspexisse ». J. P. Frank l. c. p. 75.

(39) « *On sait d'ailleurs à ce sujet, que l'admission de cette sorte de goître repose en grande partie sur l'hypothèse aujourd'hui bien appréciée par tous les anatomistes, des prétendus conduits thyroïdo-trachéaux* ». Rullier *Dict.* l. c. p. 529.

(40) Stoll rat. medendi P. V. p. 437.

(41) Cum struma interdum morbum systematis lymphatici sistat (ad quem lepra communi consensu revocatur); cum lepra plurimarum regionum endemica augmentum monstruosum variarum partium, e. c. scroti, labiorum, vulvae, pedum (qui vocantur *strumosi*) producat (Op. nostri P. I. Vol. II. C. XXXIV. §. CXXXIII. 6.), saltem

tibus terrore (42), cancro mammae (43), hydrocele (44), alvi fluxu (45), variolisque (46) evanescit: haec etiamsi fugata, facile revertitur. Curae difficilioris strumam ortam ex tumore lobi medii corporis thyreoidei, quam ex illo loborum lateralium PERCY (47) docet. Generatim struma longaevitati minime obstat, nihilque incommodi praeter vocem ingratam, et anhelitum sub corporis exercitio affert. Verum non desunt exempla strumarum vel introrsum evolutarum, vel praegrandium, quae compressis tracheae, oesophago, venis jugularibus (48), et arteriis caro-

suspicioni, posse strumas praemagnas, praesertim endemicas *quid leprosi* habere, venia concedenda est. Suspicio, posse maximas alpinas strumas quid leprosi habere, flocci pendenda haud est. Tumores leprosos enim et *collum* interdum obsidere, docent observationes HILLARY (*obs. on the changes of the air and the concomitant epidemic. diseases in the Island of Barbadoes*), HENDY (*a treatise on the glandular disease of Barbadoes*), ALARD (*Hist. de l'éléphantiasis des Arabes*), et meae.

(42) ALIBERT *Nouv. élémens de thérapeutique, et de matière médic.* 3 *édit. Paris* 1814.

(43) BRUN l. c. p. 7.

(44) GLADBACHI v. WICHMANN l. c. p. 119. J. P. FRANK l. c. p. 78.

(45) GILIBERT adversaria practica.

(46) BUDEROUS in *Hist.*, *et mém. de Toulouse Vol.* 2.

(47) *Diction. des sciences méd.* l. c. p. 523.

(48) MONTEGGIA op. c.

tidibus suffocationem (49), dysphagiam (50) hydrothoracem, apoplexiam (51) et aneurysmata aortae induxerunt (52). Et musculi sternohyoïdei per compressionem a struma consumti sunt visi (53). Item ductus thoracicus compressus (54). Praeterea morbi faucium quotquot sunt periculo longe majori in strumosis, quam in aliis stipantur (55). Ipsa dein struma, a violentiis exter-

(49) MORGAGNI op. c. ex KERKRINGIO Sepulchr. obs. 9. §. I. (Struma tracheam adversus colli vertebras comprimebat). WINSLOW (*Obs. sur un goître volumineux comprimant la trachée artère. bibl. médicale. T. LI.* p. 205. 1816 *févr.*). Apud SOEMMERRING (*Anmerk zu* BAILLIE p. 49.) annuli cartilaginei tracheae a struma compressi, veluti fracti erant. Similia vidit AEPLI v. *Salzb. med. chir. Zeit.* 1791. 1. *B.* p. 399, 410.

(50) GAVARD *Heelkund Waarneem. N.* 91. DE-HAEN de deglutitione vel deglutitorum in cavum ventriculi descensu impedito. Hag. 1750; VAN GEUNS in *Haarlem Verhand Deel XI. obs. IV.* p. 3. v. *Abh. f. pr. Aerzte.* 2. *B.* p. 397 J. BLEULAND de diff aut imped. alim. deglut. in *Samml. f. pr. Aerzte.* 9. *B.* p. 180. *Anmerk.* HALLERI Elem. physiol. T. III. p. 118. BONETI Sepulcr. anat. L. II. Sect. 4. obs. 16. Eph. Nat. Cur. Cent. VIII. obs. XC. p. 431.

(51) HALLER opusc. pathol. obs 6.

(52) HOPFENGARTNER in HUFELAND's *Jour.* 1817. 6. *St.* p. 26.

(53) GAVARD *traité de myologie suivant la méthode de* DESAULT, p. 12.

(54) VETTER *Aphorism.* 1. *B.* p. 138.

(55) LALOUETTE l. c.

nis, a cessatione catamoeniorum (56) et a perversa curandi ratione, irrita in inflammationem malignam nec non in carcinoma converti potest. Inflammatione spontanea superveniente, eaque, antequam aeger suffocetur, in suppurationem conversa, struma aliquando fusa est (57); saepius inde fistula corporis thyreoïdei relinquitur (58).

§. XXVI.

CURA.

Prophylaxis.

1. Ad *strumam*, praecipue endemicam, et haereditariam, *praepediendam* commendantur fuga regionis evolutioni morbi faventis ad pubertatem usque (59), lactationis opus non in vallibus, sed super montes a nutrice extranea

(56) Carron in *Journ. général de méd. chir. et pharm. T.* 49. 1814. *Janvier.*

(57) Rarissima haec exempla obveniunt apud Severinum de recond. abscessuum natura. Francf. 1543. J L. Petit *traité des maladies chirurgic., et des opérations qui leur conviennent. T. I.* p. 211. *Paris* 1774. Hevin *Cours de pathol. et de thérapeut. chirurgic.* p. 229. *Paris* 1780.

(58) Sabatier *de la médecine opératoire. T. I.* p. 207. 2. *édit. Paris* 1809.

(59) Fodéré l. c. p. 202.

peractum (60), exsiccatio paludum, cultura agrorum (61), et emendatio habitationum (62), evitatio frigoris, potissimum colli (63), reliquarumque caussarum strumae (64). Maxime juniores, gravidaeque mulieres, dum ad partum accesserint, ut acutiores clamores, ac capitis reclinationem violentam evitent, monendae. Virginibus ad strumam praedispositis collare ex fasciola serica, tres circiter digitos lata, anteriore loco panno laneo interius duplicata, et vel fumo aromatico quotidie imbuta, vel herbis aromaticis siccis repleta, nec non frictio circa jugulum anterius suscepta commendantur (65).

Cura.

2. *Cura* strumae, quousque indicationes rationales praesto sunt, *non* specificis aggredienda.

(60) Idem ibidem.

(61) S. Mease in *the Americ. med. Recorder. Vol. I. Philad.* 1819 (Struma eadem ratione decrescere, qua emendatur cultura agrorum, dicitur).

(62) Fodéré l. c. p. 202.

(63) Valentin l. c.

(64) §. XXII. N. 1.

(65) J. P. Frank l. c. p. 102. *Compressionem strumae* ut auxilium morbi jam evoluti commendant Holbrook (*the Lond. med. Repos.* 1817. *Oct. N.* 3., et Fodéré (l. c.). At aegri struma laborantes nec collare (*cravatte*) perferre solent; quomodo hanc sustineret compressionem artificialem? (Brun l. c. p. 14).

Inter illas aliquando indicatio, vel suppressam haemorrhagiam revocandi, vel affluxum humorum a collo revellendi, vel saburras, vix tamen sursum (66), eliminandi obvenit. Indicationibus hujusmodi satisfaciendo via ad nonnulla ex sic dictis *specificis antistrumosis* sternitur. Illorum series infinita praesto est, in qua animadvertuntur alia *plane absurda*, e. g. potus e cranio humano (67), applicatio manus mortui (68), sanguinis menstrui (69), aut muris (70), stercoris (71), ungulae asini (72), radicis sarsapa-

(66) *Emetica* tamen contra strumam laudant inter alios WEIKARD *Obs. med. Fasc. II.* SCHEIDEMANTEL *Frankische Beitrage. N* 29, 31. SCHMIDT in HORN'S *Archiv. fur med. Erfahr.* 1. *B.* 2. *Heft.* p. 151.

(67) « Bibe quotidie ex cranio humano, et inde struma evanescit ». JOH. AGRICOLA chirurg. parv. Tract. V., et GRÜMDLING med. Cons. II. obs. 23.

(68) SPERLING l. c. §. XXV. BARTHOLINUS hist. anat. Cent. III. hist. 66. BLANKARD Collect med. phys. Cent I. N. 9. Eph. N. C. Dec. II. an. 2. obs. 141. Dec. III. an. 1. obs. 15. Cent. I, et II. App. p. 199.

(69) BONACIOLUS de foetus formatione. C. 2. HELVETIUS Diribitor. med. C. 16.

(70) Eph. Nat. Cur. Dec. II. an. 5. obs. 92. (filum cruore muris madidum collo alligatum).

(71) PAULUS AEGINETA L. IV. PAULINI *Drek-apothek.* 1. *B.* p. 160. 2. *B.* p. 80. RULANDUS Pharmacopoea nova. Thec. 3. GUYON *Leçons divers. C. II.* p. 535. (vaccini) p. 536. (columbini).

(72) GUYON l. c. p. 649 (incinerata cum oleo).

rillae (73), ranae vivae (74), usus secundinae calcinatae (75), tactus a septimo filio matris, quae filiam antea non peperit (76); alia omnino *incomprehensibilia*, e. g. tactus hominis cujusdam (77), praecipue Regum (78), alia fere

(73) Sperling l. c. ex Wedelio (luna decrescente effossa, et nodis imparibus praedita, et mediante filo collo appensa).

(74) Sperling l. c. (Strumis impositae usque moriantur, mortuas deinde foco suspendunt, et siccant, ubi strumae etiam dicuntur siccescere).

(75) Schroeder Pharm. L. V. p. 288.

(76) Sperling l. c. G. *traité de la guérison des écrouelles par l'attouchement des septénaires. Aix* 1643.

(77) Hybernus quidam nomine Valentinus Greatreks Londini an. 1666 sibi magnam celebritatem comparavit in sanandis morbis, et praecipue strumis, per lenes frictiones propriis manibus peractas. Hac de re testantur Pechlinus in suis obs physico-medic. p. 476. Hamburgi an. 1691 editis; aliique scriptores, quos collegit Boeckmann in *Archiv. f. Magnetismus u. Somnabulism. Strasb. a.* 1787. 4. *Stück.*

(78) Teste Hume (*Hist of. England. Vol. I.* p. 236). *Reges Angliae*, longe ante illos *Galliae*, strumas et scrophulas per attactum sanabant. Ait celeberr. Historicus: « *Edward the Confessor was the first that touched for the King's-evil* († 1066), ... *and the practice was first dropped by the present Royal family* . . . . » (Cfr. Clowes l. c. Thom. Becket *Two letters as a free inquiry into the antiquity and efficacy of touching for the King's-evil. Lond.* 1722). Quod spectat ad facultatem

obsoleta, e. g. oleum bufonum (79), juscula ex

Regum Galliae strumam attactu curandi dissentiunt historici. Contendunt quidem plurimi Galliae Patroni CLODOVAEO primo Christiano Francorum Regi hanc vim coelitus esse datam in sanctitatis praemium, quod, missis gentilium idolis, ad Christianorum sacra transierit; et ab hoc Rege sibi persuadent, donum hoc, quasi per traducem, ad omnes Regni successores fuisse propagatum Negat vero regius annalium scriptor SCIPIO DUPLEIX (v. CHIFLET de ampull. Rem. p. 58), CLODOVAEUM talia fecisse. Sunt porro, qui HUGONEM CAPET pro auctore potestatis illius regiae agnoscant, sed et hoc negat DUPLEIX (l. c.), PHILIPPUM *Primum* pro fundatore proclamans. Convenit cum eo DAVID BLONDELL (in *Généal Franç. plen. Ass. I. praes. Apol. f. LXX* (*)), ut videre est ex doctissimis dissertationibus ZENTGRAFFII (de tactu Regum Franciae, quo strumis laborantes restituuntur. Witteb. 1667, et disp. posterior. 1670), et maxime ex LAURENTIO (de mirabili strumas sanandi vi solis Galliae Regibus concessa. Paris. 1609). Facultas sanandi, de qua agitur, cum LUDOVICO XIV finem sumpsisse videtur (ZENTGRAFF l. c. I. Diss. §. 12 ex historicis). Solemnis actus, quo strumosi a Rege tangebantur, ita se habere solebat: strumis laborantes, quotquot numero erant, postquam ab Archiatro Regio ejusque collegis, ut et chirurgis diligenter examinati, quo morbo infecti sint, *en la grande Gallerie* conveniebant, ibique ita collocabantur, ut primum locum tenerent Hispani, hos sequerentur alii exteri, et ultimi fuerint Galli. In duplicem seriem disponebantur, quarum una a dextris, altera a sinistris. Ubi tempus adventus Regis appropinquabat, procumbentes in genua cum praestola-

cancro (80), lacertis (81), viperis (82); alia

bantur. Interea exacta fiebat investigatio, an cuidam illorum culter fuerit, forfex, vel aliud quidpiam, quo laedere Regem possit; et quidquid hujus generis erat removebatur. Ad ingressum Regis junctas manus, more supplicantium, elevabant morbosi. Praecedebant praetoriani milites, officiarii aulici, nec non sceptrum gerentes. Sequebatur *Rex*, nudo capite; devote orantem gestibus repraesentans: Medici regii a tergo aegrorum erant, quorum capita stringentes unius cujuscumque Regi transeunti quasi offerebant. Hic extenso paulisper brachio dextro, manu perfunctoria, vel leviter tetigit decussatim faciem oblatam, et dicebat: *Le Roi te touche*, *Dieu te guérisse* (Rex te tangit, Deus te sanet). Quaeritur nunc de effectu? ait *P. de Lancre* adductus a *Limnago*: « quod Reges Franciae attinet, res adeo clara atque nota, ut ne ipsi quidem Hispani de ea dubitare ausint ». Et paulo post « Si Rex Hispaniae hoc non crederet, sane haud permitteret tot miseris Hispanis strumarum vitio infectis, sanitatem emendicare in eo Regno, quod jam per aliquot secula, tanquam hostile solum, odio prosequuntur ». Grammand (Hist. Galliae §. I.) eadem fere habet: « Nec vana, inquiens, fides tactui, cui submittunt se Europaei omnes, praecipue Hispani, vetere odio nostra improbantes, eoque nil suspecti. Sane jampridem desissent accurrere, si vacuus esset effectu salutari hic tactus » Hac dissentit Blondell (op. c.). Cfr. Schenk obs. Med. Cent. 4. obs. 41.

(79) Borellus Cent. IV. Obs. 38.

(80) Vieusseux *histoire des maladies internes.*

(81) Carminati *Therapeut. Abhandl.* 1. *B. N.* 4.

(82) Carminati l. c. Zacutus Lusitanus Med. Pr. Hist. LI. N. 84.

maxime ex *therapia scrophularum deprompta*, e. c. mercurius (83), antimonium (84), ferrum (85), murias barytae (86), conium maculatum (87), digitalis purpurea (88), calamus aromaticus (89), solanum dulcamara (90), tussilago (91), sapo (92), alia plus minus *superflua*, e. g. aloë (93), asclepias vincetoxicum (94), clematis

(83) Letsom in *mem. of the med. Soc. of Lond. Vol.* 3. (Calomel cum spongia usta, unguentum mercuriale), multique alii, et inter hos usque ad salivationem Prasser l. c. p. 47. Assalini *Ueber d. Krankheiten d. lymphatischen Systems. Dresd.* 1792. p. 56.

84) Auda *Breve compendio di maravigliosi secreti. Venezia* 1676. p. 12.

(85) Dessault *sur les maladies vénériennes*. p. 214, 215, 224. (ignotum in vinum projectum).

(86) Gautier l. c.

(87) Thilenius *med. chir. Bemerk.* p. 290. Rahn in *Abh. d. naturforschenden Gesellschaft in Zurich.* 2. *B.* p. 420. Et *Journ. de méd. T.* 22. p. 219. *T.* 34. p. 272.

(88) Thilenius l. c. p. 291. (Succus in unguento).

(89) Weikard *Med. Fragmente.* 1. *B. N.* 6.

(90) Thilenius l. c.

(91) Meyer in Baldinger's *Neuem Magazin.* 7. *B.* p. 17. Et *Archiv der prakt. Arzneyk.* 3. *B. N.* 4.

(92) Act. Nat. Cur. Vol. VI. obs 9.

(93) Panarolus Iatrologia Pentecost. IV. N. 22 (folia tosta imposita),

(94) Eph. N. C. Dec. I. An. I. Obs. 57. Gilibert *Demonstrations prélimin. de Botanique. Lyon* 1787.

vitalba (95), cyclamen (96), hyoscyamus (97), nicotiana (98), sassafras (99), camphora (100), pannus ustus (1), suber tostus (2), ossa calcinata (3), cantharides (4), soda, aliaque alcalia (5), aqua marina (6), varia emplastra (7), lini-

(95) Muller diss. de clematide vitalba. Erlang. 1786.

(96) Boccone *osserv. naturali*, *etc.* (empl. e radice).

(97) Scultetus obs. 31. Vieusseux l. c.

(98) Valli v. Kuhn *Ital. Bibl. I. B. 2. St.* p. 161.

(99) Thilenius l. c. p. 291. (Oleum).

(100) Fodéré l. c. (Oleum camphoratum). Lattsom l. c. N. 29. (emplastrum linimentum camphoratum). Copland in *medical Comment.* v. Edinb. Dec. II. 6. *B.* p. 92 v. *Abh. f. pr. Aerzte.* 14. *B.* p 418 (Oleum camphorat. externe).

(1) Haen ratio medendi. P. II. p. 157.

(2) Blegny Zodiacus An. I. *April-Monat. Anmerk. I.* p. 77. Blancard Collect. med. phys. Cent. I. N. 41.

(3) Paullini Cent. II. Obs. 89.

(4) Baricellus Hortulus genialis, etc. infusas in aceto, evacuare strumas per urinas.

(5) Fodéré l. c. Gautier l. c. Kirkland *on the present State of Surg. T.* 2. Petit *Traité des malad. chir. T. I. N.* 22. (topice). *Journ. de méd. T.* 40 p. 219 Et hepar sulphuris cum alcali spongiae ustae commendabatur a Blancard l. c.

(6) Kirkland l. c. (interne et externe) *Obs. on the effects of Sea-water in the Scurvy and Scrophula. Lond.* 1770. Vall *Phil. Transact. Vol.* 49. *P.* 2. p. 459. v. Leske *Auserl. Abhandl.* 4. *B.* p. 296.

(7) Tamquam specificum commendat Adamus Lonicerus (L. II. C. 8). R. Sempervivi, sevi ovini, et salis communis partes aequales. Conquassantur simul et imponuntur strumis incipientibus. Alia hujus generis inveniuntur in Viegieriu

menta (8), sacculi aromatici (9), frictiones (10), electricitas (11), plus minus *superflua*, inquam, cum *spongia marina*, seu *officinalis* LINNAEI usta, imprimis *pilae marinae* ustae juncta, strumam saltem lymphaticam, indicatos inter limites (12) certissime sanare valeat(13). Num principium *Jode* dictum istiusmodi pharmaco-

arm. chir. L 2. C. 15 in FISCHERI diss. c. § 35. in RIVERII obs. Cent. II. N. 54 (ex gummi ammoniaco) in DEIDIERI *auscult. T.* 2. (Diabrotanum), in MURALTI *Chir. Geschichten. N.* 91. (Noricum cum camphora), in KIRKLAND op. c. (volatile) etc.

(8) Ex felle tauri, sale, et oleo (GHERLI *Centuria di rare osservazioni. Venezia* 1719.) ex oleo tartari foetido, therebintina, axungia leporis, et extracto saturni (*Richtiger Gebrauch des Bleyextracts, etc.*).

(9) Ex muriate ammoniae, cineribus, sale communi decrepitato, etc. (BOYER in *Dict. des sc. méd.* l. c. p. 550. Gallice dicitur *Collier de Morand*).

(10) Cum panno laneo vaporibus thuris, macis imbuto. RULLIER *Dict.* l. c. p. 550.

(11) SIGAUD DE LA FOND *de l'électricité médicale* p. 143, 545. Cfr. *Journal de méd. T.* 72. p. 427.

(12) §. XXV. 1.

(13) Miris laudibus spongiam marinam ustam extollit ARNOLDUS *de Villanova*, quippe quam omnes strumas infra 25 annum infallibiliter sanare atque auferre credit. Sequentem exhibebat formulam. R. Cineris spongiae novae marinae, et pilae marinae, ossium sepiae, seminum papaveris albi et nigri, zingiberis, et cinnamomi, salis gemmei, radicis pyrethri, nucis cupressi, gallarum, quer-

rum vices agere poterit, ulterior docebit expe-

eus, rosarum aa uncias duas. Concisis omnibus, et contusis fiat pulvis subtilis. De hoc pulvere aeger saepius mane ante cibum, et vespere post cibum in ore aliquid teneat; et post aliquod temporis spatium deglutiat. Ait ROLFINKIUS: « non frustrabitur sua intentione aeger, si subsequentem pulverem assumat. R. spongiam marinam novam lapidibus refertam: combure in cinerem: huic adde salis gemmei, corallorum rubrorum ustorum, cranii humani usti, pyrethri, papyri usti aa unciam unam: calcinentur, et comburantur in cinerem: adde scrophulariae majoris pulveratae uncias tres. M. f. pulvis. S. *Kropf-pulver*. Pulvis hic, si luna decrescente sumatur, duplo majus praestabit commodum ». (L. c. C. XV.). Commendarunt porro spongiam marinam ustam, variis sub formis SINAPIUS in Paradoxa med. Vol. II. p. 72. (fumus sub combustione inhalatus, et pulvis). BLEGNY l. c. (infusum). LANE in *Mem. of the med. Soc. of Lond. Vol. I. N.* 14. v. *Abh. f. pr. Aerzte*. 13. *B.* p. 541. (lente deglutienda); RING in KUHN's *phys. med. Journ.* 1802. p. 268. (forma trochischorum); FODÉRÉ l. c. (semiusta cum cinnamomo, et melle); HAUSLEUTNER l. c. R. spongiae marinae, tartari crudi aa uncias quatuor: aluminis crudi, lapidum spongiarum, corii rossici (*Juchten*) aa uncias duas M. calcinentur in vase fictili bene clauso per quartam horae partem, ut fiat pulvis niger. S. *Strumalis*. R. pulv. strumalis drachmas sex: coque c. s. q. aquae ad col. unciarum novem, adde aquae cinnamomi, syrupi florum aurantiorum aa unciam semis. S. mane et vespere cochleare majus. Ac re quidem vera tanta virtute istud pharmacum adversus strumam sporadicam in junioribus instructum est, ut multiplici experientia edoctus,

rientia (14). *Auxilium manus chirurgicae*,

illud cum vi cinchonae adversus febres intermittentes, et mercurii contra luem aequiparare audeam. Miror hinc recentiores Galliae medicos illius cum comtemtu mentionem injicere (*Dict. des sc. méd. T. XIII. Article éponge* p. 102; et Rullier *Dict* l. c. p. 547 seq.), aut illud in materiis medic. silentio praeterire (Alibert *Nouv. él. de thérapeut. et de mat. méd.*). At vero Rollier parum infra contra secreta in struma jactata declamans (p. 549.), sibi ipsi inscius contradicit. Inquit nempe: « *Nous ferons toutefois, à ce sujet, une exception que notre célèbre maître M. le Prof.* Percy, *juge tout-à-fait méritée en faveur d'une eau particulière, toujours innocente dans ses effets, que l'on donne à la dose de quelques cuillerées par jour, et par laquelle ce savant a vu guérir en différens pays, et notamment dans les Vosges, de milliers de goitreux. Il y a peu de tems encore que Mr.* Percy *a reconnu ici même l'efficacité de cette eau sur une réunion de jeunes personnes, qui furent atteintes en commun du goitre, dans un pensionnat peu éloigné de Paris, et qui furent guéris toutes en peu de tems, par l'usage exclusif qu'elles firent de cette composition, que leur conseilla Mr.* Percy. *Cette eau, long-tems préparée à Strasbourg, où elle a joui d'une vogue méritée, paroit avoir été transmise à Mr.* Bataille *pharmacien de Paris* ». Bene! Pater meus, qui studia sua *Argentorati* absolvit, formulam hujusmodi secreti (ut ex illius Epitome l. c. p. 107 videre est) acquisivit. Quid vero ipsa contineat, illico videbis. R. spongiarum marinarum in fragmentis: lapidum spongiarum aa uncias quatuor: pilae marinae unciam unam. Ingerantur haec crucibulo, ut fiat sub igne cinis. Hujus cineris uncia

e. c. setaceum (15), causticum (16), punctionem,

coquatur in aquae fontanae libris duabus ad remanentiam librae unius. Filtratis, adde syrupi cinnamomi unciam. Cap. aeger ter de die unciam dimidiam. Interea non dicam cum Rullier, pharmacum, de quo agitur, esse *toujours innocent dans ses effets*; experientia enim mea plane sequentia Patris mei verba confirmat: « quod delicatior pectoris constitutio, stomachique major sensibilitas eumdem (stimulum remedii), nisi moderate administratum, aegrius perferat, et sanguinis pauci hinc inde sputum, appetitus depravatus sub usu illius remedii, ut observatio nos quoque docuit, aliquando comparuerit ». (L. c. p. 107). Sic Professor quondam Anatomes Universitatis Vilnensis Lobenwein contra tumorem juguli, quem pro struma habuit, diu spongia marina usus est, quo facto ventriculi vires adeo labefactatae sunt, ut in vomitum chronicum, subsequente lethali marasmo, incideret. Et cel. Hufeland ait: « *Ich habe die Spongia tosta hausig gegen Kropfe gebraucht, und ihre grosse Wirkung dagegen oft bestatigt gefunden, zugleich aber auch die Bemerkung gemacht, dass sie die Luftrohre und Lungen angreift (was wegen ihrer specifischen Wirkung auf die Schilddruse leicht zu erklaren ist); daher sie auch bei Personen, die dazu geneigt sind, leicht Haemoptysis und bei solchen, welche phthisische Anlage haben, leicht Aufregang derselben und Uebergang in Phthisin erreget* ». (*Journ. d. pr. Heilk.* 1821 *febr.* p. 39. *Anmerk.*).

(14) Cl. Coindet (l. c.) cum observaverit, quod *spongia marina usta* ventriculo, et systemati nervoso infensa fieri soleat, inquisivit, quodnam ex principiis illam constituentibus, utrum idem illud strumam sanans, num aliud quod-

aut incisionem (17), extirpationem (18), ligatu-

dam pravos istos producat affectus? Videbatur illi, principium sanans esse *jodium*, a chemico Edinburgensi Fife in spongia detectum; principium vero nocens adhuc ignorari. Adhibuit hinc *jodium*, et quidem cum successu; ait nimirum: « *Après huitaine de jours de traitement, la peau devient moins tendue, elle est comme plus épaisse, la tumeur se ramollit d'abord avant que de diminuer; ce qu'on reconnoit sûrement au toucher; quelques jours après ce ramollissement est encore plus évident; le goître, ou les tumeurs goîtreuses, s'ils en existent plusieurs, deviennent plus distinctes, plus séparées les unes des autres; elles se ramollissent, et se fondent graduellement; dans plusieurs cas le noyeau qui les forme, ou plus exactement la partie qui est organiquement malade, devient plus dure, elle diminue, elle s'isole, quelques-unes deviennent mobiles à mesure que ce qui les entoure se dissipe par l'iode* ». Praescribit plerumque auctor *tincturam jodinae* adultis ad guttas decem ter de die cum dimidio cyatho syrupi capillorum veneris, et aquae. Tincturam parat ex quadraginta octo granis *jode* in uncia una alcohol solutis. Egregius Berolinensium medicus Formey a Coindeto allata confirmat (Hufeland's *Journ.* 1820 *octobr.*), ac usum jodii inprimis ad illam speciem strumae circumscribit, quae in ipso corpore thyreoideo, non in cellulosa illud ambiente sedem figit (ibid. 1822 jun. p. 81). Addit Hufelandus, praeeunte Graefe, jodium solum in struma, quae non dolet, conducere (l. c. p. 98). Haud dudum vero monita, certe non spernenda, de vi venefica jodii publici juris reddita sunt (*Bibl. universelle.* 1820 *dec.* p. 30); quae Formey (Hufeland's *Journ.* 1821 *febr.* p. 31)

ramque, tum tumoris universi (19), tum arteriae

et DE CARRO (*Bibl. universelle.* 1821 *mai*, *septembre* p. 65) diluere sategerunt. Interea ipse auctor jam incipit potius *usum externum* jodii, utpote tutiorem commendare. V. *Notice sur l'administration de l'iode par friction*, in *Bibliothèque universelle. T. XVI. Avril* 1821. p. 320. R. kali, aut natri hydrojodici drachm. semis: axungiae porcinae unciam semis. M. D. S. Illiniatur bis de die ad magnitudinem nucis avellanae struma.

(15) De *setacei* adversus strumam usu legantur FLAJANI (l. c. obs. 68), FODÉRÉ (l. c. p. 75), KLEIN (in SIEBOLD *Samml. chir. Beob.* 2. *B.* p. 11), QUADRI (*medico-chir. Trans. by the medico-chir. Soc. of Lond.* 1819. *Vol. X. P. I.*), BREN (l. c. p. 18), COPLAND HUTCHINSON (*Medico-chir. trans.*, *published by the med. and chir. Soc. of Lond. Vol. XI. P. II.* 1821.) etc. Locum habere potest setaceum in struma non varicosa, tumore molli, fluctuante, transparente. Favet illi hac sub rerum positione et PERCY (v. RULLIER in *Dict. des sc. méd.* l. c. p. 554).

(16) Proposuerunt *causticum*, et *ustionem* CELSUS (de re med. L. VIII. C. IV. Sect. I.), TIMAEUS (Cas. p. 283), MESNY (in *Journ. de méd. T.* 24. p. 75), M. A. SEVERINUS (De recondita abscessuum natura), HEISTER (Institut. chir. P. II. Sect. 3. C. CIV. p. 682); at vero violenta haec auxilia periculum haemorrhagiae, et degenerationis tumoris in carcinoma portendunt. Caeterum si struma mollis omnino ac suppurata foret, tumor serosus aut purulentus per foramen ope caustici excitatum educi posset.

(17) *Punctionem* strumae PETIT (l. c.) in propria uxore suscepit. Indicatur, tumore fluctuante, mollique reddito.

thyreoïdeae superioris (20) tunc solum (praeter

Ad conditionem istam strumae accelerandam cataplasmata adhibentur. Per cannulam tricuspidis injectiones ex alcohol ad inflammationem adhaesivam excitandam institui possunt, consilio Celsi inquientis : « Intus inspergenda adurentia, linimentisque id curandum est, et caeteris pus moventibus ». l. c. (Cfr. *obs. d'un goître fibreux guéri par l'incision*, *p.* Lemaire in *Nouv. Journ. de méd. redigé. p. Mr.* Béclard, Chomel etc. *T. X. Janv.* 1821. p. 25). Verum observationes Flajani (*Collezione d'osservaz. T.* 3. *obs.* 67, 68) periculum incisionum strumae patefacere, nunquam obliviscendum est.

(18) *Extirpationem* strumae proposuit Celsus (l. c.), qui ait : « potest adurentibus medicamentis curari . . . . sed scalpelli curatio brevior est ». Illam cum successu locum obtinuisse narrant Giraud (Dessault *Journ. de Chir.* 3. *B.*), Theden (*Neue Bemerk.* 2. *B.* p. 138), Vogel (obs. quaedam chir. Kiel. 1771), Freytag (Epist. de glandulae thyreoideae partim osseae, partim melliceridis speciem referentis, exstirpatione. Lips. 1778), Fodéré (l. c.). Verum quot non casus lethales uni vel alteri faustos (forte magis alios tumores colli quam veram strumam respiciente) opponere possumus! Legant audaces, et terrefient ab observationibus a Gooch (*Cases in Surgery. Append.* p. 134), Lassus (*Pathologie chirurgicale T. I.* p. 410), et Rullier (*Dict.* l. c. p. 557) candide enarratis. Intelligent sic, ab eventu confirmata fuisse dubia Halleri, ubi ait : « An vero in tanta mole vasorum, quae cum ipsa glandula crescit, in tanta vicinia jugularis internae venae, et arteriae carotidis, in tanta frequentia communicantium arteriarum thyreoidearum superiorum inferiorumque am-

rerum positiones in notis indicatas) impetrabimus; dum struma ita vitae insidias struit, ut,

putatio inter probabiles operationes sit, ego quidem vehementer dubito ». (Opusc. pathol. p. 18). Accedit observatio, quod corpus thyreoideum, praeter quatuor suas consuetas arterias, interdum *ramum directe ex arteria innominata* accipit. (Allen Burns *obs. on the surg. anatomy of the head and neck.* Versio germanica auct. Dolhof Halae 1821 comparuit). Nec solum haemorrhagiam, sed et effectus doloris a protracta operatione illam inflammationis sequentis timendos esse monet Cl. Rullier (l. c.). Addam ex Galeno aphoniae periculum (De locis affectis C. 6.).

(19) Strumam feliciter per ligaturam exstirpatam fuisse, dissertatio Fr. B. Jaeschke de strumae exstirpatione per ligaturam. Jen. 1810, testatur. Quid de hac operatione sentiendum sit, chirurgis decernendum relinquo.

(20) Teste Sperlingio (l. c. §. VIII.) « veterinarii quidem hoc modo procedere dicuntur, et arteriam, quae ad strumosos tumores equorum defertur, abscindendo, efficere, ut strumae evanescant ». Ipsam hanc operationem, contra strumam aneurysmaticam a Jonas (*Abh. üb. d. Prozess, den d. Natur einschlagt, Blutungen aus zerschnitt. u. angestoch. Arterien zu stillen. A. d. E. übers. v.* Spangenberg. *Hannov.* 1813.) propositam, Cl Walther (Op. c. p. 23, 27) et Coater (medico-chir. Trans. Vol. V. P. a. 1819.) cum successu perfecerant. Ulterior experientia, quid de hac operatione sentiendum sit, demonstrabit. Desiderandum solum est, ut et casus lethales, si obveniant, publici juris reddantur. « *Les revers doivent être publiés de même que les succès : ne sont-ils pas en effet, pour*

annuente aegroto, anceps remedium morti certae anteponendum sit.

les Practiciens à venir, placés comme des signaux propres à leur faire éviter les écueils, contre lesquels leur inexpérience viendroit se briser»?. Rullier *Dict.* l. c. 556.

DE MORBIS

THECÆ THORACICÆ, PLEURÆ, MEDIASTINI, THYMI, ET PULMONUM.

Caput VII.

DE VITIIS THECAE THORACICAE, PLEURAE, MEDIASTINI, THYMI, ET PULMONUM GENERATIM.

§. XXVII.

ORDO RERUM. DE VITIIS THECAE THORACICAE.

Ordo rerum.

1. Morbis tracheae annectimus illos bronchiorum, pulmonis, et pleurae; quaestio ideo erit de *bronchitide, pneumonia, pleuritide* (verbo de *peripneumoniis*), *pneumonorrhagia, phthisi pulmonali, hydrothorace, laesa respiratione generatim, dyspnoeis, et asthmate speciatim, tussi in genere, catarrho pulmonum*, et *coqueluche in specie.* Speciali istiusmodi morborum doctrinae, observationes quasdam *generales* praemittere juvabit; praeeuntibus Heurnio (1), Castelli (2), Grossio (3), Bellinio (4), Mon-

(1) De morbis pectoris. Lugd. Bat. 1608. v. op.

(2) Exercit. medicin. ad omnes thoracis affectus. Tolos. 1616.

(3) Lect. de morb. capitis, et thorac. Ferrar. 1628.

(4) De morbis capitis, et pectoris. Vide op. de urina, et pulsibus. Bonon. 1683.

TAGNANA (5), WALDSCHMIDT (6), VESTI (7), LA SALLE (8), STAHL (9), BARBEYRAC (10), FREYSLEBEN (11), LANG (12), CRENDEL (13), GANTER (14), JOUBERT (15), BORDEU (16), ORLANDI (17), BOEHME (18), FLEISCHMANN (19) etc.

De vitiis thecae thoracicae.

2. Cum de morbis *integumentorum* (20),

(5) Consilia N. 92, et sq. de aegritudinibus pectoris, et pulmonis v. opp.

(6) Diss. de morbis thoracis. Marb. 1683

(7) Diss. de pectoralibus affectibus, illorumque remediis in genere. Erf. 1790.

(8) *Traité des malad. de la poitrine. Bourdeaux, Lyon.* 1704.

(9) Diss. de affectibus pectoris. Hal. 1710.

(10) *Diss. nouv. sur les malad. de la poitrine. Amst* 1731.

(11) Diss de morbis pectoralibus. Mogunt. 1735.

(12) Diss. de pectoralibus affectibus, et remediis. v. opp. T. III. p. 191.

(13) *Traité de quelques malad. de la poitrine. Paris* 1739.

(14) Diss. sistens. diagnosin morborum pectoris. Vind 1764.

(15) De affect. intern. partium thorac. v. opp. T. I.

(16) *Von d. schleimigten Gewebe od. d. zellichten Werkzeugen u. einigen Brustkrankheiten. Wien* 1772.

(17) Tractatus de morbis pectoris. Romae 1779.

(18) *Curmethode d. wichtigsten Brustkrankheiten. Leipz.* 1788.

(19) Diss. de vitiis congenitis circa thoracem, et abdomen. Erlang. 1810.

(20) Exanthemata, et impetigines plurimas, quae universo systemati cutaneo infensae sunt, nec integumentis thoracis

musculorum (21) *thoracis*, atque de *vertebris* (22) jam alibi simus locuti, cumque de illis *mammarum* serius mentionem injecturi simus (23), nos directe ad vitia thecae thoracicae convertimus.

parcere, sponte elucet. Cum his vero peculiarem affinitatem habere videtur *Zoster*, nullibi tam familiaris quam circa dimidium thoracis. (P. I. Vol. II. C. IX. §. XLI. p. 171).

(21) Doctrinam *rheumatismi acuti* exponendo (P. I. Vol. II. C. XLIV. §. CLXXXIV. 5.) de illo quoque *musculorum pectoris*, vulgo *pleuritide spuria*, Pathologis *pleurodynia* (ἀ πλευρά, latus, et ὀδύνη, dolor) locutus sum. Nec *abscessum*, nunc inter musculos thoracis, et tegumenta, nunc illos inter, et pleuram locatum, silentio praeterii (l. c. 12. p. 361). Memorabiles praeterea sunt nonnullae illorum musculorum abnormitates. Spectant huc: praesentia musculi inconsueti, *sternalis brutorum* dicti (Albini hist. muscul. p. 291. Halleri icones anat. Fasc. VI. T. I. La-Faye in *Hist. de l'Ac. des sc. de Paris* 1736. p. 82.); *extensiones musculi sterno-mastoidei usque ad musculum rectum abdominis* (*Journ. de méd. chir. et pharm. de Paris* 1773. *T. XXXIX.* p. 45, et 309), et *musculi pectoralis* usque *ad musculum obliquum abdominis* (Mayer. *Beschreib. d ganz. menschl. Korpers.* 3. *B.* p. 246); *defectus musculi triangularis sterni* (Albini l. c. p. 309. Morgagni de sed., et causs. morb. Epist. XLIII. Art. 29), et *duplicatio musculi subclavii* (Boehmeri obs. anat. rar. Fasc. I. p. IX Not. 66).

(22) P. II. Vol. I. Sect. II. C IV. §. XVII.

(23) P. IV. Vol. II. de morbis sexus sequioris.

§. XXVIII.

VITIA COSTARUM, STERNI, SCAPULARUM, ET CLAVICULARUM.

Vitia costarum.

1. *Costae* aliquando in monstris plus minus deficiunt (24). Alias numero excedunt (25), vel deficiunt (26), vel nimis (27), vel parum

(24) Meckel *Handb. d. path. Anat.* 1. *B.* p. 146. Mery *hist. de l'Ac. R. de Montpellier T. I.* p. 103. Gilibert *Mém. de l'Ac. des sc.* 1720. p. 10, 13. Klein Spec. inaug. sist. monstr. descript. Stutg. 1793. p. 25. Narrat Tobias Coberus (obs. Hungar. VI.) de colonitore, qui ex matris gravidae cataphractum intuentis imaginatione, pectus non ex costis, sed ex continuo, solidoque osse habuit tanti roboris, ut ex durissimo ictu nihil doloris eo loco sentiret.

(25) *Tredecim costae* describunt Columbus de re anatomica. L. XV. Venet. 1559. p. 485. C. Bauhini theatr. anat. L. II. C. 7. Schenk obs. med. p. 260, 266. Hunauld in *Mém. de l'Ac. des sc.* 1741. Van Doeveren Spec. anat. acad. C. XIII p. 198. Morgagni op. c. Epist. V. N. 10. *Frankische Samml.* 4. *B.* p. 242. Boehmer obs. anat. rar. Fasc. I. Praef. p. 6. Not. 9. Haller de funct. corp. humani. Vol. IV. p. 8. Sabatier *Traité d'anat. T. I,* p. 152.

(26) *Undecim costas* invenerunt Columbus l. c. p. 485. Thom. Bartholinus Hist. anat. Cent. V. Hist. I. T. III. p. I. Schenk l. c. Bertin *Traité d'osteol. T. III.* p. 97. Morgagni op. c. Epist. LVI. N. 17, ejusdem advers. anat. II. Haller l. c. Boehmer l. c. obs. anat. rar. Anglipoli 1786. Fasc. I. C. 3.

(28) incurvatae sunt. Porro obvenerunt par primum costarum spuriarum immediate sterno adhaerens (29), extremitas anterior costarum fissa, et duplici cartilagine sterno alligata (30), duae vel plurimae costae invicem concretae (31), de-

(27) SOEMMERRING *Ueber die Wirkung der Schnürbrüste. Berlin* 1793.

(28) FLEISCHMANN l. c. p. 7.

(29) ALBINI hist. musc. Lib. III. p. 290. SANDIFORT. obs. anat. path. Lib. IV. Cap. X. p. 138.

(30) ALBINI Annot. acad. L. II. C. 13. p. 55. Tab. VII. SUE *ostéologie trad. de l'angl Paris*. 1759. p. 141 HALLER de corp. hum. fabrica. Vol. VI. p. 8. VAN DOEVEREN l. c. p. 203. BONN descr. thes oss. morb. Hoviani p. 108. SANDIFORT obs. anat. path. C. X. p. 135 Ejusd. Mus. anat. Vol. I. Sect. 3. p. 99. N. X. p. 87. N. CCCLIII. p 180. N. CCI, CCII Tab. XLIX. fig. 3. WALTER's. anat. mus. p. 185. N. 681, 684.

(31) MORGAGNI Epist. LVI. §. 17. KOHLER *Beschr. d. physiol. u. pathol. Praepar., welche in d. Sammlung. d. Herrn.* LODER's *sind. Hal.* 1795. p. 13. *N.* 55. COLUMBUS l. c. p. 485. ALBINUS ann. acad. L. II. C. 13. p. 55 ejusd. Index suppell. RAVIANI p. 228. BERTIN l. c. p. 134. SUE l. c. p. 141. HUNAULD l. c. 1740. p. 535. MEDIKUS *Samml. v. Beob. aus. d. Arzneywissenschaft. Zurich* 1764 1. *B.* p. 80. KALTSCHMID Progr. de costis duabus primis veris per substantiam osseam cohaerentibus. Jenae 1767. SANDIFORT Mus. anat. Vol. I. p. 87. N. CCCLIV p. 173. N. CXLVI. Tab. XLVII. fig. 2. p. 174. N. CXLVIII Tab. XLII. fig. 1. 2. p. 180. N. CXCVII. Tab. XLVIII. fig. 3, 4. N. CXCVIII. Tab. XLIII. fig. 1, 2. N. CXCIX. Tab. XLIX.

fectus nonnullarum cartilaginum, sterno libero (32), cartilagines ossescentes (33), spuriae articulationes costarum (34), costae perforatae (35), erosae, carie destructae (36), a sterno

fig. 45. Rosenmüller *Beitrage f. d. Zerglicderungsk.* 2. *B.* 1. *St.* p. 99. Tab. I. fig. 1, 2. Plurima exempla ipse vidi.

(32) Sandifort obs. anat. pathol. Lib. III. Cap. I. p. 15. Tab. V. fig. 4. p. 37. Stoll l. c. p. 105. (Periosteum distentum, sero plenum).

(33) Lieutaud hist. anat. med. L. IV. obs. 121. (in senibus). Bleuland de sana, et morbosa oesophagi structura p. 112. Ackermann *Bemerk. üb. d. Kenntniss u. Kur. einig Krankh.* 3. *B* 1. *Heft* Haartmann in *N. Abhandl. d. K. Schwed. Acad. d. Wissensch.* 21. *B* 3. *St.* p. 81. Knepoelhout Sectiones cadaverum patholog. Lugd. Bat. 1805. p. 5. Jahn in Hufeland's *Journ.* 23. *B.* 3. *St.* p. 81. Stoll rat. med. Vol. VII. Frank interpr. clin. Vol. I. p. 271. Saepissime observavi.

(34) Sandifort l. c. p. 135, et Mus. anat. Vol. I. Sect. 3. p. 98 N. VIII. Van Doeveren l. c C. VIII. p. 204. Tab. VII. fig. 4. Otto *Handb. d. pathol. Anat.* p. 64. Meckel *Beitr. zur vergl. Anat.* 1. *B.* 2. *St.* p. 138.

(35) Otto l. c. p. 65.

(36) Ab aneurysmate aortae Morgagni Epist. XVIII. N. 25. Epist. XVII. 25, Epist. XXVI. 5. Weikard *verm. med. Schriften* 2. *B.* p. 37. Soemmerring *Anmerk. zu* Baillie p. 17. Kohler l. c. p. 89. N. 310. Walter's *anat. Museum.* 2. *B* p. 113. N. 560. p. 114 N. 563. p. 121. N. 563. Hunter in *Phil. Trans. N.* 468. Ruysch obs. 37. Portal *Cours d'anat. méd. T. I.* p. 329. Lee in *Lond. med.*

avulsae (37), largiores solito (38); ne de costarum luxationibus (39), fracturis (40) et aneurysmate arteriarum intercostalium (41), utpote ad chirurgiam spectantibus, dicamus. *Dolor costarum* plerumque symptoma morborum columnae vertebralis, pleurae, pulmonum, et cordis sistit. Verum exstat et *neuralgia thoracica*, utplurimum latus sinistrum inter costam septimam, et nonam, occupans, curriculum nervi, arteriam intercos-

Review. Jun. 1801. v. Hufeland's, Schreger's. *u.* Harles *Journ. d. ausland. med. Literatur.* 1. *B.* p. 23. Plurima exempla ipse vidi.

(37) Per aneurysma aortae v. Werdemann in Mursinna *N. Journ. f. d. Chirurgie* 1. *B.* p. 195.

(38) Otto l. c.

(39) Bartholinus Hist. anat. Cent. I. Hist 22. Cent. V. Hist. 66. Bullet *Mém. de chir. T.* 4. p. 573. Blankard Collect. med. phys. Cent. VI. N. 37. Martin *Journ. de méd. T. LIV.* p. 328. Petit in *Dict. des sc. med. Vol. VII.* p. 146.

(40) Celsus L. VIII. C. 9. Paulus Aegineta L. VI. C. 96. Fabr. Hild. Cen.. V. obs. 85. La-Motte Chirurg. obs. 345. Siebold *Chir. Tageb. N.* 69. Klein *Chir. Bemerk.* p. 141. Bromfield *Chir. Wahrnehm. N.* 12. Berlinghieri in *Mém. de la Soc. méd. d'émulation. T.* 3. p. 151. Magendie *Biblioth. méd.* v. *Journ. de méd. continué. Vol. XII.* p. 278. Viole diss. de costarum fractura. Paris. 1788. Kern *Annal.* 1. *B.* p. 70. Mandt in Siebold's *Samml. chirurg. Wahrnehm.* 3. *B.* p. 206.

(41) J. Hodgson *Von den Krankheiten der Arterien und Venen. Aus d. Engl. Hann.* 1817.

talem comitantis (42) sequens, magis femini quam in maribus obveniens, nullam functionem praeter respirationem, laedens, animi pathematum, abusus veneris effectus, a rheumatismo periostii costarum, et a distractione musculorum pectoris (43) distinguenda, et valeriana, assa foetida, moscho, castoreo, fasciisque (44) curanda (45).

Vitia sterni.

2. Monstra interdum *sterno* carent, ita ut viscera pectoris in propatulo sint (46). Et in infante, ceterum bene constituto, et maxima

(42) Ex nervorum dorsalium ramis anterioribus.

(43) In commentariis SWIETENII (§. 326), ubi de contusion agitur, monitum fuit ex HIPPOCRATE, et ex GALENO, cursu, lucta, onere majore sublato etc. fieri quandoqu tantas *musculorum distractiones*, ut quaedam illarum *fibrarum rumpantur*; *convulsiones*, σπάσματα, et *ruptura* ῥήγματα vocarunt veteres medici illa mala, monueruntqu intensos inde dolores, et quidem circa thoracem difficil limos fieri.

(44) *The London medical Repository edited by* UWINS. *Vol XIII. N.* 2. 1820.

(45) Morbus iste sub nomine *neuralgiae thoracicae* a NICO describitur (*Nouv. Journ. de méd. chir. et pharm. Pari* 1818. *Novemb.* p. 247. *T. III.* Unicum hujus morbi exemplum vidi. Cfr. POTERIUS Cent. I. obs. cur. 83.

(46) *Mém de l'Ac. des sc. de Paris* 1760. p. 86. (deeran quoque cartilagines costarum, et claviculae).

pars sterni desiderabatur (47). Praeterea conspiciebantur *sternum* non plane osseum (48), perforatum modo in medio (49), modo, et frequentius quidem, in parte inferiore (50), carie erosum (51), impressum (52), prominens (53), bifurcatum (54), fissum (55), longissimum (56),

(47) WIDEMANN *Ueber das fehlende Brustbein. Braunschweig.* 1794. p. 9 (Costae fluctuabant, et pulsatio cordis tegumenta elevabat).

(48) SANDIFORT l. c. BEAUCHÊNE in *Journal général de méd. chir. et pharm. par* SÉDILLOT *N. XXXII. Novembr*, et OTTO l. c. p. 65.

(49) CULMUS *Breslauer Samml. Vers.* 22. p. 326. (Frequentius in feminis, observantibus BAUHINIO, et MECKEL *Handbuch* l. c. p. 113)

(50) HUNAULD *Mém. de l'Ac. des sc.* 1740. p. 532. MECKEL l. c p. 113.

(51) *Gazette salutaire de Bouillon* 1789. v. HUFELAND'S *N. Annal d Franz Arzneyk.* 1. *B.* p. 240. (Pericardium, et motus cordis in propatulo erant). Casus similes narrat SCHENK in obs. med. L. II. obs. 171, et 172, an. 1820. Sternum vidi uno in loco ita erosum, ut specillum ad cavitatem pectoris penetraret.

(52) In sutoribus, maxime vero in feminis fabricatione taeniarum intentis (*Bander-Fabrikantinnen*), ut Viennae saepius observavi.

(53) In gibbosis rhachiticis utplurimum ex vitio columnae vertebralis. Cfr. MORGAGNI Epist. XXVII. N. 31, 32.

(54) CULLERIE *Obs. d'un vice congénit. de conformat. du sternum.* v. *Journ. gén. de méd. franç. et étrangère. T. LXIV, XIII de la II. Ser. N.* 291. *Mars* 1821. p. 305.

brevissimum largissimumque (57), *cartilagine ensiformi* fissa (58), tricuspidata (59), perforata (60), introflexa (61), ossificata (62), maxima (63), deficiente (64). *Dolor sterni* ex iisdem morbis viscerum, praesertim cordis, et hepatis,

(55) Ficker *Beytrage z. Arzneywissensch.* 1. *St.* p. 76. (In homine vivente. Pars superior fissurae palpitationem vasorum exhibebat).

(56) Marrigues in *Mém. de mathémat. présentés à l'Ac. des sc. T. IV.* (In monstro ad symphysim ossis pubis).

(57) Sandifort Mus. anat. Tab. XLVI. p. 4. Meckel l. c. p. 115.

(58) Meckel l. c. p. 114.

(59) Maur. Hoffmann disqu. corp. hum. anat. pathol. Spec. IX. §. 6. p. 148.

(60) Sandifort Mus. anat. Vol. I. p. 179. N. CLXXXVII. Blumenbach *Gesch. d. Knochen.* §. 296.

(61) Codronchi l. c. Septalius l. c. Barbette anat. pract. L. I. C. 4. p. 16. Piso de med. Brasil. L. II. Schenk obs. L. II. N. 264. Bartholinus Epist. IV. p. 453. Brouzet *sur l'éducat. méd. des enfans. T. II.* p. 151. (asserit per risum immodicum introrsum pelli). Vidi introflexam apud sutorem, ut vomitus chronici caussam (Cfr. P. III. Vol. I. Cap. de vomitu).

(62) Otto l. c. p. 66.

(63) Albini tab. os. XIV. Codronchi de morbo novo, sive prolapsu cartilaginis mucronatae. Bonon. 1683. Edit. Gruneri. Jen. 1786. (usque ad umbilicum). L. Septalius de morb. ex mucr. cartil. proveniente. Mediol. 1632. G. H. Troschell de morb. ex alieno situ partium abdominis.

(64) Haller de corp. hum. fabrica. T. VI. p. 25.

c ille costarum, pullulat. Dum dolor ille ad artilagines, inprimis costae tertiae, quartae, bvenit, reconditae syphilidis saepe est indicium 65). Tandem membrana sterno propria, seu eriostium saepe rheumate, vel arthritide tenatur, cui in recenti malo hirudines, in senecente autem emplastrum SCHIFFHAUSII (66) um successu opponimus.

Vitia claviculae.

3. *Claviculae* in homine sine brachiis nato leficiebant (67); aliquando laborant carie (68), ractura (69), exostosi (70), et luxatione (71).

(65) BAGLIVI Prax. med. L. I. p. 96. (« Dolor fixus in medio pectoris diu perseverans, ac moleste sine tussi etc. signum est luis gallicae latentis multis ante annis ab aegris susceptae, et hoc signo se solum manifestantis »).

(66) Empl. balsamic. SCHIFFHAUSII. Empl. Moscovitic. R. Olei olivarum libras tres: saponis veneti libram unam: pulveris tenerrimi cerussae venetae, minii ââ libram unam: camphorae uncias tres: castorei Sybirici unciam unam et semis. M. f. l. a. Emplastrum (J. F. MOLLER's *Reise von Vollhynien nach Cherson. Hamburg. Campe* 1802 p. 58).

(67) JESSEN de ossibus p. 24.

(68) LUDWIG apud VOIGTEL l. c. PEZOLD obs. med. chir. N. 62. SIMMONEAU in DESAULT *auserl. chir. Wahrn.* 3. *B.* N. 75. D'ANGERVILLE *Mém. de chir. T. V.* p. 361. NEUMANN in *Abh. d. Josephin. Akademie in Wien.* 2. *B.* p. 206.

(69) LE-VACHER diss. de fractura claviculae. Paris. 1766. DISDIER diss. de fract. clavic. Paris. 1768 VOGT diss. ambarum scapular., dexteraeque claviculae fract. rara.

Vitia scapulae.

4. *Scapula* dextra fissa inveniebatur (72). In rhachitide subjicitur curvaturis, et facile fracturis (73).

§. XXIX.

VITIA PLEURAE, MEDIASTINI, ET THYMI.

Vitia pleurae.

1. Pleura aliquando efformat in recens natis saccum herniosum, pulmones, aliaque viscera includentem (74). Haud raro illa super primam

(70) Kulmus diss. de exostosi steomatode claviculae, ejusque felici sectione. Gedan. 1732.

(71) White in *Medic. Reposit Hexade II. Vol. I. N. I. Art.* 4. (a sterno dimota per aneurysma aortae). Cowper *Anatomy of the human body.* v. Haller Bibl. chir. Vol. I. p. 519. (ad acromium), et opera chirurgica.

(72) Hochstaetter apud Voigtel *Handbuch d. pathol. Anat.* 1. *B.* p. 328.

(73) Sandifort mus. anat. Vol. I. Sect. 4. N. 1. p. 128. Vol. II. Tab. IV. fig. I. Cfr. Vogt l. c.

(74) *Pleurocele* a gr. πλευρά, pleura, et κήλη, tumor, v. Haller opusc pathol. obs. XXIX. p. 60. Voigtel fragmenta semiologiae obstetriciae p. 77. Tab. V Lachmann in Misc. N. Cur. Dec. I. An. 3. Obs. 103. T. III. Pelargus *Med. Jahrgang.* 3. *B.* p. 85. Michaelis in Richter's *chir. Bibl.* 6. *B.* p. 728. Mercier *Journ. gén. de med. chir. et pharm. par* Sédillot *T. XXXIV. Avril.*

costam saccum partem superiorem pulmonis continentem constituit (75). Herniae hujusmet pulmonis quoque inter costam veram sextam, septimam lateris sinistri (76), et alibi, inprimis praevia destructione costae unius alteriusve (77), observatae fuere. Praeter inflammationem, et illius exitus (78), praeterque varia exanthemata (79), pleura *glandulas scirrhosas* (80), *tumores sarcomatosos* (81), *lamellas sero repletus* (82), *adipem* (83), ejusdem partem in

(75) Huber observ. anat. Cassel. 1760. p. 30.

(76) Grateloup *Journ. de méd. T. LIII.* p. 410. Gilibert *Beobacht. und Krankengesch.*

(77) Sabatier v. Richter *v. d. Bruchen* p. 4. Michaelis in Richter's *chir. Bibl.* 6. *B.* p. 728.

(78) Cap. VIII. §. XXXIV. N. 17.

(79) E. c. peticulae (Stoll *Heilungsmethode.* 2. *B.* 2. *Th.* p. 195), variolae (Wrisberg Comment. Soc. Goetting. T. V. Comment. med. anat. physiol. et obstetricii argumenti. Vol. I. N. 4).

(80) Camper in *Genees-Natur-en Huiskundig Kabinet* 1779. *N. III.* p. 194. v. *Abh. f. pr. Aerzte. II. B.* p. 518. (vidi et ego in duabus matronis ex cancro mammae defunctis).

(81) Herz in Misc. N. C. Dec. III. An. 4. Obs. 103 (In juvene post lapsum in thoracem, dolore obtuso pectoris, et dyspnoea laborante, et suffocato). *Mém. de l'Ac. des sc.* 1740. (In viro dyspnoea, et ictero laborante. Sarcoma dimidium cavitatis pectoris adimplebat, ac pulmones, diaphragma et hepar comprimebat). Cfr. Lieutaud Op. c. T. II. p. 235. Obs. 750.

(82) Chambon de Montaux *Merkw. Krankengeschichte* p. 48. *Bemerk.* 13.

cartilaginem (84), alteramve in *os* (85) conversam exhibuit.

Vitia mediastini.

2. *Mediastinum* interdum desideratur (86).

(83) Rhodius Mantiss. anat. Obs 9.

(84) Lieutaud l. c. p. 279. Obs 855. Haller Opusc. pathol. obs. 60. Hautesierk *Recueil d'observations médicales T.* 2. p. 583.

(85) Pluries lamellas osseas in pleura detexi. Multa hujus generis referunt Henkel in Schaarschmidt's *med. chir. Nachrichten. Jahrgang* 3. *St.* 39 p. 311. Haen *Heilungsmethode.* 9. *Th. I. Kap.* §. 3. *B.* 4. p. 187. Lieutaud l. c. p. 234. Obs. 746. Blumenbach *Gesch. u. Beschreib. d. Knochen.* §. 277. p. 338. *Anm.* Baillie *Series of engravings. Fasc. II. Tab.* 3. Soemmerring in *Anmerk.* ad illud op. serm. Germ. *Anm.* 73. Schacher diss. de ossificatione praeternat. Lips. 1726 in Halleri Coll. disp. pract. T. VI. p. 337. Loseke obs. anat. chir. med. nov. et rar. Berol. 1754. Pequault *Recueil périod. d'obs. de méd. chir.*, *etc. par* Vandermonde. *Paris* 1757. *Vol.* 7. p. 212. Morgagni Epist. XXI. N. 19. Leske *Auserl. Abh. aus d. phil. Trans.* 2. *B.* p. 47. Wetter *Aphorismen aus d. pathol. Anatomie.* 2. *B.* p. 217. Stupenda exempla ossificationis pleurae leguntur apud Haller Coll. disp. Vol. 2. p. 390, et elem. physiol. T. III. p. 119. Walter obs. anat. XI. p. 43. Tab. VII. fig. 6. *Anat. Museum.* 1. *B.* p. 161. *N.* 326. Prochaska Annotat. acad. Fasc. 3. C. 3. Obs. 5. Blumenbach *Med. Bibl.* 2. *B.* p. 68. Interdum massae ossificatae potius pleurae adhaerent (Mohrenheim *Wienerische Beytrage.* 2. *B.* p. 217).

Visum est continere cruorem (87), aërem (88), adipem (89). Degenerat etiam in sarcoma (90), et in massam osseam (91).

(86) DIEMERBROECH v. LIEUTAUD Hist. anat. med. L. II. Sect. 6. Obs. 792. p. 252 (In puero septenni dyspnoea, et tussi chronica laborante. Deerat simul diaphragma). BECKER ib. L. I. Sect. 2 Obs. 216 T. I. p. 72. (In puero quinque annorum dyspnoea, tussi, et colica a secundo aetatis anno laborante. Praeter mediastini defectum inveniebantur pulmones, cor, et hepar in thoracis dextro cavo positi, ventriculus et lien in sinistro).

(87) TROMBALLI v. MORGAGNI Epist. XXVI. N. 39. (Inter lamellas mediastini).

(88) BAILLIE l. c.

(89) In hominibus aetatis provectioris vix pro abnormi haberi potest, secus vero in junioribus (K. BELL *Zerglied. d. menschl. Korpers.* 1. *B.* p. 216. VOIGTEL *Handb.* 2. *Th.* p. 187). Casus collectionis morbosae adipis in mediastino describuntur a LIEUTAUD l. c. obs. 753. p. 236. (In viro 50 annorum dyspnoea laborante, ac suffocato. Tanta erat adipis in mediastino, et pericardio collectio, ut pulmones inde omnino comprimerentur), a PORTALIO ib. obs. 754. p. 237. (Librae tres ad quatuor adipis). Cfr. *Mém. de l'Ac. R. des sc. de Paris* 1784. p. 51. v. *Samml. auserl. Abh.* 2. *B.* p. 710. (Foemina diu dyspnoica, et post iter mortua. Adeps videbatur motum cordis impedivisse; unde hoc viscus disruptum fuit. In *Med. observ. and inquiries Vol.* 3. p. 69).

(90) MORGAGNI Epist. XVI. N. 26.

(91) METZGER Prolusio de spina ventosa in vertebris dorsi divisa. Regiom. 1787. v. *N. Samml. f. W. A.* 5. *St.* p. 313.

Vitia thymi.

3. *Thymus*, corpus hoc incomprehensibile aberat interdum in monstris acephalis (92), aliisque (93), aut in illis modo minimum (94), modo maximum (95) inveniebatur; porro persistebat in adultis (96), et senibus (97); alias praemagnum (98) fuit, et suppuratum (99), nigrum, et durum (100), osseum (1), concre-

(92) Winslow v. Riegel de gland. suprarenalibus. Hafn. 1790. p. 23. Meckel *Handbuch* etc. p. 486.

(93) Brodie *Journ. de méd.* 1810. *Oct.* p. 281.

(94) Renard *Journ. de méd. p.* Roux. *T. XXIII.* p. 118. Meckel l. c. p. 488. Otto Op. c. p. 237.

(95) Kelch *Beitrage z pathol. Anat. Berl.* 1813. p. 85.

(96) Meckel *Mém. de l'Ac des sc. de Berl.* 1755. *Collect. Acad. part. étrang. Vol. IX.* p. 144. *Frank. Samml.* 3. *B.* p. 65.

(97) Sandifort obs. anat. pathol. Lib. III. Cap. II. p. 45. Not. 9 Mus. anat. Vol. I. Sect. V. N. XIV. p. 244. Meckel l. c. p. 490. Eph. Nat. Cur. Dec. III. p. 278. Cooper Tabul. anat. XXI.

(98) Caillot, et Duret in *Bull. de l'école de méd.* 1807. p. 23. (In puero 13 annorum aderat simul perforatio septi cordis, ac morbus coeruleus) Heister Comp. anat. p. 118. (puer 13 annorum, phthisicus), Morgagni Epist. XVII. N. 10.

(99) Cranz de vomica pulmonum, et glandular. vicinar. Jen. 1740 p. 16. Cfr. Lieutaud l. c. obs. 766, 768. p. 241.

(100) Harderi apiarium obs. LXVI. p. 260. Lieutaud l. c. L. II. Sect. 2. obs. 761. T. II. p. 240 Baillie l. c. vers. germ. p. 61. *Abhandl. f. pr. Aerzte* 26. *B.* p. 361.

mentisque cretaceis repletum (2), conversum nunc in massam adiposam (3), nuncque in tumorem mucosum (4).

§. XXX.

VITIA PULMONUM.

Litteratura.

1. De *morbis pulmonum* in specie scripserunt Vischer (5), Luther (6), Closius (7),

(1) J. N. Binninger obs., et cur med. Cent. V. Monbelgard 1678. Cent. III. obs. 29. Lieutaud l. c. T. II. p. 240. Vetter. *Aphor.* 1. *B.* p. 141.

(2) Chr. Vater in Eph. Nat. Cur. Dec. IX. obs. 161. (Puella undecim annorum ab infantia dyspnoea laborans). Exempla calculorum thymi describuntur ab Hardero l. c. obs. XLV. Hoffmann Cardianastrophe p. 6. Act. med Berol. Vol. I. Dec. III. p. 28. Schurigii Lithologia. C. II. §. 66. p. 233. Lieutaud l. c. obs. 769. p. 242.

(3) Wade in *Lond. med. observ. and Inquiries Vol.* 3. p. 69.

(4) Targioni - Tozzetti v. Gonnelli *Krankengeschichte e. Mannes, der an den Folgen einer Vergrosserung d. Brustdruse starb.* v. Eschenbach *vermischte med. und. Bemerk. Leipz.* 1784. 1. *Th. N.* 1.

(5) De differentiis, et causs. morborum pulmon. Tubing. 1581.

(6) Diss. de pericardii, pulmonis, et partium genitalium anomaliis. Kil 1704.

(7) Diss. de juvenum dispositione ad morbos pulmonum Halae 1720.

Buchner (8), Haller (9), Coste (10), Falk (11), Vander-Voort (12), Davidson (13), Belen (14), Camper (15), Portal (16), Metzke (17), Van-der-Bosch (18) Montfalcon (19) et anonymus (20).

Consideratio pulmonum.

2. Si consideremus opus respirationis et oxygenationis sanguinis a pulmonibus gubernari, et pulmones per nervum vagum, et sympathicum magnum arctissimum commercium alere

(8) Diss. de praeservandis morbis pulmonum tam communibus quam propriis. Hal. 1749.

(9) Progr. de morbis pulmonum observationes. Goett. 1749.

(10) *Traité des maladies des poumons. Paris* 1765.

(11) *Treatise on the disorders of the Lungs.* 1773.

(12) Diss. de morbis pulmonum. Lugd. Bat. 1787.

(13) App. ad *observations anatomical, physiological and pathological on the pulmonary sistem.*

(14) Diss. de morbis pulmonum v. Collect. dissert. Lovaniens.

(15) De theoria, et curatione morb. chronic. pulmon. v. Ejusd. diss. X. N. 4., et *Samml auserl. Abh.* etc. 18. *B.* p. 58. 414.

(16) *Mémoires sur la nature, et le traitement de plusieurs maladies.* 1. *Vol.* p. 218.

(17) Diss. de morbis pulmonum ex mixtura, formaque laesa explicandis. Hal. 1800.

(18) Commentatio exhibens anatomiam systematis respirationi inservientis pathologicam. Harlem 1801.

(19) *Dictionnaire des sciences médicales; article des maladies des poumons. T. XLIV.* p. 531.

cum cerebro (21), corde et vasis sanguineis majoribus (22), hepate (23), aliisque visceribus abdominalibus (24), renibus (25), et cute; de summo illorum momento (26) nec umbra dubii locum habebit.

Vitia formae.

3. Mirum hinc non est, *defectum pulmonum* dumtaxat in monstris humanis pro vita non

(20) *Outlines of a treatise on the disordered state of the lungs. Lond.* 1804.

(21) BOEHMER de pulmon. cum cerebro consensu. Hal. 1763. BICHAT *Recherches physiologiques sur la vie et la mort. Paris* 1805.

(22) Ob nexum pulmonum cum corde, et vasis majoribus, morbi istarum partium tractatui de morbis partium respirationi inservientium alligabuntur.

(23) EBELING diss. de pulmonum cum hepate antagonismo. Goett. 1806.

(24) Legatur de hoc argumento SOEMMERRING, et REISEISEN (*Ueber d. Bau u. d. Verrichtong d. Lung. Berl.* 1808), DUMAS (*Principes de physiologie. Paris* 1807. *T.* 2, et SÉDILLOT *Recueil périod. de la Soc. de méd. de Paris. T.* 33. p. 353). DUPUYTREN (*Nouv. Bullet. de la Soc. philom. de Paris. T. I.* p. 228.), BLAINVILLE (ib. T. I. p. 226), PROVENÇAL (*Mém. lu à l'institut le* 27 *nov.* 1809).

(25) Quatenus *nervus venalis posterior superior* ex gangliis thoracicis decimo et undecimo oritur.

(26) De necessitate propria nosocomia pro cura morborum pulmon. erigendi jure loquitur J. BUXTON in *Monthly Mag. J.* 1814 *nov.*

idoneis, locum habere posse (27). Contra unius *lateris pulmo* per primae conformationis vitium, sine incommodo respirationis defecisse visus est (28). Desiderabatur pulmo *sinister* in infante thorace normali instructo (29), in alio autem una cum costis, et sterno imperfecte evolutis (30), in hydropica (31), in juvene dyspnoea periodica affecto (32); ac *dexter*, in viro difficultate chronica respirationis laborante (33). Pulmones aliquando copia excedunt non solum in monstris gemellis infra pectus secum

(17) Hujus generis monstra describuntur in Misc. N. C. Dec. II. An. 2. Obs. 143. *Mém. de l'Acad. R. des sc. de Montpellier. Journ. de* TREVOUX *Juill.* 1706 DANIEL's *Samml. med. Gutachten.* p. 275. *Tab. I.* 5 ROEDERER de foetu parasitico in Comment. Soc. Goett. T. IV. p 118. VALLISNIERI in monstro acephalo, pulmones sub forma vesicae, invenit (MALPIGHI op. posth. p. 87).

(28) RIVIÈRE in Sepulchr. anat Lib. III. Sect. 18. Obs. 27. § 2. MORGAGNI de sed. et caussis morb. Epist. LIV. Art. II.

(29) SOEMMERRING *Anmerk zu* BAILLIE p. 44.

(30) *Museum der Heilkunde. Zurich* 1794. 2. *B.* p. 204.

(31) Miscell N. Cur. Dec. I. An. 5. obs. 30.

(32) JOHN BELL *Ueber d. uble Bildung d. Herzens* (in dextro thorace positi) *u. andere Ursachen, welche d. gehorige Saorung d. Blutes verhindern.* v. et auctoris ejusdem: *Anatomy of the human Body. Vol.* 2. p. 201. ac versionem in *Abh. f. pr. Aerzte.* 17. *B.* p. 497.

(33) HABERLEIN in *Abhandl. der Joseph. Academie in Wien.* 1. *B.* p. 271.

cohaerentibus (34), sed et in aliis (35). Excessus iste praesertim relate ad pulmonem dextrum contingere videtur (36). Interdum pulmones *aliena loca* occupant, ut (ne de herniis loquamur) (37) superficiem externam corporis (38).

(34) BUCHWALD in Prodrom. praevent. continuata acta med. Hafn. 1753. p. 18. *Samml. auserl. Wahrnehm. aus d. A. W. Aus. d Franz. Frankf.* 1757. 1. *B.* p. 457. WALDSCHMIDT diss. cit. Phil. Trans. 1781. N. 2. ALBRECHT in *Frank. Samml.* 2. *B.* p. 182. *Die Geburt zweier an d Bauchen ganz zusammengewachs. Kinder. von* J. FR. MAYER *Frankf.* 1772. RICHTER's *chir. Bibl.* 2. *B.* 1. *St.* p. 165.

(35) FAHNER *Beitrage z. gerichtl. Arzneyk. Stendal* 1799. 1. *B.* 2. *Abth. N.* 6. (Tertius pulmo locum glandulae thymi occupabat). JAC. SYLVIUS isagoge in HIPPOCRATIS, et GALENI physiologiae partem anatomicam cum observatis in corporibus secandis. Paris. 1555. L. III. C. 16. (quinque lobi separati pulmonum). MAYER *Magazin f. d. Thiergeschte* 1. *B.* 2. *St.* p. 178. (in monstro bicephalo, cor duplex, et duo lobi pulmonum superflui). MOLLINETTI mantissa anat. obs. XI. (quatuor lobi ut in ruminantibus). Miscel. Berol. Dec. II. Vol 2. p. 82. (in plurimos parvulos lobos divisi erant). BRODIE in *Journ. de méd.* 18 0. *Oct.* p. 281.

(36) MECKEL *Handb. d. pathol. Anatomie.* p. 479.

(37) §. XXIX. N. 1.

(38) KACHMUND Miscell. N. Cur. Dec. I. An. 3. obs. 103. Tab. III. PROCHASKA Annot. acad. 1784. Fasc. 3. p. 172.

Caput VIII.

DE PERIPNEUMONIIS.

§. XXXI.

NOTIO. LITTERATURA.

Notio.

1. Morbos, qui febre, dolore pectoris, respiratione laesa, et tussi insigniuntur, quatenus ex inflammatione pleurae, parenchymatis pulmonum et bronchiorum pullulant, nomine generali *peripneumoniarum* (1) comprehendimus.

Litteratura.

2. Quarum peripneumoniarum doctrinam medici omnis aevi, omniumque sectarum, longius

(1) A Gr. Περὶ, circa, et πνεύμων pulmo. Patet inde vocabulum *peripneumoniae* potius affectionem pleurae, quam ipsius pulmonis, denotare. At vero cum Celso (L. IV. C. 7.) praepositionem περὶ, *de*, significare lubeat, et morbum *pneumoniam* vocet, ita ut tractatio insigniatur de *pneumonia*, cumque mihi, vocabulo, quod generatim inflammationem pleurae, parenchymatis pulmonis, et bronchiorum, hinc partium continentium, et contentarum, designaret, opus fuerit *peripneumoniae* illud, ut generi

majorique industria prosecuti sunt, quam illam reliquorum morborum. Sic milleni scriptores, quos singulos in medium afferre mortalis patientia vetat, docent. Ad potiores spectant inter Graecos HIPPOCRATES (2), CAELIUS AURELIANUS (3), ARETAEUS (4), GALENUS (5); inter Arabes AVICENNA (6); inter restauratores, aliosque observatores BALLONIUS (7), SYDENHAMIUS (8), BAGLIVIUS (9), DODONAEUS (10), FORESTUS (11), SARCOME (12), LITTRE (13), STOLL (14), FERRO

cum, elegi. Ut species subjicientur *pleuritis*, *pneumonia*, *bronchitis*, eorumque complicationes *pleuro-pneumonia* scilicet, et *broncho-pueumonia*. Cfr. §. XXXIV. N. 4.

(2) Op. locis citandis.

(3) De acut. Lib. II. C. 13, 25.

(4) Curat. acut. Lib. II. C. 1, 10.

(5) De locis affectis. Lib. V. C. 3.

(6) Canon. Lib. III. Fen. 10. Tract. 4. Cap. 1, 10. Tract. 5. Cap. 2, 4.

(7) Op. Vol. I. p. 24, 62. Consil. II. N. 20. Op. IV. p. 313.

(8) Opusc. p. 334. 342.

(9) Prax. med. Lib. I. Cap. 9.

(10) Obs. Cap. 21.

(11) Lib. XVI. Obs. 4, 26, 44.

(12) *Istoria ragionata de' mali osservati in Napoli, nello intero corso dell' anno* 1764. *Napoli* 1765. *Parte seconda.* §. 131. Versio Germ. Zurich. edita est an. 1770.

(13) *Observ. sur le point de côté. Mém. de Paris an.* 1714. *Hist.* p. 16. *Ed. in oct. an.* 1714. *Hist.* p. 21.

(15); inter systematum, et compendiorum auctores BOERHAAVIUS (16), SWIETENIUS (17), FR. HOFMANNUS (18), BURSERIUS (19), CULLENIUS (20), J. P. FRANKIUS (21), REILIUS (22), S. G. VOGELIUS (23); inter anatomiae pathologicae studiosos DIEMERBROECKIUS (24), BONETUS (25), LIEUTAUDIUS (26), MORGAGNIUS (27), HALLERUS (28), PORTALIUS (29), BAILLIEUS (30), BICHA-

(14) Rat. medendi. T. I. p. 148, 155. III. p. 49, 50, 58. IV. p. 59. VII. p. 50, 70, 77, 117, 180, 194, 214, 221.

(15) *Med. Ephemeriden.*

(16) Aphor. de cognosc. et curandis morb. §. 875, 904.

(17) Comment. in Herm. BOERHAAVE Aph. T. III.

(18) Med. rat. Syst. T. IV. Sect. V. C. VI. De febribus pneumonicis, sive pleuritide, et peripneumonia.

(19) Institutionum medic. pract. Vol. IV. Cap. IV. De pulmonum, pectorisque inflammatione.

(20) *First lines of the practice of phys. Edinb.* 1788. *Vol. I.* p. 362.

(21) Epitome T. II. Interpret. clin. P. I. p. 102.

(22) *Fieberlehre.* 2. *B.* 13. *Kap.* p. 463.

(23) *Handb. d. pr. Arzneywissensch.* 4. *B.* 7. *Kap.* p. 194.

(24) Anat. Lib II. C. 13.

(25) Sepulchr. Lib IV. Sect. I. Obs. 3, 20.

(26) Hist. anat. med.

(27) De sedibus et caus. morb. Epist. XX, XXI. Art. 13, 14, 37 seq.

(28) Pr. de morb. pulmon. Goett. 1750. Opusc. pathol. obs. 15.

(29) *Observ. qui prouvent que la pleurésie n'est pas une maladie essentiellement différ. de la péripneumonie.* V.

TIUS (31), BAYLEIUS (32), LAENNECIUS (33); inter monographiarum scriptores FONSECA (34), TRILLER (35), STRACK (36), SAALMANN (37), SACHTLEBEN (38), KREYSIG (39), HORN (40),

Mémoires de l'Ac. des sc. Paris 1789; *et Cours d'anat. méd. T. V.*

(30) *Series of engravings accompan. with explanat. which are intended to illustrate the morbid. anat. Plate III, et IV. Neue Bemerk. in Samml. auserl. Abh.*

(31) *Anatomie générale. T. II.* p. 540. v. *Samml. auserl. Abhandl. f. pr. Aerzte.* 21. *B.* 1. *St.* p. 99.

(32) *Recherches sur la phthisie pulmonaire. Paris* 1810. *Sect.* 7, 8.

(33) *De l'auscultation médiate. Paris* 1819. *T. I. Part. II. Chap.* 2. p. 160.

(34) Pleurologia, de pleuritide, ejusque curatione. Lisb. 1701.

(35) Succincta commentatio de pleuritide, ejusque curatione. Francf. 1740.

(36) Nova theoria pleuritidis verae, et recta eidem medendi ratio. Mogunt. 1786.

(37) Descript. pleuritidis, peripneumoniae. Monspel. 1789.

(38) *Bemerkungen uber die Natur und Heilung der Brustentzundungen. Gott.* 1790.

(39) Programmata de peripneumonia, inprimis nervosa. Vitemb. 1800.

(40) *Ueber d. Erkenntniss u. Heilung d. Pneumonie. Frankf.* 1802.

CONRADI (41), MORTEHAN (42), VALENTIN (43), BADHAM (44); inter dissertationum editores PARCOVIUS (45), BOYVIN (46), BRENDEL (47), ADOLPHUS (48), VARUS (49), SENNERT (50), MEIBOMIUS (51), ADELGEHR (52), KAEMPF (53), FURICH (54), KLEIN (55), HOMMEZ (56), FESELIUS (57), SALZMANN (58), SEBIZ (59), CONRINGIUS

(41) *Pneumonie und pleuritis in nosologischer und therap. Hinsicht. Marb.* 1803.

(42) *Traité de la pleurésie. Paris* 1805.

(43) *Mém. sur les fluxions de poitrine. Nancy* 1815.

(44) *Obs. on the inflammatory affections of the bronchiae, Lond.* 1809. *An essay on bronchitis. Lond.* 1814. (Utor versione germ. auct. KRAUSS, cum praef. et not. ALBERSII. Brem. 1815).

(45) Diss. de pleuritide, ejusque curatione. Helmst. 1594. Diss. de peripneum. Helmst. 1610.

(46) Ergo peripneumonia pleuritide periculosior. Paris. 1601.

(47) Diss. de pleuritide vernali, et aestiva. Jen. 1604.

(48) Diss. de pleuritide. Basil. 1615.

(49) Diss. de peripneumonia. Jen. 1619.

(50) Diss. de pleuritide. Vitemb. 1621. Diss. de peripneumonia. Witteb. 1650.

(51) Diss. de peripneumonia. Helmst. 1623.

(52) Diss. de pleuritide. Basil. 1629.

(53) De perineumonia. Marb. 1627.

(54) Diss. de pleuritide. Argent. 1628.

(55) Diss. de peripneumonia. Marb. 1620.

(56) Ergo peripneumonia aemula pleurit. Paris 1631.

(57) Diss. de pleuritide legitima. Argent. 1634.

(58) Diss. de pleuritide. Argent. 1637.

(59) Diss. de peripneum. Argent. 1639.

(60), Roth (61), Seriz (62). Hafenreffer (63), Marshal (64), Schelhammer (65), Bauhinus (66), Gattinshal (67), Schneider (68), Michael (69), De Vries (70), Friderici (71), Caspari (72), Wedel (73), Doncker (74), Reich (75), Draper (76), Musculus (77), Helwig (78), Van Diedenhoven (79), Wachendorf (80),

(60) Diss. de peripneumonia. Helmst. 1644.

(61) Diss. de peripneumoniae caussis, signis, remediis. Lips. 1648.

(62) Diss. de pleuritide. Argent. 1649.

(63) Diss. de pleuritide. Tub. 1653.

(64) Diss. de peripneumonia. Argent. 1657.

(65) Diss. de peripneumonia. Jenae 1657.

(66) Diss. περὶ τῆς περιπνευμονίας. Basil. 1658.

(67) Diss. de pleuritide, et peripneumonia. Lugd. Bat. 1659.

(68) Diss. de peripneumonia Witteb. 1660.

(69) Diss. de peripneumonia. Altdorf. 1661.

(70) Diss. de peripneumonia. Lugd. Bat. 1665.

(71) Diss. de peripneumonia. Edinb. 1666.

(72) Diss. de pleuritide vera. Lugd. Bat. 1668.

(73) Diss. de pleuritide. Jen. 1673. Aegra pleuritica. Jen. 1674.

(74) Diss. de pleuritide. Lugd. Bat. 1674.

(75) Diss. de peripneumonia. Altd. 1676.

(76) Diss. de pleuritide. Lugd. Bat. 1681.

(77) Diss. de pleuritidis natura, et cura. Erf. 1685.

(78) Diss. de pleuritide. Gryphiswaldiae 1686.

(79) Diss. de peripneumonia vera. Lugd. Bat. 1688.

(80) Diss. de pneumonia. Ultraj. 1691.

KOAT (81), ROELANDE (82), VATER (83), RUYSH (84), SHAMBERG (85), BARTHOLINUS (86), BUCHWALD (87), PASCOLI (88), VESTI (89), SPERLING (90), CASSIUS (91), GOLZIUS (92), VAN ODENHOVEN (93), LE CERF (94), BREDIUS (95), DE MILDE (96), NÖSSTER (97), MANGOLD (98), SCHOTT (99), GOSCHWITZ (100), LESSERUS (1),

(81) Diss. de peripneumonia. Ultraj. 1692.

(82) Diss. de peripneumonia. Lugd. Bat. 1695.

(83) Diss. de morbo lethali acuto pleuritide dicto. Vitemb. 1695.

(84) Diss. de peripneumonia. Francf. 1696.

(85) Diss. de peripneumonia. Lips. 1698.

(86) Diss. de pleurit., et peripneum. Hafn. 1700.

(87) Diss. de pleurit., et peripneum Kopenh. 1700.

(88) Observationes de pleuritide. Venet. 1702.

(89) Diss. de peripneumonia. Erford. 1702. Diss. aeger pneumonicus. Erford. 1704.

(90) Diss. de pleuritide. Witeb. 1703.

(91) Diss. de pleuritide exquisita. Groen. 1706.

(92) Diss. de pleuritide. Regiom. 1707.

(93) Diss. de pleuritide. Harder. 1711.

(94) Diss. de pleuritide. Jen. 1714.

(95) Diss. de peripneumonia. Harder 1718.

(96) Diss. de peripneum. utraque. Lugd. Bat. 1722.

(97) Diss. de pleuritide. Altd. 1722.

(98) Diss. de peripneumonia. Rint. 1724.

(99) Diss. de pleuritide. Altd. 1724.

(100) Diss. de pleur., et peripneumonia. Halae 1725.

(1) Diss. de peripneumonia. Ultraj. 1726.

Brown (2), Stahl (3), Voorbrinck (4), Von Akerlaken (5), Grootenacker (6), Juncher (7), Hoffmann (8), Cruse (9), Halleward (10), Buckley (11), Farguhorson (12), Kanengiesser (13), Kaltschmied (14), De Meza (15), Wedding (16), Hartmann (17), Buchner (18), Bouillet (19), Nanheimer (20), Carnier (21), Wendt (22), Hasing (23), Bach-

(2) Diss. de pleuritide. Edinb. 1730.

(3) Diss. de peripneumonia. Erford. 1730.

(4) Diss. de peripneumonia utraque. Lugd. Bat. 1730.

(5) Diss. de pleuritide. Lugd. Bat. 1730.

(6) Diss. de pneumonitide vera. Lugd. Bat. 1736.

(7) Diss. de pectoris inflammat. intern. Hal. 1737.

(8) Diss. de peripneumonia. Tub. 1738.

(9) Diss. de pleuritide. Harder 1739.

(10) Diss. de pleuritide. Lugd. Bat. 1740.

(11) Diss. de pleuritide. Edinb. 1747.

(12) Diss. de peripneum. vera. Edinb. 1749.

(13) Diss. de pleuritide vera, et spuria. Kil. 1749.

(14) Diss. de pleuritide vera, et spuria. Jen. 1751.

(15) Diss. de peripneumonia. Lugd. Bat. 1751.

(16) Diss. de pleuritide vera. Lugd. Bat. 1755.

(17) Diss. duplex peripneumoniae genus. Halae 1756.

(18) Diss. de singularibus quibusdam ad peripneumoniam, et pleuritin spect. Halae 1758.

(19) *Mém. sur les péripneum. épidém. Beziers* 1759.

(20) Diss. de peripneumonia. Mogunt. 1760.

(21) Diss. de peripneumonia vera. Lugd. Bat. 1761.

(22) Diss. observ. de pleuritide, et peripneumonia. Goett.

MANN (24), RANCY (25), RICHTER (26), BOEHMER (27), NUNN (28), BOVE (29), STACK (30), ITTNER (31), FERRIOL DE GALLOT (32), NEUFVILLE (33), ô DRISCOLLE (34), SCHROEDER (35), MOSELEY (36), CRAUSIUS (37), CRAMER (38), FORSYTHE (39), MENU (40), PLENGE (41), GILLY (42), KER (43), KLEINHOFF (44), KUSSTER

1762. v. BALDINGER *Sylloge Opusc. T. IV.* et SANDIFORT Thes. II. N. 4.

(23) Diss. de pleurit. vera Lugd. Bat. 1763.

(24) Diss. de pleuritide. Prag. 1764.

(25) Diss. de peripneumonia vera. Lugd. Bat. 1764.

(26) Diss. de pleuritide vera singul. casu illustr. Goett. 1768.

(27) Diss. peripneumoniae verae. Halae 1769.

(28) Diss. de peripneumonia. Erford. 1769.

(29) Diss. de pleuritide. Edinb. 1771.

(30) Diss. de pleuritide. Lugd. Bat 1771.

(31) Diss. de peripneumonia. Mogunt. 1773.

(32) Tentamen de pleuritide. Monsp. 1775.

(33) Diss. pneum., et ejus sedis historia. Edinb. 1776.

(34) Diss. de inflammatione pneumonica. Monspel. 1777.

(35) Diss. de pneumonitide, ejusque specieb. Goett. 1779.

(36) Diss. de peripneumonia vera. Edimb. 1780.

(37) Diss. de pleuritide. Jen. 1781.

(38) Diss. exhibens aegrum pleuritide laborantem. Altd. 1782.

(39) Diss. de peripneumonia. Edinb. 1782.

(40) Diss. de pleuritide vera Lugd. Bat. 1782.

(41) Diss. de peripneumonia vera Duisb. 1783.

(42) Diss. de peripneumonia vera. Lugd. Bat. 1784.

(43) Diss. de pneumonia. Edinb. 1785.

(45), De Loges (46), Smith (47), Birckholz (48), Michels (49), Girard (50), Bell (51), Emerson (52), Taylor (53), Beamish (54), Jackson (55), Roemer (56), Waiwrhiter (57), Wetzel (58), Boywin (59), Galway (60), Dent (61), Finn (62), Annesty (63), Baird

(44) Diss. de placitis nonnullis tum veterum, tum recentiorum circa curam peripneumoniae verae. Lugd. Bat. 1785.

(45) Diss. de pleuritide. Hal. 1785.

(46) Diss. nova peripneumoniae sanguineae distinctio. Montisp. 1788.

(47) Diss. de inflammatione pneumonica. Edinb. 1788.

(48) Diss. de partitione pleuritidis secundum methodum medendi rationalem. Lips. 1789.

(49) Diss. de pleur. inflammatione simplici. Colon. 1790.

(50) Diss. de pneumonia. Edinb. 1791.

(51) Diss. de pneumonia. Edinb. 1792.

(52) Diss. de pneumonia. Edinb. 1794.

(53) Diss. de pneumonia. Edinb. 1795.

(54) Diss. de pneumonia. Edinb. 1796.

(55) Diss. de pneumonia. Edinb. 1800.

(56) Diss. de peripneumoniae diagnosi, et exitu. Francf. ad Viadr. 1800.

(57) Diss. de pneumonia. Edinb. 1800.

(58) Diss. de peripneumonia. Francf. 1800.

(59) Ergo peripneumonia pleur. periculosior. Paris. 1801.

(60) Diss. de pneumonia. Edinb. 1801.

(61) Diss. de pneumonia. Edinb. 1802.

(62) Diss. de pneumonia. Edinb. 1802.

(63) Diss. de pneumonia. Edinb. 1803.

(64), FERLET (65), RUETTIGER (66), BERENDS (67), ELVERFELD (68), FEHLAN (69), HOLZMÜLLER (70), KLETTEN (71), ADRIAN (72), BEUERMAN (73), BLONDY (74), DE LA FAYE (75), BUISSON DE LA JOURDANIÈRE (76), DE LAMARE (77), HEINSIUS (78), POIRSON (79), BAZILE

(64) Diss. de pneumonia. Edinb. 1803.

(65) *Diss. sur la péripneumonie ou inflammation du poumon. Paris* 1804.

(66) Diss. de pneumonit. inflammatoria simplici. Duisb. 1805.

(67) Diss. de recto venae-sectionis in pneumonicis affectionibus usu. Frcf. ad Viadr. 1806.

(68) Diss. de pneumonia. Edinb. 1806.

(69) Cogitata quaedam de peripneumoniae curatione veteri, et nova. Viteb. 1806.

(70) Diss. de peripneumonia. Viteb. 1807.

(71) Pr. de signis in peripneumonia quam maxime funestis, et lethalibus. Viteb. 1807.

(72) Diss. utrum a peripneumonia pleuritis distingui possit. Paris. 1808.

(73) Diss. de pneumonia. Duisb. 1809.

(74) *Diss. sur la péripneumonie d'après les règles de l'analyse. Paris* 1810.

(75) *Diss. sur la péripneumonie latente. Paris* 1812.

(76) *Essai sur la péripneumonie. Paris* 1814.

(77) *Essai sur la péripneumonie. Paris* 1814.

(78) Diss. de pneumonia, inprimisque sthenica. Lips. 1814.

(79) *Diss. sur la pleurésie. Paris* 1814.

(80), Bergounioux (81), Pichery (82), Neibeiser (83), Huryn (84) etc., nec Vaidy (85), silentio praetereundus.

§. XXXII.

SYMPTOMATA. AUTOPSIA CADAVERUM.

Symptomata.

1. Peripneumoniarum evolutionem pro re nata praecedunt morositas, lassitudo, anorexia, vel ciborum auctum desiderium (86), dolores

(80) *Diss. sur la péripneumonie simple. Paris* 1815.

(81) *Diss. sur la pneumonie ou fluxion de poitrine, et sur quelques-unes de ses complications. Paris* 1815.

(82) *Diss. sur la péripneumonie simple, et compliquée. Paris* 1815.

(83) Diss. de peripneumonia. Mosquae 1817.

(84) Diss. observationes nonnullas circa peripneumonias mense aprilis anni 1817 Vilnae grassantes exhibens. Viln. 1817.

(85) In *Dict. des sc. médicales. Tom.* 43. *Art. Pleurésie* p. 185 sq., et *Pneumonie* p. 392.

(86) « Incipit cum appetitu ciborum saepe magno ». Boerhaave l. c. §. 883. Confirmant hoc phaenomenon Swieten (l. c. p. 19), ac mea experientia. Prae aliis cibos anomalos appeti, asserit Reil (l. c. §. 183.), debito jure id fieri Utut sit, mirum non est, ventriculum irritamenti pulmonis participem fieri, cum haec viscera uno eodemque nervo, vago scilicet (rectius pneumo-gastrico a cl. Chaussier dicto), regantur.

vagi lumborum, artuum (87), coryza (88), raucedo, et tussicula. Haud raro morbus derepente ingruit. Adoritur plerumque *frigore*, modo intercurrente vicissim calore, modo continuo ad horam unam, alteramve protracto, saepe cum peculiari angustia, et inquietudinis sensu (89). Sequitur *calor*, alias per se scenam aperiens. Est ille amoenus, urens, mordax. *Pulsus* creber, plenus, mollis, durus. Urget *sitis*. Ocyus serius *dolor* acutus, pungens, obtusus, pressorius, tensivus ad costas, sternum, claviculas, scapulas, dorsum accedit, augeturque nunc sub inspiratione, nunc sub exspiratione. *Respiratio* brevis, crebra, anhela, illaque profunda tum ob dolorem, tum ob tussim impedita. *Tussis*, dolorem augens, ab initio plerumque sicca, serius ut plurimum cum sputis mucosis, cruentis, flavis, viridescentibus, nigris, polyposis

(87) Praecesserat saevissimus genu sinistri dolor peripneumoniam, qua ego puer Ticini a. 1787, laboravi.

(88) « Et fluxio a capite ad pectus pleuritidis caussa est ». Hippocrates Libr. de locis in homine.

(89) « *Un frisson plus ou moins long pendant lequel le malade est quelquefois fort inquiet, et angoissé : symptome essentiel, et qui m'a servi plus d'une fois à distinguer cette maladie (la péripneumonie), à coup sûr, dès son premier moment* ». Tissot *avis au peuple. Chap. IV.*

(90), absolvitur. *Decubitus* modo in alterutrum latus, modo in utroque latere impeditus, solumque in dorsum concessus. *Loquela* brevis, intersecta cum anhelitu. *Deglutitio* interdum impedita. Cuncta symptomata horis vespertinis, et noctu augentur cum pervigiliis, quandoque cum deliriis. Ingravescente malo respiratio evadit laboriosa, abdominalis. Facies aliquando subtumidula, accensa, alias livida, pallida, subflava; genae rubrae, oculi splendentes, lingua, et fauces siccae. Aeger praeterea de capitis gravedine, plenitudinis sensu in pectore, et anxietate conqueritur. Cor vibrat, carotides vehementer pulsant, et jugulares oscillant. Nonnulli nauseam experiuntur, et vomunt. Lotium prius paucum, rubrum, et jumentosum, dein sedimentum copiosum, puriforme, roseum deponit. Alvus, nisi liquida, ac copiosa, in multis est obstructa. Hypochondria saepe tensa, attactum respuentia. Haud raro sudor universum obtegit corpus, maxime ad faciem, et partes obvias. Pulsus protracto in malo vi decrescit, mollis fit, irregularis, parvus, contractus, aliquando sano lentior. Quarto, septimo, undecimo, decimo quarto die, interdum tardius, ad acmen morbo deducto, accedentibus signis infra speciatim indican-

(90) L. I. Schmidtmann Summa obs. clin. praxi clin. triginta annorum depromptarum. Vol. I. Berol. 1819.

dis (91), peripneumoniae, vel in sanitatem, vel in alios morbos, vel in mortem transeunt.

Autopsia cadaverum.

2. Superficies *cadaveris* externa saepe livida (92), aut saltem maculis lividis ad dorsum, et latera thoracis notata cernitur; quae maculae licet aliquando loco, qui sub morbi curriculo doluerat, respondeant (93), in genere tamen accidentales sunt. Aperto thorace, saepissime magna copia seri nunc flavi, nunc limpidi, nunc purulenti, caseosi (94), aliquando cruenti (95) obviam prosilire solet. Illud libras decem adaequasse observavimus (96). Pulmones interdum adeo turgent, ut sternum sublevent (97), utque illorum superficies (colore livido, violaceo,

(91) §. XXXV. N. 6.

(92) Morgagni op. c. Epist. XXI. Art. 31.

(93) Pleuritide correpti antiquis dicebantur βλητοί, seu, *sidere icti*, quod in mortuis *latus lividum* reperiretur, et plagae simile quidpiam appareret. Hipp. de vict. rat. in acut. aphor. 35.

(94) Cullen l. c. Stoll l. c. T. I. J. P. Frank l. c. p. 126.

(95) Morgagni Ep. XX. Art. 17.

(96) J. P. Frank l. c. p. 126. Ferro l. c. p. 221. (Peripneumoniae epidemicae mentionem injicit, ubi pulmones sero purulento constanter innatabant).

(97) Stoll op. c. Vol. I.

rubro, (98), variegato (99), subnigro (100) notata), vestigia costarum (1) impressarum exhibeat. Praeterea superficies pulmonum, modo in toto ambitu, modo in una tantum parte pseu-

(98) MORGAGNI Epist. XXI. Art. 6, 19, 27. Epist. XX. Art. 15, 16, 24 Epist. XXIX. Art. 10. Epist. XXXVI. Art. 11. STOLL *Heilungsmethode*. 1. *B*. p. 148. LIEUTAUD hist. anat. med. T. II. p. 24.

(99) Inprimis *striis brunneis*, *nigris* insignita. MORGAGNI Epist. IV. Art. 9 Epist. XV. 6. Ep. XVI. 4. Ep. XVII. 6, 16, 19. Ep. XIX. 4, 19, Ep. XX. 7, 15, Ep. XXII. 8. Ep. XXVII, 2, 21. Ep. XLIII. Ep. XLIX. 2. Epist. LIII. 9. Ep. LVI. 7.

(100) MORGAGNI Epist. VI. 12. Epist. XX. 33. Epist. XXI. 33, 34.

(1) « In tantum vero tumorem inflammatus pulmo aliquando effertur, ut in eodem thoracis cavo vix non ampliori *costarum frequenter vestigia*, formamque albescente ex flavo materia delineatam ostenderimus; quod in dextro inprimis thorace, per hepatis, interdum praegrandis et ad quartam, tertiamve ex veris costam, apud multos in pectus ascendentis volumen adauctum non raro contingit ». J. P. FRANK l. c. p. 130. Miror hinc valde LAENNEC (l. c. p. 163) tale quid, negare, miranturque PINEL, et BRIGUETAU dicentes (*Dict. des sc. méd. Vol. XLIII.* p. 426.): « *Nous avons plusieurs fois observé les traces de cette compression, dont* FRANK *fait un mention spéciale; autorité qu'on peut opposer avec avantage à ceux qui nient la possibilité d'un tel phénomene, fondé sur ce que l'augmentation du volume du poumon n'est qu'illusoire, ce qui nous semble erronée* ».

do-membranarum ope pleurae costali, mediastino (2), pericardio, diaphragmati (3) adhaeret. Pseudo-membranae hujusmodi aliquando densissimae (4), vasis sanguineis instructae (5), interdum superficiem partium inflammatarum, quin illi adhaereant (6), obducunt (7). Inter pseudo-membranas, et pleuram, aut inter illas,

(2) Sennert Prax. L. II. P. 2. C. 16. Platerus L. II. C. 16. Ettmuller op. med. p. 330. Bonet Sepulchr. L. II. Sect. 4. Obs. 2. Portal *Cours d' anatomie médicale. T. V.* p. 28. Haygarth in *Arzneyk. Abhandl. von London.* 3. *B.* p. 32.

(3) « Non raro ad diaphragmatis arcum, cui hepar subjicitur, inferior dextri pulmonis lobus cum *hoc septo connascitur* ». J. P. Frank l. c. p. 130.

(4) Morgagni Epist. IV., V., VI., VII., XIV., XX., L., LIV.

(5) « Aliquoties in novissima ac tremula adhuc membrana, innumera, quinque vel sex dierum spatio generata vascula auditoribus, quod iterum alii ante nos jam fecerant, ostendimus ». J. P. Frank l. c. p. 132. Sic mense decembris 1794 in clinico instituto Ticinensi formosam puellam ex dira peripneumonia necatam vidi. Pseudo-membranae a Patre meo dexterrimo anatomiae Professori Bresciani commissae sunt, qui illorum vasa sanguinea ope mercurii injecit. Pulcherrimum hocce praeparatum museo pathologico illius Universitatis commissum est.

(6) Portal l. c. p. 67. Renard in *Journal général de méd. chir. et pharm.* 1814 *octobr.*

(7) Pseudo-membrana pulmonis veluti saccum referebat apud Morgagni l. c. Ep. XX. Art. 47. Stoll op. c. Vol. II.

et pulmonis superficiem, lobosque saepe materies purulenta, veluti in saccis, colligitur. Simulatur inde abscessus; *simulatur*, inquam, nam hujus generis collectiones purulentas neutiquam ad legitimos abscessus pertinere, ex eo cognoscitur, quod nullam substantiae, sive pleurae, sive pulmonum erosionem sociam habent (8). Non desiderantur vero exempla, nec rara admodum (9), legitimorum abscessuum pulmonum. Detinent hae *vomicae* plerumque lobos pulmonum inferiores (10), et quidem in parte posteriore, et laterali (11). Verum, et in superiori deteximus. Vomicae pulmonum sunt variae magnitudinis, ac diametros habent a dimidio saepe ad tres pollices, et ultra. Utpluri-

(8) « Hunc saccum inter ac pulmonem non raro plurimum purulentae colligitur materiae; quae primo quidem intuitu abscessum pulmonis amplissimum mentitur; sed attentius ab hoc ipso abstersa, visceris superficiem *intactam* prorsus ostendit ». J. P. Frank l. c. p. 132.

(9) Quamvis enim persuasus sim, medicos saepe pseudo-abscessus pro legitimis vomicis habuisse; attamen neutiquam conveniam cum Laennecio dicente (l. c. p. 164): *il n'y a pas de lésion organique plus rare qu'une véritable collection de pus dans le tissu pulmonaire.*

(10) « *Les parties inférieures du poumon sont le lieu qu'occupe le plus ordinairement la péripneumonie* ». Laennec l. c. p. 167.

(11) J. P. Frank l. c. p. 131.

mum ovi formam exhibent. Dum integrae sunt, liquidum continent aut album, aut flavum, cinereum, viridescens, et aliquando foetidum: dum rumpuntur, hoc liquidum colorem induit plus minus rubrum. Plures rami bronchiales in cavum vomicae aperiuntur, sicque communicationem cum vicinis, et contiguis ramis constituunt. Rami arteriae, et venarum pulmonalium vomicam superascendentes contracti observantur, et aliquando fibrosa materia occlusi, qualis materia et extremitates vasorum sanguiferorum in vomicae cavitatem desinentes obturat. Pars pulmonum vomicae contigua detegitur inflammata, et plus minus aëri per tracheam inflato resistens. Parenchyma pulmonis lympha coagulabili, aliquando brunnea (12), repletur, quae, per compressionem ex eo, ut aqua ex spongia exprimi potest. In minori tamen mali gradu parenchyma adhuc crepitat, ac structuram suam alveolatam retinet. Alias inflammatio

(12) Anno 1818 die 18 martii cadaver viri 60 annorum aperui, qui sub curriculo peripneumoniae, qua die morbi octava obierat, sputa veluti *cioccolata*, eaque foetida rejiciebat. Pulmo sinister erat friabilis, ac parenchyma illius lympha cruenta sputis simili repletum. Pseudo-membranae superficiem ejusdem pulmonis cum pleura conjungebant. Bronchiorum superficies interna colore ex rubro-livido notata erat. Cystis fellea calculos continebat.

substantiam pulmonis adeo compactam reddit, ut si frustulum illius anatomico expertissimo exhiberes, illud hepatis (13) partem sistere jurejurando affirmaret. Non mirum, si pulmo ita constitutus, amissa structura cellulari (14), eaque granosa assumpta, pondere augeatur (15), et aquae impositus ad fundum vasis cadat (16). Reperiuntur inflammatio, et ejusdem sequelae nunc in utroque, nunc in alterutro pulmone (17); quo ultimo in casu, saepe quidem, at

(13) *Poumon hépatisé*, *poumon carnifié*. Portal l. c. p. 72. Talem pulmonum statum etiam sine inflammatione obvenire posse, immerito, ut reor, contendit quis medicorum in *the Edinb. med. and surgical* 1807. *Vol.* 3. Cfr. ibid. 1809. *Vol.* 5.

(14) Solus pulmo, cujus parenchyma inflammatum et compactum est, fundum vasis petit: secus autem ille, cujus inflammatio solam superficiem, pleuram scilicet costalem attingeret. Stoll op. c. Vol. I.

(15) « *Un des caractères physiques de l'induration des poumons est l'augmentation de leur poids, qui de sept à huit onces s'élève jusqu'à quatre livres et plus dans les pneumonies très-intenses* ». (Pinel et Bricheteau in *Dict. des sc. méd. Vol. XLIII.* p. 426).

(16) Haller opusc. pathol. p. 32. Morgagni Epist. VII. 4, 9. Epist. XIII. 3. Epist. XVI. Epist. XIX. 58. Epist. XXI.

(17) Unum tantum pulmonis lobum inflammatum invenerunt Joubert tract de affect. thorac. C. 7 p. 385 Rolfink Epit. affect. partic. L. II P. I. C. 4 p. 133. Sennert med. pract. L. II. P. II. C. 3. Schenk L. II. Obs. med. de peripn. obs. 33.

non semper latus in cadavere affectum illi vigente morbo dolenti respondet. Pulmonis alterutrius inflammatio aequali ratione in uno, ac in altero thoracis cavo reperiri solet (18). Interdum lobus pulmonis inflammatus lobum proximum sanum comprimit (19). *Bronchia* saepissime cum reliqua pulmonis substantia inflammata (20) sunt, ac superficies illorum interna materia spumosa, muco puriformi (21), interdum cruenta, aut concretionibus polyposis obducta (22)

(18) « *Je ne crois pas non plus, que la péripneumonie ait plus souvent son siège à droite qu'à gauche, comme quelques-uns l'ont dit, nos observations ne nous ayant rien appris qui puisse nous faire croire, que cette maladie ait plus fréquemment son siège d'un côté que de l'autre* ». Portal l. c p. 66. Jam Wendt opinionem illorum, qui contenderant, dextrum latus thoracis longe frequentius occupari quam sinistrum, refutavit. Ex 73 aegris, quos vidit pleuritide dolentes, 38 de dextro, reliqui de sinistri lateris dolore conquerebantur: neque periculosius decumbere videbantur qui ex sinistro latere dolore laborabant. L. c.

(19) Stoll l. c. Vol. I.

(20) Ipsorum interim bronchiorum inflammationem vix non in omnibus, quibus pulmo sic laboraverat, deteximus; plurimumque spumosi, vel sanguinei ac purulenti humoris, qualis sub morbo per tussim rejiciebatur, continebant ubique. J. P. Frank l. c. p. 131. Reil l. c. p. 469.

(21) Cullen l. c. §. 340. Reil *Fieberlehre*. l. c. p. 469.

(22) Portal l. c. p. 67. Renard in *Journ. gén. de méd. chir. et pharm.* 1814 *octobr*

est. Quandoque bronchiorum inflammatio usque ad tracheam *per se*, idest sine inflammatione vel parenchymatis pulmonis, vel pleurae obvenit (23). De *pleurae* solitaria inflammatione plurimi quoque testantur (24); ast, et aliorum observationes (25), et nostrae docent, in cadaveribus peripneumonicorum pleuram *costalem* rarissime, quin et pulmo, aut bronchia simul phlogosi correpta sint, inflammatam esse. Pleuram, inquam, *costalem*, nam pleuram, quae

(23) J. P. Frank l. c. Badham l. c., saepe et ego.

(24) Solam pleuram in cadaveribus inflammatam invenerunt Diemerbroek l. c. p. 447. Riverius L. VII. C. 2. Riolanus, Anthropologia L. III. C. 5. Bonet anat. pract. L. II. Sect. 4. p. 498.

(25) Welschius (Cons., et curat. Dec. I. C. I.) scribit de Archiatro Romano *Servio*, quod gloriatus fuerit, se plus quam tercentos in nosocomio ad Spiritum Sanctum pleuritide defunctos dissecuisse, et semper alterutrum pulmonis latus inflammatum invenisse, *membrana pleura*, ait, vel *leviter inflammata*. Lieutaud, inquit: « inter innumeros inflammatione pectoris sublatos, quos secandos curavi, binos dumtaxat genuina pleuritide affectos reperii ». Idem fatetur Sarcone, Portal, J. P. Frank l. c. qui ait: . . . « centenorum inquisitio cadaverum nos docuit, quod jam a magni nominis scriptoribus animadversum fuit, *in paucissimis*, qui ex pleuritide, aut pleuro-pneumonia cum singulis aliis decubuerant, inflammationis *sedem ad ipsam pleuram haesisse*; vix autem non omnibus, sine pleura pulmones inflammatos fuisse ».

pulmones obducit, pluries roseo, veluti erysipelaceo (26) colore notatam invenimus. Frequentissima est simultanea inflammatio pleurae tum costalis, tum pulmonalis parenchymatis pulmonis, et bronchiorum. Rara quidem, at tum aliis, tum nobis ipsis visa est *gangraena* pulmonis (27), et pleurae (28), ab *ecchymomatibus* sedulo distinguenda. Praesente enim *gangraena*, substantia nigra pulmonis flaccida, friabilisque est, ac saniem foetidam largitur. *Ecchymoma* vero sanguinem in textum pulmomonis extravasatum (29) refert. Ecchymomata

(26) Morgagnius (Epist. XX. N. 12) pulmonis inflammationem in *rubore fugace* aliquando consistere non negat, quando nimirum est de genere *legitimi erysipelatis*. Haenius quoque eamdem sententiam tuetur (P. IX. C. IV. p. 125), cum inflammatos quidem pulmonum infimos lobos observavit, non tamen, ut in reliquis peripneumoniis, *duros*.

(27) Blancard Anat. pract. rar. Cent. I. obs. 67. p. 149. Lieutaud op. c. obs. 297, 325. T. II. p. 93. Watson in *Medic. observat. by a Soc. of London. Vol. IV.* Laennec l. c. p. 181.

(28) Pleurae gangroena correptae exemplum refert Lieutaud Hist. anat. med. obs. 741, 742. Adfectus erat et pulmo.

(29) Sanguinem pluries in parenchyma pulmonis extravasatum conspexi; conspexerunt Haller (opusc. patholog. p. 28), Cullen (*First lines of the pract. of phys. 1. Vol.* §. 338). Reil l. c. p. 469, et memorab. clin. Vol. II. Fasc p. 127.

haec duplicis sunt generis, alia subnigra, postque mortem orta (dum scilicet cruor sub horizontali cadaveris positione ob proprium pondus in partibus posterioribus pulmonis (30) colligitur), alia rubra ex vi inflammationis producta (31), Enimvero et arteriae, et venae pulmonis, et bronchiorum universalis incendii participes fieri solent. Atrium cordis dextrum saepe cruore turget, ac concretiones polyposas (32) continet. Vena cava ascendens, et hepar ut plurimum sanguine turgent (33). In intestinis vermes detecti fuere (34). Encephalum, et specus vertebralis saepe congestiones cruentas, atque interdum serum extravasatum exhibuit (35). Re-

(30) MORGAGNI Epist. LII. art. 34.

(31) BAILLIE op. c. vers. SOEMMERRINGII. Not. 77.

(32) VORSTER l. c.

(33) Maximam in lethalibus peripneumoniis vasorum abdominalium, hepatis inprimis, repletionem frequenter deteximus: ut ex quacumque in hoc ipsum facta incisione, copiosus mox sanguis proflueret, ac mesenterium, ac intestina vasa undique cruore distenta ostenderet ». J. P. FRANK l. c. p. 129.

(34) QUERCETANUS. Pharmacop. restit. Cap. 7.

(35) « . . . . *On trouve fréquemment le cerveau plus ou moins engorgé de sang, et même quelquefois aussi la moëlle épinière dans des sujets qui ont éprouvé pendant la maladie la résolution des extrémités supérieures, et inférieures, dont l'anatomiste* BERTIN *a cité quelques*

ferente REILIO (36), nec nervi vagi inflammationis expertes sunt.

§ XXXIII.

CAUSSAE.

Praedisponentes.

1. Peripneumoniae nullo non tempore infestant (37), praesertim hyeme (38), et vere (39),

exemples. J'ai aussi trouvé de l'eau épanché dans le cerveau, et dans le crâne, ainsi que dans le canal vertébral de quelques sujets qui avoient éprouvé l'inflammation du poumon la mieux marquée, et par les symptômes de la maladie, et par le résultat de l'ouverture du corps ». PORTAL l. c. p. 71. Cfr. CAHAGAN v. *Abh. f. pr. Aerzte.* 13. *B.* p. 561.

(36) *Fieberlehre* l. c. §. 185. p. 484.

(37) Peripneumonias aestivo tempore raro obvenire, ex dissertatione TRILLERI de pleuritide aestiva rarius occurrente, Viteb. 1752 (Opusc. med. Vol. I. N. 3) concluderes; ast observationes meae contrarium docent. Habui enim sat frequenter tum in Insubria, tum in Austria, tum in Lithuania peripneumonias aestivo tempore curandas.

(38) HIPPOCRATES morbos hybernos recensens pleuritidum mentionem injecit (Aphor. 23. Sect. 3. edit. CHARTER T. IX. p. 118), monetque hyeme pleuritides et peripneumonias maxime fieri, et quidem vehementissimas (de affect. C. 3. edit. CHARTERI T. VII. p. 621). Consentit ARETAEUS (de causs. et signis morborum acutorum. L. I. C. X. p. 9). Sicque res in climatibus calidioribus se habet, ut ipse

potissimum dum sudum est coelum, mercurius in barometro alte elevatus, flante septentrione, et borea. Saepissime vero *occulti quid* in atmosphaera est (40), praesertim si agatur de peripneumoniis epidemicis (41). Peripneumoniae

in Insubria edoctus sum. Secus autem in climatibus frigidis; Vilnae enim peripneumonias sub maximo gelu raro videre contigit. Rigidissima fuit hyems an. 1812; tamen nequidem in fugitivo Napoleonis exercitu intemperiei atmosphaerae omnino exposito obveniebant peripneumoniae.

(39) Jam Sydenham monuerat, pleuritides inprimis illa parte anni, « quae inter ver, atque aestatem ambigens utriusque quasi fibula est », conspici. Accedit et Swieten (l. c. §. 879.). Ego etiam peripneumonias tum in Austria, tum in Lithuania tempore inprimis vernali epidemice grassantes observavi.

(40) Vanum est, originem peripneumoniarum solum ducibus barometro ac thermometro explicare velle. Enimvero sicuti oculum non mordet sua lacryma, sicuti urina non vellicat vesicam suam, ita etiam aër densus, et frigidus per se non laedit pulmones. Unde Swieten sapienter ait (l. c. §. 881): « observatio fidelis docuit, nasci et pleuritides, multosque homines affligere eodem tempore, licet *nulla caussa* noscatur, cui morbi origo tribui possit ». Jam Sydenham (Sect. V. C. 5. p. 305) mirabatur, quod febres epidemicae nunc caput affligerent, alio tempore intestina, et dysenteriam facerent, alio iterum tempore *pleuram potius, et pulmones invaderent.*

(41) Saeculum XVI hoc sub respectu fatale fuit. (Sprengel *Versuch e. pragmatischen Geschichte d. Arzneyk.* 3. *Th.* 2. *Aufl.* p. 107). Legantur de peripneumoniarum epide-

parcent non aetati; homines tamen mediae aetatis saepius quam pueros (42), et senes (43) inva-

miis Nic. Massa de febre pestilentiali. Tr. III. C. 3. f. 62. Venet. 1556. Alois. Mundellae epist. 16. p. 134. Basil. 1543. Dunus Epist. med. f. 4. fig. 1592, et Miscel. med. C. 10, 8, 130. Gesner epist. L. I. f. 46. Dodonaeus med. observ. exempl. rar. C. 21. p. 55. Schenk L. VI. p. 777. Wyer obs. med. rar. p. 56. Anton. Tossio Lib. de epidemica Gualdensi peripneumonia. An. 1611. Baronius de pleuro-peripneumonia an. 1633 Flaminiam infestante. Sydenham op. Bouillet *Mém. sur les péripneumonies épidémiques. Besiers* 1759. Morgagni op. c. Ep. XXI. Art. 28. Strack l. c. Cleghorn *obs. on the epidem. diseases in Minorca.*

(42) Monuerat Hippocrates (Coac. praenot. N. 512. Edit. Charter T. VIII. p. 882), peripneumoniam et pleuritidem *non* fieri ante pubertatem. Mitigat prudenter istam sententiam Swieten (l. c. §. 879) dicens: « interim tamen quandoque, licet rarius, et junioribus hic morbus contingit ». At necdum satis. Quamvis peripneumoniae frequentissime in aetate media observentur, attamen illas etiam ad morbos puerorum, infantum, quin immo et *recens natorum* revoco. Pulchre id demonstravit Andreas Lobenwein in Programmate suo de *peripneumonia recens natorum.* (In *Pamietnikach Towarzystwa C. Lekarskiego Wilenskiego. T. I. Wilno* 1818. *N. IV.* p. 118). Jure scriptoribus de morbis infantum Lobenwein objicit, illos nimis obiter peripneumoniarum, huic vitae periodo propriarum, mentionem injicere. Fit inde, ut medici inexperti, quorum mens doctrina asthmatis Millari, hydrocephali acuti obruta est, evidentissimas caeterum peripneumonias praetervideant, et scribant: *von Lungenve-*

dunt: non sexui; at viros potius, quam feminas (44) aggrediuntur: non conditioni; sed rusticos, pistores, vitriarios, fabros ferrarios,

reiterung mit tauschenden (!) *Symptomen der hitzigen Hirnholen-Wassersucht.* (HUFELAND's *Journ.* 1820 *dec.* p. 5). Inter centenos infantes, quos peripneumonia laborantes curavi, nunquam illius pusionis obliviscar, qui *primo a partu nychthemero* in saevam pneumonitidem incidit, quam hirudinibus, venis brachii admotis, aliisque antiphlogisticis fugavi. Nil mirum, quod pulmones recens natorum eo ipso momento, quo primum imperio simultaneo et aëris, et cruoris exponuntur, veluti oculi inopinate luci expositi, inflammationis praeda fiant.

(43) ARETAEUS (op. c. L. I. C. 10. p. 9.) crediderat, *senes* inprimis pleuritidi obnoxios esse. Ac re quidem vera, peripneumoniis epidemice grassantibus, illos prae caeteris laborasse observavi. Vere an. 1817 uno eodemque tempore tres senes peripneumonia affecti in clinico meo decumbebant, quorum computatae aetates annos 225 efformabant.

(44) Notaverat AURELIANUS (l. c. C. 13), maribus frequentiorem quam feminis esse peripneumoniam. Testatur autem TRILLERUS (de pleuritide p. 4), feminas pejus affici, quam viros, si hoc morbo corripiantur. AURELIANI sententiae subscribo, si agatur de adultis; inter infantes enim ambo sexus aequali prorsus ratione peripneumoniis obnoxii sunt. Peripneumoniae mihi praecipue in *lotricibus*, *coquis*, et *nutricibus* obvenerunt. De his ait BALLONIUS (Epid. et Ephem. L. I. Edit. Genev. p. 69): « Quum *nutrices* fiunt pleuriticae, graviter aegrotant, et magna dyspnoea tenentur: idque fieri puto, quoniam et mammae attrahunt, et ad eas impetu humor fertur ».

aurigas, veredarios, bajulos (45) potius, quam urbium superioris ordinis incolas prehendunt: non temperamento; verum plethoricos, et robustos potius, quam laxos (46), acidumque eructantes (47) infestant: non regioni, sed paludosis (48) potius, quam reliquis addictae sunt.

(45) Pulchre ait Sydenham, quod peripneumonia aggreditur « rusticos, et duro jam fractos membra labore ». (Sect. VI. C. 3). Contendit Stoll, opifices vitam sedentariam ducentes, e. c. sartores, textores, utpote congestionibus sanguinis circa pulmones obnoxios, etiam ad peripneumonias dispositos esse; ast assertio ista neutiquam mea confirmatur experientia.

(46) Solidarum enim partium firmum robur huic morbo favere, colligi etiam potest ex illis, quae apud Hippocratem in libro de aëre, locis, et aquis (Charter T. VI. p. 19) habentur. Notat enim, homines, qui incolunt urbes septentrioni oppositas, robusta, et sicca habere corpora, sed et pleuritidi obnoxios vivere: contra vero illos, qui civitates austro oppositas habitant, imbecilliora plerumque corpora habere, sed et raro pleuritide corripi. Et Sydenham ait (l. c.), hunc morbum prae caeteris *temperamento sanguineo* infensum esse. Fatetur Triller (l. c. p. 3) se in macilentis, et siccis corporibus frequentius pleuritidem observasse, quam in obesis, et humidis.

(47) « Qui acidum eructant, raro pleuritici fiunt ». Hippocrates Aphor. Sect. VI. N. 33. Charter T. IX. p. 269.

(48) Hippocrates (in libro de aëre, locis, et aquis) peripneumonias in *locis paludosis* frequentissimas esse contendit; ac re quidem vera nullibi tot, tantaque specimina hujus morbi eaque terribilia vidi, quam *Ticini* inter rusticos agros culturae oryzae dicatos inhabitantes.

Excitantes.

2. *Excitant* peripneumonias vulnera, et contusiones pectoris (49), inprimis cum fractura costarum (50), interdum quoque violentiae partibus dissitis (51) illatae, operationes chirurgicae, inprimis amputationes (52), nisus in ponderibus elevandis (53), inspiratio vaporum arsenici (54), acidi muriatici tum simplicis (55), tum oxy-

(49) Stoll ratio medendi P. VII. p. 93. Acta mea clinica An. I. p. 88.

(50) Plurima exempla mea praxis suppeditat, et luculentissimum describit Wilkinson in *Lond. med. Journ. Vol. XI. P. II.* p. 125. v. *Abh. f. pr. Aerzte.* 13. *B.* p. 591. Cfr. Petit *Traité des malad. chirurg. Vol. I.* p. 84.

(51) « *On a de plus remarqué que des coups violens sur les parties les plus éloignées de la poitrine l'avoient (la péripneumonie) aussi déterminée* ». Portal *Cours d'anat. méd. T. V.* p. 72. Cfr. Lieutaud hist. anat. T. I. p. 464.

(52) « *L'amputation des membres affectés des diverses maladies chirurgicales produit souvent des pneumonies, et sur-tout des pneumonies latentes, ainsi que l'un de nous a été à même d'observer à l'Hotel-Dieu de Paris où l'on pratique un gran nombre d'opérations chirurgicales* ». *Dict. des sc. med. art. Pneumonie* p. 387.

(53) Vidi a. 1794 in clinico Ticinensi bajulum, qui post gestationem centum saccorum oryzae, quorum unum incongrue dorso imposuerat, sensum crepitationis in cavo pectoris expertus est, subsequente illico peripneumonia, ex qua tamen convaluit.

(54) Sic docet exemplum Tachenii (Hippocrates chem. C. 24. p. 149), quod Swieten (l. c. §. 824.) enarrat.

(55) Swieten l. c.

genati (56), sulphuris (57), et exhalationum Vesuvii (58); corpora peregrina pulmonibus illapsa (59); aër nocturnus (60), ventus frigidus,

(56) Dum an. 1801 subfumigia ex acido muriatico oxygenato in nosocomio universali civico Vindobonensi, scopo contagium typhi extinguendi, introduxeram; foemina, custodis aegrorum officium gerens, in suffumigio illo parando sine debitis cautelis intenta, extemplo in peripneumoniam cum saeva pneumonorrhagia, inciderat.

(57) Oenopolas, dum dolia, ut vina a fermentatione praeserventur, sulphuris vapore replent, in peripneumonias incidere, SWIETEN exemplo confirmat (l. c. §. 824. p. 115). Vidi Ticini ancillam, quae cum tibialia sericea recenter lavata, ut candida evaderent, super carbones accensos, quibus sulphur inspersum erat, teneret, in peripneumoniam sputo copioso cruento stipatam inciderat.

(58) VIVENZI in Epist. ad HALLERUM Script. IV.

(59) E. c. pulvis lapidum a lapicida cum aëre attractus (DIMERBROECK l. c. p. 306: ossiculum devoratum (SALMUTH Cent. I. obs. 85), spica deglutita (RENAUDOT spicilegium, seu historia medica mirabilis spicae gramineae extractae e latere aegri pleuritici, qui eam ante menses septem incaute devoraverat. Paris.). Vidi die 1 julii 1794 in nosocomio Ticinensi senem tussi, dolore pectoris punctorio, caeterisque symptomatibus peripneumoniae laborantem, qui de caussa morbi interrogatus retulit, se optime valuisse, dum in campis frumentum messuisset, et spiculam seu glumam cum arista fortuito se deglutisse, quae se profunde in fauces inflixit, et enarratis malis ansam porrexit. Peripneumoniae exemplum a frustulis amygdalae refert DEGRANGES (in *Journ. général de médec. T. XXXVIII.* p. 37, 113, 225).

corpus exaestuatum, praesertim praeviis sermone (61), cantu, clamore, tubarum tractatione, lucta, cursu, gravioribus laboribus (62) allidens; equitatio vento obviam flante; haustus aquae glacialis sub aestu ingestus (63), vestium levitas (64), aestus solis (65), potus cerevisiae

(60) Dodonaeus ait (l. c.): nulli autem citius, aut gravius (a pleuritide) affecti, quam qui hora una, aut saltem post *solis occasum* aëri sese exposuerunt ».

(61) Act. Nat. Cur. Vol. IV. obs. 94. Commerc. lit. Norimb. 1739. p. 29.

(62) « Hinc tot rustici, bajuli, et similes homines talibus morbis pereunt, quod a valido labore aestuantes nudo fere corpore quiescant, et gratam adeo auram frigidiusculam captent ». Swieten l. c. §. 881. p. 16. Imo Sydenham putabat, plures homines ab hac caussa perire, quam peste, gladio, et fame (Sect. VI. C. I.).

(63) Medicus non datur, qui ex hac caussa peripneumonias non viderit. Celebrata sunt exempla a Riverio obs. 14. Diemerbroechio (l. c. p. 309), et Swietenio (l. c.) collecta. Jam Hippocrates dixerat: « Frigida, veluti nix et glacies, pectori inimica, tusses movent, venarum repletiones, et destillationem efficiunt ». Sect. V. Aph. 24.

(64) Communissima omnium caussa, praesertim in regionibus temperaturae repentinis mutationibus insignitis, ut Vindobonae, Petropoli etc. Quare Stoll, et Pater meus nunquam domum sub calidissima licet temperie derelinquebant, quin vestes veluti hyemales in promptu secum habuerint.

(65) Messis tempore, et in exercitibus sub ardente sole iter

(66), vini (67), punch (68), musti (69); largior pastus post inediam (70), risus (71), ira (72), contagium (73), morbillorum (74), scarlatinae (75), variolarum (76), et typhi (77):

instituentibus peripneumonias observavi. V. Acta mea clinica. Ann. II. p. 5.

(66) Feldner, pleuritis lethalis a frigidiore cerevisiae hordaceae potu in viro, qui paulo ante cura lactis erat usus. v. Miscel. Acad. Nat. Cur. Dec. I. an. 2. p. 384.

(67) Willis Pharm. rat. Sect. I. Cap. 9. p. 103. Schenk obs. med. Lib. II. p. 248. Horst Lib. III. Obs. 10. Forestus Lib. XVI. Obs. 3.

(68) Inter plurima mala ex hoc potu, subsequente refrigerio orta, peripneumonias maxime recenseo.

(69) Zacut. Lusitanus prax. admir. Lib. I. Obs. 85. p. 205.

(70) Burgraf in Act. Acad. N. Cur. Vol. 6. p. 442.

(71) Bartholinus Act. Hafn. Vol. II. Obs. 85. p. 205.

(72) « Praeceps, atque acerba iracundia cor et *pulmonem* in sese, et ad caput calorem, et humorem trahit ». Hippocrates VI. Epid. C. 5. Cfr. Zacut. Lusit. Op. c. Lib. II. Cap. 3.

(73) Maret *sur la qualité contagieuse de quelques espèces de fluxions de poitrine. Nouv. mém. de Dijon. an.* 1784. *Semestr.* 2. p. 1.

(74) Sydenham opusc. p. 347. Bierling Advers. Vol. I. p. 119. Coschwitz diss. de morbillis cum purpura alba, et peripneumonia complicatis. Hal. 1772. Reil Memor. clin. Vol. I. Fasc. II. p. 11. Cfr. praes. operis P. I. Vol. II. C. XII. §. LV. 2.

(75) Praes. op. l. c. C. XI. §. XLIX. 3.

(76) C. XIV. §. LXV. 2, 5.

(77) Symptomata catarrhalia, quibus ipse typhus saepe in-

erysipelatis faciei (78), croup ad pectus propagatio (79), podagrae impedita evolutio (80); psora (81), herpes (82), ut dicunt, retropulsa; tumores evanescentes (83), ulcera inveterata incaute consolidata (84), dysenteriae (85), evacuationes habituales, praesertim haemorrhoides (86), cohibitae (87), saburrae, et vermes,

gruit, (P. I. Vol. I. C. IV. §. XLIX. 1.) aliquando ita invalescunt, ut praesentia peripneumoniae admitti possit, quae aliunde ex autopsia cadaverum typho demortuorum, utpote interdum extravasatum tum serosum, tum cruentum puriforme fluidum in cavitate pectoris exhibentium (l. c. 10.), confirmatur. Plurima de hoc argumento infra §. XXXIV. N. 23 tradentur.

(78) P. I. Vol. II. C. VI. §. XXVI. 7, et XXIX. I. Cfr. Planchon in *Journ. de méd. T. XLVI.* p. 24.

(79) Cap. III. §. X. N. 1.

(80) Bierling Advers. T. I. p. 53. Musgrafe de arthritide anomala Cap. 11.

(81) Favarelle *Placial tableau, etc. obs.* 27.

(82) Aaskow Act. soc. med. Hafn. T. I. p. 205. Gardane *Gazette de santé* 1773. p. 28.

(83) Bierling Medicus p. 525. Bang in Act. reg. soc. med. Hafn. Vol. II. p. 274.

(84) Eph. N. Cur. Dec. III. An. 4. Obs. 43. An. 5, et 6. Obs. 286. Riedlin Cent. II. Obs. 77. Fabricius Hildanus Cent. III. Obs. 39. Ranoe in Act. reg. soc. med. Havn. Vol. I. p. 459.

(85) Sennertus Prax. L. II. P. II. C. 16. p. 228.

(86) Ajebat quidem Hippocrates: « qui haemorrhoides ha-

bilis (88), vomitorium tempore catamaeniorum porrectum (89), et pharmaca calefacientia (90).

Proxima.

3. Quaevis schola circa caussam proximam peripneumoniarum suas hypotheses jactabat. Quaerebatur modo in resina, quae generatur ex chao, in quo decocta est stella, et minera auripigmenti (91); modo in spina pleuritica, acido videlicet hostili pleurae, et intercostalibus locis

bent, illi nec pleuritide, nec peripneumonia, etc. corripiuntur ». (De tumoribus textu XXVI. CHARTER T. VIII. p. 576). Testatur vero GALENUS, se a suppressis haemorrhoidibus vidisse multos pleuritide correptos (Comment. III. in lib. HIPP. de alimento CHARTER T. VI. p. 271). Vidi ex hac caussa potius pneumonias ortas, aut saltem vidi suppressas haemorrhoides ad hunc morbum disposuisse.

(87) E. c. haemorrhagiae (Commerc. Lit. Norimb. 1735. p. 14. 1739. p. 29.) lac (S. G. VOGEL *Beobachtungen. N.* 17), blenorrhoeae urethralis (FORCADE in *Annales de Montpellier. T. VII. Teor. N.* 4.).

(88) Cfr. §. XXXIV. N. 20.

(89) MOHRING in Act. Acad. Nat. Cur. Vol. 4. p. 344.

(90) SYDENHAM (opusc. p. 330.) jam monuerat methodum calefacientem in variis febribus adhibitam peripneumonias gignere; quod ipse temporibus, ubi nefandae methodo BRUNONIS addictus fueram, expertus sum.

(91) PARACELSUS tract. de morb. metal. C. 14.

infixo (92), modo in mechanismo venae azygae (93), modo in materia inflammatoria vasis pulmonis impacta (94), modo in actione istorum vasorum aucta, spasmo, modo sanguinis in vasa capillaria effusione (96) etc. Scriptores prudentia excellentes futilem istam disquisitionem jure evitarunt.

§. XXXIV.

DIAGNOSIS.

Examen aegri.

1. Medicus si narratori morbi attentas praebeat aures, si aegrotum, denudato inter decentiae limites collo, pectore, et abdomine, examinet; si respirationis, maxime inspirationis, jussu profunde institutae, item decubitus, tussis, sputorum, febris, loquendique modi rationem habeat, sique, dum agitur de pusione, illum vicissim undequaque vertat, observetque, qualis situs

(92) Helmontius opp. capitulum, quod inscribitur: pleura furens p. 217.

(93) Loescher diss. de mechanismo venae azygae pleuritidis caussa. Viteb. 1724.

(94) Boerhaave Aphor. v. Swieten Comment. §. 382. 3. §. 875.

(95) Cullen l. c. §. 240.

(96) Broussais *Traité des phlegmasies chroniques*, etc.

symptomata morbi, et vagitum, vel adaugeat, vel imminuat, numque unum thoracis latus prae alio elevet, aut potius respirationem diaphragmatis ope absolvat (97); si, inquam, medicus haec praecepta sequatur, praesentem peripneumoniam, ut praetervideat, fieri haud poterit.

Peripneumonia occulta.

2. Nec credas hanc sententiam illi summorum virorum, quibus doctrinam de peripneumoniis *occultis* debemus (98), adversari; nemo

(97) « *Die Brust erhebt sich auf der Seite, in welcher die Lunge entzundet ist, bei der Inspiration nicht so hoch, als auf der andern. Sind beide Lungen entzundet, erhebt sie sich wohl gar nicht, zieht sich vielmehr ein, und das Athmen geschieht blos mit dem Unterleibe. Bey Kindern, die ihre Beschwerden nicht angeben konnen, ist diese Untersuchung besonders wichtig* ». Vogel l. c. §. 4. p. 194. Legi etiam meretur Hufeland's *Journ.* 6. *B.* p. 819, 826.

(98) Debetur doctrina *peripneumoniarum occultarum*, maxime Baglivio (Prax. med. L. I. C. IX. §. 1): « Pleuritides frequenter sunt *occultae*, ait, quia indolentes, unde gravissimi errores in praxi succedunt: ut hi imposterum vitentur scopuli, *signum dabimus* latentes, et indolentes pleuritides manifestandi: fac, aeger in dextrum, vel sinistrum latus decumbat; decumbenti impera, ut fortiter respiret, et tussiat, finita una aut altera respiratione, pete ab illo, an inter respirandum, et tussiendum dolorem, aut gravedinem alicubi in pectore persentiat; quod si affirmet, pro certo

enim illorum vocabulum *occultum* sensu adeo stricto sumsit, ut per id morbum assiduum examen eludentem designare voluerit.

Facilis confusio.

3. Potest tamen confundi peripneumonia cum aliis morbis, nempe cum *rheumatismo acuto musculorum intercostalium*, cum *neuralgia thoracica*, et *pleuralgia*, cum *pericarditide*, et *carditide*, cum *lienitide*, *hepatitide*, *rhachialgitide*, *pneumonorrhagia*, *febribus catarrhalibus*, et *morbillis*.

Sedes varia.

4. Confusiones istiusmodi ut evitentur, propius in peculiarem *peripneumoniarum sedem* inquirendum est. Argumentum istud omni aevo maximis ansam porrexit controversiis (99), quas

habeto, pleuritidis sedem illic esse, ubi gravedinem, aut dolorem indicaverit ». Secuti sunt Stoll (Rat. med. P. VII p. 200, et Aphor. de febrib. p. 58), Bayle (Op. c. p. 336, 373) Laennec (Op. c. *II. Partie. Chap.* 2, *et* 5 *etc.*), Tode (diss. de inflamm. pectoris chronicis. Hafn. 1788), Reyland (*Von verborg. u. langwierigen Entzündungen* p. 33), Racine (*Recherches sur la pleurésie*, *et la péripn. latente*, *chronique. Paris* 1803).

(99) Legantur de hoc argumento: Baldi disceptationes de loco affecto in pleuritide. Paris. 1640. J. Manelphi de parte affecta pleuritidis decertatio. Rom. 1642. Acc. append. ib.

plurimi minoris momenti habuerunt contendendo, quod, qualiscumque fuerit inflammationis sedes, semper eadem medendi methodus requiratur. Nil vero magis a veritate alienum, cum plurima discrimina in cura locum obtineant, prout inflammatio detineat vel membranam serosam pleuram dictam; vel mucosam illam, quae bronchia investit; vel vasa sanguinea, quae in parenchymate serpunt. Praeterea in sede peripneumoniae determinanda non solum de *inflammatione* quatenus inflammatio, agitur, sed de illius quoque *exitibus*, unde sapienter MORGAGNI: « cum si res ad suppurationem vergat, tunc saltem requiri aliam curandi rationem, si pus in pleura sit, adsitisque musculis; aliam si in pulmonibus (100). » Est autem sedes peripneumoniarum modo in *pleura costali*, modo

1648. AETII CLETI animadv. circa partem affectam pleuritidis. Rom. 1643. ANT. VITAGLIANI Schol. ad Manelphicam decertationem de parte affecta pleuritidis. Romae 1644. Tutelaris columna, in qua statuitur, pleuritidem fieri, dum una pulmonis ala afficitur, rationum Hippocratisque stabilita tutela, auct. JUL. CAES. BENEDICTO 1644. MORGAGNI op. c. Ep. XX, XXI. Comment. Bononiens. T. I. p. 153. NICOLAI's *Pathologie*. 3. *B*. 8. *Kap*. §. 189, 195. p. 41. LABAND de locis in pleuritide affectis p. 27, 31, 35. SARCONE op. c. BALDINGER in variis programmatis in GRUNERI delect. diss. med. Jenens. Vol. I. recus. TISSOT in BALDINGER's *med. Journ*. 23. *St*. p. 23. VOGEL op. c. p. 249. etc.

(100) Epist. anatom. II. N. 21.

in *pleura pulmonali*, modo in ipso *pulmonum parenchymate*, modo in *bronchiis*, modo in *plurimis locis simul* quaerenda.

Pleuritis.

5. Peripneumonias, quarum sedes *pleura costalis* est, *pleuritides* (1) nuncupamus. Objicitur a WELSCHIO, LIEUTAUDIO, SARCONE, PORTAL, J. P. FRANKIO, aliisque, cadaverum sectiones vix unquam *solius* pleurae inflammationem exhibere. Verum id est, si quaestio exclusive de pleura costali (2) sit. Quid vero inde concludere licet? Nil sane aliud, praeterquam quod solius pleurae inflammatio non est lethalis. Monitum hic valet SEBIZII (3): « conclusionem a mortuis in vivos non esse nimis extendendam ». Verum ipsae sectiones cadaverum, nisi solius

(1) Gall. *Pleurésie.* Germ. *Brustentzündung*, *Seitenstechen.* POL. *klocie w boku*, *zapalenie blony piersiowey.*

(2) *Simultanea* enim pleurae costalis, et pulmonalis inflammatio, illaeso caeterum pulmone, tam rara in cadaveribus non est. Observavi illam in puella sedecim annorum die 22 Jan. 1822 ex rheumatismo acuto neglecto in clinico defuncta. Praeter abscessum amplissimum musculos gastrocnemios, et soleos depascentem, pleuram costalem obscuro rubore obductam, pulmonalem vero laete rubentem, et pseudomembranulis obsessam inveni. Pulmonis substantia sanissima erat.

(3) Exercit. patholog.

pleurae inflammationem, saltem hujus inflammationis *effectum*, hydropem nempe acutum cavitatum pleurae exhibent. Adhaesiones morbosas pleurae costalis cum pleura pulmonum, perstante hujus visceris substantia illaesa in cadaveribus hominum quondam peripneumonia laborantium, modo vero ex morbo longe alio quam pectoris defunctorum, cum aliis (4) invenimus. Porro cum peritonaei inflammatio quotidie observetur, cur de illa pleurae dubitandum foret? Immo pleura, utpote minus quam peritonaeum a musculis densis tecta, causis externis inflammationum magis exposita est (5). Postremo, concessa inflammatione musculorum intercostalium, quam nemo negabit, et inflammationis ad contiguam pleuram transitus concedendus est, et viceversa (6). Utinam vero tam facile

(4) Lieutaud adhaesiones inter pleuram costalem, et pulmonalem adeo saepe detexit, ut illas pro *normalibus* habuerit, cui opinioni, rite monente Portalio (*Cours d'anat. méd. T. V.* p. 21.), nemo subscripturus est.

(5) Ait Hippocrates: « Latus est pars debilis, reliquo corpore natura carne denudatior, nihilque inest, quod renitatur, nisi cavitas ». De morbis Lib. I.

(6) Audiatur Galenus: « Intercostalibus musculis internis inflammatis *membranam* pariter cum *ipsis inflammari* necesse est. Veluti rursus ubi ipsa (scilicet pleura) aliquando *primario affectu* infestatur, intercostalium musculorum partes internae similiter ei *consentiunt* ». De locis affectis. C. 3.).

foret *signa pleuritidis* tradere, quam illius existentiam demonstrare; neutiquam enim illis assentiri possumus, qui *pulsum durum* (7), *laterisque dolorem punctorium* (8) pro certis pleuritidis signis habuerant; ex WELSCHII enim, LIEUTAUDII, PORTALII, J. P. FRANKII, et nostris observationibus constat, allata symptomata saepe ipsius pulmonis inflammationis esse effectus. Nihilominus dum febris pulsu duro stipata, atque dolor punctorius lateris (9), (praecipue inter sextam, et septimam costam, vel etiam

(7) « Si vis cognoscere pleuritidem, praecipuam curam in natura pulsus cognoscendo reponito, *pulsus durities est signum fere infallibile omnium pleuritidum* ». BAGLIVI l. c. §. 1.

(8) « . . . . haec (pleuritis) quidem habet *inseparabilia symptomata*, febrem acutam, *dolorem* ac si *loca* (affecta) *distraherentur*, vel *pungerentur* ». GALENI (de locis affectis L. V. C. 3. CHARTER T. VII. p. 488.). Simili etiam definitione usi sunt ARETAEUS (De caussis, et signis morborum acutorum. L. I. C. 10. p. 8.), AEGINETA (L. III. C. 23. p. 40.), TRALLIANUS (L. VI. C. I. p. 266.) etc. Ait SWIETEN: « Bina ergo haec in omni pleuritide adsunt, febris acuta continua, et *dolor* . . . dolor vero pleuriticus non est mitis, et obtusus, sed *acutus et punctorius* . . . » (l. c. §. 875.).

(9) Dolor pleuriticus *indiscriminatim* alterutrum latus aggredi, meae docent observationes. Saepius dextrum latus laborare viderunt SWIETEN (l. c. §. 879.), et TRILLER (l. c. p. 4.).

sub sterno (10), ad scapulas, dorsum), *in prima morbi origine* comparent, quin respirationis difficultas, loquela intersecta, tussis crebra, et sputum cruentum affectionem pulmonis ipsius adhuc indicent; dum dolor sub inspiratione (qua costae a se mutuo deducuntur, adeoque pleura distrahitur), et sub compressione fortiori augetur; dumque aeger in latus affectum decumbere nequit, de *pleuritidis* praesentia haud dubitare licet.

Distinctio pleuritidis a rheumatismo acuto musculorum intercostalium.

6. *Pleuritis* a *rheumatismo acuto musculorum intercostalium* (11) (vulgo *pleuritis spuria*, vel *falsa*, Gallis *pleurodynie* (12)) distinguitur, quod hic, *levissimus* jam attactus lateris affecti, et maxime motus brachii, vel trunci, item quivis inspirandi conatus dolorem magnopere augent, ac pulmonis functio, provecto etiam morbo, plane illaesa manet.

(10) Arguere tunc licet *inflammationem mediastini*. (Kerstens Progr. de pleuritide mediastini. Kil. 1784.).

(11) P. I. Vol. II. Cap. XLIV. §. CLXXXIV. 5.

(12) « *On est convenu de réserver le nom de pleurodynie à l'inflammation des muscles de la poitrine* ». *Dict. des sc. méd.* l. c. p. 217.

Distinctio pleuritidis a neuralgia thoracica et pleuralgia.

7. A pleuritide distinguuntur *neuralgia thoracica* (13), et dolor pleurae, cui flatus, et vermes ansam porrigunt, *pleuralgia* nuncupandus (14), habita ratione absentiae febris, naturae transitoriae variabilis dolorum nunc ad dextrum, nunc ad sinistrum latus obvenientium, modo valde remittentium, modo recrudescentium, conditionis aegri hypochondriacae, hystericae, atque aetatis illius infantilis.

Distinctio pleuritidis a pericarditide, splenitide, et hepatitide.

8. Dolore pleuritico in locis, quae *pericardio*, *lieni*, et *hepati* plus minus respondent, urgente, cavendum, ne harum partium inflam-

(13) Cap. VII. §. XXVIII. N. 1.

(14) « Plures enim cognitae sunt caussae, quae dolorem ateris faciunt, *non pleuriticum* tamen ». Swieten l. c. §. 875. « Ita et hystericis, et hypochondriacis tales laterum dolores observantur, et quidem acutissimi saepe, sed sine febre; quibus doloribus pleuritidis medela per venaesectionem validam, et repentinam minime conveniret ». Idem ibid. De *flatibus* dolores lateris thoracis excitantibus praeter quotidianam experientiam: Fienus de flatibus C. 7. Forestus L. XVI. obs. 42. Ad vermes quod spectat, non negaverim, omnino illos interdum veram *pleuritidem* excitare posse, de quo argumento infra (N. 20).

mationes cum pleuritide confundas; de quo argumento in capitibus de *pericarditide*, *splenitide*, *hepatitide* plura dicentur.

Distinctio pleuritidis a rhachialgitide.

9. Monuimus, dolorem pleuriticum interdum ad *dorsum* obvenire (15). Morbus tunc ab antiquis *pleuritis dorsalis* vocabatur. HIPPOCRATES (16), ARETAEUS (17) (docte a PETITO (18) commentati), et BALLONIUS (19) hujus morbi peculiarem injecerunt mentionem. Nil vero certi ex illorum disquisitionibus erui potest. Solus enim ARETAEUS clare pleuritidem indicat (20). HIPPOCRATES contra sub *pleuritidis ad dorsum* nomine, nisi *hepatitidem*, saltem *mictum cruentum* describere videtur (21). BALLONIUS dubiis dubia addit (22). Verum inter haec ipsa dubia,

(15) N. 3.

(16) De morbis Lib. III. Cap. XV. p. 590.

(17) Op. c.

(18) Comment. in ARETAEUM p. 151.

(19) Op. omnia T. IV. Edit. Genev. 1762. p. 328.

(20) Monuerat « per omnem continuitatem succingentis membranae dolorem protendi, quibusdam etiam ad *dorsum*, et scapulas *pertingere*, huncque dorsalem pleuritidem ab antiquis vocatam fuisse ». Op. c. L. I. C. X. p. 8.

(21) « In pleuritide ad dorsum, dolet ipsum dorsum velut ex plaga, suspirat, et acervatim spirat. Statim spuit pauca, tertia aut quarta die *saniem mejit subcruentam* ».

(22) « *Pleuritis* ex dorso affectus est, ab HIPPOCRATE nomi-

lucis affulget radius indicans quaestionem esse

natus, a paucis quod sciam observatus. Mihi nec unquam contigit videre, licet fere annus vertatur undevigesimus, quo in urbe medicinam factitavi. Erat autem mulier gravida gerens septimestrem fere foetum, dolor erat *punctorius paullo infra duodecimam spinae vertebram*, dolor inquam insignis, pertinens ad regionem hepatis, febris assidua, tussis inanis, quum inflammatio fere extra thoracem esset, ut pulmo serum ab inflammatione manans apprehendere nequiret. Inter signa pathognomonica erat dolor circa dorsum, membrana affecta, *non quae costis obtenditur, sed quae vertebras cingit*. Inter signa demonstrativa erant urinae plane vinosae, ac si sanguis multus eas protulisset, ac tinxisset; quia enim conflicitur hepar, urinae tales apparent. Terruerunt me valde, unde Hippocratem super ea re consului, num talis urinarum color in pleuritide dorsali vulgo appareret. De ea affectione ita scribit: « in pleuritide ad dorsum, dolet ipsum dorsum » velut ex plaga, suspirat, et acervatim spirat. Statim » spuit pauca, tertio aut quarto die saniem mejit sub» cruentam ». Plura signa eo loci perpendens memoratu digna. Et idem Hippocrates loquens de *morbo dorsali*, quem νωτιάδα vocat, et aliquid affine habet cum pleuritide dorsali, ita scripsit: *dolet dorsum*, *et inguina*, *tertia et quarta die cruentam mejit urinam* (L. II. de morbis), inflammatio igitur pertinet ad partes thoracis inferiores. Et quod *urina sanguinolenta* legatur, id potest bifariam explicari, vel quod prae calore, et inflammatione serum, et succus urinae appareat vinolentus ob bilis mixtionem quamplurimae: vel quod reapse sanguis remisceatur ipsi urinae, facta translatione quadam ad vesicam, eodem enim

de morbo columnae vertebralis. Istum morbum et CONRINGII (23) verba indicant. Elucet denique

modo id possumus interpretari; inflammationes enim, et phymata inflammatoria in *spinae partibus orta* per cruentam dysenteriam, aut cruentam urinam liberari possunt: unde illud HIPPOCRATIS, *distorsionem rhacheos* cum *difficultate spirandi sanguinis fluxus copiosus exsolvit; fluxus sanguinis* vel per nares, vel per urinas, vel per alvum fieri potest (De Coacis). Atque ut de urinis istis dicam cruentis (quae ex HIPPOCRATIS *prognosticis* initio morbi apparentes longitudinem significant) aliud est judicium quum apparent ad longitudinem, aliud quum ad acutiem, ut in morbo dorsali, in *contorsione spinae*, in pleuritide ex dorso. Atque, ut in genere dicam, numquam observavi tam cruentas, bileque saturatas urinas. In eo ergo affectu, duo symptomata rara comperimus: unum est mictio cruenta: alterum *difficile spirare erecto corpore*, quod *novum est in morbis thoracis.* HIPPOCRATES in Coacis meminit cujusdam pleuritidis, in qua dorsum rubet per erysipelas a fluxu concitato per venam thoracicam, per quam fit pleuritis dorsalis, de qua hic agitur; haec a reliquis differt. Dolor est dorsi, *ejulatus et spirationis oppressio:* inter certa mala est, *quod talis pleuriticus, dum residet, magis tussit, et difficilius spirat, contra autem evenire deberet.* Interea, quae mirati sumus in hoc morbo, fuit excretio urinae cruenta: aut sanguis erat, aut serum ejus, aut nescio quid erat, quod eo effusi mixtique cum urina sanguinis opinionem fecit ». l. c.

(23) « His annis proximis in hac quoque vicinia (*Helmstadt*) peripneumoniae frequentes fuerunt, et in non paucis malignitatis participes, et manifesto contagiosae,

illius cum pleuritide similitudo et ex nostris observationibus (24). Nec mirum, propterea

et plerumque lethales, in quibus etiam hoc observare licuit: *quod praeter malum in pectore primo dolores quidam in scapulis, dorso, artubus se manifestarunt, dein rigiditas quaedam spinae, et artuum impotentia ad motum, et quasi leves paralyses obvenerunt*». l. c. §. XVII.

(24) In Dr. Beniewski diss. *de rhachialgitide pneumon., et praesertim pleuritidem dorsalem mentiente.* Vilnae 1821 editae, sequentes casus obveniunt. *Observatio I.* Coqua triginta annos nata ex frigore, calefacto corpore, suscepto, in febrem incidit cum vehemente vertebrarum dorsi, tactui refragantium, dolore, cum summa respirandi difficultate, anxietate, ponderis sensu circa sternum, torpore brachii sinistri, et tussi sicca, levamen aliquod respirationis offerente. Decubitus in latus sinistrum fuit impeditus, supinus facillimus. Binae venaesectiones domi cum levamine, ad tempus solum, institutae fuere. Cum his symptomatibus, aegra, decima die decembris 1820, morbique duodecima, in clinicum recepta, morbus rhachialgitis dorsalis cum affectione catarrhali esse declaratur. Duodecim cucurbitularum scarificantium columnae vertebralis lateribus admotarum ope quindecim unciae cruoris detractae sunt tanto cum successu, ut omnia symptomata, praeter febrem, tussim, sternique levem dolorem, illico evanuerint. Exhibito decocto althaeae cum nitro, febris etiam decimaquarta morbi die, praegressa exacerbatione, crisin per sudorem absolvit. Exinde tussis quoque cessavit. Relictum sterni dolorem vesicatorium quoque sedavit. *Observatio II.* Viginti annorum puerpera sexta decembris 1818, die a felici partu vigesima, et quinta morbi, ad

quod inflammata medulla spinali ad dorsum,

clinicum medicum Vilnense delata est laborans febre conspicua cum pulsu tamen molli, et respiratione gemebunda, eadem erecto (nisi omnino antrorsum flexo) trunco difficillima. Corpus in latera convertere nullo modo potuit. Loquela vix concessa erat, ponderis ad sternum sensu affligebatur, doloreque saevo a nucha ad os sacrum pertinente, et brachiorum torpore. Aderant praeterea pauca tussis cum sputis nonnullis striis sanguineis insignitis, urina copiosa, et aquosa. Percussus ex artis medicorum praeceptis thorax, veluti sanus resonuit. Quum rhachialgitidem junctam affectioni catarrhali adesse appareret, cucurbitulae scarificantes sedecim lateribus columnae vertebralis appositae sunt, decocto mucilaginoso cum nitro ad usum interiorem adhibito. Cucurbitularum ope octo sanguinis unciis eductis, dolor spinae extemplo evanuit, cum eoque omnis spirandi, decumbendique difficultas, ac brachiorum torpor. Remansit tantum febris valde mitigata cum tussicula, quae septima morbi die, superveniente sudore universali, et sedimento puriformi in urinis, itidem cessarunt. *Observatio III.* (Doctoris Beniewski). Pusio quatuordecim mensium mammis adhuc admotus, in febrem incidit cum respiratione difficillima, ac gemebunda. Accitus medicus morbum pro *croup* habens octo hirudines collo admoveri jubet, mixturam nitratam usui interno praecipiens. Vespere symptomata quodammodo remittebant, sed die secunda morbi omnia in pejus vertuntur. Praeter allata enim, eaque in majus aucta symptomata, anxietas, et corporis jactatio accesserunt. Alius deinde medicus in consilium vocatus, quum adesse catarrhum suffocativum suspicaretur, pectori vesicatorium admoveri, et moschum

nervorum musculos thoracem adeuntium laeditur officium, ex quo magna respirationis difficultas, cum dorsi dolorem societatem iniens, oritur. Distinguitur rhachialgitis a pleuritide, quod ibi dolor ad vertebrarum corpora obveniat, quod aeger (nisi forte antrorsum flexo corpore) difficilius sedendo, quam decumbendo respiret; quod potius oppressionem, quam dolorem pectoris accuset; quod peculiares gemitus suffocatos anhelando edat; quod impotens sit thoracem in latera movendi, quodque saepissime de brachiorum torpore conqueratur. Difficillima interea est diagnosis, dum affectio catarrhalis, ut vidimus, cum rhachialgitide complicatur.

Pleuropneumonia.

10. Sicuti blepharitis ad conjunctivam oculi

adhiberi suasit. Tertia die superveniunt convulsiones, et moritur infans. Secto cadavere, larynx, trachea, bronchia pulmones normales reperti sunt. Sed aderat suggillatio magnitudinis nucis avellanae ad nucham. Adaperto ibi specu, apparuit *inflammatio meningum medullam cervicalem involventium, atque ipsius medullae*; vasa enim sanguinea illarum partium veluti arte injecta conspiciebantur. Praeterea specus vertebralis circiter tres drachmas seri exsudati continebat. Tum demum palam factum est, pusionem, de quo agitur, vim externam libro quodam desuper in nucham illapso expertum fuisse.

propagata, blepharo-ophthalmia dicitur (25); ita pleuritis ad pleuram pulmonalem propagata *pleuropneumonia* (26) dicenda. Hujus morbi praesentia arguitur, dum symptomata inflammationem ipsius pulmonis indicantia pleuritidi superveniunt.

Pneumonia.

11. Sunt autem symptomata *pneumoniae* febris, (cum pulsu ut plurimum molli (27); ali-

(25) P. II. Vol. I. Sect. II. C. XVIII. §. XCV. N. 2.

(26) A gr. πλευρὰ, pleura, περί, circa, πνεύμων, pulmo. Cfr. Amman diss. aeger pleuroperipneumonia laborans. Basil. 1687. Rudolph diss. de pleuroperipneumonia. Erford. 1721. Bourgard diss. de pleuroperipneumonia. Argent. 1754. Bauer diss. de pleuroperipneumonia. Ingolst. 1774. Baronius de pleuroperipneumonia. Deplaigne *Recueil d'obs. de méd. Juill.* 1757. *T.* 7. p. 168.

(27) Difficultas, quam cruoris circuitus per pulmones inflammatos invenire debet, de *pulsu* potius in pneumonia, quam in pleuritide *molli* rationem abunde reddit. Quoties enim ventriculus dexter cordis sese difficulter a sanguine per arteriam pulmonalem liberare potest, toties minor cruoris pars ad ventriculum sinistrum a venis pulmonalibus deducitur, minorque in aortam pellitur. Congestiones sanguinis circa cor dextrum sectiones cadaverum peripneumonicorum confirmant. Quod praeterea confirmant rubor genarum, et tensio hypochondrii dextri, propterea quia impedita evacuatione venae cavae descendentis, et ascendentis in cor dextrum, aliunde congestione laborans, aliter fieri nequit, quin congestio sanguinis in venis jugularibus, portarumque oriatur.

quando duro, pleno, et genis ac si fuco coloratae essent), urina rubra, respiratio difficilis (28), laboriosa, anhelosa (interdum ad quadraginta vices in sexagesima horae parte cum suffocationis periculo), loquela intersecta (ita ut aeger difficulter, et nonnisi sensim, sensimque historiam morbi enarrare possit (29)), dolor pectoris (saepe paucus (30), internus, aestuosus,

(28) Haec difficultas respirandi saepe a medico non animadvertitur, nisi ad diaphragma respiciat, quod opus respirationis plus quam thorax, utpote quem aeger elevare timet, absolvit.

(29) « Omnes vero, qui hoc morbo decumbunt, dum sermocinantur, brevia et anhelationibus intersecta verba proferunt ». J. P. Frank l. c. p. 128.

(30) Pulmonis parenchyma paucos, saltem respectu ad bronchia, accipere nervos, inter alios Ill. Soemmerring docuit. (*Ueber. d. Bau d. Lungen. Berlin* 1808). Explicatur inde absentia doloris magni multis pneumoniis propria. Pulchre hinc ait Celsus: « Hoc genus morbi (pneumonia) plus periculi quam doloris habet ». (Lib. IV. C. 7) Ex hac vero doloris absentia, ex pulsu molli, ex respiratione primo intuitu non laboriosa accidit, ut pneumonia longe frequentius pleuritide praetervideatur. Error iste (cujus in juventute mea pluries ipse particeps fui) praesertim in recenti, needum plane evoluto morbo, locum oblinet. Cum vero solum in illa recenti periodo ab artis conaminibus quid boni jure expectare liceat, concludendum, per diagnosin nimis sero institutam aegrotos mori, qui alias salvari potuissent. Hortor hinc, iterumque hortor, ut

oppressivus, lancinans, modo lateris thoracis alterutrius, modo utriusque) exasperatus vel a tussi (ab initio sicca, dein cum sputis puriformibus, tenacibus, viscosis, spumosis, flavis, viridescentibus, saepe cruentis (31) absoluta) vel a decubitu (hoc plerumque potius in latus affectum concesso), et anxietas praecordiorum. Aërem expiratum calidiorem esse, vulgus credit; verum potius contrarium invenimus, quod ex brevi aëris in pulmone, citius respirante, mora facile explicatur. Provectiori in morbo thorax

quoties quis febre, urina rubra, oppressione aestuosa pectoris, genae alterutrius rubore, et tussi cum sputis viscidis, inprimis si illa indicia cruenta exhibeant, corripitur, malum etiamsi adspectu leve, flocci haud pendatur, illudque viriliter indicandis auxiliis aggrediatur.

(31) « Qui sanguinem spumosum exspuunt, illis e *pulmonibus* talis fit dejectio ». Hipp. Aph. XIII Sect. V. « *De tous les symptômes de la péripneumonie (pneumonie) le seul qu'on puisse regarder comme pathognomonique, parce qu'il n'existe que dans cette maladie (?), est l'expectoration de crachats d'un blanc légèrement jaunâtre ou verdâtre, un peu demi-transparens, mêlés de bulles d'air qui ne peuvent s'en échapper à raison de la viscosité de cette matière, viscosité tellement ténace, que l'on peut souvent renverser le vase, et le tenir long-tems dans cette position sans que les crachats, quoiqu'en grande abondance, se détachent de ses parois* ». Laennec l. c. p. 170.

lege artis percussus sonum obscurum edere solet, et quidem in universo suo ambitu, si ambo pulmones inflammati fuerint, alias in alterutro latere (32). Sicuti enim ophthalmias, quae unum tantum oculum afficiunt, ab illis, quae utrumque oculum invadunt, distinguimus; ita peripneumoniam dextram, sinistramve a *duplici* distinguere

(32) Absit interea ut dicam cum LAENNEC (l. c. p. 171): « *la percussion de la poitrine suivant la méthode* D'AUENBRUGGER, *est un moyen beaucoup plus sûr (!) que l'examen des symptômes extérieurs pour reconnoître la péripneumonie à quelque époque (!!) que ce soit de la maladie* ». Ulterior porro observatio docebit, quid de laude, quam idem auctor tubo acustico tribuit, cogitandum sit, ubi scilicet ait : « *L'exploration par le cylindre . . . indique l'engorgement pulmonaire dans tous les cas possibles (!)*, (l. c. p. 71): — « *Lorsqu'une péripneumonie se termine heureusement, le cylindre devient un moyen sûr (!!) d'apprécier les progrès de la guérison* ». (l. c. p. 175). « *Dans le premier degré de la péripneumonie*, (§. 186) *la respiration s'étend encore dans le point affecte*, ... *mais elle est moins grande, et moins sonore que dans les autres parties de la poitrine; elle est, en outre, accompagnée, dans l'inspiration sur-tout, d'une espèce de crépitation ou de râle léger, dont le bruit peut être comparé à celui du sel que l'on fait décrépiter en le chauffant dans un bassin* » (l. c. p. 172). « *Le second, et le troisième degré de la péripneumonie* (§. 188, et 192) *se reconnoissent à l'absence totale du murmure produit par la respiration* » (l. c.).

oportet. Talem distinctionem, et exactiorem quoque, utpote ad lobum affectum spectantem, HIPPOCRATI non latuisse, sequentia divi Senis verba docent: « in pulmonum inflammationibus, si lingua tota fiat alba, aspera, *utraque pulmonis pars* laborat: quibus vero dimidia lingua, *qua parte id apparet*, eam inflammatio affligit. Quibus ad unam claviculam dolor subit, iis *una superior pulmonis ala laborat*; quibus vero ad ambas claviculas dolor extenditur, *ambae superioris partis alae laborant*; quibus ad mediam costam, *media*; quibus vero ad quam partem pulmo extenditur dolor permeat, *inferna ala* laborat: quibus vero una tota pars laborat, quae ei parti respondent omnia aegrotant (33) ».

Distinctio a pericarditide, carditide, et pneumonorrhagia.

12. *Pneumonia* pulmonem sinistrum, aut utrumque lobum anteriorem pulmonum detinens, facile cum *pericarditide*, et facillime cum *carditide* confundi potest (34). Item pneumonia multis sputis cruentis insignita pro *pneumonorrhagia* haberi posset.

(33) Coac.

(34) Cfr. Cap. de carditide.

Bronchitis.

13. Peripneumonias, quae praecipuam sedem in membrana mucosa *bronchia* investiente inveniunt nomine *bronchitidis* salutamus. Hujus morbi symptomata, variis sub nominibus (35) jam ARETAEUS (36), AETIUS (37), ACTUARIUS (38), SYDENHAM (39), FRID. HOFFMANN (40), SIMS

(35) Catarrhus suffocativus, catarrhus pituitosus, angina bronchialis, et *peripneumonia notha*. « *Peripneumonia notha* fortior nobis *bronchiorum catarrhus* est, quo in pituitosis, obesis, senibus, cachecticis, laxisque hominibus frigida, et humida sub tempestate, ab accedente membranae mucosae hos canales investientis irritatione, copiosior, tenaxque pituita celeriori passu secreta *bronchiorum fines* opplendo, suffocationem sat cito minatur ». J. P. FRANK l. c. Sunt vero alii, qui sub nomine peripneumoniae nothae intellexerunt peripneumoniam mitiorem sine febre, aut etiam inflammationem musculorum intercostalium. ORTLOB l. c. §. 3.

(36) Περί χρονίων παθῶν βιβλ Α' Κεφ ἰ in fine.

(37) Tetrab. II., IV., 68.

(38) Methodus medendi. T. II., 18.

(39) Opera universa Lond. 1705. C. 4 de *peripneumonia notha*. « Primo febris insultu nunc incalescit aeger, nunc friget. Vertiginosus est, de capitis dolore queritur lancinante, quoties tussis importunius fatigat. Urina turbida cernitur, et rubens intense. Sanguis detractus pleuriticorum more sanguinem refert. Anhelus saepenumero spiritum crebro, et celeriter ducit. Si moveatur, ut tussim provocet, haud

(41), SELLE (42), descripsere: verum genuinam illius caussam, inflammationis scilicet bronchiorum, primum J. P. FRANK (43) indicavit. Patris, et magistri exemplum secuti sumus (44),

aliter dolet caput, ac si in partes mox desiliret. Dolet et thorax omnis. Pulmonum coarctatio auribus adstantium percipitur ».

(40) Med. rat. Syst. Sect. I., XVII. 16. « Trahitur in hoc morbo summa cum difficultate et anxietate spiritus, et quia, bronchiis secedente a sanguine humore viscido seroso repletis, nil tamen sputi rejicitur, aër admissus strepitum et rhonchum in fistulis edit, donec, praecluso penitus aëre, aeger suffocetur. Quod antequam evenit, pulsus aliquot saepe ante horis intermittit, sensim gracilescit, penitusque intercidit. Nonnunquam etiam mentis turbatio cum extremorum frigore supervenit ».

(41) *Bemerkungen uber epidemische Krankheiten*, *a. d. E. von* MULLER. *Hamburg* 1775. p. 33.

(42) Medicina clinica, *oder Handb. d. med. Praxis. Berlin* 1793. p. 79.

(43) L. c. « cum vero profundius per tracheam penetrat, ac in *bronchia* descendit inflammatio; tunc in primo casu tracheitidis speciem, in altero peripneumoniae imaginem refert, in qua ultima vix non constantem *internorum bronchiorum phlogosin* in centenis cadaveribus deteximus ». Cfr. et ejusdem auctoris Interpr. clin. Tub. 1812. p. 110, 128.

(44) P. I. Vol. I. Cap. VI. §. LXV. N. 6. « . . . . rectam habebis febrium catarrhalium *saltem fortiorum* ideam, si eas pro inflammatione bronchiorum, sive pro *bronchitide* consideres ».

secuti sunt et alii (45); bronchitidis porro clare meminerunt BROUSSAIS (46), et CHEYNE (47). BADHAMO hinc solum laus, primam de bronchitide scripsisse monographiam, relinquitur (48). Accessit HASTINGS (49). Bronchitis plerumque ex frigore humido aestuante corpore suscepto, ex contagio, sive morbillorum, sive *coqueluche*, ex croup (50), et corporibus pulmonibus illa-

(45) VETTER *Aphor. aus d. pathol. Anat. Wien* 1803. §. 131.

(46) *Hist. des phlegmasies ou inflammations chroniques. T. I. p.* 75. *Paris* 1800. « *Et la membrane muqueuse qui tapisse l'intérieur de cette bifurcation (des bronches) étoit rouge, épaisse et enduite en plusieurs endroits d'une exsudation blanchâtre, analogue à celle du croup. Cette disposition commençait dans chaque bronche à deux pouces à-peu-près au-dessous de la division de la trachée, et se perdoit dans chaque parenchyme en se confondant enfin avec l'induration* ».

(47) *The pathology of the larynx and bronchia. Edinb.* 1809. *Of the epidemic peripneumony of Children.* p. 187, 195. « *In dissection we scarcely find the effects of the disease corresponding with what we should expect from the severity of the symptoms. The only very distinct morbid appearence is increased vascular action of the bronchial membrane. The secondary effects of the diseases are effusions into the cavities of the thorax and pericardium and cellular substance of the lungs* ».

(48) L. c.

(49) *Abhandl. uber d. Entzundung d. Schleimhaut d. Lungen. A. d. E. ubers. v. G. von dem* BUSCH. *Brem.* 1822.

(50) Cap. III. §. X. N. 1.

psis oritur. Adgreditur saepissime infantes, et senes, haud raro homines, praecipue mares, aetatis florentis. Incipit aegritudo derepente cum febre (pulsu frequenti, saepe duriusculo, contracto, vix forti, calore cutis sicco, vespertinis horis adaucto, siti, anorexia, urina turbida, profunde tincta stipata), et cum sensu constrictionis, tensionis, ponderis, et titillationis ardentis in pectore. Respiratio frequentior cum strepitu, veluti rhoncho, absolvitur. Sub profunda inspiratione tussis siccae insultus excitatur. Decubitus undique liber, aeger tamen libentius sedet, quam decumbit. Bis, terve de die respirationis difficultas accedit, aucta simul tussi frontis dolorem, si adfuerit (51), exacerbante. In nonnullis raucedo animadvertitur. Singula haec mala, interdum primis morbi diebus lethalia, plerumque ad hebdomadem protrahi solent. Morbo in melius procedente, tussis post quartum diem humida fit, aegroto sputa mucoso-puriformia (aliquando striis sanguineis, aut corpore quodam extraneo quondam pulmonibus illapso notata) cum levamine rejiciente. Alias tussis sicca perstat, respiratio difficilior evadit, vires franguntur, facies livescit, ac aeger suffocatus perit.

(51) Frontis dolor certe non spectat ad symptomata gentilitia bronchitidis, et saepe complicationi hujus morbi cum coryza sinuum frontalium tribuendus videtur.

Distinctio a febre catarrhali, et morbillis.

14. *Febres catarrhales* a *bronchitide* ita gradu tantum differre, ut fortiores illae ad hanc revocari possint, jam monuimus (52). Ne interim nomine bronchitidis ibi, ubi inflammationis praesentia a dolore in pectore, et a respirandi difficultate non confirmatur, abutamur! *Bronchitidem* posse a *morbillorum* contagio excitari, jam dictum est (53). Ut hujus exanthematis stadium invasionis a genuina bronchitide distinguas, respiciendum est ad aetatem, conditionemque aegri, et ad annuam constitutionem.

Bronchio-pneumonia, et bronchio-pleuritis.

15. Inflammationem e bronchiis ad parenchyma pulmonis posse propagari, non dubitandum; cum tot morbi cum symptomatibus bronchitidis incipiant; ac tandem supervenientibus illis pneumoniae terminentur, cadaveribus dein inflammationem simultaneam bronchiorum, et parenchymatis pulmonis offerentibus (54). Nil

(52) P. I. Vol. I. Cap. VI. §. LXV. N. 6.

(53) N. 13.

(54) « Nullum scilicet nos, nec ad hanc usque diem, neque serius, pulmonum incendium absque bronchiorum simul inflammatione plus minus conspicua perspeximus; quotiescumque vero a morte *bronchitidem* fortiorem, toties

impedit quominus morbo sic constituto nomen *bronchio-pneumoniae* imponatur. Nec complicatio *bronchitidis* cum *pleuritide* (*bronchio-pleuritis*) rara est. Sic tum ex simultanea existentia symptomatum inflammationis bronchiorum, et pleurae (55), tum ex copioso sero in cavitatem pleurae extravasato, quod cadavera ex bronchitide defunctorum saepe exhibent (56), concludimus (57). Quodsi incendium singula respirationis instrumenta in cavitate pectoris sita prehenderit, tale malum nomine generico *peripneumoniae* salutandum foret.

etiam parenchymatis pulmonalis molem, duritiem, pondus adaucta, et puriformis in eodem materiae collectionem reperimus ». J. P. Frank interpr. clin. l. c. p. 125. Fateor vero, me aliquoties *sola bronchia* sine ullo visibili parenchymatis pulmonalis vitio detexisse.

(55) Ait quidem J. P. Frank (l. c. p. 126), posse inflammationem bronchiorum dolores lateris, *quin pleura inflammata sit*, producere. Verum potius Albersio (nota 81 ad opus Badhami) adhaereo dicenti : « *Wenn ein stechender Schmerz dabei statt findet, so ist wahrscheinlich pleuritis oder peripneumonia mit der bronchitis verbunden* ».

(56) Sic observationes Badhami (l. c. *Kap.* 4) et meae docent.

(57) « *Uebrigens lasst die bei den Leichenoffnungen in der Brusthohle gefundene ungeheure Menge von Wasser glauben, dass die Pleura doch entzundet gewesen sey, welche eben durch diese grosse Ausschwitzung des Serum gehoben worden war; wenigstens so, dass nach dem Tode nur geringe Spuren der Entzundung wahrgenommen werden konnten* ». Albers l. c. p. 81.

Indoles peripneumoniarum.

16. Determinata sede peripneumoniae, ad illius *indolem* eruendam deveniendum est. Unae enim eaedemque peripneumoniarum caussae, pro vario corporis, in quod agunt, statu, temperamento, pro varia annua constitutione, morborumque regnantium natura, proque variis rerum positionibus accidentalibus, morbum excitare solent ita a se invicem discrepantem, ut medendi ratio, quae uni casui conveniat, alteri adversetur. Hujusmodi discrepantiam scholae a GALENO (58) ad nostra usque tempora, varias peripneumoniarum species statuendo, designarunt. Nos sequentes statuimus.

Peripneumoniae traumaticae.

17. *Peripneumonias*, quae ex violentiis externis thoraci illatis, vel ex corporibus bronchiis illapsis, aut ex vaporibus acribus ad illa perductis originem trahunt, *traumaticas* nuncupamus. Ad illas dignoscendas exploratio superficiei externae thoracis saepe requiritur, sub qua inprimis fracturae costarum (59), vulnerum,

(58) Lib. I. de cris. Cap. 5. GALENUS peripneumoniam juxta quatuor humores in sanguineam, biliosam, pituitosam, et melancholicam diviserat.

(59) Casum novi, ubi doctores medicinae peripneumoniam

herniarum, et emphysematis pulmonum ratio habenda est. In infantibus ad corpora fortuito, et aliena via deglutita respiciendum, potissimum, si morbus, nulla alia evidenti praevia caussa, et derepente oriatur. Peripneumoniae enim traumaticae id gentilitium habent, quod in parte inflammata derepente incipiunt, et serius tantum universum corpus in consensum trahunt.

Peripneumoniae inflammatoriae.

18. *Peripneumoniae inflammatoriae*, frequentissimae omnium ingruunt frigore conspicuo, diuque protracto (60). Subjiciuntur illis quam maxime, qui prius haemorrhagiis obnoxii (61), ac potui liquorum fermentatorum dediti

a fractura costarum ortam, quin hoc vitium cognoverint, farragine internorum pharmacorum becchicorum, et expectorantium curaverant. Beati qui praxin chirurgicam a medica non sejungunt!

(60) Baglivius Prax. med. L. I App. ad pleuritidem §. I. ait: Rigoriferae igitur pleuritides sunt vere inflammatoriae pleuritides, in iisque sanguinis missio juvabit, dummodo caetera consentiant, ac permittant ». Addit: « Si vero cum rigore non inceperit, spuria solet esse, ab aliis caussis, non vero inflammatoriis dependens ». Idem ib. Dari utroque sub respectu exceptiones, alibi (Acta mea clin. An. II. p. 55) docui.

(61) « Et quia corpora haemorrhagiis admodum obnoxia, plerumque sanguineae sunt complexionis, et spasticis in

erant, senibus non exceptis (62). Morbo sedem suam, ut saepe accidit, in parenchymate pulmonum habente, cavendum ne mollities pulsuum pneumoniis familiaris (63), ut statum inflammatorium praetervideamus, efficiat.

Peripneumoniae rheumaticae, et metastaticae.

19. *Peripneumoniae rheumaticae* ex transpiratione suppressa ortum ducunt. Febre cum symptomatibus rheumaticis (64) stipantur, urget inprimis dolor pectoris, locum crebro mutans. Sedes praecipua morbi *pleura*, tum costalis, tum pulmonalis. Quodsi caussa rheumatica (aut *exanthematica*) ad bronchiorum membranam mucosam conjiciatur, *bronchitis* praesto est.

Peripneumoniae gastricae, biliosae, et verminosae.

20. *Peripneumoniae gastricae*, praecipue

imo ventre stricturis patent, hinc fit, ut juvenes, qui largas narium haemorrhagias, sputum cruentum, et haemorrhoides praematuras experiuntur, perquam facile, accedentibus occasionalibus caussis, in pleuriticas, et pneumonicas febres incidant ». Fr. Hoffmann med. rat. syst. T. IV. Sect. V. C. 6. §. VIII.

(62) Nil magis a veritate alienum, senes morbis inflammatoriis parum esse obnoxios. Pneumonias summopere inflammatorias in octogenariis venaesectionum ope feliciter curavi.

(63) N. 11. (27).

(64) P. I. Vol. I. Cap. VI. §. LXIV. 3.

biliosae, pulchre a BALLONIO (65), PORTAL (66), COLOMBIER (67), LEPECQ DE LA CLOTURE (68), STOLL (69), ROMAIN (70), ACKERMANN (71), JANSEN (72), GUIDETTI (73), aliisque (74) descriptae sunt. Grassantur saepe epidemice (praesertim aestivo tempore, charactere annuo morbis gastricis favente) inter plebem male nutritam, hominesque gulae indulgentes, aut animi pathematibus ingratis obnoxios. Induunt saepenumero formam *pleuritidis*, aut *pleuro - pneumoniae*. Febris signis gastricis insignita scenam aperit. Ipsius aegri adspectus (flavedo nempe faciei, et oculorum, rubor genarum circumscriptus, pallor nasi, et labiorum) statum gastricum indicant. Adsunt praeterea capitis gravedo, oris

(65) Op.

(66) *Dict. des sciences médicales.* l. c. p. 405.

(67) *Code de médecine militaire T.* 4. p. 89.

(68) *Obs. sur les maladies épidémiques. Paris* 1776.

(69) Rat. med. P. II. V. VII. p. 112, 117, 346.

(70) *Essai sur la manière de traiter les péripneumonies bilieuses. Mez.* 1779.

(71) Pr. pleuritidis biliosae brevis adumbratio. Kilon. 1785.

(72) Diss. de peripneumonia biliosa. Goett. 1787.

(73) Diss. de pleuritide biliosa. Heidelb. 1790.

(74) CHATELANAT in *Museum der Heilk.* 2. *B.* CAUCANOS *fils* in *Annales de la soc. de méd. pratique de Montp. T.* 32. p. 317.

amaror, sputa flavescentia (75), exacerbationes vespertinae, et remissiones matutinae admodum conspicuae, insignis virium lapsus cum pulsu saepe parvo, molli, irregulari. Vomitus spontaneus, et diarrhoea biliosa symptomata leniunt; quorum nonnulla, ut virium jactura, pulsuumque mala conditio a venaesectionibus repetitis augentur. Cave, ne diagnosim hujusmodi peripneumoniae, duce uno dumtaxat, alterove gastrico signo, instituas. Contigit enim haud raro, quod pneumoniae summopere inflammatoriae (ne dicamus de carditide) apparatum symptomatum gastricorum, et maxime vomitum biliosum exhibeant. Nec id mirum. Sicuti enim stimulus in abdomine haerens statum inflammatorium pulmonis, ita stimulus inflammatorius pulmonis tumultum gastricum excitare potest; lusus enim nervi *pneumo-gastrici* aequali pacto sursum, et deorsum valet. In origine symptomatum gastricorum explicanda praeter nervorum consensum, ratio etiam habenda est *plethorae abdominalis* (ob difficultatem, quam depletio venae

(75) Colorem istum flavum non bilis, sed sanguinis paucae copiae, multo muco seu puriformi humore mixtae, tribuendum esse, ex eo concludo, quod talia sputa, etiamsi biliosum habeant adspectum, super lingua tamen medici gustantis neutiquam saporem amarum excitant.

cavae ascendentis experitur (76)), et *jecinoris inflammationis* (propterea quod peripneumoniae, praesertim in haemorrhoidariis, potatoribus, et moerentibus saepe cum hepatitide (77) societatem inire soleut). De *peripneumoniis verminosis* prolixe mentionem fecerunt QUERCETANUS (78), PAULLINI (79), SCHENK (80), RIVERIUS (81), aliique (82). Illarum suspicamur praesentiam, si aetas aegri, regio, et annua constitutio faveant affectionibus verminosis; si pulsus fit nonnunquam parvus, mollis, debilis, et inaequalis, si experiantur aegri sensum ac si aliquid versus jugulum ascenderet, et suffocationem minitaret; si nunc caleant, et rubeant, nunc frigeant, et palleant; sique vermes vomitu, aut alvo in conspectum veniant. Interea talem evacuationem accidentaliter contingere posse, ne obliviscaris.

(76) §. XXXII. N. 2.

(77) *Pleuritis hepatica* BIANCHI (Hist. hepat. Spec. I. T. I. p. 234).

(78) Pharmac. dogm. rectif. C. 3. p. 651.

(79) Misc. Act. N. C. Dec. 3. An. 4. p. 114. Obs. 68.

(80) Lib. II. Obs. 92.

(81) Cent. I. Obs. 75.

(82) HUFELAND'S *Journ.* 6. *B.* p. 826, 829. ROUSTAN *Journ. de méd. T. IX.* p. 269. REVELTAT in *Annal. de la soc. de méd. prat. de Montpellier. T.* 4. *P. I.* p. 302.

Peripneumoniae intermittentes.

21. *Febres intermittentes* sub *larva peripneumoniae* obvenire posse monuimus (83). Tales *peripneumonias intermittentes*, seu *periodicas* descripserunt MORTON (84), SENAC (85), TORTI (86), HAEN (87), STRACK (88), MEDICUS (89), BLOM (90), HOVEN (91), J. P. FRANK (92), aliique (93), vidimusque illarum haud paucas in Insubria, et Austria ita, ut REILIUM (94) eas in dubium vocare, miremur. Morbus,

(83) P. I. Vol. I. Cap. II. §. XXIV. 2.

(84) De intermittent. diagnosi. p. 33. Pyret. p. 141.

(85) De recondita febrium natura 1759. CXVIII.

(86) Therapeutice specialis ad febres quasdam perniciosas inopinate ac repente lethales, una vero china, peculiari modo ministrata, sanabilis. Mutinae 1712. L. V. C. 5. p. 323.

(87) Rat. med. T. II. p. 91.

(88) L. c. p. 115.

(89) *Von periodischen Krankh.* p. 118.

(90) In MECKEL's *Neuem Archiv d. pr. Arzneyk.* 1. *Th.* p. 232.

(91) *Versuch uber das Wechselfieber.* 1. *B.* p. 35.

(92) L. c. p. 143.

(93) HORN l. c. MARCUS *Magaz. f. specielle Therapie.* 2. *B.* p. 337. MATTHEY *Giorn. della Soc. med. chir. di Parma. Vol.* 2. p. 117. BONDI ib. p. 125. MONTON in *Annal. de la soc. de méd. pr. de Montp. T.* 27. p. 133.

(94) L. c. p. 509. « *Ob auch die Pneumonie vollkommen in-*

veluti febres intermittentes perniciosae, utplurimum vertigine, frigore, vomituque ingruit. Accedit dolor circa alterutram mammam, isque pro re nata pungens, ardens, obtusus, fere semper sub profunda inspiratione auctus. Respiratio fit difficilis, ac urget tussis sicca. Symptomata hujusmodi subsequente calore acmen attingunt, aegro delirante, sputa puriformia, subcruenta rejiciente. Sudor universalis, et urina vel jumentosa, vel sedimento lateritio instructa singulis malis, excepta debilitate, pro tempore finem ita imponere solent, ut convalescentem coram habere dixeris. Apyrexia protrahitur per sex horas, octo, aliquando per nychthemerum, donec novus insultus descripto similis accedat et sic vicissim ad sanitatem, aut mortem usque. Morbum sub adspectu febris tertianae duplicis vidimus, quarum paroxysmi alternis tantum diebus symptomatibus peripneumonicis insigniebantur. Diagnosis peripneumoniae periodicae difficilis non est, si aeger diu, noctuque (95) rite

termittirend gefunden werde, und in der Apyrexie die Entzündung vollkommen verschwinden könne, bezweifle ich sehr ».

(95) Decumbebat vere a. 1801. in Nosocomio civico Vindobonensi femina peripneumonia gravissima laborans. Custos mihi narrabat aegram tota nocte placide dormivisse. Cum talis quies nocturna, nullo pacto cum gravi statu diurno

observetur; si inconsuetarum alias in peripneumoniis mutationum repentinarum in pejus vicissim, et in melius, ac characteris epidemici febribus intermittentibus faventis ratio habeatur.

Peripneumoniae arthriticae.

22. Contingit interdum, quod impedita *podagrae*, aut *erysipelatis* habitualis ad extremitates evolutione, morbus vicarius in pulmonibus, praecipue in bronchiis, evolvatur. Alias simplex catarrhus, utpote in tempus paroxysmo podagrae habitualis dicatum incidens hujus morbi vim ad bronchia determinat. Utroque in casu morbus, quem MUSGRAVE (96), et BARTHEZ (97) egregie descripsere, *peripneumoniae arthriticae* nomine generali designatur. Orditur malum cum horrore protracto, magna inquietudine; sequitur calor intensus, ac tandem symptomata bronchitidis, aut pleuritidis superveniunt. Gravius solito decumbit aeger, quamvis saepe *unum* tantum thoracis latus ab inflammatione tentatum sit. Morbo jam prope conva-

cohaereret, ac febres intermittentes tunc aliunde grassarentur, ipse aegram circa mediam noctem visitavi, ac omnino apyrecticam inveni. Exhibitus cortex ulterioribus paroxysmis obstitit.

(96) De arthritide anomala. Cap. XI.

(97) *Abhandl. uber die Gichtkrankh. Aus d. Franz. von* BISCHOFF, 2. *Th. Berlin* 1803. p. 288.

lescentiam deducto, interdum novus mali insultus latus oppositum invadens caput attulit. Solutio peripneumoniae arthriticae fit comparentibus, aut paroxysmo podagrae legitimae, aut urina cum sedimento arthritico, aut sudore foetente, viscido, aut bullis.

Peripneumonia typhoidea.

23. *Peripneumoniae*, socia febre, cum virium magna jactura, labefactatione systematis nervosi, contradictione symptomatum, peticulis, miliaribus, *typhodes* nuncupantur (98). Hujusmodi morbi, modo epidemice, modo sporadice obvenientis descriptiones Gallio (99), Camerario (100), Stahlio (1), Ballonio (2), Schenkio (3), Wiero (4), Ellero (5), Sigwarto (6), Ban-

(98) Synon. Peripneumonia pestilentialis, nervosa, putrida; asthenica, adynamica, ataxica, maligna.

(99) Fascic. de peste, peripneumonia pestilentiali cum sputo sang. Brix. 1565.

(100) De pleurit. maligna miliarib. soluta. Tub. 1735.

(1) Diss. de pleuritide vera maligna cum purpura alba feliciter curata. Erf. 1728.

(2) Op. T. I. Epid. et ephemer. Lib. I. p. 15. Constitutio verna an. 1571.

(3) Obs. Lib. VI.

(4) De obs. rar. describitur epid. an. 1565.

(5) Obs. de cogn. et curandis morbis p. 194.

(6) De pneumonitide maligna. Tub. 1763.

GIO (7), HUXHAMO (8), SARCONEO (9), SAUVAGESIO (10), SANDRAO (11), ELSNERO (12), J. P. FRANKIO (13), KREYSIGIO (14), SCHMITTIO (15), CAPPELIO (16), HOFFMANNO (17), aliisque (18) debentur. Incipit morbus cum virium prostratione, mutatione repentina vultus; sequitur horror, calori intermixtus; accedit magna respirandi difficultas, oppressio pectoris, et angustia cum tussi frequenti, laboriosa, modo sicca, modo

(7) In act. reg. soc. med. Havn. Vol. I. p. 256.

(8) De aëre et morbis epid. 1745.

(9) L. c.

(10) Nosol. method. T. II. P. I. morb. Cl. III. Gen. XIII. Spec. 15, describit epidemias grassantes an. 1741 mense febr. Forolivii Galliae provinciae; 1745 mense martio Aquismortuis, et 1747 Melgorii.

(11) Diss. historia peripneumoniae cum conditione putrida. Lugd. Bat. 1789.

(12) Diss. de pneumonia putrida. Regiom. 1791.

(13) L. c. p. 141.

(14) Commentatio de peripn. nervosa. Lips. 1796.

(15) Diss. de peripn. nervosa. Erl. 1797.

(16) De pneumonia typhode seu nervosa. Goett. 1798.

(17) *Sur la péripneumonie typhode. Strasb.* 1804.

(18) FRANCUS DE FRANKENAU de pleuritide cum purpura maligna lethali. Misc. Acad. N. C. Dec. III. An. I. p. 298. HILDEBRAND de purpura alba, ab initio pleuritidem mentiente, die sexto lethali. Nova acta N. C. T. 2. p 374. CARRON in SÉDILLOT *Réc. périod. de la soc. de méd. de Paris. T. LX.* p. 289.

cum sputis crudis, sanguineis, ichorosis. Erectos quidem sedere extrema jubet respirandi impotentia; sed vires desunt, facilisque sub hac positione lypothimia accedit. Atrox simul capitis ad occiput in primis dolor urget; ac sub magna vertigine, delirium tacitum, aut ferox, frequenter adjungitur. Sed jam ante febris accessum, vel repente cum illa, maximus non raro ipsum thoracem, pungensque admodum, vix attactum ferens, animamque fere deprimens dolor cum vomitu bilioso, ac herboraceo adoritur: ac perpetuae vigiliae, aut sopores comatosi, linguae siccitas, ariditas, tremoresque, ac subsultus tendinum, singultus, urinae turbidae, aut aquosae, aut subnigrae, sanguinolentae, lixiviosae, furfuraceae; vel sudores glutinosi, copiosi, cum petechiis lividis, subnigris, aut miliaris eruptio, aut demum haemorrhagiae per nares, alvum, aliasque vias copiosae, atque aegrotantibus funestae observantur. Interdum dolor fugax aegrotantem quidem deserere videtur, nec tanta respirationis difficultas urget; sed ingens sitis, lypothimiae, aphthae cavum oris exedentes eumdem circumdant. Emissus hoc in morbo sanguis cohaerentia utplurimum destituitur, ac dissolutus in crassamentum nequaquam coit. Vidimus tamen et hoc in morbo corium durum, sed sanguinolentum obtegisse

eruorem. Sub funesto morbi fine tum stertor lethalis, tum lethargicus fere sopor, ac interdum convulsio cum extremitatum frigore, pulsuque exilissimo scenam claudunt; in aliis, cum gastrica simul saburra ad abdomen latuerit, diarrhoea moderata symptomata infringit; aut abscessus in exterioribus felices comparent, aut circa labia quamplurima ulcuscula, vel ad cutem exanthema miliare, cum sudore multo, ac olido meliori sub omine efflorescunt. Cadaver hoc a morbo apertum nobis obtulit pulmonem ad posteriora turgidum, ac sanguine infarctum, sed non durum; nec, ut in vera peripneumonia, gravem, aut sero, aut coagulabili lympha circumseptum (19). « In cadaveribus Foroliviensium pulmones erant perfusi punctis nigris, lividisve milii granum aequantibus, liquore foetidissimo plenis; similis liquor in primis viis cum multis lumbricis. Apud Melgorienses epidemia desinebat, cum accessi; nullum igitur cadaver introspicere valui, sed ex relatu superstitum conjectavi, gangraenodeas inflammationes in abdomine et pectore multos abstulisse (20) ». In cadaveribus a nobis apertis praecipue *erysipelas* superficiei pulmonis (pleuro-pneumonia)

(19) J. P. Frank l. c.

(20) Sauvages l. c.

detexi. Versamur quoque in ea opinione, *pleuritides* sic dictas *erysipelaceas* (21) *malignas*, maxima ex parte, nil aliud quam peripneumonias indolis typhodis, vel gastricae fuisse. Contagium aliquando peripneumoniis typhodibus, aut, quod idem est, typho cum peripneumonia ansam porrigere, vix dubitandum (22); constat enim, symptomata catarrhalia saepe initium typhi insignire (23), ex quo actio peculiaris contagii typhodis in membranam mucosam bronchiorum elucet. Porro vidimus saepius, praecipue tempore bellorum, milites typho contagioso detentos, praeterea intemperiei aëris, aliisque caussis peripneumoniarum expositos fuisse, et inde duplicem morbum, typhum scilicet peripneumoniae junctum, contraxisse. Possunt tandem peripneumoniae ob impeditam respirationem, cohibitum processum oxygenationis (24) in diathesin typhodem degenerare. Ut-

(21) *Erysipelate* interdum prehendi pulmones, auctor est Hippocrates lib. de int. affect. N. 8. De eodem argumento egerunt Baglivi l. c. Append. ad pleur. Wolfgang Cent. I, fol. 7. Schenk obs. 47 in Scholiis, Cfr. §. XXXII. N. 2.

(22) Conringius l. c.

(23) P. I. Vol. I.

(24) Legi hic merentur observationes Nysten (*Recherches de physiologie, et de chimie pathologiques* p. 195), ex quibus elucet, virum gravissima peripneumonia detentum biduum

ut sit, caveas, ne ob solam debilitatem, aut labefactationem systematis nervosi in peripneumonia, illico indolem illius typhodem pronuncies; symptomata enim asthenica, et nervosa pneumoniam comitantia haud raro ex *congestionibus ad medullam spinalem* (25), et *ad cerebrum* oriuntur. Pulmonibus enim inflammatis, et parenchymate illorum lympha coagulabili repleto, necesse est, ut ventriculus dexter cordis sanguinem per arterias pulmonales pellendo magnum impedimentum experiatur. Quo concesso, necessario etiam sequitur, venam cavam in auriculam dextram cordis non sine difficultate exonerari. Quum vero vena cava ascendens venam azygon, haec autem fere omnes venas intercostales suscipiat, inevitabilis congestio cruoris in *columna vertebrali* eveniat oportet. Languent hinc, vel convelluntur partes ex columna vertebrali nervos accipientes. Nec arduum est, *congestionis cruoris in encephalo* pneumoniarum sociae, rationem reddere. Idem enim impedimentum quod venae cavae in auriculam

ante mortem undecimam tantum partem aëris atmosphaerici, quam homo sanus inspirasse, et exspirasse, ac longe minorem inde consumsisse gaz oxygenii portionem.

(25) Otto *glückliche Behandlung eines aus einer Lungenentzündung entwickelten Typhus*, in Hufeland's *Journ. der pr. Heilk.* 1821 annor. p. 28.

dextram se exoneranti obstet, etiam in venas jugulares venas encephali suscipientes cadit. Effectus congestionum in medulla spinali, et cerebro, liquor scilicet exsudatus non per hypothesim in pneumoniis multis admitti, docent super allatae (26) cadaverum sectiones.

Complicationes.

24. Variam peripneumoniarum indolem perscrutando et *complicationum* memores esse juvat. Et quidem non solum illarum complicationum, quas peripueumoniae cum febribus communes habent, sed et aliarum, quae illae cum morbis chronicis ineunt, e. c. mala conformatione thoracis; cum latentibus tuberculis pulmonum, cum vitiis cordis, et vasorum majorum; cum malis cerebri etc. Quare ad lectum aegrorum semper determinandum est, num peripneumonia, quam coram habemus, qualiscumque demum fuerit illius sedes, et indoles, locum habeat in homine antea omnino sano, vel labe quadam detento? Unde pulchre GALENUS: « Summa totius praesagitionis in morituris, convalituris que est, quoties vis morbi cum aegri facultate conferatur (27) ».

(26) §. XXXII. 2.
(27) I. Progn. L. VI.

§. XXXV.

PROGNOSIS.

Generatim.

1. Nisi *prognosin* peripneumoniarum ex peculiari aegrorum conditione, atque ex notionibus de sede, et indole morbi eruas, ex sola interpretatione vaga signorum, qua semiotice gloriatur, parum lucri obtinebis.

Prognosis ex aegri conditione.

2. Peripneumoniae gravissimae esse solent 1.° in recens natis, aliisque infantibus; 2.° in senibus, viribus jam fractis, aut ad morbos cerebri dispositis (senes enim vegeti, dummodo rite curati, omnium facillime emergunt (28); 3.° in gibbosis, aliisque, qui pectore angusto instructi sunt (29); 4.° in gravidis inprimis superveniente abortu; 5.° in puerperis; 6.° in ebriosis; 7.° in hominibus vitiis chronicis cordis, vasorum majorum, hepatis, et scrophulis

(28) Sic ex diuturna praxi edoctus sum; annus enim vix excurrit, quin septuagenarios et interdum octogenarios a gravissimis, iisque saepe neglectis peripneumoniis sanitati, adjuvante Deo, restituam.

(29) Sicuti incendia in domibus spatiosis facillime extinguuntur, ita inflammationes viscerum, in cavitatibus corporis humani ample constructis sitorum.

obnoxiis; et 8.° in illis, qui peripneumonias jam alias perpessi erant, potissimum si inde tussicula, aut dyspnoea relictae fuerint.

Prognosis ex sede morbi.

3. *Pleuritis* omnium peripneumoniarum levissima foret, nisi periculum *transitus* tum in *pneumonias* (omnium (30) gravissimas), tum in *hydropem acutum cavitatum pleurae*, et *pulmonis*, tumque in *adhaesiones morbosas* minaretur. *Pleuropneumonia* haec mala, majori adhuc in gradu cum pleuritide communia habet. Maximum periculum ex *pneumonia* emergit, inprimis si, inflammato utroque pulmone, *cor* in consensum trahatur (31). Interea pneu-

(30) « A pleuritide peripneumonia, malum ». Hippocrates Aph. II. Sect. 7.

(31) Ait jam Hippocrates (Coac. Praenot. N. 401. Charter T. VIII. p. 875): « Quibus vero totus pulmo inflammatus fuerit *cum corde*, sic ut ad latus procedat, resolvitur totus aeger, et jacet frigidus sine sensu, et moritur secundo aut tertio die ». Addit Swieten: « mirum certe videtur, Hippocratem haec notare potuisse, nisi vel ex cognitis circulationis legibus, vel ex cadaverum peripneumonia defunctorum sectione illa didicisset ». — « Cum enim cor a quatuor magnis vasis sanguiferis pendulum in pericardio haereat, horizontali fere situ positum, sic ut ventriculus dexter cordis una cum dextra auricula anteriorem corporis partem spectet, patet ratio, quare corde dextro, et auricula distentissimis (ob impeditum sanguinis per pulmonem

monias lateris sinistri illis dextri, periculosiores esse, non invenimus. *Bronchitis* discrimen cum *croup* fere commune habet. Pueri, et senes maxime illo ex morbo laeduntur (32). Porro ex bronchitide saepissime tussis chronica, et dyspnoea relinqui solent. Tandem cum bronchitis saepe cum pleuritide complicetur (33), hydrops quoque acutus cavitatum pleurae timendus (34). Item transitus in pneumoniam. Quo major enim partium inflammatarum est numerus, eo majus periculum.

Prognosis ex indole morbi.

4. Periculi gradus *peripneumoniarum traumaticarum* a vi caussae laedentis, a dignitate loci affecti, et a constitutione aegroti pendent. *Peripneumoniae inflammatoriae*, et *rheumaticae* non quidem ob indolem morbi, sed ob proclivitatem ad exsudationem lymphae coagulabilis, et seri, necnon ad adhaesiones morbosas, conspicuas difficultates parant. Difficultates hae

inflammatum transitum), sinistro vero corde, et auricula fere vacuis, cor versus anteriora procidat, et latus tangat ». (Comment. §. 848).

(32) Verisimillimum, quatenus saepe dexteritate, aut viribus ad sputa rejicienda necessariis destituuntur.

(33) §. XXXIV. 15.

(34) Badham. l. c. p. 152.

longe rarius in *peripneumoniis gastricis*, et *typhodibus* obvenire solent, utpote quae potius virium extinctione, quam partium inflammatarum labe necent. *Peripneumoniarum intermittentium*, *arthriticarum*, et *typhodum* prognosis ex ipsa illarum descriptione apparet. Febrem intermittentem *perniciosam peripneumonicam* minus lethalem, quam alias perniciosas invenimus (35). *Peripneumoniae complicatae*, inprimis cum morbis chronicis, maximum periculum portendunt; difficillime enim perfecte solvi solent. Interea contingit aliquando, morbum acutum chronicum, cui adsociatur, fugare.

Exitus.

5. Peripneumoniae sequentes *exitus* agnoscunt, nempe 1.° *resolutionem*, (a *perfectam*, b) *imperfectam*; 2.° *hydropem acutum cavitatum pleurae*, et *oedema pulmonum*; 3.° *pulmonum indurationem*, et *ecchymoma*; 4.° *illorum suppurationem*, et 5.° *gangraenam*, atque 6.° *bronchiorum obliterationem*.

(35) Saltem plurimas peripneumonias, quamvis post quartum aut quintum paroxysmum solum cognitas, feliciter adhuc sanare potui.

Resolutio perfecta.

6. *Resolutio perfecta* obtinetur, dum methodus medendi vim affectionis pectoris mature frangit, dumque *febris* sua stadia rite decurrit, crisimque, ut decet, absolvit. Signum generale emendationis affectionis pectoris est *melior respirandi ratio*, qua ingruente, *bonum*: si in *pleuritide* dolor lateris, praesertim inferius (36) sedem mutet (37); si in *pneumonia*, et *bronchitide* circa tertiam, aut quartam diem morbi, exspuitur prompte (38) materies flava, copiosa, et densa (39), sanguine pauco (40) remixta,

(36) Hippocrates dixit: « metuendus esse illas pleuritides, in quibus dolores sursum vergunt ». Coac. praenot. N. 381. Charter T. VIII. p. 873. Interim haec non admodum secura sunt, observante ipso Swietenio (Comm. §. 888.).

(37) Hanc Trilleri sententiam (l. c. p. 4) Barthez (*Mém. de l'Ac. R. des sc. Mém. étrang. T. III.*) per observationes, quae ad exceptiones spectant, revocare conatur. Cfr. Cnofel de pleuritide vagante (Misc. N. C. Dec. I. an. 4, et 5. p. 53.).

(38) « Sputum vero in omnibus doloribus, qui circa pulmonem, et latera (sunt) celeriter, et facile exspui oportet ». In prognos. Charter T. VIII. p. 640.

(39) « Ab omnibus enim partibus inflammatis, quibus densum et crassum impedimentum non incumbit, tenues quidem circa initia ichores defluunt, confectis vero inflam-

sique inde dolor sedatur (41). Interea nos permultas peripneumonias *sine sputis* ad perfectam resolutionem perductas vidisse cum aliis (42) fatemur. Quod non mirum, si perpendamus, non omnes pneumonias, et bronchitides secretione morbosa stipari, hancque secretionem, quoties praesto est, non caussam, sed effectum morbi sistere. Ad istiusmodi effectum (43) eli-

mationibus crassiores, et magis purulenti ». GALEN. de loc. affect. Lib. V. Cap. ult. CHART. T. VII. p. 502.

(40) « Neque inter initia terreri convenit, si protinus sputum mixtum est rufo quodam sanguine, dummodo sedetur ». CELSUS Lib. II. Cap. 8. p. 66.

(41) « Omnium autem optima, quum quae excreantur, dolorem sedent ». Praenot. 98.

(42) Cum sputis quidem peripneumoniae non paucae solvi observantur; sed majorem certe aegrotantium numerum, *sine conspicua ex pulmonibus evacuatione* . . . judicatum esse novimus ». J. P. FRANK l. c. p. 149. Miror REILIUM contra dixisse: « *Allein wenn sich wirklich ein solcher Vorgang ereignet, so ist er gewiss sehr setten* ». L. c. p. 512.

(43) Quae nempe in pulmonum parenchymate tenax et coagulabilis post mortem observatur materia, illa inflammationis magis *effectus*, quam caussa existit; ac licet cita illius in aegrotantibus rejectio respirationem sublevare observetur; ex erronea tamen opinione, ac si omnis in hac sputorum excretione, vel in expectorantium usu curationis cardo versaretur, plurimorum hoc in morbo interitum derivamus. J. P. FRANK l. c. p. 156.

minandum natura, praeter brevissimam per sputa (44) viam, plures alios adhuc agnoscit modos (45); spectant huc *sudor*, *urina*, *diarrhoea*, *epistaxis*, aliaeque *haemorrhagiae* (46), *exanthemata*, et *abscessus* ad aures, aliasque ad partes. *Sudor* peripneumoniam, praesertim rheumaticam, solvit (47), si ille circa septimum diem, praeviis horrore, et exacerbatione, aliquando vomitu (48), contingat, remittentibus cutis calore, pulsuum frequentia, aliisque molestiis, ac obveniente proclivitate ad somnum. *Urina* peripneumoniam solvere promittit, si post quartum diem sat copiosa fiat, cum sedimento primum subrubro, dein sensim albe-

(44) Grass de via, qua pleuriticorum sputa proveniunt ad arteriam asperam (Misc. N. C. Dec. I. an. 3. 1672. p. 393).

(45) Verisimile est, vasa lymphatica liquores extravasatos in parte inflammata absorbere, atque ad sanguinem producere, a quo dein, ut corpus heterogeneum, per colutorium unum alterumve eliminantur.

(46) Menstrua erumpentia (Hippocrates ἐπιδημίων VII. v. opp. p. 1235.), haematuria (Hebert *Annuaire de la soc. de méd. du Départ. de l'Eure. An.* 1808. p. 115).

(47) Hoffmann de febribus pneumonicis. Obs. 6. Opp. II. p. 143.

(48) Prat in Sédillot *Rec. périod. de la Soc. de méd. de Paris T.* 57. p. 259.

scente (49), symptomatumque levamine accedente. *Diarrhoea* in peripneumoniis, potissimum gastricis, et cum hepatis affectione, vel cum haemorrhoidibus complicatis boni exitus spem movet, si modica sit, inprimis vero, si post coctionis signa faecalis, biliosa (50), purulenta (51), cum virium recreatione (52), ac majori hypochondriorum libertate appareat. *Epistaxin* inter signa critica peripneumoniarum recensent ARETAEUS (53), et ZACUTUS LUSITANUS (54), quod nunquam vidimus. Vidimus vero peripneumonias solutas per miliaria (55), bullas

(49) Monuit HIPPOCRATES, sedimentum rubrum diuturnioris morbi signum esse, quam album. In Progn. CHARTER. T. VIII. p. 631. De victu morb. acutor. CHARTER. T. XI. p. 161. Acut. L. II. C. I. p. 430.

(50) HIPPOCRATES biliosas alvi excretiones numeravit inter illas evacuationes, quarum absentia in peripneumonicis futurorum abscessuum indicium exhibet (Progn. l. c. p. 654).

(51) Eph. N. Cur. Cent. VIII. obs. 56.

(52) Semper moniti HIPPOCRATIS memor sum: « si enim, qualia purgari oportet, purgentur, et confert, et facile ferunt: sin minus, contra » (Aphor. 2. Sect. I. CHARTER. T. IX. p. 5).

(53) De caussis, et signis morborum.

(54) Prax. hist. Lib. VIII. obs. 15. Sic et HORSTIUS op. Vol. III. p. 51. CLEGHORN *Krankheiten von Minorca* p. 249.

(55) CAMERARIUS diss. de pleuritide maligna miliaribus critice soluta Tubing. 1735.

(56), erysipelas (57), hydroam (58), aphthas (59), furunculos (60), abscessum (61), et sphacelum (62). Quid de illis abscessibus aurium

(56) P. I. Vol. II. Cap. IV. §. XIX. 9.

(57) CLEGHORN l. c. p. 249: « . . . . maxime vero erysipelas cum *constantia* ad cutim comparens peripneumonias, inprimis malignas interdum dissiparunt ». J. P. FRANK l. c. p. 150. Multum verbum *cum constantia* hic significat, nam exemplum pneumoniae lethalis vicissim cum erysipelate comparens observavi, ac descripsi in Act. meis clin. An. II. p. 59.

(58) P. I. Vol. II. Cap. XXVIII. §. CVIII. 3.

(59) BANG in Act. soc. reg. med. Havn. Vol. I. p. 260.

(60) FERRO med. Ephemer. p. 227.

(61) Unde HIPPOCRATES: « si febris detineat, neque dolor sedatus sit, neque sputum ex ratione procedat, neque biliosae alvi dejectiones sint, neque solutu faciles, neque sincerae fiant, neque urina admodum multa, et crassa, et copiosum habens sedimentum, observatur autem superstes futurus ab omnibus salutaribus signis; *his oportet tales abscessus futuros* sperare ». (In prognost. CHARTER T. VIII. p. 654). Item: « quibuscumque ex morbi resurgentibus aliqua pars doluerit, illic abscessus oriuntur. (Aph. 32. Sect. IV). Item: « abscessus, qui ad crura fiunt in peripneumoniis tum vehementioribus, tum periculosis omnes quidem utiles » (In prognost.). Ait vero, tunc circa crura abscessus expectandos esse: « si circa hypochondria aliquid inflammatorii adfuerit » (ibid.). Legi de his meretur et HAEN Rat. med. contin. II. 2. 66.

(62) MALLIN diss. de sphacelo metastatico (pedum) pleuritidem sanante. Duisb. 1778.

sentiendum sit, jam alibi (63) docuimus. De parotitide critica (64) alio loco disserendum.

Resolutio imperfecta.

7. *Resolutio imperfecta* expectanda est, dum quidem febris peripneumonias comitans, crises suas perfecit, at vero, quin plenum levamen ad partem affectam inde secutum sit, superstitibus scilicet vel dolore ejusdem lateris, vel decubitu in alterutrum latus denegato; vel tussi, vel dyspnoea, vel plurimis simul. Quorum malorum ratio quaerenda est modo in adhaesione morbosa pleurae costalis cum illa pulmonum, diaphragmatis, pericardii; modo in nonnullarum cellularum pulmonalium oppletione, et callosa (65) quasi induratione; modo in angustatione bronchiorum; modo in polyposa, sub arbusculorum forma ibi nidulante, et

(63) P. II. Vol. I. Sect. II. Cap. XXI. §. CXVI. 3.

(64) Ephem. N. C. Cent. III, et IV. Obs. 138. Commerc. lit. Norimb. 1739. p. 84. Plura exempla ipse vidi.

(65) Callosae talis in pulmone duritiei jam monuit Hippocrates (Libr. de ossium natura. C. 8 ed. Charter. T. IV. p. 5.), notavitque sequentia: « atque interceptis a *callo* transitibus, velox et difficilis spiratio corripit; quum hi spiritum neque per hanc viam emittere, neque facile attrahere queant. Ex talibus sane hi morbi oriuntur, quales sunt asthma et tabes sicca ».

per tussim aliquando rejecta concretione (66); modo in sensibilitate morbosa, aut inertia partium prius inflammatarum.

Hydrops acutus cavitatum pleurae et oedema pulmonis.

8. Jamdudum, praeeuntibus aliis (67), docuimus: « hydrothoracem non solum peripneumoniarum *exitum*, sed et illarum *comitem* (*hydroperipneumonia*) esse (68) ». Quoties enim sub curriculo peripneumoniarum (praesertim pleuritidum ac pleuropneumoniae erysipelaceae (69)) respiratio difficilior evadit, quam ex febre, et ceteris morbi symptomatibus expectari potest; urina pauca, sedimentum purulentum, vel lateritium deponens excernitur; dolor epigastrii, anxietas, et veluti suffocationis accessus, potissimum horis vespertinis urgent; aeger situm erectum quaerit, facies tumidula est; pulsus parvus, et irregularis tangitur; extremitates superiores torpent, et sudore viscido

(66) J. P. Frank l. c. p. 151.

(67) Stoerk, Monro, Scholingér, Zimmermann, Borsieri (l. c. p. 77 in nota).

(68) Acta mea clinica. Ann. II. p. 57.

(69) Jam alibi (P. I. Vol. II. Cap VI. §. XXIX. 4.) de proclivitate erysipelatis in extravasatum serosum locutus sum.

cooperiuntur; thorax percussus sonum obscurum edit, et tussis sicca saevit; quoties, inquam, haec observantur, toties ad *complicationem hydrothoracis acuti* (ut plurimum purulenti, aliquando cruenti) cum peripneumonia, aut ad hujus in illum *transitum* (70) concludendum est, eoque magis, si aegra fuerit, aut scrophulosa, aut chlorotica, aut puerpera. Nec silentio praetereundum, hydropem acutum purulentum in *mediastino* evolvi posse (71).

Induratio, et ecchymoma pulmonis.

9. De *induratione* pulmonis inflammati, atque ejusdem in substantiam hepatis similem conversione jam locuti sumus (72). Talis vero conditio in pneumoniis timenda est, dum aegrotus mox ab initio morbi sputa copiosa rejicit, urinam prius puriformem, serius claram evacuat (73),

(70) De transitu peripneumoniae in hydropem cavitatum pleurae acutum (sub incongruo saepe nomine empyematis) legendi sunt: Aemilii diss. de degenerata in empyema pleuritide. Harderov. 1678. Frank diss. casus viri empyemate ex pleuritide laborantis. Heidelb. 1685. Lieutaud Hist. anat. med. L. II. p. 302. Bleuland vasculorum in intestinorum tenuium tunica, subtilioris anatomes opera detegendarum descriptio. Traj. ad Rhen. 1797. p. 15.

(71) Cfr. Cap. XI. §. LV.

(72) §. XXXII. N. 2.

(73) Inde intelligitur, quare dicatur in Coacis (N. 415.

tandem difficillime cum gemitu, et sybilo respirat (74), verba intersecta profert, mavult sedere, quam decumbere (75), sputa rejicit vel nulla, vel ichorosa, viridentia; faciem exhibet inflatam, pallidam, lividam; sudorem glutinosum frontem, jugulum, ac pectus obducentem, stuporem, delirium (76), et stertorem. Similia symptomata interdum ab *ecchymomate pulmonum*, de quo supra (77), excitantur, quo praeterea in malo sputa admodum cruenta, ita ut pneumonorrhagiam coram habere dixeris, observantur (78). Latet tunc saepe complicatio cum morbis cordis, et vasorum majorum (79).

Charter T. VIII.): « quibus in peripneumonia urinae crassae in principio, deinde ante quartum diem tenues fiunt, lethale ».

(74) « Malum quoque, si nihil expurgetur, neque projiciat pulmo, sed plenus existens in gutture ferveat ». In prognost. ed. Charter. T. VIII. p. 643.

(75) « Erectum sedere velle in morbis acutis pulmonum perniciosum ac ferme lethale, praesertim si adsit sybilus in aspera arteria, et difficultas excreandi sputa ». Baglivi l. c.

(76) « Ex peripneumonia phrenitis malum ». Hippocr. Sect. VIII. Aph. 2.

(77) §. XXXII. N. 2.

(78) « Si vero, quod sursum (per tussim) educitur, spumans pituita est, vel exquisite biliosum, vel *cruentum admodum floridum. Illud vero cruentum aliis pejus est* ». Aretaeus op. c. Lib. II. Cap. I. p. 11.

(79) Pulchre ait Swieten: « verum, ubi sputum admodum

Suppuratio.

10. *Vomicas* raras non esse diximus (80). Nec tamen credendum ideo est, nos illis assentiri, qui vel *pseudoabscessus* (81) cum vomicis legitimis confundunt; vel in ea versantur opinione, ac si post *quartum* pneumoniae fortioris diem (82) solutio morbi ob incipientem jam pulmonum suppurationem expectari vix posset. Vidimus enim permultas peripneumonias ad diem undecimum, decimum quartum, et vigesimum primum productas, feciliterque sine omni suppurationis suspicione profligatas (83). Saepius adhuc bronchitides chronicae redditae vanam

cruentum est; metus est impetu vitalis liquidi, tota cordis adeo propinqui vi pulsi rumpi tenerrima vascula, et sanguinem fundere ». (Comment. §. 848).

(80) §. XXIII. N. 2.

(81) Ibid.

(82) Boerhaave vomicam expectat, « si resolutio, ejusque signa non satis cito, nempe ante quartum diem apparuerint ». Aph. de cognoscendis et curandis morbis.

(83) Quamvis Hippocrates (Coac. Praenot. N. 396. ed. Charter T. VIII. p. 875.) dixerat: « quicumque vero peripneumonici non repurgati sunt per sputa principibus diebus, sed mente moti, quatuordecim dies effugerunt ». Alibi tamen hoc tempus, et ad vigesimum secundum extendit. Ait nempe (De morb. L. II. C. 16. ed. Charter T. VII. p. 567): « Quodsi decimo quarto die pulmo resiccatus fuerit, et per tussim rejecerit, convalescit; sin

latentis jam vomicae in parenchymate pulmonis incutiebant timorem. «Est interim, ubi sat cito inflammatio ruit, ac plures quidem, nec ab anteriori facile determinandae conditiones hunc ad exitum magis disponere videntur (84)». Conditionibus illis praesertim adnumeramus cachecticam aegrotantis constitutionem, tubercula ante pneumoniam in pulmone latitantia, et maxime neglectionem venae sectionis. Suspicamur incoeptam suppurationem parenchymatis pulmonis, si symptomata pneumoniae quidem remittant, at vero non evanescant; si signa resolutionem comitantia desiderentur, ac inprimis si spirationis angustiae sine sputis, aut sine puriformi in urinis sedimento urgeant, febrisque notas hecticas (85) exhibeat. De vomicae maturatione, et ruptura, atque de empyemate alio loco (86) quaestio abunde fiet.

Gangroena.

11. Exitus rarissimus pleuropneumoniarum,

minus, duos et viginti dies observato. Si enim his diebus tussis sedata fuerit, evadit, at si non cesset, illum interroga, num sputum ipsi dulcius videatur; quod si dixerit, morbus annuus evadit, nam pulmo purulentus redditur ».

(84) J. P. Frank l. c. p. 152.

(85) P. I. Vol. I. Appendix §. LXXVIII. 7.

(86) Cap. X. §. LI. N. 10.

et pneumoniarum, nobis tamen pluries visus, *gangroena* est. Sputa fusca, caenosa, amurcosa, nigra, livescentia, ab HIPPOCRATE jam damnata (87) vulgo pro sphaceli pulmonis indicio haberi solent (88). Verum plnries illa sine omni pulmonis gangroena observavimus. Securiora hujus gangroenae signa sunt: serenitas mentis sub deterrima rerum positione, et cum facie hippocratica, inopinate restituta (89), pulsus exilis, frigus extremitatum, cessatio doloris pectoris, et respiratio minus impedita. Praevidetur quodammodo gangroena pulmonis, si peripneumoniae, praesertim typhodes, in aegrotis exhaustis, arthriticis, scorbuticis, et aetate provectis, in aëre nosocomiali, impuro obveniant, si gravis affectio cerebri per totum morbi curriculum saevierit, ac organum respirationis fere paralyticum redditum sit.

Bronchiorum obliteratio.

12. Bronchitidis exitus lethalis potissimum *obliterationi ductuum* aëris tum a lympha coa-

(87) In prognosticis ed. CHARTER T. VIII. p. 642, 643, et in Coac. praenot. N. 390 ib. p. 874.

(88) SWIETEN Comment. §. 848.

(89) « Pluries hoc in casu gratulantes affinibus medicos, experientia non aliter edoctos, et post non multas horas funus deplorandum fuisse novimus ». J. P. FRANK l. c. p. 149.

gulabili, tum a concretionibus polyposis, tum a spasmo, ut videtur, inflammationis effectu, tribuendus est. Magna anxietas, et spirandi angustia cum dolore ad sternum, voce stertorosa extincta suffocationem ex indicata causa praesagiunt.

Conclusio.

13. Ex quibus singulis periculum, quo omnium peripneumoniarum genera stipantur, ultro patet.

§. XXXVI.

CURA.

De cura generatim.

1. Peripneumonicus decumbat stragulis non nimis obtectus, in aëre temperato, neque ab adstantium numero, neque a candelis accensis (90) inquinato, quiescat animo (91), et corpore, sileat (92), invitetur crebro ad bibendum potum

(90) Judaei polonici subintrante die sabathi in angustis saepe cubiculis tot accendunt candelas, ut aegri morbis pulmonum laborantes valde inde laedantur.

(91) « Accedit, quod in validis animi affectibus semper in respiratione observetur facta mutatio, unde pulmonem directe quasi afficiunt ». Swieten Comm. §. 866.

(92) Medicus expertus examen aegrorum pneumonia, vel bronchitide laborantium ita instituere scit, ut aeger, quaestionibus nutu vel affirmando, vel negando respondens vix verbulum proferre cogatur.

illi gratum (93), tepidum, parvisque haustibus sumendum (94), (e. c. decoctum hordei cum melle, radicis orchidis morionis cum glycyrrhyza glabra, infusum florum verbasci thapsi, et papaveris rhoeados, emulsionem amygdalinam tenuem, aquam succo vegetabili, non acido nuptam, vel si aeger omnem potum medicatum respuat, aut vomitu rejiciat, illam meram fontis (95), sustineaturque jusculis ex avena, hordeo, pane, amygdalis dulcibus lacte paratis. Alvus clausa quotidie clystere emolliente (96) resera-

(93) Hinc consuetudinem potui, sapori adversum *nitrum* addendi, non sequor.

(94) « Parva autem copia simul sumuntur, ne largiori haustu distentus ventriculus anxietatem augeat ». Swieten Comm. §. 854.

(95) Vidi an. 1791 in Clinico Ticinensi virum gravissima peripneumonia laborantem, qui omnem illi porrectum potum medicatum, atque tepidiusculum respuebat, vomituque rejiciebat, *aquam frigidam* enixe expetendo. Concedatur illa, ajebat Pater meus; magnum inde secutum est levamen. Ab eodem tempore sub simili rerum positione eodem pacto incedere soleo, et fateor, me nunquam ab hac medendi ratione (quam non ut regulam generalem, sed ut exceptionem propono) detrimentum observasse. Caeterum potum frigidum jam dudum in peripneumonia Bertinus (v. Martin. Ghisi *lettere med. Let. I.* p. 33.) et Deplaigne (*Récueil d'obs. de méd. T. 7. Juillet* p. 168) adhibuerunt.

(96) « Tanti fecit clysmata Aretaeus, ut illa substituerit

tur. Caeterum « curatio hujus mali varianda est pro diverso statu morbi, et symptomatum, adeo ut quod uno tempore prosit, in eodem tamen morbo alio tempore datum obsit (97) ». Indagari ante omnia oportet, num agatur solum de *resolutione inflammationis*, num simul de *debellandis jam illius variis effectibus*? Si agatur solum de *resolutione inflammationis*, pro varia morbi indole varia exposcitur medendi ratio: quaevis enim peripneumoniae species sibi, respectu tum ad febrem, tum ad partes inflammatas, vindicat medendi rationem. Si jam agatur de debellandis *inflammationis effectibus*, indicationes vigent, aut *liquidi* serosi, cruenti, purulenti, vel in cavum pleurae, vel in parenchyma pulmonum, vel in canales bronchiorum extravasati, *absorptionem*, et per varias vias *eliminationem* obtinendi, aut *concretiones*, *et indurationes*, quibus lympha coagulabilis ansam dederat *solvendi*, *discutiendique*, aut *abscessus* ad *maturationem ducendi*, illos ad salutarem *rupturam* invitandi, relictumque *ulcus* ad sanationem perducendi; superstitem *sensibilitatem morbosam* partium prius adfectarum

venae sectioni, si aliquod impedimentum prohiberet, ne illa in hoc morbo institui posset ». (De cur. morb. acut. Lib. II. Cap. I. p. 94).

(97) Sunt verba Boerhaavii Aphor. l. c.

temperandi, *tonumque* illarum amissum restaurandi. Hoc opus, hic labor est.

Cura peripneumoniae inflammatoriae.

2. *Peripneumonia inflammatoria* methodum antiphlogisticam in toto ambitu exposcit. Potissimum adminiculum *venaesectio* (98) est.

(98) Campegius de sanguinis missione et praesertim in pleuritide. Lugd. 1532. Victorius de curatione pleuritidis per sanguinis missionem. Venet. 1536. Calani de missione sanguinis in pleuritide. Lugd. 1538. Brissot Apologia de incisione venae in pleuritide. Paris. 1538. Curtius de venaesectione in pleuritide. Venet. 1539. Triverius Corollarium super missionem sanguinis in pleuresi. Antwerp. 1541. Gavalda Quaestio medica de pleuritidis phlebotomia. Valent. 1561. Cassani de venaesect. in pleuritide. Venet. 1562. Trincavellius de vena secanda in pleuritide. Patav. 1563. Gomez de secanda vena in pleuritide. Toledo 1577. Cousinot ergo in pleuritide praestantius a venaesectione quam a catharsi remedium. Paris. 1593. Laurembers Diss. de venaesectione in pleuritide. Rostoch. 1607. L'Epicier ergo puerperae pleuriticae sectio basilicae. Paris. 1613. Ruland Utrum in omni pleuritide vena dextri cubiti secanda? Basil. 1627. Alliot, ergo hyemali peripneumoniae venaesectio ἡγεμονικόν Paris. 1691. Berger Diss. de venae sectione in pleuritide. Witteb. 1695. Monardes de secanda vena in pleuritide v. Haller Bibl. med. P. II. p. 79. Buchner Diss. de venaesectionis, saepius in peripneumonia repetitae, usu eximio Hal. 1753. v. Haller Diss. P. II. p. 54. Rehfeld Diss. de venaesectionis usu, et

loca affecta raro respuunt. Si vero cruoris jactura vires frangeret, et hypochondrium dextrum liberum foret, praemissis lenibus resolventibus, ad *emeticum* confugiendum. Sic suadent omnes, qui de peripneumonia gastrica scripserunt auctores (44), sic suadet in specie Bordeu (45), sicque suadet et nostra experientia. Vidimus nempe pleuritides, et pleuropneumonias, quae ob aestum, viriumque jacturam transitum in febrem typhodem, atque ob gravem pectoris affectum, in pneumonias, et bronchitides minabantur, exhibita solutione tartratis stibii, et potassae, qua vomitus, alvus, et sudores movebantur, brevi ad statum convalescentiae perductas. Praesente diarrhoea, radicis *cephaëlidis ipecacuanhae* ope, vomitus ciendus est. *Acidis*, nisi forte *vegetabilibus*

(44) §. XXXIV. N. 10. Cfr. Bande de Lacloy, an in inflammationibus pulmonum etiam cum sputo cruento aliquando emeticum. Paris. 1741. Jacques diss. ergo peripneumoniae putridae vomitoria. Paris. 1752. Magnol an raro peripneumoniae vomitorium. Monsp. 1754. Leroy ergo in inflammatione pulmonum etiam cum sputo cruento aliquando emeticum? Paris. 1774. Callisen in Act. R. S. med. Havn. Vol. I. p. 60 Fischer in Hufeland's *Journ.* 10. *B.* 4. *St.* p. 106. Adolphi de singulari vomitoriorum in pleuritide, ac in peripneumonia utilitate. (Act. Acad. N. Cur. Vol. X. p. 40)

(45) *Recherches sur le tissu muqueux.*

admodum dilutis, hic ob tussim, quam excitant, minus ac in aliis morbis gastricis locus est (46). In peripneumoniis verminosis, praemissis indicatis evacuationibus sanguinis, pharmaca dulcia evitanda, alvus vel per *calomel*, vel per emulsionem ex oleo *ricini americani* paratam (47) aperienda, et illius efficacia infuso seminum *artemisiae judaicae* sustinenda.

Cura peripneumoniae intermittentis.

6. *Peripneumoniae periodicae* ut febres intermittentes perniciosae curantur. Sicuti vero hae febres, varias ob complicationes, antequam ad cinchonam pervenire licet, methodum pro re nata aut antiphlogisticam, aut antigastricam interdum exposcunt: ita et illae peripneumoniae. Tres paroxysmi aliunde ad diagnosin confirmandam requiri solent, quibus vigentibus, debitae evacuationes cruentae (48) non negligendae. Eo securius dein *cortex* porrigitur.

(46) Legi de his meretur Borsieri l. c. §. 140.

(47) ℞. olei ricini non rancidi, mucilaginis gummi arabici āā unciam semis: affunde aquae fontis uncias quinque: adde syrupi simplicis drachmas duas. M. D. S. (infanti sex annorum) omni hora cochl. majus.

(48) Marcus *Magaz. f. specielle Therapie.* 2. *B.* p. 336, 338.

Cura peripneumoniae arthriticae.

7. *Cura peripneumoniae arthriticae* orditur *venaesectione ex pede*. Succedit *evacuatio sanguinis localis*, circa thoracem. Intus decocta *mucilaginosa* cum *nitrate potassae* exhibentur. Simul extremitates inferiores *pediluviis* acrioribus, aut *epispasticis* irritantur. Fracto sic morbi impetu, naturae tempus salutares operationes moliendi, plus adhuc quam in reliquis peripneumoniis concedendum. Si aeger annosus victui fuerit lauto adsuetus, et vires deficiant, diaeta minus severa imperatur, concessis jusculis carneis cum ovis sorbilibus, nisi febris inde invalescat. Praeterea primarum viarum summa ratio habenda. Illis, sine virium dispendio, et quo mitius id fieri potest, purificatis, urinae evacuatio sollicitanda, quo scopo infusum stipitum *solani dulcamarae* (49) egregie inservit. Si sudores morbum praecipue sublevare videantur; illi ope *tartratis stibii*, et *potassae* sustinendi. De usu *vesicatorii* jam

(49) R. radicum altheae drachm. tres: coque c. s. q. aquae fontis per quartam horae partem; sub fine infunde stipitum dulcamarae drachm. duas; stent in digestione, qua frigefacta colaturae unciarum quatuordecim, adde nitri drachm. unam: syrupi violarum unciam unam. Cap. secunda hora vasculum semis coffeanum.

dictum est (50). Quod si, terminato morbi curriculo in uno thoracis latere, novus illius paroxysmus in altero in conspectum veniret: quantum vires id permittunt, ad methodum antiphlogisticam iterum recurrendum. Imminuto inde morbi vigore, tota illius fuga a natura expectanda; quae si deficeret, quid aura *camphorata* (51), aliaque mox indicanda auxilia valeant, experiendum est.

Cura peripneumoniae typhodis.

8. *Dum peripneumoniae typhodes* epidemice grassantur, ope phlebotomiae sic dictae exploratoriae inquirendum, num venaesectionem ferant nec ne. Utplurimum phlebotomia mature (52), et ex pede (53) instituta prodest. Sin minus,

(50) N. 4.

(51) R. camphorae rasae granum unum; mucilaginis gummi arabici, syrupi althcae àà unciam unam: aquae fontis uncias novem. M. D. S. omni secunda hora duo cochlearia majora.

(52) Dodonaeus (l. c.) de epidemia an. 1557 ait: « quibus sanguis vel primo vel altero die detractus, evaserunt, quarto aut quinto sanitati restituti. Quarto autem vel quinto sanguinem detraxisse nil profuit, morbo jam confirmato ». De altera anni 1565 inquit: « necesse erat in hac mox primo, aut altero die sanguinem detrahere: quando cessatum est, nulla salutis, aut vitae spes reliqua erat ».

(53) Saltem Rozierus (*Traité des maladies de la poitrine*

saltem *cucurbitulis*, aut *hirudinibus* ad thoracem locus erit (54). Imminuta sic affectione pectoris, febris secundum indicationes in cura typhi stabilitas (55) curanda. *Emetico* (56) praemisso, sese commendarunt radix *polygalae senegae* (57), *serpentariae virginianae* (58), *serum lactis vinosum* (59), *spiritus fuliginis* (60), *opium* (61), maxime *camphora* (62), atque *moschus* (63).

p. 65) asserit, GESNERUM observasse in pleuriticis epidemicae, et malignae speciei sanguinis missionem e brachio inutilem, e pede vero plurimum salutarem fuisse.

(54) Pulchre BORSIERI l. c. §. 127. « Interdum accidit ob celerem virium vitalium lapsum, qui sanguinis missionem in *malignis* praesertim subsequitur, ut vena, quousque opus esset, secari non possit, aut peculiaris aegri, aut epidemicae constitutionis conditio eam non ferat. Tunc post primam vel alteram leviorem sanguinis missionem, vel etiam continuo ab initio expedit *cucurbitulas* tam siccas, quam scarificantes dorso, et pectori admovere, aut hirudines haemorrhoidibus, in iis praecipue, qui earum fluxui assueti sunt, applicare; et tantum sanguinis haurire, quantum ferant, et urgens morbi vis requirat ».

(55) P. I. Vol. I. Cap. IV. §. LV. N. 31.

(56) BERTHONIÉ in *Journ. de méd. T. VII.* p. 295.

(57) Vide infra N. 16.

(58) J. P. FRANK l. c. p. 170.

(59) Idem ibidem.

(60) Eph. Nat. Cur. Dec. II. Ann. 7. Obs. 218. RIVERIUS Obs. Cent. II. N. 79.

(61) SARCONE (l. c. t. B. p. 149) contra summum lateris

Cura peripneumoniarum complicatarum.

9. Praecepta hucusque tradita *complicationibus* adaptare haud arduum erit. Retineatur solum animo, quod quo magis malorum complicatio urget, eo magis, fracto morbi impetu, cunctandum est.

dolorem pleuriticum opium adhibuit. Cfr. infra N. 14, ubi verae pro opio indicationes stabiliuntur.

(62) Baglivi l. c. prae omnibus *camphorae* laudes canit; ac re quidem vera cum gaudio illius effectum in peripneumoniis recordor. A grano uno ad grana tria, secunda quaque hora cum pulvere gummi arab. et saccharo illam adhibere soleo. Aliquando majores doses conducunt. Sic decumbebat an. 1798 in nosocomio Vindobonensi vetula cum peripneumonia typhode. Erant illi pulsus diffluens, extremitates frigidae, sudore viscido coopertae, facies livida, et respiratio stertens. Deglutitio impedita videbatur, quamobrem ad clysteres cum camphora confugi. Quivis clyster drachmam unam camphorae continebat. Ecce custos per errorem utrosque clysteres ore sensim ac sensim ingessit. Postridie ambo, aegra et custos, effectum miraculosum pharmaci decantabant; atque illa revera ex orci faucibus erepta erat. Camphorae in peripneumoniis malignis usum laudant porro Reil l. c. p. 547. Horn l. c. p. 207, 209, 309. Thomann *Annal. Wurzeb. T. II.* p. 85, 120. Cfr. Hufeland's *Journ.* 1. *B.* p. 434, 3. *B.* p. 54, 24. *B.* 1. *St* p. 166.

(63) Praesertim in bronchitide typhode miracula vidi. Moschum praeterea in pleuritide commendat Bang (in Act.

De cura reliquiarum.

10. Quodsi cura scopo resolutionem inflammationis obtinendi adhibita votis non succedat; criseos indicia desiderentur, et symptomata transitum inflammationis in exitum unum alterumve designantia obveniant; novae plane indicationes stabiliendae, atque anterioribus alligandae. In exitibus enim peripneumoniarum debellandis semper indolis morbi praegressi memores esse juvat.

Cura hydropis cavitatum pleurae, mediastini, et oedematis pulmonis.

11. Quamobrem si *liquoris in cavitates pleurae, vel mediastini, aut in parenchyma pulmonum extravasati* compareant signa, regulae hydropi medendi (64) rerum positionibus sic accommodandae, ut diuretica, quae indoli peripneumoniae quadrent, eligantur. In usum hunc deducuntur, si morbi initia fuerint inflammatoria, *nitras potassae*, foliaque *digitalis purpureae* (65); si rheumatica, et arthritica, stipites *solani dulcamarae*, *vesicatoria*; si typhodis, ra-

reg. soc. med. Havn. Vol. I. p. 10.), in pneumonia (Reil l. c. p. 546, et Horn l. c. p. 209).

(64) P. I. Vol. II. Cap. XLI. §. CLXXII. N. 4.

(65) Infusum ex scrupulo ad colaturam librae unius, addita drachma nitri, et uncia syrupi ononidis.

dices *scillae marinae* (66), aut *ononidis spinosae*; quae ultima auxilia locum quoque obtinent, dum abusus methodi antiplogisticae liquori extravasato ansam dedit.

Cura indurationis.

12. *Ecchymomati*, et *indurationi pulmonis*, atque *obliterationi bronchiorum* opponimus, scopo 1.° vasis secernentibus frenum injiciendi *folia digitalis purpureae*; 2.° actionem vasorum lymphaticorum excitandi *mercurium*; 3.° bronchiorum energiam ad sputa rejicienda promovendi *antimonium*; et 4.° omnia emunctoria aperiendi *radicem polygalae senegae*.

Digitalis purpurea.

13. Qui *digitalem purpuream* in peripneumoniis vices venaesectionis agere posse credunt (67), valde errant. Pertinet illa nihilo-

(66) Oxymel scillae ad unciam unam cum libra decocti ononidis spinosae ex uncia radicis parati.

(67) Rasori *dell' azione della digitale sul sistema vivente*. v. *Annali di scienze e lettere. Vol.* 2 p. 189. Brera *Rapporto de' risultati ottenuti nella Clinica di Padova* 1809. Cuming in *med. and phys. Journ. Vol. XII*. p. 113. v. *Abh. f. pr. Aerzte.* 23. *B.* p. 554. Drake in *medical contributions* v. Kuhn *phys. med. Journ.* 1800. p. 583. Stringham in *med. repository. Vol.* 4. Heusinger in Horn's *Archiv. f. med. Erfahr.* 1811 *sept.* p. 358.

minus ad potiora auxilia, dum, peractis phlebotomiis, debilitas repetitioni illarum obstat; dum pulsus cum peculiari duritie micat, aut irregularis est, dum sputum praeter modum cruentum rejicitur, dum signa extravasati in encephalo facti ingruunt, dum dyspnoea (non ex sola bronchitide orta (68)) regimini antiphlogistico rebellis urget, ac suffocationis metum injicit. Hoc ultimo in casu conspicua digitalis requiritur dosis (69).

Mercurius.

14. Si in *pneumonia* post primum morbi impetum, tempore, quo sputa copiosiora evadere deberent, illorum copia potius decrescat, invalescente simul respirationis difficultate, sique

(68) In bronchitide acuta a digitali non solum nil boni, sed potius id mali, quod sputa magis magisque supprimebantur, conspexi. Convenit hoc meum de usu digitalis in bronchitide acuta judicium cum illo BADHAMI l. c. p. 766. Aliter sentit ALBERS ib. nota 97.

(69) Nempe infusum ex drachma semis ad drachmam unam foliorum ad colaturam unciarum sex omni hora cochl. duo; minori in malo sic praescribo: R. Foliorum digitalis purpureae scrupulum unum: infunde c. s. q. aquae fontis: stet in digestione, qua frigefacta, adde nitratis potassae drachmam unam: colaturae librae unius adde syrupi simplicis unciam unam. M. D. S. Capiat omni bihorio vasculum semis.

praeter pulmonis inflammationem affectio hepatis lateat; *mercurius* sub forma *calomel* (70) saepe prodest. Obstant illius usui aetas valde provecta, gingivae labefactatae, tubercula pulmonum, et vomica. Si sub usu calomel alvus cum detrimento rueret, unicuique illius dosi granum unum *pulveris Doveri* adjicitur; connubium enim cum *opio puro* (71) hic non conducit (72). Nec calomel in bronchitide commendare possumus (73).

Antimonium.

15. Quousque in peripneumoniis status in-

(70) Alia praeparata, ut m. solubilis HAHNEMANNI, quem proponunt RADEMACHER (in HUFELAND's *Journ.* 10. *B.* 2. *St.* p. 77, 107), MOST (ibid 8. *B.* 3. *St.* p. 105), quoniam statui febrili corporis non quadrat, nimisque irritat, haud arridet. Calomel commendando aliunde convenio cum WRIGHT in *med. facts and obs. Vol.* 7. v. *Abh. f. pr. Aerzte.* 18. *B.* p. 606. HUFELAND's *Journ.* 3. *B.* p. 185. REIL l. c. p. 546. ROBERTSON v. *Med. and Journ. by* FOTHERGILL *and* WANT 1815 *march.* Dosis, granum unum omni secunda hora.

(71) Proposuit THOMANN Annales Wurceb. Vol. II. p 6, et SACKENREUTER in *Allgem. med. Annalen* 1811 *marz* p. 240.

(72) Febris augetur, lingua fit arida, sputa omnino supprimuntur etc.

(73) Sic quoque sentiunt BADHAM (l. c. p. 165), et ALBERS (ibid. not. 95).

flammatorius viget, optimum sane expectorans venaesectio est; unde pulchre J. P. Frank: «Tantum vero abest, ut sanguinis hoc in morbo liberali detractione sputorum supprimatur desiderata tantopere ejectio, ut melius in eodem *expectorans* non habeatur, quam venaesectio, utpote quum in solo inflammationis moderamine, non in irritante vel antimoniali, vel scillitico, vel alio medicamento tenacis lymphae in pectore pendeat resolutio (74)». Contra vero si impetus inflammatorius provectiori in morbo sedatus sit, et pulmones, praecipue bronchia (75) inertia laborent; tunc enim sic dicta expectorantia (per virtutem, qua gaudent, nervos pneumogastricos, quos ventriculus cum systemate respirationis communes habet, specifice vellicandi?) rejectionem lymphae coagulabilis evidenter promovere solent. Inter expectorantia eminet *antimonium*. Exhibetur aut *oxydum stibii sulphuratum aurantiacum*, aut *oxydum stibii sulphuratum rufum* (76), aut

(74) L. c. p. 162.

(75) Experientia mea expectorantia maxime in bronchitide prodesse, docet. Idem ex Badhami cit. op. (p. 158) elucet.

(76) R. Sulphuris aurati antimonii, aut kermetis grana quatuor: gummi arabici scrupulum unum: sacchari scrupulos duos: m. fiat pulvis: divide in XII partes aequ. S. omni 2 hora pulverem capiat.

vinum antimoniale Huxhami (77), aut *tartras stibii, et potassae* (78), tamen non ad vomitum usque (79). *Vesicatorium* largum, pectori superimpositum vires antimonialium adjuvat; saltem istiusmodi auxiliorum ope plures bronchitide laborantes, et suffocationi proximos ex orci faucibus eripuimus (80).

Polygala senega.

16. Viribus in *pneumonia*, et *bronchitide* fractis, pulsu molli, debilique, urina, et sputis paucis, facieque non accepsa, ad decoctum *ra-*

(77) Decocti radicis althaeae libram unam: vini antimonialis Huxhami (dispens. Rossici) drachm. unam: syrupi althaeae unc. unam.

(78) Ad granum unum in vehiculo librae unius, e. c. infusi sambuci.

(79) Nunquam in tam provecto morbo emeticum praescribere ausus sum. Sicuti non auderem vel in recenti pleuritide inflammatoria adhibere; ut Ackermann (Pr. usus emeticorum in pleuritide vera inflammatoria egregius, obs. Kilon. 1782) proposuit.

(80) Quare sapienter Albers contra Badham, qui vesicatoria in cura bronchitidis minoris momenti facit (l. c. p. 157) animadvertit: « *Hierin stimme ich wahrhaftig nicht mit dem Verfasser überein; da ich ein Blasenpflaster für ein so ausserst wirksames Mittel bei dieser Krankheit halte, dass ich es im Allgemeinen bei der Behandlung dieser Krankheit für unentbehrlich betrachte.* ». L. c. not. 91.

dicis polygalae senegae confugiendum (81). Flores *arnicae montanae* sub eadem rerum positione commendatos (82), toties, quoties ad judicium proferendum requiritur; non adhibuimus; quod et de *aqua laurocerasi* (83) fatemur.

Connubium plurimorum pharmacorum.

17. Urgente in pneumoniis ex induratione parenchymatis pulmonis, et ex obliteratione bronchiorum suffocationis periculo, infusum *foliorum digitalis purpureae* alternatim cum *calomel* nobis mirifice conduxit (84).

(81) Ut veritati consonae hodiedum adhuc se sustinent observationes de polygala senega, quas Tennerto (*Mém. de la soc. R. an.* 1739), Bouvarto (ib. *an.* 1744) debemus. Id solum animadverto, quod decoctum adeo saturatum, ut suadent, non requiritur, mihi nempe drachmae duae, tresve radicis, de qua agitur, ad colaturam librae sufficere solent.

(82) Fischer *Anleitung zur Armenprax.* p. 177. Hufeland's *Journ.* 9. *B.* 3. *St.* p. 36.

(83) Ad resolvendam pituitam tenacem omni bihorio ad gutt. 20 ad 30. Quentin v. Hufeland's *Journ. d. pr. Heilk.* 9. *B.* 3. *St.* p. 193. Cfr. Brera l. c.

(84) Inter multa hujus generis exempla illud judaeae Vilnensis, ad quam mense junii 1814 vocatus sum, memorabile est. Femina haec tertia a partu hebdomade in pneumoniam incidit, quae ad sextam diem plane neglecta saevierat. Inveni aegram subdelirantem, et soporosam,

Cura suppurationis.

18. Dum in pneumoniae curriculo symptomata vomicae obveniunt, illico a medendi ratione activa abstinendum; nam si in methodo antiphlogistica ultra, quam par est, continuemus, vires ad bonam suppurationem necessarias dilapidamus (85); contra si ad methodum tonicam praepostere confugiamus, phlogosin pulmonis alemus. Caeterum quo pacto vomica curanda sit, alibi (86) docebitur.

cum genis lividis, pulsu forti ad 130 in sexagesima horae parte micante, respiratione gemebunda, sputis cruentis, parcis, sudore frigido, viscidoque universum corpus cooperiente. Phlebotomiam ad uncias octo institui, et secunda quaque hora alternatim granum unum calomel, et infusum digitalis purpureae ex drachma foliorum ad colaturam unciarum sex, potumque ex floribus papaveris rhoeados, verbasci, et radicum polygalae senegae tanto cum successu porrexi, ut aegra post tres dies convalesceret.

(85) « Non ergo conducet in hoc morbi stadio sanguinis missio, cum vires debilitet, adeoque maturationem retardet. Si autem summa pectoris oppressio illam etiam hoc tempore poscere videtur, vel nimis impetuosa febris compesci debet, parca sufficiat, et tali tantum copia, quae levandis symptomatibus, et justo febris moderamini satis est, non ultra ». Swieten Comm. §. 865.

(86) Cap. X. §. LI. N. 18.

Cura sensibilitatis morbosae, et debilitatis.

19. *Sensibilitas morbosa, et debilitas partium vix ab inflammatione liberatarum* sese per tussim siccam (87), somnum fugantem, per dolorem pectoris, et per debilitatem manifestant. Contra *tussim* (dummodo febris desit, primaeque viae rite expurgatae sint (88)), hora somni porrigimus, vel *opium* (89), vel *pulverem Dovveri* (90), vel emulsionem *seminum hyoscyami nigrae*, vel, et maxime quidem, massam *pilularum de cynoglosso* (91). Adversus *dolorem pectoris*, thoraci *emplastrum*

(87) Sicca, inquam, nam humidam utpote salutarem compescere tussim incongruum foret, rite animadvertente Ferro (med. Ephem. p. 13).

(88) Apparet inde, me opii in peripneumoniis usum angustis cancellis circumscribere. Libenter interea excipio nonnullas epidemias malignas, ubi vis dolorum pleuriticorum usum hujus pharmaci exposcebat, ut supra (N. 8. (61)) dictum est. Exceptiones vero regulas generales non subvertunt, confirmant potius: statuit has Triller in egregia sua diss. de suspecta opii ope in pleuritide curanda. Viteb. 1775.

(89) Extracti opii aquosi granum unum: mucilaginis gummi arabici, syrupi violarum aa unciam unam. M. D. S. Capiat binis vicibus.

(90) R. Pulveris Doweri grana tria: gummi arabici, sacchari aa grana quinque. M. S. Cap.

(91) Ad grana quinque, fiat bolus.

aliquod *opiatum* imponimus, vel illi *oleum hyoscyami coctum*, *unguentum althaeae* cum *camphora* illinimus. Debilitatem *serum lactis* (92), aut *lac* cum decocto *lichenis islandici* fugant.

Cura convalescentiae.

20. Curam convalescentiae paucis verbis graphice descripsit Hippocrates (93) ubi ait: « Post judicationes autem vires levibus cibis reficiendae, et quiescendum: praeterea vitandi soles, venti, plenitudines, acida, salsa, pinguia, fumus, ventris flatus, labores, venus: si enim reversus fuerit morbus, mors sequitur ».

(92) Jam Hippocrates commendaverat lac in phlegmone pulmonum provecta et neglecta. Περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν p. 535, L. II.

(93) De morbis Lib. III. Cap. XV. Charter T. VII. p. 592.

V. Tosi Revisor Archiepisc.

V. Gillius Pr. ac R.s

Imprimatur.

V. Bessone pro M. Cancellaria.

Quaeritur *quando*, *ubi*, *quoties* instituenda sit? *Quando?* In *pleuritide*, et *peripneumonia*, quoties dolor urget, inspiratio profunda, et decubitus aegroto denegantur; in *pneumonia*; et *bronchitide* (99), quoties pondus ad pectus, dyspnoea, et tussis miserum angunt; hinc fere in omni peripneumonia notis inflammatoriis, insignita (100). Ne a venaesectione omnino indicata absterreat vel pulsus debilis, mollis,

abusu in pleuritide. Gryph. 1777. ENGELHART Diss. de sanguinis detractionis usu in pneumonia. Lugd. 1790 BERENDS de recto venae sectionis in pneumonicis affectibus usu. Franc. 1806.

(99) Miror, plures medicos in ea versari opinione, quod bronchitis acuta minus, quam aliae peripneumoniae species, venaesectionem exposcat. Nullam hic diversitatem intercedere pulchre docuit ALBERS. v. BADHAM op. c. p. 153. N. 87.

(100) « *N'a-t-on pas droit de s'étonner, par exemple, qu'un médecin tel que* J. P. FRANK (*Frank*) *conseille sur-le-champ la saignée dans tous les cas de péripneumonie essentielle* (vera)? (PINEL et BRIGNETAU l. c. 427) *Non, Messieurs, il n'y a pas droit de s'étonner; car d'abord ni mon père, ni moi, nous n'honorons pas du nom de péripneumonie des affections légères de la poitrine, et nous savons d'ailleurs que même lorsque les péripneumonies se présentent au commencement sous un aspect moins formidable, on ne peut pas s'y fier, et qu'en tergiversant avec la saignée l'on perd un tems précieux, que souvent il n'y a plus moyen de regagner, Je n'ai*

intermittensque (nam talis pulsuum conditio in pneumoniis a circulo sanguinis per pulmones inflammatos impedito producitur; atque phlebotomia, re dubia, in praesentia medici vim arteriae explorantis instituta pulsum emendat); vel lypothimiae (potius a timore, quam a vera debilitate derivandae, facileque evitandae, si vena, lecto supine decumbente aegroto, saucietur); vel aetas infantilis, aut senilis (nam et una, et altera mirifice phlebotomiam rerum positionibus accommodatam fert); vel morbi duratio (undecimo scilicet die, et tardius, venaesectione vitam aegrorum (1) salvavimus); vel dies critici (detractio enim cruoris, ut centies vidimus, crisi nequaquam obstat); vel sudor (saepe enim symptomaticus est, vi morbi expressus, sed, etiamsi criticus foret, praesente stabilita indicatione, phlebotomiae ille non obstat); vel menstrua, et lochia (quae a necessaria cruoris missione neutiquam (2) supprimuntur); vel tandem adstantium importuna sollicitudo (decet enim ingenuum medicum fir-

jamais eu à regretter d'avoir fait une saignée dans la péripneumonie, mais j'ai eu malheureusement à me reprocher d'avoir omis, ou ajourné cette opération ».

(1) Idem testantur Cullen, J. P. Frank, multique alii.

(2) Quod pluries expertus sum, et jamdudum De la Motte docuit (*Traité des accouchemens. L. 2. Ch. 21, p. 224*).

mo potius animo obluctari, quam ignarae plebeculae auram captare cum aegrotantium damno). Quoad *copiam* cruoris detrahendi, regula generalis et hoc in morbo statui nequit. Adultis a novem ad duodecim uncias detrahere solemus; et quidem audacius in pleuritide, et pneumonia, quam in bronchitide. Quocumque in casu vena ita saucianda, ut sanguis cum saltu prosiliat: parum enim prodest phlebotomia, ubi cruor super cutem ad cubitum serpit, et guttatim in pelvim pluit. *Ubi?* De *loco*, venaesectionem instituendi, lis famosa inter doctos mota est (3), quam, experientia duce, ita dirimendam (4) esse censemus, ut in primis morbi horis *phlebotomiam revulsivam* (5), ex

(3) Meckel Hist. litis de loco venaesectionis in pleuritide seculo XVI inprimis habitae. Halae 1793.

(4) Du-Gardin circumstantiae et tempora de variis venis pleuritidis ratione secandis inter varios medicos proceres litem dirimentia, 1632.

(5) *Revulsionem*, ait Borsierius (l. c. p 89), in pectoris morbis nullam haberi posse, contendunt plerique. At falluntur. Nam *arteria bronchialis* vel ab aorta sub arcu ejus, vel a prima intercostalium inferiorum, vel ab intercostali superiori oritur. Sanguinis refluxus per venam bronchialem, et venas intercostales ad venam azygam fertur. Depletis autem axillaribus, bronchialibusque per basilicam sectam venis, sanguis uberius in respondentes arterias derivatur. Hinc minus in intercostales, atque adeo in bron-

vena scilicet affecto lateri opposita suadeamus; secus autem serius. Vere enim GALENUS (6) dixit: « sanguinis missio, quae e directo laborantis lateris adhibita pleuriticis fuerit, clarissimam saepe utilitatem affert, quae vero ex brachio opposito, aut omnino nullam, aut obscuram, aut certe post temporis intervallum ». Quid? quod edocti: « corpus vivum aliquando adfici, velut si in *binas partes* dimidias a ca-

chialem arteriam influunt. En *revulsionem* ab ipso *pulmone*, quam nonnulli negant. Sed et *vena cava* aliquantum hac ratione detumescens dat venae azygae spatium, in quod se citius exoneret, facitque, ut possit ab arteriis, quae in eam desinunt, majorem sanguinis copiam et recipere, et absorbere. En quomodo inflammatus tum pulmo, tum thorax a vena sive brachii, sive colli secta sublevetur. Arteria demum bronchialis communicat utique cum arteriae pulmonalis ramusculis. Ergo etiam ab his fiat revulsio necesse est. Sic animadvertit cl. PLACENTINUS in libro de venaesectionis usu p. 88, et 89. Cfr. FUCHS Apologia III in pleuritide e directo partis affectae sanguinem mittendum esse. Basil. 1540. CASALENUS de vena secanda in pleuritide revulsionis gratia. Venet. 1605 BIENDISANT non ergo pleuritidi saphenae sectio. Paris. 1674. FERRAND *lettre qu'il ne faut pas saigner les pleurétiques au pied. Paris* 1685. WIPACHER genuina ratio, cur pleuritide vera saeviente, venaesectio affecti lateris, alias derivatoria dicta, praeoptanda sit. Lugd. Bat. 1756. BERTIN an in pleuritide sanguis mittendus e brachio lateris affecti? Paris. 1763.

(6) Lib. de curandi ratione per se. S. M.

pite ad pedes vere divisum existeret (7) », in peripneumoniis in utraque thoracis cavitate saevientibus, consilio Aretaei (8), Huxhami (9), Trilleri (10), Friderici (11), aliorumque (12) ex *utroque quoque brachio* uno, eodemque tempore sanguinem detrahimus. « Quodsi tanta videatur pulmonum repletio, ut non solum inspiratio multum laboret, verum etiam sanguinis e capite redditus retardetur, inhibeaturve, ideoque venae jugulares turgeant, facies cum livore rubeat, inexplicabilis anxietas cum pulsu obscuro, et depresso, delirioque accedat, non suppetit praestantius auxilium, quam alteram *ex jugularibus* incidere, et aperire.

(7) Barthez Oratio acad. de principio vitali p. 16. An. 1821 in clinico Vilnensi aegrotam gravi rheumatismo acuto universi corporis laborantem curavi. Venaesectione ex pede dextro instituta, illico dolores hoc in latere evanuerant vix in opposito imminuti. Jussi hinc, et ex latere sinistro sanguinem detrahi. Ecce illico et hic cruciatus evanuerunt, ad convalescentiam perducta aegrota.

(8) De cur. morb. acut. Lib. II. Cap. I. p. 94.

(9) Opp. T. II. Cap. 2. p. 168.

(10) L. c. p. 20.

(11) L. c. Cap. XI.

(12) *Mr.* Husson, *professeur de clinique à l'hôtel-Dieu de Paris, cette année même a suivi avec avantage cette méthode dans les péripneumonies très-intenses* ». (Pinel et Brignetau l. c. p. 430).

Sectio haec quam citissime *caput* relevat; et propius a *pulmone* revellit venam *azygam*, atque adeo venam *bronchialem* exonerando (13) ». *Quoties* vena tundenda sit, arduum est determinare. Abusus omnis generis quondam testis, et actor (14) mediam nunc viam sequimur, toties phlebotomiam celebrando, quoties rerum positiones primam sanguinis missionem exposcentes perseverant, et illae a *mera adhuc inflammatione* (15) repeti possunt, atque genuina debilitas non obstat. Nemo enim inficias ibit, viribus ad morbum debellandum necessariis parcendum, et naturae ad salutares suas

(13) Borsieri l. c. p. 88.

(14) An. 1789, 1790 Ticini, undecim, quindecim, et ultra venaesectiones in peripneumoniis tum a Patre meo, tum a D.re Raggi institutas vidi (enormis erat funerum numerus); contra annis 1798, 99, 800 in Clinico Vindobonensi, et in parte Nosocomii universalis ejusdem metropolis raro vel una phlebotomia illo in morbo locum obtinuit. (Minor erat funerum numerus, saltem respectu illorum, qui *immediate* ex peripneumoniis obierunt). Cfr. Pinel et Brignetau l. c. p. 429, et Bordeu *traité du tissu muqueux* p. 218.

(15) Dyspnoea sane eousque venaesectionem indicat, quousque illa originem ex inflammatione pulmonis trahit. Quodsi vero dyspnoea ortum duceret vel ex hydrope cavitatum pleurae, vel ex induratione parenchymatis, phlebotomiae indicatio valde circumscripta foret.

operationes absolvendas debitum tempus concedendum esse. Hoc inprimis tunc valet, ubi morbus debitam inire incipit viam; quod cognoscitur: « dum febris moderata est, respiratio vix laborat; sputum protinus ab initio flavum et striis sanguineis intermixtum libere prodit, aut urina hypostasin albam, copiosamque deponit; aut biliosa multa alvo egeruntur, et cutis universa sudore perfunditur, atque hinc pectoris gravitas, aut dolor ita remittit, ut inflammationem resolvi pateat (16) ». Duae, tresve venae sectiones ad peripneumonias mediocres abigendas nobis sufficere solent (17), sed et ad fortissimas debellandas viginti annorum curriculo fere nunquam necessitas ultra quinque phlebotomias instituendi nobis se obtulit. Indicatio venaesectionem iterandi haud semper ex emolumento a prima phlebotomia obtento desumi potest; constat enim saepe dolorem, febremque a prima venaesectione augeri potius, quam diminui (18). Nec praesentia, vel absentia *crustae* sic dictae

(16) Borsieri l. c. p. 91.

(17) « . . . *dans beaucoup de cas une ou deux saignées nous ont suffi pour favoriser la résolution des graves péripneumonies: tandis qu'à notre connoissance, un plus grand nombre n'ont pas empêché l'hépatisation de se développer* ». Pinel, et Brignetau l. c. p. 431.

(18) J. P. Frank l. c. p. 160.

inflammatoriae de necessitate venaesectionem iterandi, vel omittendi inservire potest: scimus nimirum, talem crustam a plurimis positionibus rerum accidentalibus oriri (19). Nihilominus cum maximo medicorum numero, corium pleuriticum pro signo, peractam saltem venaesectionem revera indicatam fuisse, accipere solemus. Fracto impetu inflammatorio febris, superstite tamen dolore pectoris, et virium conditione ulteriori phlebotomiae adversante, praesertim dum aeger est robustus, rusticus, miles, *cucurbitulis scarificantibus* octo, decem, duodecim pectori, aut dorso admovendis, locus

(19) Gattenhof diss. de crusta inflammatoria sanguinis. Heidelb. 1766. Hewson *experimental inquiry into the properties of the blood with remarks on some of its morbid appearences* v. *Philos. Trans. for the year* 1770. *Vol. LX.* p. 368, 384, et 1772. v. *Abh. f. pr. Aerzte,* 1. *B.* 2. *St.* p. 3, et 4. 2. *B.* 2. *St.* p. 325. Leveling Disquisitio crustae inflammatoriae, ejusque mire variantium phaenomenorum. Vind. 1772. Kraus Diss. de natura crustae inflammatoriae. Prag. 1773. Baerts Diss. de natura sanguinis inflammatoria, inprimis de crusta phlogistica, et spissitudine, quae vocatur inflammatoria. Harderov. 1782. Hartmann Diss. super crustae inflammat. origine. Traject. ad Viadr. 1787. Bretschneider Commentatio de generatione crustae sic dictae inflammatoriae secundum mentem Hewsonii. Jen. 1788. Detharding de generatione crustae sic dictae inflammatoriae. Jen. 1788.

est (20). Cavendum, ne aeger forte sudans inde frigus suscipiat. Feminis, aut hominibus delicatis, item infantibus, sub allata rerum positione, potius *hirudines* inter costas, vel si aeger fuerit haemorrhoidarius, circa anum, vel si congestiones ad encephalum cum sopore, aut delirio urgeant, circa caput applicandae sunt (21). Cave vero, ne credas, hujuscemodi evacuationes posse venaesectionis vices agere; nam, hac operatione indicata, evidenter nocent, verisimile affluxum sanguinis ad partem affectam promovendo. Quamobrem si agatur de tenero pusione, in quo phlebotomia difficulter locum haberet, hirudinem unam, alteramve potius venae medianae,

(20) Laudant cucurbitulas FONTANUS respons., et curat. med. L. I. p. 52. WILLIS Pharm. rat. Sect. I. C. 9. p. 106. RIVERIUS Prax. med. L. VIII. C. 2. p. 250. DOLAEUS Encycl. med. L. IV. C. 3. p. 287. Contra THEOPHRASTUS; ait nempe: « *Der Rath zum Schropfen ist nichts anders als eine Galgenfrist; ist gut Milderung halber, nicht wegen Heilung; Schropfen hat weder süsses noch saures in ihm; allein, dass die Gewohnheit bringt und giebt* ».

(21) §. XXXII. N. 2. Agitur de re magni ponderis, de fuga scilicet multorum symptomatum generis nervosi, quae saepe pro typhodibus habentur, ac excitantibus remediis curantur, certissima inde subsequente morte, cum tamen aeger, si vera caussa illorum symptomatum, congestio videlicet ad encephalum, rite cognita, et hirudinum ope ablata fuisset, inter vivos servari potuisset.

quam ipso pectori, admovere solemus. Effectum evacuationum sanguinis sustinemus usu interno *nitratis potassae*, adultis nychthemeri spatio a drachma una ad drachmas duas (22) in vehiculo mucilaginoso e. c., vel decocto radicum *althaeae officinalis*, *orchidis morionis*, herbae *malvae rotundifoliae*, seminum *lini usitatissimi*, vel emulsione *amygdalina*, vel in solutione *gummi mimosae niloticae*, addito syrupo pro re nata *adianthi capillorum veneris*, *althaeae*, *violarum*, *papaveris rhoeados*, *glycyrrhyzae glabrae*, aut *melle* porrigendi. Non sustinent, sed destruunt effectum evacuationum sanguinis, qui intus pharmaca calefacientia, irritantia, et excitantia exhibent. Verum non ignorandum, sub usu nitri, praesertim feminas in gravem saepe cardialgiam, et anxietatem, ac aegros, quorum alvus nimis libera est, in diarrhoeam sputa supprimentem incidere. *Muriatem ammoniae* tunc in nitri locum eadem dosi substituimus (23). Nisi haec pharmaca

(22) Marcus, omnis generis abusui addictus, nitrum ad unciam intra horas quatuordecim adhibebat. v. *Magazin für specielle Therapie*. 2. *B*. p. 336.

(23) R. Salis ammoniaci, succi liquiritiae ãã drachm. un. Ebulliant c. s. q. aquae fontis ferv. ad col. librae unius. D. S. Capiat omni secunda quaque hora uncias duas. R. Salis ammon. drachm. unam: gummi arabici drachm. tres: mellis unc. unam. Coque c. s. q. aquae per aliquot horae momenta. Colatura librae unius. D. S. ut supra.

simul cum clysteribus ad alvum liberam tenendam sufficiant; sal aliquod medium (e. c. *sulphas sodae*, aut *tartras potassae, et sodae* ad drachmas duas tresve) laudatis decoctis additur (24), cavendo tamen, ne tumultuose evacuent (25). Scopus enim hujusmodi evacuationum, quae ut levissima sint oportet, est mere antiphlogisticus. Morbo sic ad rectam viam perducto, ac solummodo tempore ad plenam illius fugam requisito, vix pharmacis amplius opus est. Interea cum abstinentia ab illis vel aegroto, vel affinibus, displicere posset, cumque aliunde possideamus auxilia, quae plus minus ad tussim leniendam, et quodammodo ad sputorum secretionem promovendam valeant; ad *becchica* praesertim in pneumonia, et bronchitide confugere solemus (26); « gulam enim

(24) Purgantia leniora jamdudum in peripneumoniis usurpata fuere, testantibus ALEX. TRALLIANO Lib. II. C. 3. ROUSSELET Ergo pleuritidi utraque evacuantia. Paris. 1579. LANDRIEN Ergo pleuritidi inferre in principio lenior purgatio. Paris 1656. DUVAL Ergo catharsis pleuritidi. Rom. 1677.

(25) Procedente sputo purgationem noxiam esse, inter alios docuit ZACUTUS LUSITANUS Prax. admir. Lib. I. obs. 107.

(26) R. Olei amygdalarum dulcium recentis, mucilaginis gummi arab., et syrupi althaeae àà unciam un.. aquae fontis uncias sex. Cochleatim sumatur. Et simplicia decocta emollientia ut becchica inserviunt. Aliis cura fuere bec-

rigando, ob communem tunicam et laryngem rigant (27) ». Ob ipsam hanc communitatem inter cutem, et pleuram, membranamque bronchia investientem intelligitur, cur et *emollientia externe* (28) thoraci in peripneumoniis admota aliquod levamen afferant. Utut sit, non nocent, ac aegrotis, et adstantibus medicum activum desiderantibus placent. Loquimur non quidem de *balneis* (29), sed aut de *pannis laneis* in lacte, cui sapo adjectus est, madefactis, aut de *spongia* decocto malvae imbuta, aut de *vesica* oleo, vel lacte semiplena (30), aut de

chica ex melle rosarum solutivo cum butyro recenti (Ludov. Septalius Animadv. med. p. 127); ex manna cum oleo amygdalarum dulci, ex spermate ceti (Wedel l. c. et de-Magny, an spermaceti narcoticis sociatum remedium in pleuritide praestantissimum); ex oxymelle (Cigliani Epist. de oxymellis usu, et viribus in pleuritide. Tigur. 1592).

(27) Schneider L. III. de catarrho. C. 5. p. 537.

(28) Stoll Rat. medendi Vol. III. p. 93, 97. Vol. IV. p. 72.

(29) Quamvis Hippocrates illa suaserit, attamen nunquam ausus sum peripneumonicos balneo committere. Audacior fuit cl. Horn balneum calidum suadens op. c. p. 223. Item Albers in Hufeland's *Journ.* 27 *B. St* p. 117. De la Verniere v. Marcard *v. Badern.* p. 140. (venae sectionem in ipso balneo instituit). Velasquez Ojeda *Discurso medico, que persuade deberse poner en practica los banos generales de agua tibia para la curacion de las pleuresias. Mem. acad. de la R. Soc. de Sevilla. T. I.*

(30) Heister *Wahrnehmungen. N.* 83.

cataplasmate seminum lini, aut de *unguento althaeae*, aut de *oleo hyoscyami* tepide extrinsecus locis dolentibus, et hypochondriis, si tensa fuerint (31), admotis, saepeque, ne frigescant, renovatis. Locis remotis inprimis tempore exacerbationum, *sinapismos* admovemus. *Frictiones* fortes extremitatum superiorum (32) non tentavimus. In bronchitide, et bronchio-peripneumonia provectiori interdum *vapores* ex aqua, cui manipulus florum sambuci nigrae adjectus fuit, eliciti, iique infundibuli, vel machinae *Mudges* ope repetitis vicibus inspirati sputa promovendo conducunt. Haud raro vero inde angustiae, et irritatio augentur, quod semper timendum foret, si consilio aliorum vapores cum ammonia (33), vel cum aceto (34) adhiberentur.

Cura peripneumoniae traumaticae.

3. Methodus peripneumoniae inflammatoriae medendi, quodammodo et *traumaticae* quadrat.

(31) Boerhaave Aph. §. 852.

(32) Portal commendat in *Mém. sur la nature et le traitement de plusieurs maladies. Vol.* 2. p. 70. v. *Samml. auserl. Abh. f. pr. Aerzte.* 20. *B.* p. 53.

(33) Act. N. Cur. Vol. V. Obs. 30.

(34) Chalmers *on the weather and diseases of South-Carolina. Vol. II.* p. 106.

Quodammodo inquam, nam hic solum de delenda diathesi inflammatoria ut morbi effectu agitur. Neque semper effectus injuriarum externarum adeo inflammatorius est, ut illi methodus antiphlogistica in toto ambitu opponi deberet. Constitutio, et aetas aegrorum, anni tempus, et morbi duratio, praegressa in vulneribus thoracis spontanea cruoris jactura, plurimaeque aliae rerum positiones limites methodo antiphlogisticae statuunt. Vulnera, et contusiones thoracis, fracturae, et luxationes costarum aliunde secundum chirurgiae regulas curandae sunt. Sane hic interdum *fomenta frigida* ad thoracem locum invenire possunt (35), quae in omni alia peripneumonia cane et angue magis fugienda sunt (36). Sub virium jactura flores *arnicae montanae* tentandae sunt. Corpore extraneo bronchiis illapso in primo morbi limine *emeticum* exhiberi posset, tardius

(35) Commendantur ab Hippocrate περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν v. opp. p. 535.

(36) Nescio, quo pacto Reil de fomentationibus frigidis dicere potuerit: « *wir konnen sie anwenden, wenn der Athem helss* (!), *der Andrang des Bluts zur Brust heftig* (!) *und Aderlasse nicht mehr statthaft sind* ». L. c. p. 548. Caeterum casus non reticendus hominis, ex petechiis et pleuritide vera deliri, nocte hyemali in fluvio innoxie se lavantis (Act. N. C. Vol. 10. p. 231).

inflammationi potius occurrendum, ac rejectio corporis extranei naturae committenda. Si bronchitis vaporibus acribus inspiratis originem deberet, plus quoque a methodo antiphlogistica, quam ab antidotis (quae potius irritando partes inflammatas, quam in venenum, quod aggredi deberent, agunt), expectandum foret. Interea si bronchitis a vapore quodam acido orta esset, spongia aqua tepida, cui ammoniae modica portio instillata fuerat, imbuta, coram ore poni posset.

Cura peripneumoniae rheumaticae.

4. *Peripneumonia rheumatica* plane ut inflammatoria curatur. Solum, si in pleuritide, et pleuropneumonia, praemissis evacuationibus sanguinis universalibus, et localibus, iisque ut decet repetitis, dolor vel fugax ad varias thoracis aut universi corporis partes migraret, vel fixus locum, quem sibi ab initio elegerat, pertinaciter detineret, *vesicatorio* (37), aut alio pharmaco irritanti (38) ad partem adfectam locus

(37) Casim. Medicus *med. Beob. in Abh. d. Baierisch. Akad.* 2. *B.* 2. *Th.* p. 299. Richard in *Annal. de la soc. de méd. pract. de Montp. T* 43. p. 236.

(38) E. c. sinapismus, sal culinare, unde Celsus: « Prodest etiam impositus super pectus sal bene contritus: cum cerato mixtus; quia leviter cutem erodit, eoque impetum materiae, qua pulmo vexatur, evocat ». L. IV. C. 7.

foret. In pneumoniis, et bronchitide, ut infra fusius tradetur, vesicatoria scopo potius effectus inflammationis abigendi, quam in ipsam inflammationem agendi, propinare solemus. Ex quibus singulis colligitur, vesicatoria nullo in casu ad auxilia initio peripneumoniarum accommodata pertinere, de quo argumento legantur TRALLES (39), et TRILLER (40). *Fonticuli* (41) nimis lente agunt, quam ut in peripneumoniis, saltem acutis adhiberi possent. Si peripneumoniae rheumaticae in crisi per sudores absolvenda segnes forent, methodo leniter *diapnoica* succurrendum. Quo scopo inserviunt vel liquor *acetatis ammoniae* (42), vel *tartras stibii*, *et potassae* (43).

Cura peripneumoniarum gastricarum.

5. *Peripneumoniae gastricae* unam, alteramve venaesectionem, vel saltem applicationem cucurbitularum scarificantium, et hirudinum ad

(39) De usu vesicatoriorum in febribus acutis.

(40) L. c.

(41) RANOE in Act. soc. Reg. med. Havn. Vol. I. p. 459. Obs. 9. (Peripneumonia fonticulis sanata).

(42) R. decocti radicum althaeae libr. unam: spiritus MINDERERI unciam semis: syrupi sambuci unciam unam. D. S. Cap. omni 2 hora vasculum semis.

(43) R. infusi florum sambuci lib. unam: tartari emetici gr. j. syrupi simplicis unc. unam. D.

INDEX RERUM

QUAE

IN HOC VOLUMINE CONTINENTUR.